ANDHRA SACHITR... RA PATRIKA

ఆంధ్రసచిత్రవారపత్రి...

“వేసవిలో”

చిత్రం : లంక రామకృష్ణ, రాజమండ్రి.

ప్రపంచమంతా సినిమా మయములా వుంది. రాజధాని కబుర్లైనా సరిగ వుండటంలేదు. నిష్పారముగా ఉన్నాయి వారిలో. అటువంటి కూడా ఎప్పుడు సినిమా బొమ్మలే. కనీసము హిందూ దేశమును వివరించే వ్యాసాలను, రాష్ట్రాలను వివరించునవి. మన పట్టణ ప్రాంతాలను వివరించునవి, పారిశ్రామిక పట్టణాలను గురించి ఎక్కువగా వ్రాయాలని నా అభిప్రాయము. ఎక్కువగా వ్యాసాలతో మనదేశ సౌందర్య స్వరూపమును ప్రపంచ స్వరూపమును వివరించుతూ వుంటే బాగుండనిపిస్తుందండీ.

కె. ఎస్. సత్యనారాయణ. (రాపర్ల).

తగవు

"విశ్వదు ఉంటే" లో ఆసవాన్ని అలా విమర్శించడం మీకు తగదు.

న్యూఢిల్లీ లేఖలో శ్రీ కృష్ణగారు సత్తు పోతను చూపిస్తున్నట్లు కనిపిస్తోంది. ఈ నాటి అడిటర్ జనరల్ రిపోర్టు పై వ్యాఖ్య.

కె. సత్యనారాయణమూర్తి,
(చీరకొలవరం).

మధురోహ

'మాధవంకం' నాకు చాలా ఆనందం కలిగించుచున్నది. చదువుతుంటే ఆ చిన్నారి పొన్నారి రామకృష్ణుతో వయ్యారి విస్తున్నట్లు అనుభూతి కలుగుతుంది. ఆ రోజుల్లో నేను పుట్టలేదే అనిపించింది. ఆ చిన్ని కృష్ణుని చిలిపి చేష్టలను కనులారా గాంచేదానిని గదా అనిపిస్తుంటుంది నాకు.

కుమారి అదంట కృష్ణవేణి,
(సేరగాం).

కేంద్రం, ఆంధ్రం

మార్చి 28, ఏప్రిల్ 18 సంచికలలో, "ప్రవీణ్" గారు ఆంధ్రలో గ్రంథ ప్రకాశనాలను గూర్చి, పరిశ్రమలను గూర్చి ప్రస్తావించడం నాకు చాలా సంతృప్తినిచ్చింది. ఆంధ్రను కేంద్రం తోసి రాజనగా, కనీసం ఒక ప్రత్యేక గ్రంథ ప్రచురణకు కూడా నిరాకరించడంతో, కేంద్రమును, ఆంధ్ర అంటే ఎంత చులకనో విదితమౌతుంది. ఇప్పటికైనా, మన ప్రభుత్వం శ్రద్ధ తీసుకొని, గట్టిగా ప్రశ్నిస్తే మంచిది. 30 ఏండ్లుగా అమలులోవున్న ఆ ఒక్క పూర్తివ్యాపింజర్ బండిని ముందుమాట లేకుండా రద్దు చేశారు. దీనిని ప్రతిఘటించకపోతే, మన ప్రయత్నాలకు 'నాంది' కాని.

"కృష్ణశ్రీ" (అనంతపురం).

* * *

30-4-60 ఆంధ్ర వార పత్రికలో స్వామి అవధానంగారి అనర్ఘ లేఖావళి శీర్షిక క్రింద మీరు "ఈ తప్పులు దొర్లినందుకు పాఠకులకు, ప్రేమికులకు క్షమాపణలు చెప్పకుంటే తప్పుగాకదా!" అంటిరి, అందు "ప్రేమికులు" తప్పుకాదా! "పాఠకు"లకు కలెన్ కదా!

మురళి (కటకం).

ఏమో....

కొత్తగా ఘాటుగా మీ పత్రికలోని పదజని విమర్శిస్తూ రాసే మీ ఈ తరాల్లో ప్రచురించరు గాని, కనీసం ఆత్మసందర్శనం చేసుకుందుకైనా ఇలాంటి లేఖలు ప్రకటిస్తే కొంతవరకైనా మేలు కలుగుతుందేమో!

ఈ మధ్య మీ పత్రిక చాలాచాలా బాగుండి పాఠకుల మన్ననలను పొందుతోంది. అభ్యుదయ సినిమా కథలు, వనితాలోకం, చాలా బాగుంటున్నవి మరెందుకో కథల సెక్షన్, కొత్త సీరియల్ గా ఆలోచించే నాలాంటి వాండ్లకు నిరాశను కలిగిస్తున్నది.

కె. జగన్మోహనరావు,
(రాజమండ్రి).

కుటుంబ నియంత్రణం

27-4-60 పత్రికలో కుటుంబ నియంత్రణంగూర్చి రమణమ్మగారు వెలిబుచ్చిన అభిప్రాయాలతో నేను ఏకీభవిస్తున్నాను. కాని ఈ కుటుంబ నియంత్రణ విషయంలో పల్లె ప్రజలకు నచ్చచెప్పడం ఒక పెద్ద సమస్య. వీరి ప్రయోజనాలు కనీసం వినడానికైనా వారు ముందుకు రారు. అసలు విషయం గురించి చెప్పే ప్రతివారిని అపరాధిగా చూస్తారు. భగవదేచ్ఛను ఎదిరించడం మహా పాపమంటారు. కాబట్టి కాలమే చాలవరకు ఈ సమస్యను పరిష్కరించగలదని అనుకుంటాను. అలా కాకపోతే ఇంకొక రెండు దశాబ్దాలు పట్టవచ్చు. అయినా ఈ విషయంలో ప్రచారం మాత్రం సర్వత్రా జరుగుతూ ఉండవలసినదే.

ఎ. వి. రమణారావు, (విజయవాడ).

* * *

కుటుంబ నియంత్రణపై వ్యాసం మన దేశంలోని ముఖ్యతరగతి కుటుంబాలకు ఎంతో విజ్ఞానాన్ని కలిగించేలా వుంది. ఆ వ్యాసం తెలుగువారికి కేవలం ఆర్థికంగా కుటుంబాలకు మాత్రమే సంబంధించిన ప్రత్యేక సమస్యగాక, జాతికి, అంతర్జాతీయ రాజకీయాల్ని కూడా ప్రభావితం చేయగల అధిక జనాభా సమస్యగా కూడా పరిగణించి వున్న రచయిత్రి శ్రీ లక్ష్మీ గారు గ్రహించినట్టు ప్రస్తుత ప్రపంచం ఎదుర్కొంటున్న అనేక కష్టాలు ఇట్టి అంతరించగలవు. రచయిత్రి తన వ్యాసంలో కేవలం ఆర్థిక దృష్ట్యా మాత్రమే ఈ సమస్యను పరిశీలించినట్టు కనపడుతోంది, ఆరోగ్యవంతమైన, ఆనందమయమైన దాంపత్య జీవితాన్ని అనుభవించటానికి కూడా కుటుంబ నియంత్రణం అవసరమే!

"సత్యప్రియ"
(నెల్లూరు.)

"సరళమైన సత్యం"

'ఆడవారూ - అలవాట్లు' వ్యాసం బాగుంది. ఆడవాళ్ళను అర్థం చేసుకోడానికి ఈ వ్యాసం ఒకగీటురాయి. ఎప్పుడూ మాటలు వినటం, అనుమానాలు పెంచుకోవడం కన్న అవి తెంచుకొని, మంచిని పెంచుకొని సంసారం చక్కగా దిద్దుకోడం ఆడవారికి అవసరం. శారీరక సౌందర్య పోషణకై వెచ్చించే శ్రద్ధలో కొంతైనా పాతకాలపు అలవాట్లని పొరపాట్లు మార్చుకోడానికి వినియోగిస్తే 'స్త్రీ' విలువ ఆకాశమంత ఎత్తుకు అందుకుంటుందనే సత్యాన్ని వనితాలోకానికి వనితాలోకం ద్వారా వెలువడిన సరళ గారికి వనితాలోక పక్షాన అభినందనలు.

వి. యస్. కృష్ణ—మద్దంటు.

* * *

'ఆడవారూ - అలవాట్లూ' అనే వ్యాసం చాలా బాగుంది. నాయుడమ్మగార్లో విరచిత నాజుబంధనలో 'సరళ' గారి పలుకులు నాకెంతో నచ్చినవి. ఇంకా - వంటలు సరళ గారూ, 'అలవాట్లు' సరళ గారూ ఒకరేనా? ఎవరైనా వారి మిత్రానా అభినందనాలు.

చిమ్మపూడి శ్రీరామమూర్తి, భద్రాచలం.

* * *

సరళ గారి వ్యాసంలో వక్తృత్వం, వైలిలో సరళత్వం ఉట్టిపడుతున్నాయి. నాకు ఇకపై ఆడవారికి ప్రయోజనాత్మకమైన వ్యాసాలు అందజేయగల సమర్థులనుగూర్చి ప్రాసి మాకందిస్తారని తలుస్తాను.

చక్కా కృష్ణకుమారి, విజయవాడ.

బొమ్మల కథ

నేను 20-4-60 న ఆంధ్రసచిత్ర వారపత్రికలో శ్రీమతి వసంత విశ్వాల ప్రకాశవతి గారు వ్రాసిన "పొందికైన బొమ్మల కథ" చాలా బాగుంది. అమెకు ఈ పత్రిక ద్వారా అభినందనలు తెలియజేస్తున్నాను.

కోనా సుబ్రహ్మణ్యం, బరంపురం.

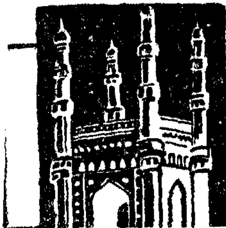
* * *

పొందికైన బొమ్మల కథ అని వ్రాసిన వసంత విశ్వాల ప్రకాశవతి గారికి నా చక్కని ప్రశంసలు. బొమ్మలు చాలా అందంగా ఉంటాయి. అలాగా బొమ్మలు చేయటం నేర్చుకోవటం చాలా మంచిది. నాకు బొమ్మలనుగూర్చి వ్రాసినది చాలా ఇష్టంగా కూడా వున్నది.

టి. సుబ్బలక్ష్మి, ఒంగోలు.

రాజధాని కబుర్లు

ప్రవీణ్

'కాలికి దెబ్బతగిలితే-కట్టుకట్టు తలకి'

ఇవి ఏప్రిల్-మే మాసాలుకదా! రాజధాని నగరంలోని పాఠశాలల్లో చాలావరకు వార్షిక పరీక్షలు ముగిశాయి. ఒక ఉపాధ్యాయుడు-విద్యార్థులకు, ముందే శిక్షణ ఇవ్వబడిన ఒక విషయంపై ప్రశ్నలు కూర్చి, అవి భద్రపరచడం-విద్యార్థుల నందర్నీ ఒక చోట కూర్చొ, బయటవారు లోనికి, లోనివారు బయటకు పోలేని పరిస్థితి కల్పించి; ఆ పరిస్థితిలో ఆ ప్రశ్నలు వారి ముందుంచడం-విద్యార్థులు కేవలం తమ తెలివితేటలపై, తమ జ్ఞాపకశక్తిపై ఆధారపడి ప్రశ్నలకు సమాధానాలు వ్రాయడం-ఇదేగదా పరీక్షంటే మన ఉద్దేశ్యంలో?

అదే జరగలేదు స్థానికంగా చాలా పాఠశాలల్లో. చాలా పాఠశాలల్లో విద్యార్థులకి ప్రశ్నాపత్రాలు ముందే పంచిపెట్టబడ్డాయి-అనధికారంగా!

ఒక స్థానిక పాఠశాలలో తెలుగు విద్యార్థులకు [illegible] నేర్పుతూ [illegible] తెలుగు [illegible]. అయిన విషయం కొంతవరకుమాత్రం బోధపరచి, మిగిలినది వచ్చే తరగతుల్లో ఎలాగూ చెబుతానని హామీ యిచ్చి, పరీక్ష పత్రం మాత్రం ఎందుకైనా మంచిదని [illegible] ప్రకారం ఇచ్చేశారట. సమాధాన పత్రాలు ఆయనకు అర్థం [illegible] కోడానికి ఉపయోగించుకోవచ్చు బహుశః.

మెలకువగా ఉండి కొన్ని - నిద్రపోతూ మరికొన్ని!

రాజధాని నగరంలోనే పరిస్థితి ఇలా ఉంటే, రాష్ట్రమంతటా ఎలా ఉందో తెలియదు. విద్యాశాఖ నిశ్శబ్దంగా మాత్రం ఊరుకోడంలేదు. 'కాలికి దెబ్బతగిలితే, తలకి టింక్చర్ అయోడిన్ వేసి కట్టు కట్టు' అన్న ధోరణిలో ఆజ్ఞలు జారీ చేస్తూనే ఉంది నిదపోతూ కొన్ని ఉత్తర్వులు జారీ చేసి, మెలకువగా ఉండి కొన్ని పంపిస్తూనే ఉంది.

కోర్టుకి పిలిచి 'సత్యప్రమాణం చేసి' చెప్పమంటే చెప్పడం కద్దేమో గాని-విద్యాశాఖ ఈమధ్య ఒక సర్క్యులర్ జారీ చేసింది [illegible]. అందులో కొన్ని చాలా మంచి సూచనలున్నాయ్ చాలా కొంటెగా ఉన్నాయ్ ఈ మంచి సూచనలు. విద్యార్థులకు వార్షిక పరీక్షల్లో వచ్చే మార్కులు దృష్టిలోకి తీసుకుంటే చాలదు. వారం పరీక్షల మార్కులు కూడా కలపమంటూ, చాలా మంది రాసిన వారం పరీక్షల మార్కులు కలిపి, మొత్తాన్ని ఐదింటి భాగించి, దాన్ని విలువ ఎంతౌతుందో చూసి, వార్షిక పరీక్షల మార్కులు విలువకి ఎంతో సాపేక్ష నిర్ణయించి ఇవీ అవీ కలిపి... [illegible]. [illegible] వార్షిక పరీక్షలు ఉపాధ్యాయ వర్గానికి లెక్కల పేపర్లుగా మారిపోయాయి. తలనొప్పి మందులు 'మార్చ్ [illegible]' మాసాల్లో ఎక్కువగా అమ్ముడౌతున్నాయని తెలుస్తుంది.

కుర్రాళ్ళు వారం పరీక్షలకి హాజరు కాకపోతే-ఏంచేయాలి? అబ్సెంటు అని రాసుకోవాలి-సాధారణంగా! వలదంది విద్యాశాఖ. హాజరుకాని విద్యార్థులకు మళ్ళీ పరీక్ష పెట్టమంది. మళ్ళీ హాజరు కాకపోతే? ఇంకో పరీక్ష. ఇలా తగినంత కారణం ఉంటేగాని 'అబ్సెంటు' అని రాయడానికి వీల్లేదని ఆజ్ఞాపించింది. విద్యాశాఖ నడుస్తున్న తీరు ఇది.

మధ్యలో మనదో మాట

ఒక రిటైర్డు హెడ్‌మాస్టర్ గారికి ఢిల్లీ ఆకాశవాణిలో పెద్ద ఉద్యోగం దొరికింది. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో 'సోషల్ స్టడీస్' అంటే హిస్టరీ, జాగ్రఫీ, సివిక్స్ [illegible]. అది ఆయనకు తెలి[illegible] తెలియనివాళ్లు తెలియనట్లు ఊరుకుంటారా! 'ఆకాశవాణి హైదరాబాదు హైదరాబాదు కేంద్రం నుంచి ప్రసారమయ్యే కార్యక్రమంలో సోషల్ స్టడీస్ పేరిట హిస్టరీ జాగ్రఫీ [illegible]!' అని కొప్పడుతున్నాడు. 'చెప్పవా, వినరేం?' అంటున్నాడు. ఉత్తర్వులు జారీ చేస్తున్నాడు. ఇది ఆకాశవాణి ఢిల్లీ కేంద్రంనుంచి పరోక్షంగా ప్రసారమైన ఒక వార్త.

* * *

సానుభూతి-అసహాయత

1959 వ సంవత్సరం అక్టోబర్ లో ఎస్సెస్సెల్సీ పరీక్షకు హాజరైన ఒక విద్యార్థికి ఇంగ్లీషులో నూటికి 75 మార్కులు వచ్చాయి. అదే వత్సరంలో 58 మార్చిలో కాపీ కొట్టేడన్న నేరంపై విద్యాశాఖ ఏడాదిపాటు అతడు పరీక్షకు కూర్చోతగడని శాసించింది.

విద్యాశాఖ అసమర్థత రానురాను ఎంతెంత [illegible] దారితీస్తూందో చెప్పకోడానికి ఇదో ఉదాహరణ. విద్యామంత్రి సమర్థులు; సహృదయులు. ఆయన పాలిట ఈశాఖ పడడం దురదృష్టకరం.

క్రిందటివారం ఆంధ్రప్రదేశ్ హైకోర్టు న్యాయమూర్తి శ్రీ [illegible] పై విద్యార్థి [illegible] ఒక రిట్ ధరఖాస్తును [illegible] కొట్టివేశారు. [illegible] తీర్పు చెబుతూ, న్యాయమూర్తి ఇలా అన్నారు: "అభ్యర్థి నేరస్థుడైన పరిస్థితుల్లోనే, అంత చిన్న వయస్సులో చేయబడిన ఇటి తీవ్ర

మైన ఆరోపణ అతనికి ప్రమాదకరమైనది; అతను అమాయకుడైనప్పుడు, ఎన్ని సంవత్సరాలు గడిచినా అతని శీలంపై ఈ మచ్చ పోదు."

ఎస్. నరసింహస్వామి అనే విద్యార్థి బందరు జైహింద్ హైస్కూల్లో చదువుతున్నాడు. తండ్రి ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంలో ఇంటర్మీడియట్ పరీక్షల లెక్కలు పేపరుకి కొన్ని సంవత్సరాలు ప్రధాన పరీక్షాధికారిగా పని చేసినవాడు. అన్నగార్లు కూడా పరీక్షల్లో కష్టపడి చదివి మంచి మార్కులు తెచ్చుకుంటారని పేరు తెచ్చుకున్నవారు. కుర్రవాడు చాలాగడుసు. ఫారాల్లో పరీక్షలో మంచి మార్కులు తెచ్చుకున్నాడు. 1958 ఫిబ్రవరిలో పెట్టిన ఓ ఇంగ్లీషు వ్యాసరచన పోటీలో ప్రథమునిగా నిర్ణయింపబడ్డాడు. రోటరీక్లబ్ వారు జరిపిన 'క్విజ్' పోటీలో బహుమతి అందుకున్నాడు.

పద్నాలుగున్నర సంవత్సరాల వయస్సుగల ఈ బాలుడు 1958 మార్చిలో ఎస్.ఎస్.ఎల్.సి. పరీక్షకు హాజరయ్యాడు. హిందూ హైస్కూలు వారి 'ఆర్' బ్రాంచి పరీక్షా కేంద్రం. ఆ పరీక్షా కేంద్రంలో ఇద్దరు అధ్యాపకులు అభ్యర్థులకు సమాధానాలు అందిస్తున్నారని ఒకరు అనామక ఆరోపణతో, విద్యాశాఖాధికారులకు లేఖ వ్రాశారు. జిల్లా విద్యాశాఖాధికారి ఈ ఆరోపణలో సత్యం లేదని విచారించి నిర్ణయించారు. ఆ అధికారికూడా ఈ నేరంలో భాగం ఉందని ఆరోపిస్తూ మళ్ళీ ఫిర్యాదు చేసింది. సమాధాన పత్రాలను పరిశీలించమని కోరబడిన ప్రధాన పరీక్షాధికారి ఇంగ్లీషు సమాధాన పత్రాలలో 'X-C' ప్రశ్నకు సమాధానాలన్నీ ఒకే తీరుగా ఉన్నాయని నివేదించారు. అంతకు ముందు ఆ సమాధాన పత్రాలను పరీక్షించిన పరీక్షాధికారులెవ్వరూ ఇది ప్రధానాధికారి దృష్టికి తీసుకురాలేదు. ప్రధానాధికారి కూడా, 'కాపీకొట్టడం జరిగిందని స్పష్టంగా నిర్ణయించి చెప్పలేను. ఆ ప్రశ్నకు సమాధానాలన్నీ ఒక తీరుగా ఉన్నాయి. సమాధానాన్ని ఎవరైనా చెప్పి ఉండవచ్చు లేదా, నోట్సులోని ముద్రిత గ్రంథాలనుండిగాని మాసి కంఠత పట్టుకువచ్చి రాసి ఉండవచ్చు. అలా చేస్తే తప్పేం లేదు' అన్నారా అధికారి.

ఈ విచారణ ఫలితంగా ఆ కేంద్రంలో పరీక్ష ఇచ్చిన అరవై మూడుగురు అభ్యర్థుల ఫలితాలు ప్రకటించబడలేదు. అభ్యర్థి తండ్రి తన కుమారుని ఫలితాలు ఎందుకు నిలిపివేయబడ్డాయో తెలుపమని ప్రార్థిస్తూ లేఖ వ్రాశారు. ఆ లేఖకు జవాబుగా రాసిన లేఖలో అభ్యర్థిపై వ్యక్తిగతంగా ఆరోపణ చేయబడింది.

ఈ లోగా అభ్యర్థికి అందరితో పాటు నోటీసులు జారీ చేయబడ్డాయి. చేయరాని పనులేవీ తాను చేయలేదని స్పష్టం చేశాడు అభ్యర్థి. అతని సమాధానం నిరాకరించబడింది. 1958 ఆగస్టులో ఈ తీర్పులు జారీ చేయబడ్డాయి — అందరితో పాటు అతనికి కూడా ఒకయేడాది పరీక్షలకు అతను కూర్చోడానికి వీలు లేదన్నారు అధికారులు.

1959 అక్టోబరు పరీక్షలకు హాజరు అయి అతను ఆ ఇంగ్లీషులోనే నూటికి 75 మార్కులు తెచ్చుకున్నాడు. అతను ఇప్పుడు కాపీ కొట్టాడని ఆరోపించడానికి ఎవరికీ సాహసం లేకపోయింది.

ప్రభుత్వం జరిపిన 'మామూళ్ళ' దర్యాప్తు ఫలితం ఒక కుర్రవాని జీవితంలో కళంకం ఆపాదించిపోయింది. ఇది ఇరవయ్యో శతాబ్దమో కాదో, తెలుగువారు నాగరికులో కాదో ప్రజలే నిర్ణయించాలి. 'వందమంది దోషులు తప్పించుకుపోయినా ఫరవాలేదు; ఒక్క నిర్దోషికి శిక్ష పడకూడదు' అన్న న్యాయశాస్త్ర సిద్ధాంతానికి ఇది గొడ్డలి పెట్టు.

> "ఓరేయ్! రామా! ఆవుమీద కాంపోజిషను నీకీ మీ అన్నకీ ఒక్కలాగే ఉందేం? అవే మాటలు కాపీకొట్టావా?"
>
> "లేదండి. మేంయిద్దరం మా ఒకే ఆవుమీద రాశామండి మరి. అందుకని."

న్యాయమూర్తి అన్నారు: 'రాజ్యాంగంలోని 226 వ ప్రకరణం క్రింద, నాకు జోక్యం కలిగించుకోడానికి హక్కు లేదు. విచారణ చేయగలిగిన హక్కు నాకుంటే, దోషం విషయంలో అనుమానం ఉన్నప్పుడు, అతన్ని శిక్షించకూడదనే సర్వసామాన్య సత్యాన్ని, నిష్పాక్షికంగా సాగిస్తే, అధికారులు వారు యిచ్చిన నిర్ణయానికి వచ్చి ఉండేవారు కారని అనుకొంటున్నాను. నియమాలు అంగీకరిస్తే, వారి శాస్త్రిపైన వారు పునర్విచారణ చేస్తే బాగుంటుందని సూచిస్తున్నాను. అభ్యర్థి దోషి కాడని ఏ మాత్రం సందేహం కలిగినా, వారి ఉత్తర్వులను ఉపసంహరించుకుంటారని ఆశిస్తున్నాను.'

తెలుగులో ఈ వాక్యాలు, న్యాయమూర్తి ఉదాత్త వాక్యరచనా ధోరణికి న్యాయం చేకూర్చడం లేదు. అన్యాయం జరుగుతుందేమో అన్న బాధ న్యాయమూర్తి ఇంగ్లీషులో రాసిన ప్రతివాక్యంలో వినపడుతుంది. అనువాదంలో చాలా లోపాలున్నాయని అంగీకరిస్తూ, 'ఈ విద్యాశాఖకి జ్ఞానోదయం ఎప్పుడు కలుగుతుంది?' అని ప్రశ్నిస్తున్నాను.

* * *

తెలుగురచయితల మహాసభలు

'సామ్యవాద దిగ్గజ' కవిగా గుండియల్ దిగ్గురనగ శ్రీనాథుడరుగుచున్నాడు మాస్కో పురికి 'మనుజేశ్వరాధముల' కు నంకితం చేసిన లెనిన్‌గ్రాడ్ పోతున్నాడు పోతన మహాకవి – శ్రీశ్రీ గురజాడల అడుగుజాడల్లో.

తెలుగు భాషంటే ఈసు [illegible]. ఇతర దేశాల్లో తెలుగువారు లక్షలాది ఉన్నారని అంగీకరించదు అవ్యవస్థ. బి.బి.సి.కి బెంగాలీ, మరాఠీ, తమిళం తప్పిస్తే, విశాల భారతంలో ప్రాంతీయ భాష లేక లేదు. సిలోన్ రేడియో నిలయంలో, వ్యాఖ్యానమే కాక, తెలుగు పాటలు కూడా తమిళంలో పాడిస్తూ వుంటుంది.

ఇట్టి పరిస్థితుల్లో రష్యాలో తెలుగు సాహిత్యాన్ని గురించి కుతూహలం ఎక్కువ పొతూందంటే, అది గర్వించదగిన విషయం. హైదరాబాదులో ఈ మొదటి వారంలో జరుగనున్న అఖిల భారత తెలుగు రచయితల సమావేశ నిర్వాహకులకు రష్యా నుంచి ఒక లేఖ వచ్చింది. అక్కడి ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఓరియంటల్ స్టడీస్ లోని శ్రీ గఫురావ్, భారతీయ భాషా విభాగం అధిపతి ఇ. పి. చెలిషేవ్ లు కలిసి సమిష్టిగా ఒక అభినందన లేఖ వ్రాశారు.

తెలుగు గ్రామర్ ఒకటి ఇదివరకే సిద్ధపరిచారట. తెలుగు–రష్యన్ నిఘంటువు ఒకటి సిద్ధమౌతుందిట. శ్రీ ఎటుకూరి బలరామమూర్తి రచించిన ఆంధ్రదేశ చరిత్రకి రష్యన్ అనువాదం 1959 లో ప్రచురితమైందిట. శ్రీశ్రీ, గురజాడల పుస్తకాలు ఇదివరకే అనువాదితమయ్యాయి. 1961 లో జరుగనున్న గురజాడ శతవార్షిక జయంతికి గురజాడ రచనలపై ఒక పరిశోధనా వ్యాసాన్ని శ్రీమతి పెట్రూనిచేవ్ అనే ఆవిడ తయారు చేస్తూందిట.

గురజాడ, విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, శ్రీశ్రీ, బుచ్చిబాబు రెంటాల వంటి వారి గ్రంథాల కాపీలు దేశంలో పలుచోట్ల గ్రంథాలయాల్లో ఉన్నాయట.

'ఈ కాలం రచయితలతో మేం ప్రత్యక్ష పరిచయం లేదు; మధ్యయుగానికి చెందిన పోతన, శ్రీనాథుడు మొదలైనవారి గ్రంథాలు కూడా తయారు చేస్తున్నాం' అని ఆ లేఖలో వెల్లడించారు.

రాజూ ఒక మనిషే కానీ

పున్నమినాటి సముద్రంలా వుంది పార్వతి హృదయం.

[illegible]

"పారూ!" [illegible] అమృతం.

[illegible]

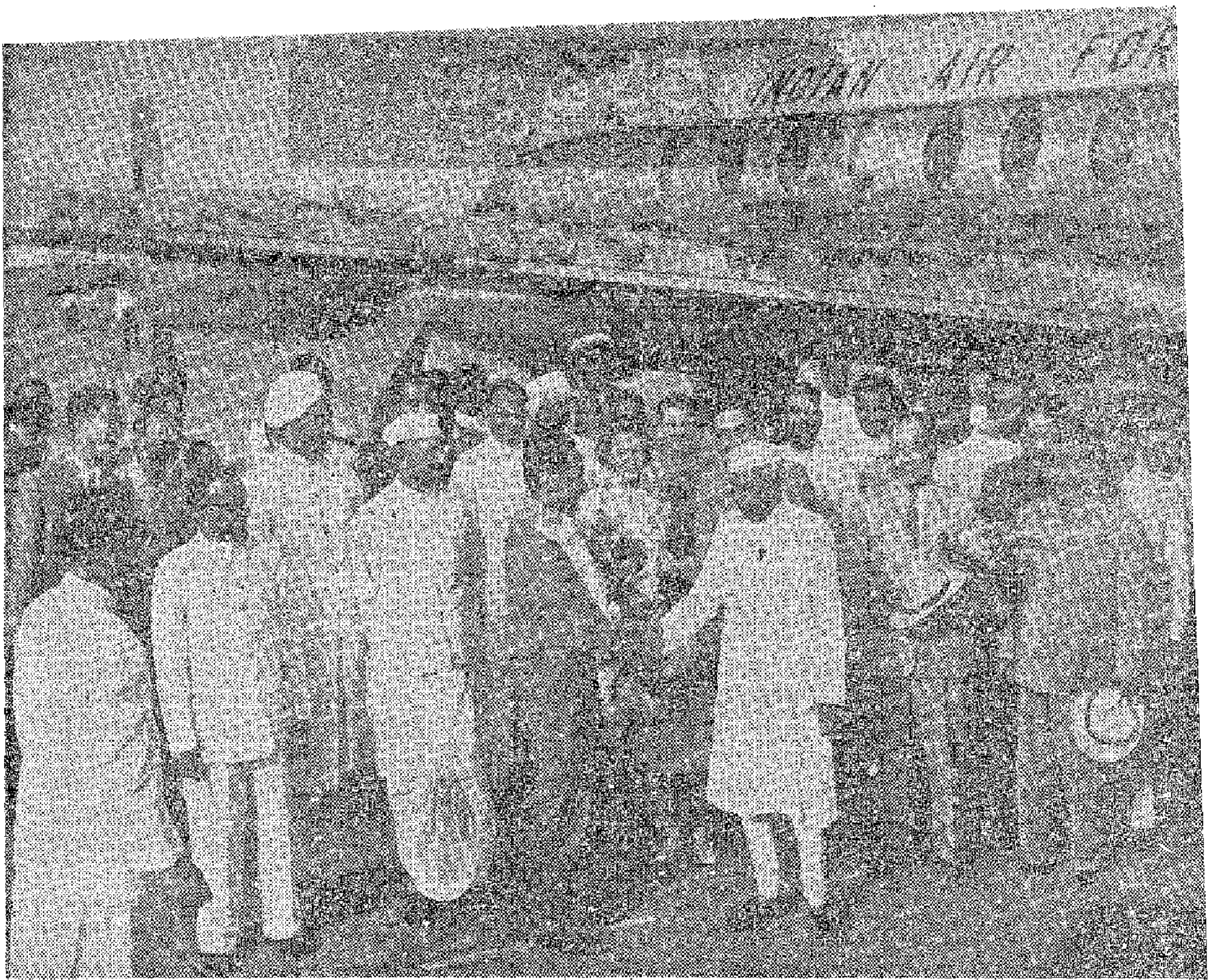
"పార్వతీ! కొంటెపార్వతీ! [illegible]"

[illegible]

"పారూ! [illegible]"

[illegible]

DL. 23 TL.

భారత్-చైనా సరిహద్దు వివాదంపై సమాలోచనలకు చైనా ప్రధాని శ్రీ చౌ.ఎన్.లై ఢిల్లీ వచ్చారు. క్రితంసారిలాగానే చౌ కి భారతప్రభుత్వం రాజలాంఛనాలతో స్వాగతం చెప్పింది, మర్యాద చేసింది.

కాని నాడు చూపిన ప్రేమ, అభిమానం ఈ లాంఛనాలవెనక లేదు. ఎవరి పరిహద్దులలో వారుంటే ఎవరిప్రేమలు వారికుంటాయి. హద్దు మీరితే వచ్చే హాని ఇదే.

కాగా, ఈ సుదీర్ఘ సమాలోచనలు ఫలించి భారత్-చైనాలు మళ్ళీ స్నేహితులైతే ఢిల్లీ చాలా గర్విస్తుంది.

చైనా ప్రధాని శ్రీ చౌ-ఎన్-లై ఈ మాసం ఢిల్లీ వచ్చారు. వచ్చింది తడవుగా భారతప్రధానితో సమాలోచనలలో మునిగి పోయారు, అయితే ఆ చైనా నాయకునితో ఇంత వరకు భారతప్రజల ఆగ్రహావేశాలను అణచి వున్న శ్రీ నెహ్రూజీకూ సమాలోచనలు దాదాపు ఒక సమస్య. అంగుళమైనా మన దేశంపరాయివారికి పోనీయమని, ఆక్రమించు కున్న ప్రాంతాలనుంచి చైనీయులు బయటికి పోవలసినదేనని ఆయన అనేకసార్లు చెప్పి ఉన్నారు.

ఈ నాడు భారతప్రధాని శాంతియుత పరిష్కారం చేయాలనే పవిత్రసంకల్పంతో ఉన్నారు. ఆ సంకల్పం వెనక భారత ప్రజ అంతా అండగా నిలిచి ఉంది.

ఈ శ్రీ చౌ-ఎన్-లై! ఆయన చాలు 'శాంతి ఆశతో' వచ్చామన్నారు. ఇదివరలో చౌ—క్రుశ్చేవ్ లు భారత్ చైనా సరిహద్దు తగాదాల విషయం ఇద్దరూ కలిసి గా మాట్లాడుకున్నారు కూడా. పాలం విమానాశ్రయంలో ప్రసంగిస్తూ శ్రీ చౌ-ఎన్-లై ప్రాతిపదికగా సరిహద్దు వివాదం పరిష్కారానికి తాను సంసిద్ధమని ప్రకటించారు. అంతవరకే జరిగి, మళ్ళీ భారత చైనాలమధ్య స్నేహం ఏర్పడితే భారత్ అంతో ఎంతో హర్షిస్తుంది. ఈ సమాలోచనలు ఫలించి తే న్యూఢిల్లీ ఎంతో గర్విస్తుంది. శ్రీ నెహ్రూ వివేకపూర్వకమైనా లెక్క చేయకుండా 'పంచశీల' పాటించ పని పాడుచేయ పోవడానికి శ్రీ చౌ-ఎన్-లై వచ్చారని

కొండిపోయిన్నారు. శ్రీ నెహ్రూ బహిరంగంగా తాను చేసిన ప్రకటనలకు కట్టుబడి ఉంటారని ఢిల్లీ విశ్వసిస్తున్నది!

* * *

ద్రవ్యోల్బణం

ఈ మాసం పార్లమెంటులో బడ్జెట్ పై జరిగిన చర్చలో ప్రభుత్వ ఆర్థిక విధానం ప్రధానస్థానం ఆక్రమించింది. చర్చను ప్రవేశపెడుతూ కేంద్ర ఆర్థికమంత్రి శ్రీ గుల్జారీలాల్ నందా "జాతి పురోగమనం నిరా టంకంగా సాగాలంటే ధరలు పెరుగ్రతల అప్ పెరగవలెను. ముఖ్యంగా ఈ పరి స్థితుల్లో ధరలు కొంత పెరిగితే జాతీయ శ్రేయస్సుకే భంగం కాదులు" అన్నారు. కాని ఆర్థిక వేత్తలు ధరల పెరుగుదల కలిగిస్తున్న దుష్ఫలం ఆపాదిస్తున్నారు శ్రీ నందా. కొన్నేళ్ల వేతనాలవల్ల ధరలు పెరిగి సంఘజీవనం దెబ్బ తింటున్నదనే మాట కొన్నేండ్లు చాలా బాధ కలిగిస్తుందని కూడా శ్రీ నందా అన్నారు. "అసలు చెప్పాలంటే ఈ ధరల వల్ల దెబ్బ తింటున్నది కొద్దిమందే! 1939-1947 మధ్య సంవత్సరాలలో కొన్ని కుల జీవనప్రమాణం మాటకి ఉండనే అయిపో

★ న్యూఢిల్లీ లేఖ ★

సంతులు పడిపోయిందికూడా. 1951 నాటికి కొత్త చెడిబతికొను కనిష్ఠాల్లు, 1955 సంవత్సరానికి వేతనాలు నూటికి పదమూడు పాళ్లు పెరిగింది. మళ్ళీ 1956 కి ధరలు పెరగడం మొదలైతే కార్మిక జీవనం కష్టమై పోయింది" అని కూడా శ్రీ నందా చెల్లించారు.

మొదట మనం సమగ్ర అర్థ శాస్త్రాలు అంటూ మాట్లాడడం కోవాలి. అంతేకాదు ధరల పెంపుదలకూ కార్మిక వేతనాలకూ ఈ సంబంధం తప్పదు. లోగడ కేంద్రం రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల కోసగముల పారిశ్రామిక సంఘం ఏడవ సమావేశాలకు పంపిన సర్క్యులర్ నం. ఎల్. ఆర్ 10 (20) 60, (ఏప్రిల్ -7-1960) ను దృష్టిలో ఉంచుకోవటం అవసరం. అందులో కొలిక్కి వచ్చిన కొన్ని మాటలు ఇక్కడ చూదాం.

"కార్మిక చట్టాలవల్ల పొందగలిగిన కార్మికుల జీతాలు పెంచినప్పుడల్లా ధరలలో పెరుగుదల తప్పటంలేదు. అది ప్రభుత్వం అంగీకరించింది. కనుక ఈ పెంచిన జీతాలవల్ల ఏర్పడిన అదనపు వ్యయభారం వాడకందారు మీద పడుతున్నది."

సరకులూ, కార్మిక వేతనాలూ ఈ రెంటికీ గల దగర సంబంధం కార్మిక మంత్రిత్వ శాఖకు తెలుసునన్నదానికి ఇవే మాటలే సాక్ష్యం. ద్రవ్యోల్బణంవల్ల కార్మికుడు కష్టంగుతే! ద్రవ్యోల్బణం కలగకుండా నివారించే యత్నం చేసే తప్ప ఈ ధరల పెరుగుదల ఆగదనేది శ్రీ నందాకు సైతం తెలిసిన సత్యం. లోటు బడ్జెటు విధానంవల్ల ద్రవ్యోల్బణం కలుగుతున్నదని చాలామంది వాదం!

అయితే శ్రీ నందా చెప్పింది అంత అబద్ధం కాదు. పంచవర్ష ప్రణాళికలో జరిగినట్లు ఏక మొత్తం తగ్గలేకూడా ధరలు పెరుగుతాయి!

కార్మికుల బోనస్ ఏర్పాటు ఆలోచించే కమిషన్ ఒకటి నియమించనున్నట్లు శ్రీ నందా ప్రకటించారు. అది పదిలమైన పునాదిపై ఏర్పడనున్నట్లు ఆయన ప్రకటించారు. జీతాల నిర్ణయం, ధరల స్థిరీకరణం, జీవన వ్యయ ప్రమాణం, ఉత్పత్తికి ఇవికూడా ఆలోచించేటట్లు ఈ కమిషన్ కార్యక్రమం నిర్ణయించాలని చూస్తున్నామన్నారు శ్రీ నందా.

మొదటినుంచి వాణిజ్య, కార్మిక శాఖల తగాయిదాలలోపడి ఉత్పత్తి మాత్రం లేవి మొలకెత్తనేలేదు ఇంతవరకూ.

* * *

ఆడిట్ నివేదికపై తర్జనభర్జన అయిపోయింది గాని, ఆరిపోలేదు, ప్రజాదృక్పథం మరో మైపు మళ్ళించాలని శ్రీ ఫిరోజ్ గాంధీ ఆలోచిస్తున్నారు. పార్లమెంటుకు ఆడిట్ నివేదిక సమర్పించడంలో జరిగిన అవకతవకలు గట్టిగా పరిశీలించాలని ఆయన పట్టుదల.

ఇంగ్లీషు ప్రధానమంత్రి దగ్గరకు ఒక రాయబారం పోవాలని సమయముగ్గరితో మనుని అంతగనీ చేశారు. శ్రీ గాంధీ ప్రతిపాదించిన ఈ సమస్యలు లేవదీయడానికి వీలు లేదని ప్రధాని ఈ రాయబారం కర్తానికి తెలిపారట కూడా! అయితే శ్రీ నెహ్రూ సమాధానం తనకు బాగా నచ్చిందని శ్రీ గాంధీ అన్నారు. రెండు వారాల్లో లోక్ సభలో ఈ గొడవ మళ్ళీ లేవదీయాలని ప్రయత్నించినా శ్రీ గాంధీకి అనుకూల వాతావరణం కనిపించలేదు. ఆయనకు శ్రీ మొరార్జీ దేశాయ్ ఎదురొడ్డారు. అంతేకాదు. శ్రీ కృష్ణమీనన్ కూడా ఆయనకు ఎదురు తిరిగారు. అందులో అవకతవకలపై కొంతవరకు 'వ్యాఖ్యానం' కొంతవరకు పంపడం జరిగిందని ఆయన భావించారు.

పార్లమెంటు మధ్య హాల్లో శ్రీ గాంధీ సదస్సు వెళ్ళిన రాయబారం సభ్యులతో మర్యాద ప్రసరిస్తూ శ్రీ కృష్ణమీనన్ కబుర్లు చెప్పటం చాలామంది చూశారు! వారిలో కొందరు ఆయనను బలపరిచేవారు. ఆర్థిక శాఖ ముసాయిదాపై చర్చలో మళ్ళీ ఈ ప్రసక్తి తెస్తానంటారు శ్రీ ఫిరోజ్ గాంధీ. కాని శ్రీ మొరార్జీ దేశాయ్ ఉండగా శ్రీ గాంధీ ఆ పని చేయలేరు. శ్రీ అజిత్ ప్రసాద్ జైన్, శ్రీ మహావీర త్యాగి, డాక్టర్ రామ్ సుభగ్ సింగ్ లు ఆయన లేస్తే కూర్చోపెట్టడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారు. రక్షణమంత్రిత్వానికి సంబంధించినంతవరకు ఆడిటర్-జనరల్ కన్నా ఘనంగా గట్టిగా వ్యవహరిస్తుంది పబ్లిక్ ఎకౌంట్స్ కమిటీ! ఇలాగా ప్రధానమంత్రికి ఆడిటర్-జనరల్ వ్రాసిన లేఖ ప్రకటించాలని ఆందోళన జరుగుతున్నది.

* * *

వేతనాలయాతన

కనీస వేతనాల ఉద్దేశ్యానికి విరుద్ధంగా వేతననిర్ణాయక సంఘం సిఫార్సులు చేసిందని బడ్జెట్ పై చర్చలో కమ్యూనిస్టు నాయకుడు శ్రీ ఎస్. ఎ. డాంగే అన్నారు. ప్రభుత్వ ఉద్యోగులు ఆందోళన చేయగల

(15 వ పేజీ చూడండి)

'చౌ'కు తెలుగు భోజనం:

భారత ఉపాధ్యక్షుడు డాక్టర్ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణ ఏప్రిల్ 22 వ తేదీ మధ్యాహ్నం చైనా ప్రధానికి వ్యక్తిహోదాలో విందుచేశారు.

తెలుగు భోజనంలోని భక్ష్య లేహ్య, చోష్య పానీయాలను శ్రీ చౌ, ఆయన పరివారం చవిచూశారు.

పులిహోర, అప్పడాలు, ఆవడలు, మజ్జిగపులుసు, పెరుగన్నం మొదలయిన తెలుగు వంటకాలు వడ్డించిన విందు పసందుగా జరిగింది.

పుట్టకురుపు వ్యాధి పరిశోధనలకు కొత్త 3-డి సూక్ష్మదర్శిని

లండన్లో మే 23 వ తేదీ నుంచి ప్రారంభమయ్యే ప్రదర్శనలో, పుట్టకురుపు వ్యాధి పరిశోధనలో, బాగా ఉపయోగపడే నూతనం త్రీ-డి స్టీరియో మైక్రోస్కోప్ ఒకదానిని చూపిస్తారు. ఒక వస్తువు మూడుపైపులా ఎట్లా వుంటేదీ స్పష్టంగా దీనితో తెలుసుకోవచ్చు, కేంబ్రిడ్జి విశ్వవిద్యాలయం పరిశోధనా శాఖలో శ్రీ రిచర్డ్ శ్రీ గ్రెగరీ నాయకత్వాన శాస్త్రవేత్తలు తయారు చేసిన ఈ సూక్ష్మదర్శినిని బర్మింగ్హాంలో జరిగే ఇన్స్ట్రుమెంట్, ఎలెక్ట్రానిక్స్, ఆటోమేషన్ వస్తుప్రదర్శనలో చూపిస్తారు. శరీరశాస్త్ర పరిశోధనలకు ఇది విశేషంగా ఉపయోగపడుతుంది. మెదడులోని నరాలూ, గ్రంథులూ ఒక దానితో మరొకటి యేవిధంగా కలిసి ఉన్నదీ - దీనితో తెలుసుకోవచ్చు. శాస్త్రీయ పరిశోధనలలో కూడా యీ సూక్ష్మదర్శిని చాలా ఉపయోగపడుతుంది.

ఫోటోగ్రాఫర డార్క్ రూమ్ల వంటి చీకటిగదుల్లో వాడడానికి వీలుగా, అంకెలు బాగా కనిపించే థర్మామీటరుకూడా తయారుచేశారు. ఇరిడియం గడియారాలలాగే, ఇందులో అంకెలూ పాదరసమూ ఆకుపచ్చరంగులో స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి.

లోకమంతా పండు వెన్నెలలో మునిగి తేలుతున్నది. ఆ వెన్నెట్లో మిసమిస లాడుతున్నది గౌతమీనది. అందులో తన ప్రతిబింబాలు చూసుకుని మురిసిపోతున్నవి తారకలు, మనసిగ్గుతో ఇదంతా మబ్బు మాటున అప్పుడప్పుడు దాగుకుని గమనిస్తున్న చంద్రుడు నవ్వుకుంటున్నాడు.

బ్రిడ్జ్ మీద, నిండుగర్భిణిలా నెమ్మదిగా బరువుగా సాగిపోతూంది రైలుబండి.

నేను ఎక్కిన పెట్టెలో అందరూ కొంకరి కొంకరగా ఆనుకుని కూర్చుని, కునికిపాట్లు పడుతున్నారు ప్రయాణీకులు. తల్లులు పసిపిల్లల్ని ఒడిలో వేసి జోకొట్టి నిద్ర పుచ్చుతున్నారు.

అంతవరకు సమయం కోసం వేచివున్న నేను కూర్చున్న చోటునుంచి లేచాను. తలుపు దగ్గరికెళ్ళి, నిటుక్కున పాంట్ జేబులోంచి రివాల్వర్ తీశాను.

కొంతమంది నను చూసీ చూడగానే భయంతో బెదిరిపోయి కళ్ళు మూసుకుని నిద్రపోతు

శిక్ష

'భరణి'

[illegible]

ఉద్యోగంకోసం చెన్నపట్నం రోడ్లను అరగదీస్తు తిరుగుతున్న రాజాకు, ఒక రోజున ఆపద్బాంధవుడులా మిత్రుడు చంద్రం తటస్థపడి ప్రశ్నలవర్షం కురిపించాడు.

"వారం రోజులయిందిరా" వచ్చి, "సత్రం భోజనం మఠం నిద్రాను. ప్రస్తుతం ఉద్యోగ ప్రయత్నంలో వున్నాను"... "అయితే ఇంతకీ ఇక్కడ నువ్వేం చేస్తున్నటూ" అన్నాడు రాజా.

"ఔనా, నేనిక్కడ సెంట్రల్ ఎక్సైజ్‌లో పనిచేస్తున్నారా. సంవత్సరమున్నరయింది ఇందులో చేరి"...ముందర "రూం కెళ్దాంపద అన్నాడు" చంద్రం.

"ఏం ఫామిలీ పెట్టలేదా" అన్నాడు రాజా.

"లేదురా ఇల్లు దొరకలేదు. ఇల్లు దొరికితే పెడదామనుకుంటున్నా".

ఇలా మాట్లాడుకుంటూనే రూం చేరుకున్నారు. ఆ రాత్రి భోంచేసి సెకండ్ షోకు వెళ్ళి 2 గంటలకు రూం చేరుకున్నారు.

మర్నాడు ఉదయం ఇద్దరూ కలిసి భోంచేశారు. చంద్రం ఆఫీసుకు వెళ్లాడు. రాజా రూముకువచ్చి, తల్లికీ తండ్రికీ క్షేమం తెలుపుతూ ఉత్తరాలురాసి పోస్టు చేశాడు.

సాయంత్రం చంద్రం ఆఫీసునుంచి రాగానే ఇద్దరూ కలసి కాఫీ త్రాగి బీచికి బయలుదేరారు.

"రాజా నీవు ఎన్నాళ్ళున్నా బాధ లేదు" నువ్వేం విచారించవద్దు! ఒక ఆప్త మిత్రునికి సహాయం చేయగలుగుతున్నానని సంతోషంగా వుంది. మా హోటల్లో చెప్పాను. నీ యిష్టమొచ్చినప్పుడెళ్ళి కాఫీ త్రాగు, భోంచెయ్యి. నువ్వు నీ స్వంతం కానీకూడ ఖర్చుపెట్టనవసరంలేదు." అన్నాడు చంద్రం.

* * *

"పోస్ట్" అన్న కేకతో ఉలిక్కిపడి లేచి పోస్టుమేన్ ఇచ్చిన కవరు విప్పుతున్నాడు చంద్రం.

'జి. వి. రాజా' అని గుండ్రంగా చెక్కి వున్నాయి అక్షరాలు. క్రింద "సుశీల" అని ఉంది.

రాజా ఎక్కడికో వెళ్ళాడు ప్రొద్దుటే. దాన్ని చూసేసరికి చిన్నబుద్ధయింది చంద్రానికి. సాహసించి తెరిచాడు. ఉత్తరం క్రింద నుండి పైకిపదిసార్లు అక్షరంపొల్లుపోకుండా చదువుకున్నాడు. చదివి దాన్ని జేబులో దాచుకున్నాడు.

సి. వి. రావు

అది రాజాదని ఆలోచన రాగానే భయం వేసింది. "ఇది రాజాకి తెలిస్తే ఇంకేమైనా ఉందా...పనిమల్లె గదికి తీసుకువచ్చి చేసేది ఇదా అని ఎంత బాధపడతాడు. బాగా ఆలోచించుకుని క్షమించమని ప్రాధేయపడదామనుకున్నాడు చంద్రం కాని అలా చేయలేక, భయపడి ఊరుకున్నాడు ఏమైతే అయిందని."

* * *

"ఇంకా సుశీలదగ్గర్నుంచి ఉత్తరంరాలేదెందుచేతో అని ఆలోచిస్తున్న రాజా 'పోస్ట్' అన్న కేకతో ఉలిక్కిపడి ఉత్సాహంగా లేచాడు. ఉత్తరం తీసుకోవటంతోనే అతనిముఖాన్ని విచారం అలుముకుంది.

'ఆ అక్షరాలు చూచేసరికి దాన్ని చింపాలనుకున్నాడు రాజా.'

'తరువాత దాని పర్యవసానం ఆలోచించే స్థితిలో లేడు.'

అది చంద్రం భార్య 'శీల' దగ్గర్నుంచి వచ్చింది.

ఒకటికి పదిసార్లు చదువుకున్నాడు. అహో ఎంత బాగుంది. అలాంటి ఉత్తరం తను జన్మలో చూడగలడా ... అందుకని దాన్ని తను దాచుకోవాలనుకున్నాడు.

"కాని ఇది చంద్రానికి తెలిస్తే ఇంకేమయినా ఉందా...

"ఇన్నాళ్ళనుంచి తన్ను పోషిస్తూ ఎంతో అభిమానంతో తన్ను కానీ కూడ ఖర్చు పెట్టనివ్వకుండా చూస్తున్న చంద్రానికింత ద్రోహం తలపెట్టినట్లు తెలిస్తే ఇంకేమైనా ఉందా?"

ఇలా ఆలోచనలు వచ్చేసరికి దాన్ని చెప్పేసి క్షమించమని ప్రాధేయపడాలనుకున్నాడు."

* * *

ఆ సాయంత్రం చంద్రం ఆఫీసునుంచి వస్తూనే 'రాజా నీతో ముఖ్యవిషయం చెప్పాలనుకుంటున్నా. అలా హోటలుకు పోదాం పద' అన్నాడు.

ఇద్దరూ హోటల్లో ఒక రూంలో కూర్చున్నారు.

"రాజా నువ్వు నన్ను క్షమించాలిరా. తప్పకుండా క్షమిస్తానంటె ఒక విషయం చెప్తా..."ఒకరోజున నువ్వు లేని టైములో నీ 'మిసెస్' దగ్గర్నుంచి ఒక ఉత్తరంవచ్చింది.

"దాన్ని చూడగానే చిన్నబుద్ధయింది."

దాన్ని చించి చదివా. అలాంటి ఉత్తరం ఈ జన్మలో నేను చూడలేనని దాన్ని దాచుకోవాలనుకున్నా. అయినా నీకు చెప్పకుండా నీ ఎదుట నిలవటానికి మొహం చెల్లలేదు ఇదిగో ఉత్తరం...నన్ను క్షమించు రాజా, క్షమించు" అంటూ ఉత్తరం రాజాకిచ్చాడు చంద్రం.

"చంద్రం నువ్వుకూడా" అంటూ రాజా ఏదో చెప్పబోయేంతలో—

"రాజా, నువ్వింకేం చెప్పకురా. నన్ను క్షమించావను చాలు" అన్నాడు చంద్రం.

తను చేసినపని చెప్పటానికి నోరు తెరచిన రాజా అలాగే ఉండిపోయాడు. ★

శిక్ష

న్నట్లు నటించబోగారు.

"అందరూ చిరాకా నగలూ, డబ్బూ యిలా తెండి" అని గద్దించాడు. ఆ కంఠం విని, తేనెటీగ కుట్టినట్టు అందరూ ఉలిక్కిపడ్డారు.

చేతిలోని రివాల్వర్ దీపపుకాంతిలో మిలమిల మెరిసిపోతూంది.

అనుకోకుండా జరిగిన ఈ ఉపద్రవానికి అంతా విస్తుపోతున్నారు. గాభరా పడుతున్నారు. విచారిస్తున్నారు. మనసులో వెయ్యిదేవతలకు మొక్కుకుంటున్నారు.

"ఊఁ! ఆలస్యం చెయ్యకండి. లేకుంటే ఒక్కొక్కర్నీ కాల్చేస్తాను" అన్నాడు కర్కశంగా.

అందరూ గడగడలాడిపోయారు.

స్త్రీలు కొందరు నగలు చేతపట్టుకుని, యిద్దామా వద్దా అని సంశయపడుతున్నారు. మరికొంతమంది మెడమీద చేతులు వేసి, నగలు తీయకుండానే, తీస్తున్నట్టు నటిస్తున్నారు.

ప్రతి ఒక్కరి చెవులూ కనిపెడుతూనే ఉన్నాను.

కొంతమంది మగవాళ్లు పర్సులు తీసి వణుకుతున్న చేతులతో బల్లమీద పెట్టారు. మరికొందరు ఎటో చూస్తూ ఆలోచిస్తున్నారు. పసిపిల్లలు ఏడుపు లంకించుకున్నారు.

"పోం. లేండి. త్వరగా!"

నా కర్తనతో అందరూ మళ్లా ఈ లోకం లోకి వచ్చారు. వారి ఇచ్చిన వస్తువులనూ, నగలనూ, కోటుజేబుల్లోనూ, పాంటు జేబుల్లోనూ, లోపలి పొకెట్టు జేబులోనూ కూరాను.

"టికెట్లు యిచ్చెయ్యండి."

టికెట్లు తలుపులు వెంటనే దింపివేయ బడినాయి

"హాం." అని నిట్టూర్పు వదిలాను

ఇంకా—

అందరూ భయంభయంగా నన్ను [illegible] చూస్తున్నారు పిల్లలు కూడా భయంతో తల్లుల వొళ్లలో తలలు దాచుకుంటు న్నారు

ఒక స్త్రీ నా వంక ఆరాధనగా చూస్తోంది. ఆమెకు పాతికేళ్లుంటాయి.

ఆమె కళ్లు కన్నీళ్లతో [illegible]లా మెరుస్తున్నాయి. ఆమె వొడిలోని పసిపాప 'క్యా' 'క్యా' మంటున్నాడు.

ఎందుకో చెప్పలేను — ఆమెను చూసి జాలి కలిగింది. కసాయివాడిలాంటి నాకు అంతవరకు 'జాలి' అనే పదానికి అర్థమే తెలియదు.

నా గ[illegible] ప్రదర్శించింది

దయా, దాక్షిణ్యం అంటే ఎరగని నేను యిలా ప్రవర్తించడం ఆశ్చర్యకరమైన విషయమే.

ఆమెలోని ఏ దివ్య తేజస్సో నన్ను కట్టి వేసింది

ఆమె ప్రక్కని మగవాళ్లెవరూ లేరు... ఒంటరిగా ప్రయాణం చేస్తున్నదనుకుంటాను.

"ఒక్కసారి యిలా రండి" అన్నాను.

పెదాలు వజవజ వొణుకుతున్నాయి మిగిలిన వాళ్లు ఆమెను నేను బలత్కారం చేస్తానేమో అనుకుంటున్నారు, వెర్రివాళ్లు!

ఆమె [illegible]యిస్తూంది

"భయం లేదు. మిమ్మల్ని ఏం [illegible]"

చీరకొంగు సవరించుకుని [illegible] కప్పుకుంది. పసిపిల్లాడిని బుజాన వేసుకుని, [illegible] వేసుకుంటూ వచ్చింది

"మీవాళ్లెవరూ మీతో రావటంలేదా?"

"లేరు."

"ఎక్కడినుంచీ వస్తున్నారు?"

"ఎందుకూ?"

"ఊరికే అడుగుతున్నా."

సమాధానం చెప్పటానికి తటపటాయించింది.

"చెప్పండి."

"విజయవాడ."

"ఎంతవరకు వెళుతున్నారు?"

"విశాఖపట్నం."

బీమాలోకం

ఇన్స్యూరెన్సు ఏజంటు ఒకాయన ఒక జగమొండిని ఎలా అయినా ఇన్స్యూర్ చేయించాలని పట్టుదలగా పూటల్లా నచ్చచెప్పి "ఇంకా ఏమిటి అభ్యంతరం?" అన్నాడు.

"మా డండీ! బతికున్నన్నాళ్ళూ డబ్బులేక చచ్చి చచ్చేంతర్వాత అనుభవించమంటారేమిటండీ. బతుకున్న చావు ఖరీదా? ఇదెక్కడయినా వుందా?" అన్నాడు ఆ జగమొండి

వెంటనే ఆ ఏజంటు "అయ్యా మీ పెద్దలకో నమస్కారం. మీ నందే[illegible]లన్నా ఇన్స్యూర్ చేసుకోండి" అని చక్కాబోయాడు.

"మీ పేరు......?"

[illegible] వణికిపోయింది.

"చెప్పండి మీకేం భయంలేదు. నేను మీ అన్నయ్య వంటివాణ్ణి."

ఆమె నా చివరి మాటలకు తీక్షణంగా చూసింది

"మా అన్నయ్య మీ అంతటి నీచుడు కాడు."

ఆ మాట [illegible] నా హృదయానికి గుచ్చుకుంది. నా హృదయం [illegible] తృప్తి స్వీకరించాలో ఆమెను చెప్పలేకున్నాను. కాని ఇది సమయం కాదు.

"పేరు చెప్పారు కాదు"

తల దించుకుని, మెల్లగా నాకు మాత్రం వినబడేలా చెప్పింది.

"న—ళి—ని."

ఎంత చక్కటి పేరు!

ఆ పేరు తలచుకుంటే, పూర్వస్మృతులు ఏవో మనసులో మెదిలాయి.

"మీ భర్త పేరు?"

"కమలాకరం."

ఇంకో విధో అడగబోయాను.

రాజమండ్రిలో రైలు ఆగబోతూంది.

చటుక్కున తలుపు తెరుచుకుని, నడుస్తున్న రైలులోంచి బయటకు గెంతాను.

చీకటిలో ఎవరికీ కనిపించకుండా పొదల వెంట నడిచి, నా కార్యాలయం చేరు కున్నాను.

* * *

"హలో! కమిన్, కమిన్! ఒకటా, రెండా?" అన్నాడు లోపల కుర్చీలో కూచుని నాకోసం ఎదురుచూస్తున్న మా ముఠా నాయకుడు.

"లెక్క పెటలేదు బాస్! ఐనా, అరలో తప్పకుండా ఉంటాయి." (మా ముఠా భాషలో ఒకటి అంటే వెయ్యి రూపాయలని—)

"గుడ్! గుడ్!!"

తెచ్చినవాటిని బల్లమీద పెట్టాను.

"శభాష్! ఇదుగో పారితోషికం" అని వెయ్యి రూపాయల కట్టలు రెండు నాముందు పడేశాడు. వాటిని జేబులో పెట్టుకుని, విస్కీ సీసా అందుకున్నాను. వరసగా నాలుగైదు గ్లాసులు తాగాను

కళ్లు భగభగ మండుతున్నాయి తూలుతూ వెళ్లి, అక్కడే వున్న ఒక బల్లమీద పడుకున్నాను.

* * *

మానవుడి జీవితం ఒక [illegible] వంటిది. ఎప్పుడు ఏం జరుగుతుందో ఎవరూ చెప్పలేరు అయినా అందరూ భవిష్యత్తును గూర్చి తియ్యని కలలు కంటూనే ఉంటారు

నేను చిన్నప్పుడు చాల గారాబంగా పెరిగాను. చదువు సంధ్యలు వొంటబట్ట లేదు. 'జులాయి వెధవ' అని మా నాన్నగారు అంటుండేవారు. నాన్నగారు మా తం[illegible] "పద్ధతులు వాడికే తెలిసి వస్తుంది" అని ఊరుకునేవారు. అమ్మమాత్రం [illegible] లేదని అప్పుడప్పుడు బాధపడుతుండేది. నేను ఎవర్నీ ఖాతరు చేసేవాణ్ణి కాను.

నాన్నగారు పోయిన నాటికి నాకు పద్నాలుగేళ్లు. ఆ సంవత్సరమే అమ్మ ఒక ఆడపిల్లను ప్రసవించి చనిపోయింది. నాకు ఇక దిక్కెవరూ లేరని విచారిస్తున్న సమయంలో, పొరుగునే వున్న ఒక ముసలమ్మగారు ఇద్దరినీ చేరదీసి, పెంచారు. నేను పని [illegible] ప్రయత్నం చేశాను కాని ప్రతిచోటా మహా బి. ఏ., ఎం. ఏ. చదివినవాళ్లకే దిక్కులేదు, చదువులేని నీకు ఉద్యోగం ఎవరిస్తారోయ్? అని హేళన చేశారు విరక్తి కలిగి యింటినుంచి పారిపోయాను.

టిక్కెట్ లేకుండా రాజమండ్రికి ప్రయాణం చేశాను. అక్కడే టిక్కెట్ కలెక్టరు దింపేశాడు.

వీధిలో దిక్కుతోచక తిరుగుతున్న సమయంలో ఇప్పటి మా 'బాస్' (పేరు చెప్పను)తో పరిచయం కలిగింది. అప్పటి

నుంచి దోపిడీ వృత్తి చేస్తున్నాను. ఒకసారి ఒక నెక్లెస్ కొని చెల్లాయి పేరిట విశాఖపట్నం పంపాను, దానిమీద ఆమె పేరు చెక్కించి.

రెండు, మూడు నెలల అనంతరం డబ్బు మనియార్డరు పంపితే, తిరిగి వచ్చేసింది. అప్పటినుంచీ నా చెల్లెలి జాడ తెలియలేదు.

రాత్రి రైలులో తటస్థపడిన నళిని నా చెల్లెల్ని గుర్తుకు తెచ్చింది. ఆమెకు కూడ ఇప్పుడింతే వయసున్నుంటుంది.. ఆమె పేరు కూడ నళినే! కాని—ఆమె వివాహిత కాదు: వివాహమైతే నాకు తెలియదా?

రాత్రి నళిని అన్న మాటలు నన్ను ఇంకా బాధిస్తున్నాయి.

"నా అన్నయ్య మీ అంత నీచుడు కాడు..."

నేను నీచుడినా?

కాదు. నేను నీచుణ్ణి కాను. ఇక నుంచి నీచుణ్ణి కాబోను.

ఈ రోజు నుంచీ ఈ వృత్తికి స్వస్తి చెప్తాను. మంచివాడుగా పేరు సంపాదించుకుంటాను. నా హృదయం మార్చిన 'ఆమె' జ్ఞాపకార్థమై ఆమెదగ్గరనుంచి లాక్కున్న నెక్లెసును ధరిస్తాను.

'బాస్'ను కలుసుకున్నాను.

"బాస్! నాకు ఈ డబ్బొద్దు. దీనికి బదులు మీ దగ్గరున్న ఓ నెక్లెస్ కావాలి."

"సరే. తీసుకో."

ఆ నెక్లెసును గుర్తుపట్టి తీసుకున్నాను. అటుఇటు తిప్పిచూశాను. ఒక ప్రక్కన 'నళిని' అని చెక్కి వుంది.

భగవాన్!

శిక్ష

ఎంత అన్యాయం జరిగిపోయింది!
నువ్వు నన్ను క్షమిస్తావా?
ఆమె నా చెల్లెలే!!

చెల్లెలికి కానుకగా ఇచ్చిన వస్తువును దొంగిలించిన ఈ మహాపాపికి 'క్షమ' ఉంటుందా?

తోబుట్టువుని గుర్తించుకోలేక పోయిన మూర్ఖుణ్ణి!

ఆమె భర్త వస్తువులు పోయినందుకు ఆమెను ఎంత హింసిస్తాడో?

"భగవాన్! నేను చేసిన ఈ పాతకానికి శిక్ష ఏమిటి? నన్నే విధంగా శిక్షిస్తావో శిక్షించు.

హృదయంలో అగ్నిపర్వతంలో లావా పొంగుతూంది. ఆవేదనను తట్టుకోలేక వలవల ఏడ్చాను.

"ఏమిటిది? ఎందుకిలా ఏడుస్తున్నావు?"

జరిగినదంతా చెప్పాను 'బాస్'కు.

"జరిగిందేదో జరిగిపోయింది. విచారించి ఏం లాభం?"

"నేను ఇకమీదట ఈ పని చెయ్యదలచుకోలేదు బాస్! ఇంతవరకు మీరు నాకు చేసిన సహాయాన్ని జీవితాంతం మర్చిపోలేను. ఇకమీదట నేనూ సంఘంలో ఒక వ్యక్తిగా బతకదలచుకున్నాను. నా చెల్లెలి సంగతేమిటి."

బాస్ నవ్వాడు.

"నీ ఇష్టం వచ్చినట్లు చెయ్యి. కాని ఒక వ్యక్తి నువ్వు సంఘంలో ఒకడుగా బతకదలచుకుని ఆ బాధితగాక నా దగ్గరకు వచ్చావు. నన్ను మంగళి గుర్తుంచుకో. నీకష్టం నాకు అక్కర్లేదు. ఈ డబ్బుకూడా నీదగ్గరే వుంచు." అని నోట్ల కట్టలు రెండూ నా చేతిలో నే ఉంచాడు.

"సరే, రాజూ! విశాఖపట్నం వెళ్ళి నళిని ఎక్కడుందో కనుక్కొని, ఆమెని కలుసుకుంటాను. ఆమెను క్షమాపణ కోరుకున్నాక, నేను చనిపోయినా పరవాలేదు."

సెలవు తీసుకుని, ఆ రాత్రే రైలెక్కాను.

అదే రైలులో నిన్న రాత్రి దోపిడీ చేశాను... నిన్నటికీ, ఈనాటికీ నాలో ఎంత మార్పు!

కాని రైలు మాత్రం మారలేదు, మామూలుగా కూత పెట్టుకుంటూ నిశీధిలో ప్రయాణం చేస్తూంది......

హోటల్‌లో 'టీ' తాగాను 13 నయాపైసల బిల్లు ఇచ్చాడు. కౌంటర్ దగ్గర బిల్లు ఒక రెండణాలబిళ్ళ ఇచ్చి పోబోతూండగా హోటలువాడు పిలిచాడు. 'సార్, బిల్లు 13 నయాపైసలు, మీరు బేడ ఇచ్చారు' అన్నాడు. ఏమీ ఆలోచించకుండానే నేను ఇంకో అణా కాసు తీసి బల్లమీద పెట్టాను. అంతనూ అంతకన్నా ఆలోచించకుండా 19 న. పై. (మూడణాలకంతేగా) లలో 13 మినహాయించుకుని 6 పైసలు ఇవ్వబోయి సమాయించుకుని, ఇచ్చి నవ్వాడు సిగ్గుతో.

—ఎస్. వెంకయ్య, హైదరాబాదు.

* * *

డాక్టర్: (రోగిని పరీక్షించి) మరేం లేదండి, ప్రతిరోజు తెల్లవారుఝామున రెండు కోడిగుడ్లు తింటే ఈరోగం కుదురుతుంది.

రోగి: ప్రతిరోజు మూడు తినడం నాకు అలవాటేనండి

—అచ్చి రఘురామిరెడ్డి. మద్రాసు.

ప్లీడరు–జట్కా

(మొదటి బహుమతి రు 10)

మా మావగారింటికని ఈ మధ్య ఏలూరు వెళ్లాను. మా వాళ్లుంటున్న వీధిలోనే ఒక గొప్ప పేరు మోసిన ప్లీడరు గారున్నారు. ఆయన రోజూ జట్కాలో (స్వంతది) కోర్టుకు వెళ్తారు. మొన్న ఒక రోజున మామూలుగా 11 గంటలకు బయలుదేరి జట్కాలో కూర్చున్నారు. అంతలో ఆయనకు సిగరెట్టు కాల్చాలనిపించి బండివాడికి డబ్బిచ్చి పట్రమ్మన్నారు. వాడు కొట్టుమీదకు వెళ్లాడు. ఆయన ఒక్కరూ బండిలో కూర్చున్నారు. ఇంతలో ఆ రోడ్డుమీద వస్తున్న కారొకటి హారను 'భళ్' అన్నాడు. వెంటనే ఆ గుర్రం పరుగులంకించుకొంది. ప్లీడరుగారు గత్యంతరము లేక ముందుకు వచ్చి పగ్గాలు పట్టుకున్నారు. కాని అది ఆగకుండా తిన్నగా కోర్టుకు తీసుకెళ్ళింది. దానికి రోజూ అలవాటు ప్రకారము కోర్టులో రోజూ ఆగే చోట ఆగింది. రోడ్డుమీద జనం అంతా వింతగా చూస్తున్నారు; ప్లీడరుగారు గుర్రంబండి తోలుతున్నారేమిటా అని. ఇంతలో బండివాడు నానా కాళ్ళ పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చాడు. బండి కోర్టు ఆవరణలోకి వచ్చి ఆగుతుంటే మిగిలిన ప్లీడరులు అందరూ వింతగా చూసి లోపల నవ్వుకున్నారు. పాపం ఆయన సిగ్గుపడ్డారు. జట్కా చూసినప్పుడల్లా ఈ సన్నివేశం గుర్తొస్తుంది నాకు.

గరిమెళ్ళ రామకృష్ణశర్మ (బందరు)

* * *

క్షూ

(రెండవ బహుమతి రు. 5)

నేను, నా స్నేహితుడు కలిసి తిరుపతి యాత్రకు వెళ్ళాము. మొక్కుబడి చెల్లించుకుందుకు తలనీలాలు ఇచ్చినవ్యక్తి గుండుతో తిరిగి వస్తున్నాము. (తిరుపతి వాళ్ళు, జుట్టు పెంచిన వాళ్ళు) మమ్మల్ని చూచి ఎందుకు నవ్వుతున్నారో తల నిమురుకుంటేగాని తెలిసింది కాదు.

వదులా బాబూ ఈ మన్నటి గుండుతో నెల్లూరు అంటే వచ్చాడు గాదు తిరుపతి చేసి సెంట్రల్ ఎక్సయిజు శాఖ నెల్లూరు ఆఫీసులో ఉన్న ఎరుగున్న వాళ్ళతో ఏదో మాట్లాడాలన్నాడు. సరే వెళ్ళాము. ఆ ఆఫీసువీధి మొంగకురాగానే ఒరేయ్ నేనా సెలూన్‌లో గడ్డం గీయించుకుని వస్తాను నీవు ఆ ఆఫీసులోకెళ్లి మాట్లాడుతూ వుండు అని నేనెళ్లాను సెలూన్‌కు.

మా వాడు ఆ ఆఫీసుపైకి వెళుతూ ఒక ప్యూనును ఆ వాకిట్లో ఉంచి కాసేపట్లో ఒక ఫ్రెండు వస్తాడు పైకి తీసుకురా అన్నాడుట.

నేను గడ్డం గీయించుకుని వెళ్ళగా ఆ ప్యూను ఏమండీ మీ స్నేహితుడు పైన ఉంటానని చెప్పమన్నాడండి అన్నాడు. ఇద్దరం పైకి వెళ్లాము. అక్కడ మా ఫ్రెండు ఏరా వచ్చావా నే నిక్కడున్నట్టు నీకు ఇతను చెప్పాడా? అని నాతో అంటూ "ఇతనే నా ఫ్రెండు అని నీకెలా తెలిసింది చెప్పటానికి" అని ఆ ప్యూనుని అడిగాడు.

అప్పుడు నేను అందుకొని ఒరేయ్ నేనే చెప్పాలా? నీది గుండు, నాదీ గుండు ఇద్దరం తిరుపతినుంచి వస్తున్నట్టు తెలియదుటరా అన్నాను.

"చిత్తం" అన్నాడు ప్యూను వినయంగా నవ్వి.

బొడ్డుపల్లి కృష్ణావధాని, (కొవ్వూరు.)

* * *

సరసాభాసం

(రెండవ బహుమతి రు. 5)

అవి మేము బి. ఎ. చదివే రోజులు. నాకు చంద్రశేఖరు అనే ముఖ్య స్నేహితుడుండేవాడు. వేసవి సెలవులలో వాడి పెళ్ళికి పిలిచాడు. కొందరు మిత్రులతో వెళ్ళాను, పెండ్లి వైభవముగా జరిగినది, ఆ రాత్రే గర్భాధానము గూడా జరిగినది. శేఖరు ఉదయము 8 గంటలకే లేచి మా వద్దకు వచ్చి బలవంతముగా లేపి పకపకా నవ్వసాగాడు. కాలేజి జీవితములో యెన్నడూ ఉదయము 9 గంటలలోపు లేచే అలవాటు లేనివాడు అంత పెందరాళే లేవడమే కాక నవ్వడం ఆశ్చర్యం కలిగించింది. వాని పరిస్థితి మా కెవ్వరికీ బోధపడలేదు, ఎంత ప్రశ్నించినా కారణం చెప్పక, నవ్వుతు నేఉన్నాడు. నాకు విసుగెత్తి విషయమేమని గట్టిగా అడిగినమీదట నవ్వు బాపుకొని అసలు విషయమును బయలుపెట్టాడు.

రాత్రి పెండ్లికూతుతో సరసమాడబోయి, జడపట్టి లాగగా అది రెండు మూరలై చేతిలోనికి వచ్చినదట. ఆ సంఘటనవలన వాడు కంగారెత్తిపోయి ఆ రాత్రి అంతా ఎలాగో గడిపి ఉదయమే అసలు విషయమును కనుక్కున్నాడట. పెండ్లికూతురు, తల్లిదండ్రులతో కొద్దికాలం క్రితమే తిరుపతి వెళ్లివచ్చిందట... పెళ్లినాటికి జుట్టు పొడుగా పెరగలేదు. అందము కోసం కుటుంబంగా ఉన్న చెంప్రయుక్తమైన "సవరము" ను చేర్చి జడవేసుకొందట. అదీ సరసాభాసం కథ.

బాబు వెంకటరెడ్డి, (నెల్లూరు)

* * *

(వీర) భద్రయ్య

(రెండవ బహుమతి రు. 5)

ఆ రోజు మా ఊరిబడు స్టేషన్లో రైలుదిగి ప్లాట్‌ఫారంమీద నడుస్తూ వస్తున్నా. ఇంకా రైలు కదలలేదు. స్టేషన్ ఏమంత పెద్దది కాదు. ఇంతలో "భద్రయ్యా! భద్రయ్యా!! వాళ్ళదరిక్కడ పట్టుకో" అని టికెట్ కలెక్టర్ కాలికేక పెట్టాడు. ఏమిటా అని అటువైపు చూశా. ప్లాట్‌ఫారం మీదనుండి తీగలు దాటి పొలాలలో పరిగెత్తుతున్న ఇద్దరి మనుష్యులవెంట పరుగెత్తుతున్న స్టేషన్ జవాను వీరభద్రయ్య కనుపించాడు. టికెట్ కలెక్టరు దగ్గరకువెళ్ళి అడిగా, ఏమిటని. టికెట్ లేకుండా వచ్చినవాళ్ళని చెప్పాడు. స్టేషన్‌లోని జనం అంతా అటు చూస్తున్నారు. భద్రయ్య వారిని పట్టుకునేవరకు తరుముతూ చాలా సమీపానికి వచ్చాడు. కాని అంతలో ఆ పారిపోయే వాళ్ళిద్దరూ గబుక్కున వెనుతిరిగి భద్రయ్యవెంట బడారు భద్రయ్యని పట్టుకోటానికి. (వాళ్ళిద్దరూ, భద్రయ్య పెద్ద జోగ). భద్రయ్య భయపడి వెనుతిరిగి స్టేషన్ వైపు పరుగు అంకించాడు. అది చూచి స్టేషన్‌లోని జనమంతా ఒక్కసారి ఘొల్లుమని నవ్వారు. 'నాను వీరభద్రయ్య కాదు: ఉట్టి భద్రయ్య' నంటూ.

ఎస్. దేవదాసు, (గోపన్నపాలెం.)

దేవతా వస్త్రాలు

అనగా అనగా ఒక చక్రవర్తి. అందమైన బట్టలంటే చెవి కోసుకొనేవాడు. ఉన్నడబ్బు అంతా బట్టలమీదే పెట్టేవాడు.

ఒకరోజు ఇద్దరు మోసగాళ్లువచ్చి చక్రవర్తికి దేవతా వస్త్రాలు నేసి ఇస్తామన్నారు. కానీ తాముండే పదవికి అనర్హులైన వారెవరికి ఆ బట్టలు కనబడవని చెప్పారు. దానికి ఖజానాలోఉండే బంగారం వెండి కావాలన్నారు. చక్రవర్తి సంతోషంతో "ఇంతేనా" అని వెండి బంగారం అంతా వాళ్లకు ముట్టచెప్పారు.

కొన్నాళ్లకు చక్రవర్తి పుట్టినరోజు వచ్చింది. దేవతా వస్త్రాలు తేవలసిందని ఆజ్ఞాపించారు చక్రవర్తి. మోసగాళ్లు తయారైనారు చేతులాడించుకుంటూ. చక్రవర్తికి బట్టలు కడుతున్నట్టు నటించారు. రాజు కిక్కురుమనలేదు. ఏమైనాఅంటే తన ఉన్నతపదవికి భంగంకాదుమరీ!

కొత్తబట్టలతో ఊరేగుతున్నారు చక్రవర్తిగారు. ఊళ్లో ప్రజలంతా మెచ్చుతున్నారు రాజుగారి దేవతా వస్త్రాలను. ఇంతలో ఒక చిన్న పిల్లవాడు తన తల్లితో, "అమ్మా! రాజుగారు బట్టలు కట్టుకోలేదు!" అన్నాడు. వెంటనే మొదలుపెట్టారు జనం ఒకరి తరువాత ఒకరు "చక్రవర్తిగారు దిశమొలతో ఉన్నారు"....."అయ్యో చక్రవర్తి దిగంబరి"..... వ్యామోహంతో చక్రవర్తి ఇంటికి పరుగెత్తివెళ్లి, "నాకు తెచ్చిన అవమానానికి ఈ మోసగాండ్రను శిక్షిస్తాను" అన్నాడు.

చక్రవర్తికి జీవితంలో ఎక్కువ ఇష్టమైనది మోసగాండ్రకు తెలుసు. ఒక అందమైన ప్యారీ వారి బిళ్లల డబ్బా రాజుగారికి బహుమానం చేసారు మోసగాళ్లు. చక్రవర్తిగారు సంతోషంతో మోసగాళ్లని క్షమించి ఇంటికి పొమ్మన్నారు.

ఇవి:

ప్యారీవారి బిళ్లల

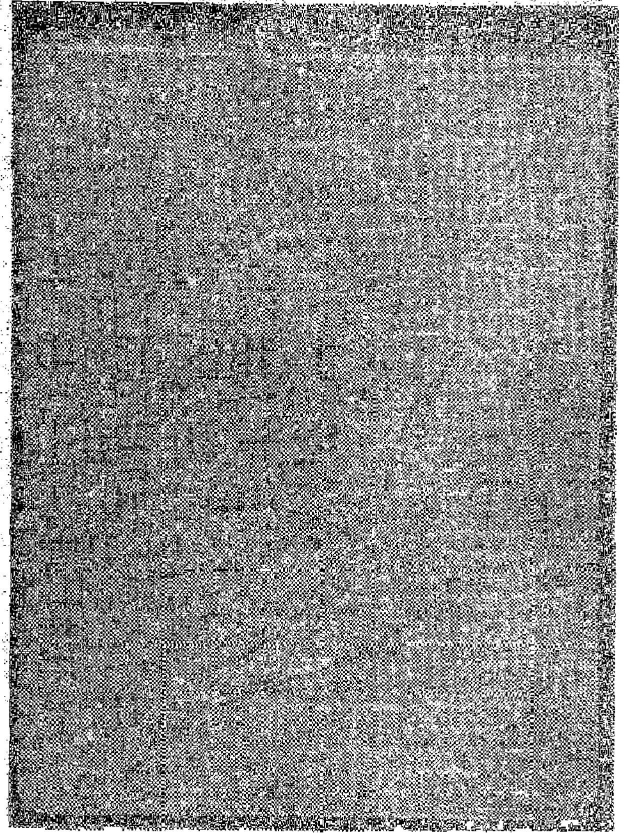

బహుమానంతో ఎప్పుడూ అందరినీ సంతోషపెట్టవచ్చు

ప్యారీవారి బిళ్లలు ఎంతో రుచికరమైనవి,
శుభ్రమైనవి, పుష్టికరమైనవి. విడిగాగాని
ప్యాకెట్ల డబ్బాలలోగాని కొనుక్కోవచ్చు.

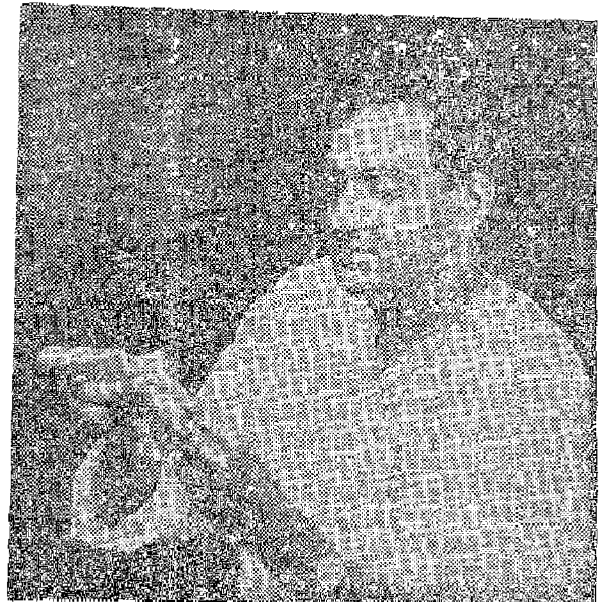
తయారీ: ప్యారీస్ కన్ఫెక్షనరీ లిమిటెడ్, మద్రాసు

నఖచిత్రలేఖనం

చిత్రలేఖన శిల్పాలలో సరికొత్తది నఖచిత్రలేఖనం. మెత్తని చిన్నటి అట్టలమీద గోటిమీటులతో చిత్రాలు చిత్రిస్తారు. పై చిత్రాలు 'గోపిక' 'తల్లి—బిడ్డ', శ్రీ సంపత్కుమార్ వేసినవి.

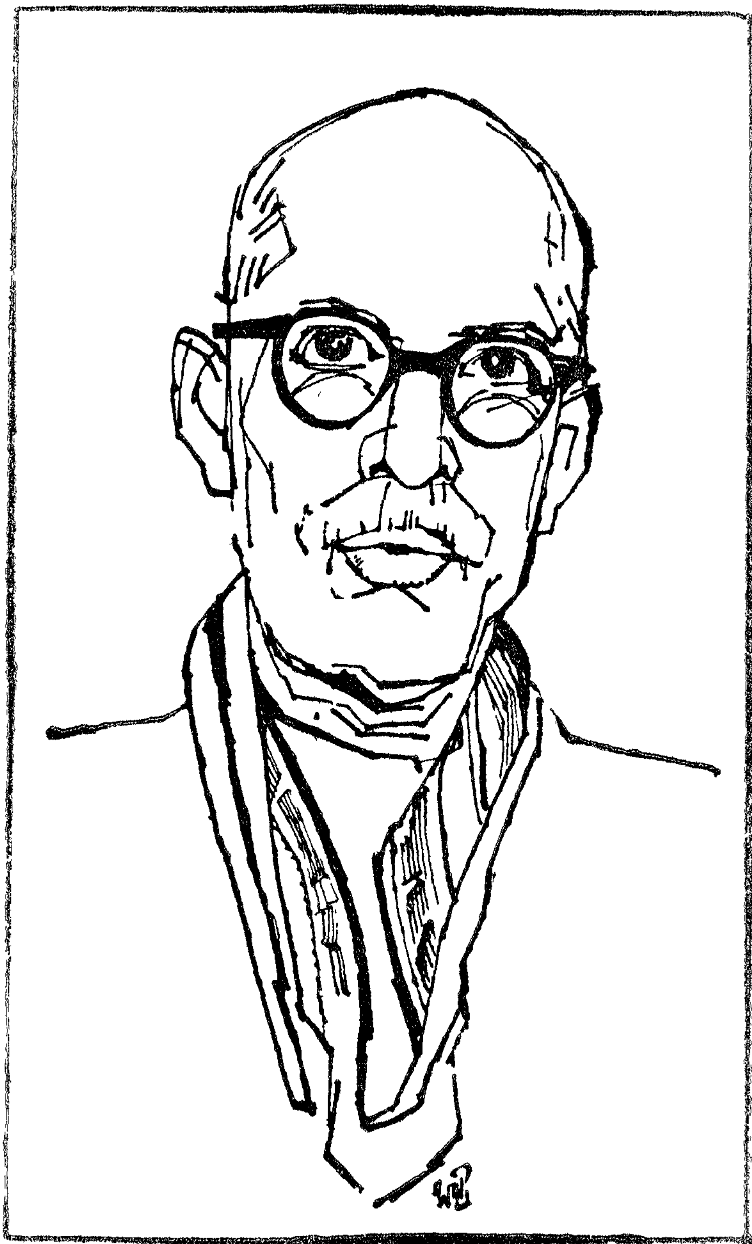
[illegible] ప్రకటించారు. వారి కోరికలు తీర్చేందుకు ప్రభుత్వానికి [illegible] ఉండదని [illegible] ఆశిస్తున్నారు. కేంద్ర ప్రభుత్వ ఉద్యోగుల ప్రస్తుత [illegible] ఒక కార్మికసంఘం [illegible] నెలకొల్పబడింది కూడా.

న్యూఢిల్లీ లేఖ

(8-వ పేజీ తరువాయి)

20వ [illegible] 1960 మార్చి 28వ తేదీన [illegible] వార్తాసంస్థ [illegible] ఈ ప్రకటన [illegible].

కేంద్ర ప్రభుత్వ ఉద్యోగులు, [illegible] వేలకొలది [illegible] [illegible]

తెలుగు వెలుగులు 32

సౌందరనందంతో తెలుగునాట ప్రసిద్ధికెక్కిన జంట శిఖరాల వంటి కాటూరి, పింగళి కవీశ్వరులలో వెంకటేశ్వర రావుగారు కాస్త ఎత్తు. 'తొలకరి' తో ప్రారంభించిన ఈ ఉభయుల రచన నవ నవోద్యాన వనాని కొక కొంగ్రొత్త పులకరింపని ఆనాడందరి అభినందనలు అందుకొన్నది.

సౌందరనందం తరవాత వీరిద్దరు వైయక్తికంగా, వేర్వేరుగా కవితా యాత్రిక మూర్తికలు కూర్చుకొన్నారు, 'గుడిగంటలు' లో 'పౌలస్త్య హృదయం'లో 'సౌందర్య లహరి'లో కాటూరి వారి ప్రత్యేక ధోరణి పైడి వీణపై కొనగోటిమీటులో మేలి మురుగు సవరించుకొని పలికిస్తున్న రాగిణీ మణివలె సహృదయుల హృదయాలలో పులక అంద యింపజేసినది!

ఒకవిధంగా తిరుపతి వేంకటకవులతో పడగెత్తిన నవ ఆధునికత కాటూరి వారిలో హృద్యమయిన సాంప్రదాయికత సంతరించుకొన్నది. అదే కింకవీంద్ర ఘటా పంచాననుల శిష్యులందరిలోను వీరి కొక పెద్ద పీట వేయించింది.

నిసర్గసరళము, స్వచ్ఛము అయిన గాంధేయ పంథా వీరి సహజ జీవిత దృక్పథము. కనకనే లోక కంటకుడు రావణాసురుడే పౌలస్త్య హృదయంలో జానకీపతి పరమ భక్త శిరోమణిగా అవతరిస్తాడు. తెలుగుల ఇలువేలుపు వెంకయస్వామి గుడిగంటలలో ఒక గొప్ప మోతుబరి రైతులాగ మాలల 'విరచితాంజలి మాల' అందుకొంటాడు.

వెంకటేశ్వరరావుగారి ఖండకావ్య పీఠికలో ప్రబంధపరమేశ్వరుడు ఎఱ్ఱాప్రెగ్గడ తమ పూర్వపురుషుడని ఒక నానుడి కలదని చెప్పుకొని పులకించారు. నిజానికిది ఉప్పొంగిపోదగిన గొప్ప అదృష్టమే!

ఆ పైన వారి కింకొక నైపుణి కూడా అబ్బింది. ఇది చాలా సంకుచిత దృష్టి అని ఈసడిస్తారేమో గాని, ఆంధ్ర కవిత మొట్టమొదటనించి ఆరువేలవారి ఇంట పెరిగి పెద్దదై చిక్కని నియోగ్యశా లాలించింది. వారిలో శిల్పవేత్తలు కొందరు పద్య విద్యకొక సొగసు, తీరు, అగురువాసనల గుబాళింపు కలిగించారు. నేటి కవయితలలో ఆ అనూచాన మాధురి సంరక్షిస్తున్న కవి కాటూరివారే అంటే, అతిశయోక్తి కాదేమో!

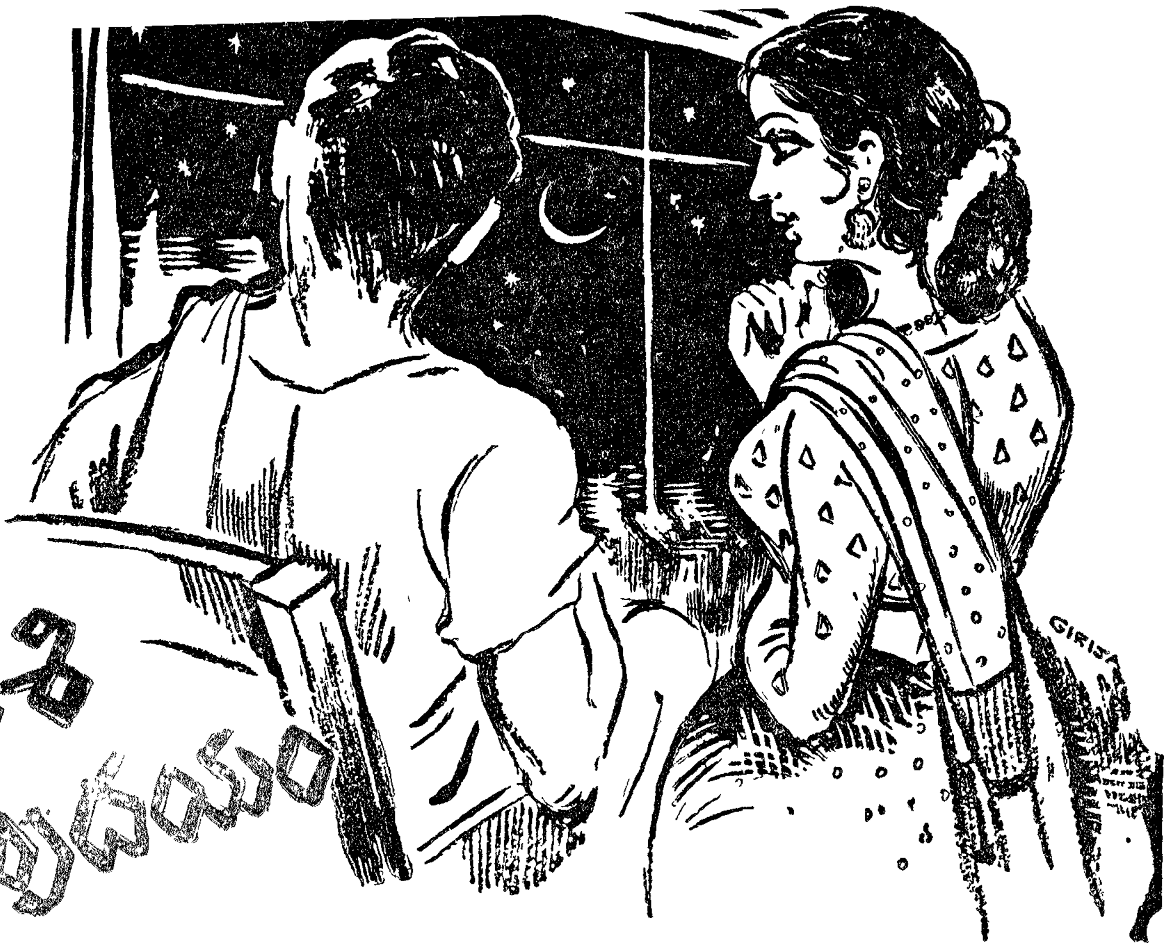
ఒక గొప్ప రచయిత కావాలని ఉవ్విళ్ళూరే వారు కోరుకోవలసిన సంపదతో పాటు కావలసిన యోగాలన్నీ వెంకటేశ్వరరావుగారికి పసినాటనించి అందుబాటులోకి వచ్చాయి. అదీగాక తెలివిపోని భేదజాల జోలికి పోరువారు. నానా దిశా కాటూరి కవి మనుగడ చక్కని సెలయేటిపాటలా, పూలతోటలా సాగిపోయిందీ పోతున్నది.

అయితే ఇంతటి కావ్య సంపత్తితో పోల్చి చూచినప్పుడు వారి ప్రత్యేక కవిత చాలా స్వల్పమేస్మీ! అనిపిస్తుంది. ఈ మాట తమ పీఠికలో ఉట్టంకించి అందంగా హాయిగా నిట్టూర్చారాయన.

అంక పోగావు చుట్టల ముట్టింపులలో ఆయన గట్టి దిట్ట! మునుముక లిపిన విగ్రహంతో సెకాట వారికొక చూసేసా ఏమో! వారికి తీయ తేనియవంటి వాక్ఛుని పానియమే తోడుంటే కవీశ్వరుని కిక చెరొక అఖిలమ తీయం ఖాళ్ళే!

కాగా అప్పుడప్పుడు ప్రచురించే సౌందర్యలహరి పద్యాలు మాత్రమే ఆయన వినూత్న సృష్టికి తార్కాణాలుగా ధ్వనిస్తున్నాయి. కాటూరికవి స్వతః సమున్నత మూర్తి. ఈ ఔన్నత్యం కొంత వారి కవిత్వానికి కూడా సంక్రమించింది. దానితో పాటు వైశాల్యము, బాహుళ్యము కూడా సమకూరితే ఆంధ్రసరస్వతి కొక సువర్ణాభిషేకము జరిగినదన్నమాట! అయితే ఎన్నో కోరికలలాగ యిది యిలాగే నిలిచిపోతుందేమో!

శశి హృదయం

శ్రావణి

"నాటికి మూడు దినాలుగా తనకు ఆతిథ్యాన్నిస్తూంది మెరీనా బీచ్. ముఖం తప్పించి విషయం చెప్పకుండా రోజులను ఎన్నాళ్లు దొర్లించగలడు? తను విద్యార్థిగా కాలం గడపగలిగినప్పటికీ ఇంట్లో గడిచేదెలాగ? అయినా జరిగిన సంగతి ఇంకా ఇంట్లో తెలియకుండా ఉంటుందా? తెలిసి తల్లి సొమ్మసిల్లి పడిపోయిందేమో? భార్య తనను ఆడిపోసుకుంటుందేమో? ముందు ముందు పదిమందిలోనూ తనూ ఒక మగవాడినని తలెత్తుకుని తిరిగేదెలాగ? జీవితం దుర్భర మనుకుంటూనే ప్రతిక్షణం గడిచిందిలేదు? అయినా తను మొదటినుండీ అలాటివాడు కాదుగా. నాటికి రెండురోజులముందు వరకూ తనసంసారం మూడు పువ్వులూ ఆరు కాయలూగా వుండటంతో ఇప్పుడు ఆ విషయం ఎవరికో, వాలి? పెళ్లినాడు తనకు ఎంతోమంది ఎన్నో కానుకలిచ్చేరు. ఇప్పుడు వీధుల్లో బికారిగా తను తిరిగితే సానుభూతైనా చూపెడతారా? ఎందుకు చూపెట్టరూ? అయ్యో పాపం! అని అంటారుగా. అంతే. అంతకంటే ఎక్కువైతే డబ్బు అప్పడుగుతానేమోనని తప్పించుకు తిరగడానికి ప్రయత్నిస్తారు. ఇదంతా తన భార్య అదృష్టమేమో. ఆమె ఏం జేస్తుంది? దీనికంతకూ తన తెలివితక్కువతనమే కారణం. భార్యను ఇంతవరకు తనేమీ చెప్పలేదు. తల్లిని భార్యను, ఈ దుర్వార్త చెప్పి దుఃఖింపచేసేకంటే ఈ సముద్రపు హోరులో కలిసిపోతే! తనమీద ఆధారపడుతున్నవాళ్లు కాబట్టి భార్య, తల్లి కొద్దిరోజులు ఏడుస్తారు. తరువాత కొన్నాళ్లకు వాళ్లే ఊరుకుంటారు. అభిమానంగల వాడికి మనుగడ దుర్భరమైతే ప్రతికాలని ప్రాకులాడేకంటే భస్మిస్తే మేలు! ఇప్పుడివన్నమనుకుంటే ఏం లాభం? అప్పుడు తన భార్యనంత కచ్చితం చెయ్యకపోతే ఇప్పుడు తనింత పరితపించవలసిన అవసరం లేకపోవును తనూ తొందరపడి వుండకపోవును—ఏది కొంచెం ఆలోచించుకునే అవకాశాన్నైనా ఇచ్చిందా తనతో టెంపరం. తను తిరిగి వాళ్లకేదైనా సమాధానం చెప్పగలిగితే, తనను గేలిచేసే ధోరణిలో వాళ్లు నవ్వుతుంటే తను సహించలేకపోయేవాడు. వాళ్లంతా మొదటినుండీ తనకెంతో కావలసిన వాళ్లలాగే సలహాలిచ్చేరు. ఇంతకూ అందరిమాటలను తోడగట్టుకొని తను ఈ విధంగా నిర్వాకం చెయ్యకపోతే తన బుద్ధేమయినది! సంఘంతోపాటు తనూ పోవలసినవాడే. కాని కొంచెం ఆలోచించి, అప్పటివాళ్ల సలహాను పెడచెవిని బెట్టినట్లయితే తనీనాడు బెంబేలు కావక్కరలేదుగా" మూడునెలలకు ముందు ఎంతో ఆనందంగా గడిచే జీవితాన్ని ఒక్కసారి మననం చేసుకుంటే అతనిలోని దుఃఖం పొంగి పొరలుతూంది.

* * *

పాండురంగారావు ఆశించినట్టుగానే అతనికి తగువుకున్న భార్య దొరకనే దొరికింది. అంతటితోపాటు తృప్తిపడనీయకుండా శశి తనతోపాటు నెలకు నూటఇరవై రూపాయలొచ్చే ఉద్యోగాన్ని తెచ్చుకుంది. ఉదయం ఆఫీసుకు వేళ అయ్యే వరకూ వంటపనిలో అత్తగారికి సహాయపడడానికి ప్రయత్నించేది శశి. కాని ముద్దుల కోడలి చేతులు మొద్దుబారిపోతాయేమోనని శారదాదేవి తనే స్వయంగా పని అంతా చేసుకునేది.

తొమ్మిది గంటలకల్లా భోజనాలు ముగించుకొని తములపాకులు వేసుకొని ఎరుపెక్కిన పెదవులు చూచుకు మురిసిపోతూ నవ్వుకుంటూ భార్యాభర్తలిద్దరూ శారదాంబకు "టాటా" చెప్పి బస్సులకు బయలుదేరేవారు అయితే ఆఫీసులు వేరువేరు కావడంమూలంగా బస్సుస్టాపుదగ్గర విడిపోక తప్పేదికాదు. సాయంకాలం ఐదుగంటలకల్లా పనిముగించుకొని శశి పాండుఆఫీసుకు వచ్చేది అక్కడనుంచి ఇద్దరూ కలిసి ఏ బీచ్‌కో సినిమాకో వెళ్ళి ఆఫీసు ఖబుర్లు చెప్పుకుంటూ కేరింతాలు

శశి హృదయం

గొడుతూ ఇంటికి చేరుకొనేవాడు.

ఆరోజు లంచ్ టైమ్‌లో పాండు ఆఫీసు దగ్గర నిలబడి సిగరెట్ కాలుస్తున్నాడు. ప్రక్క ఆఫీసులో పనిచేసే స్నేహితుడు వెంకట్రావు అదే సమయానికి అక్కడకు వచ్చి నిలబడ్డాడు. స్నేహితులిద్దరూ కాసేపు ఆఫీసు విషయాలు మాట్లాడుకున్నారు. వెంకట్రావు అంతటితో పాండును వదలిపెట్టలేదు. "పాండూ నేను ఇలా అంటున్నానని నువ్వు మరోలా అనుకోనంటే చెబుతాను." వెంకట్రావు సంకోచించేడు.

"ఏమిటండీ? అయినా నువ్వు చెప్పే విషయం గురించి నే నేమనుకుంటాను? "పాండు నవ్వుతూ అన్నాడు.

"ఆఁ...ఏమీలేదు...నీభార్య ఉద్యోగం చేస్తేనేగాని నీకు గడవదా అని...?"

"అదేమిటోయ్ అలా అడుగుతున్నావ్!" ఆశ్చర్యంగా చూసేడు పాండు.

"కాను. నువ్వు సంపాదించే రెండు వందలూ మీ సంసారానికి సరిపోతాయిగదా. ఇంకా ఎందుకు ఆ అమ్మాయిని ఆఫీసులమ్మట తిప్పడం."

"సరిపోదాని కెక్కడరా! వచ్చే డబ్బు కాదని ఎవరనగలరూ, అయినా దానికీ సరదాగా ఉంది. ఎప్పుడు మానెయ్యాలనుంటే అప్పుడే మానేస్తుంది" పాండు చాల తేలికగా చర్చను ముగించేడు.

ఆ సంభాషణను ఇంక పొడిగిస్తే బాగుండదని 'సరే' నని అనుకుంటూ వెంకట్రావు ఆఫీసుకు వెళ్లిపోయేడు.

ఇంటిదగ్గర రాత్రి భోజనాలదగ్గర పాండు ఈ ప్రస్తావన తీసుకొచ్చేడు. తనకు ఉద్యోగం చెయ్యడం ఏమీ కష్టంగా లేదని కాలము సరదాగా గడచిపోతూందని శశి భర్తకు సమాధానం చెప్పింది. 'ఇంటిదగ్గర కూచుని ఏం చేయాలి? ఫరవాలేదు. దాన్ని ఉద్యోగం చెయ్యనియ్యి" అన్నారు శారదాంబగారు.

"ఈ వయస్సులో మీ అమ్మగారి చేత చాకిరీ చేయించడము, మీ ఆవిడను ఉద్యోగానికి పంపడము ఏమంత మంచిదికాదు. కోడలు వస్తుంది. విశ్రాంతి ఇస్తుంది. అని అబ్బురపడే మాతోటి పెద్దవాళ్లను ఈ పాటికి సుఖపెట్టాలి. మీ అమ్మగారుండగానే కొత్త వంటపని నేర్చుకుంటే తరువాత పిల్లాపీచు కలిగినా సంసారం తనంతట తను దిద్దుకోగలుగుతుంది. అటూ పక్కింటి భోగమ్మగారు మర్నాడు ఉదయం కాఫీ పొడి అప్పు తెచ్చి అదను చూసుకొని ఇచ్చిన సలహా పాండుకు మంచిదిగానే తోచింది.

ఆరోజు పాండు ఆఫీసుపనిమీద బ్యాంకుకు వెడుతున్నాడు. దారిలో శర్మ ఎదురయ్యాడు ఇద్దరు చిన్ననాటి స్నేహితులు కావడం. మూలంగా కలసి కాఫీహోటలుకు బయలు దేరేరు:

"ఒరే పాండూ ఇంక మీ ఆవిడను ఉద్యోగము మాన్పించి కొత్త నాలుగోడల మధ్య తోటి ఆడవాళ్లతో పాటు సంసారం దిద్దుకుంటూ ఉండమని చెబితే మంచిదేమోరా! నీకు నాకూ ఉండే ప్రాణస్నేహాన్ని పురస్కరించుకొని ఇంత మనస్సు విడిచి చెప్పగలుగు

ఉన్నావు" శర్మ సీరియస్ గా నే అన్నాడు పాండు రెండు నిమిషాలు మాట్లాడ లేక పోయేడు.

"ఏ తే శర్మా నీ అభిప్రాయము మంచిది గా నే కన్పిస్తూంది. కాని ఇప్పుడంత అవ్యవసరంగా, చేసే ఉద్యోగం మానిపించాలనే మేము—ఇక్కడ వాని వేణ్ణీళ్లకు చన్నీళ్లన్నట్లు ఏదో సంపాదిస్తూంది కదా అందుచేత అది ఉద్యోగం చెయ్యడం మనకు కొంత అవసరంగా ఉంది." పాండు చాలా నిశ్చింతగా అన్నాడు.

"అది కాదు పాండూ నీ దగ్గర దాచవలసింది ఏముంది? మీ ఆవిడతో పాటే సిటీ బస్సులో ఎక్కుతాడు ఒకతను ప్రతిరోజూ ఏదో మాట్లాడుతూ ఉంటాడు. బస్సు దిగేక కూడా ఇద్దరూ కలసి నవ్వుకుంటూ, మాట్లాడుకుంటూ ఆఫీసుకు వెళతారు. ఆవిడ పలుగురు మగవాళ్ళ మధ్య ఎరమరిక లేకుండా మెలగడం ప్రారంభించిందంటే అనేక అనర్థాలు పుడతాయి. ఆడది తిరిగి చెడింది, మగవాడు తిరగక చెడ్డాడు అను సామెత ఉట్టిదే కాదు. అసలు చెప్పకుండా నీకు ఆవిడ ఉద్యోగం చేయడానికి పూర్వం నిలేసేవారు" శర్మ ఎంతో అనుభవంతో చెబుతున్నట్టు అని పించింది.

"నీవు చెప్పినదంతా మంచిదే. కానీ ఇంతలోనే నింతవరకు ఏ దోషాన్నీ చూడ లేదు. ఆమెతో మాట్లాడే వ్యక్తి ఎవరో ఆమె సహోద్యోగి కావచ్చు అందులో తప్పేముంది" పాండు నిదానించి సమాధానం చెప్పేడు.

"ఎంత స్నేహితులయినా మగవాళ్ళు అంతలా కలసి తిరగరు. దేనికైనా హద్దు అంటూ ఉంటుంది కదా. ఇంకా నీ మంచికోసమే చెబుతున్నాను కాని మీ సంసారం విషయంలో కలుగజేసుకోవాలని కాదు."

"అది నిజమేలే......" అంతటితో తన మాటలను పూర్తి చేసి హోటలు నుంచి బయటకు నడిచేడు పాండు.

"అది కాదురా పాండూ......బాగా ఆలోచించు నేనిలా చెబుతున్నానని నువ్వు మరోలా అనుకోవద్దని చెప్పేను" అంటూ శర్మ నిష్క్రమించేడు.

* * *

అవును. ఎంత స్నేహితులైనా ప్రతినిత్యమూ కలసి కొంతకాలు కొట్టడం అసభ్యమే. అందులో పెళ్లి అయిన తరువాత కూడా పరాయి మగవాడితో అంతచనువుగా ఉంటే అది దాని ప్రవర్తనకు కళంకమే అవకాశం లేక లేకపోలేదు. తను తనభార్యపై సంపూర్ణ విశ్వాసం ఉంచవచ్చు. కాని ఆమెతో పాటు సమాజానికంతటికీ ఆ విశ్వాసాన్ని ఎక్కడ నుంచి తెచ్చిపెడతాడు. దాని వాళ్లని కాదని తను నిశ్చలంగా తిరుగ గలడా?"

మనిషి కొంత విచారంగా చెప్పిన మాటలవల్ల

తండ్రి: ఒకేయ్, 'వెధవ' అని ఎన్నిసార్లనిపించుకొంటా వురా? సిగ్గులేదూ?

కొడుకు: సిగ్గెందుకు నాన్న! మీరు నన్ను ఎన్నిసార్లు దీవిస్తే నాకు అంత మంచిది.

అతని మనస్సు చెదిరిపోయింది. అయినా కొంత సద్దుకోవడానికి ప్రయత్నించేడు. ఇంటికి వెళుతూ కూడా ఇంక సీవ్రూ ఎవరితోనూ మాట్లాడలేక పోయేడు. భోజనాల అనంతరం శశి తమలపాకుల పళ్ళెంతో పడకగదిలో చేరింది. పాండు ఎగుడుగా నున్న గోడపై వున్న దృష్టి సారించి కుడిచేతి వేలు పేముపై ఆన్చి చాల దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తూన్నాడు. శశిగదిలో ప్రవేశించిన శబ్దం కూడా అతని ఆలోచనకు అంతరాయం కలిగించ లేదు.

"అయ్యగారి దీర్ఘాలోచన ఎందుకుంచో...శశి నవ్వుతూ మంచం ప్రక్కనున్న కుర్చీలో కూర్చుంది. పాండు మాట్లాడ లేదు.

"అయ్యో! మాటలు కూడ వినిపించడం లేదా?" అతని చేతిని ఊపింది.

"ఉండు శశి నా మనస్సు బాగులేదు."

"ఆc...ఏమన్నట్టండి మనస్సు పాడు చేసుకోవడం దేనికండీ...నాతో విషయం చెప్ప వచ్చునుగా" శశి లాలనగా అంది.

"ఎందుకు కారణం నువ్వేగా..." పాండు విసుగ్గా అన్నాడు.

"మీ మనస్సు పాడుచేసే అంత నీచపు పని నేనేం చేసేనండీ?" ఆశ్చర్యంగా అడిగింది శశి.

"అవును శశి...60 సంవత్సరాలు నిండిన మా అమ్మ ఇంకా ఇంటిచాకిరీతో కొట్టుకోవడం ఏమీ బాగులేదు. నువ్వు బాగానే ఉన్నావు. నలుగురూ నవ్వుతున్నారు. ఉద్యోగం లేకపోతే నీకు గడవదా అని" అన్నాడు పాండు ముక్తసరిగా. విషయం అంత సఫలంగా చెప్పడం అతనికి మనస్కరించలేదు.

"దానికేమండంటి ఉద్యోగం మానెయ్యమని సూటిగా మీరు చెప్పేది. అలాగే మానేస్తాను మీ కిష్టమైతే. కాని రెండు సంవత్సరాల పాటైనా వస్తేపెట్టు కూడబెట్టుకుంటే ముందుముందు ఉపయోగపడుతుంది... అంతేగాని అత్తగారిచేత చేయించుకోవాలని కాదు."

"అదిసరే, లోకం ఏమనుకుంటుందో కూడా మనం ఆలోచించాలిగా"

"అలాగే మానేస్తాను...అత్తగారితో కూడా చెప్పండయితే..."

"ఏమిటమ్మా శశి అత్తగారితో చెప్పండంటున్నావు" శారదాంబగారు అడిగేరు.

"అదికాదమ్మా నిన్ను ఇంకా కష్టపెట్టటం బాగులేదమ్మా అందుచేత శశిని ఉద్యోగం మానిపించేద్దామని..." పాండు తల్లితో అన్నాడు.

"ఎడిసినటుగానే ఉంది వచ్చే వాళ్లు రాళ్లు వడ్డనుకుంటార్రా! ఇప్పుడు బాగున్నా రేపు పిల్లా పిచకలిగితే ఈ సంపాదన ఎంతో పోతుంది! ఏదో కొంత ఇప్పటినుంచి జాగ్రత్తచేసుకోవడం మంచిదే కదా! నాకేమీ కష్టం లేదు. అయినా ఏపనంతా నీభార్యే చేస్తూంది కుంపటిమీద గిన్నె క్రిందకి దింపడమే నా పని" నవ్వుతూ కొడలిని సమర్థించింది అత్తగారు.

అప్పటికి ఆ సంభాషణను ఆపుచేశాడు పాండు. కాని అతని మనసు తృప్తిపడలేదు. "సాధారణంగా ఎవరైనా కొంత విశ్రాంతి కోసం ప్రాకులాడుతారు. కాని శశి ఇంటా బయటా కూడా కష్టపడడానికి ఎందుకు వెనుదియ్యటం లేదు? తాను రెండుసార్లు చెప్పినప్పటికి ఎందుకు నిర్లక్ష్యం చేసింది? ఊళ్లో వాళ్లంతా తనభార్యగురించి ఏదో అనుకుంటూంటే తనింకా ఎందుకు సహిస్తున్నాడు? శశి బస్సులో ఎవరితోనో మాట్లాడుతుండగా తను చూసేడుకూడా. అతనిగురించే చాలమంది తనతో చెప్పారు. అయితే ఇంతకాలం తనెందుకు తెలుసుకోలేకపోయాడు. ఎవరో తెలుసుకున్న వాళ్లు కావచ్చు స్నేహంతో మాట్లాడడంలో తప్పేముందని? ఆలోచించితే ఇంకా ఇటువంటిమాట లెన్నో విషయాలో...

పరిపరివిధాల పోతపడుతూ మధ్యాహ్నం ఆఫీసులో కూర్చుని పనిచేయలేక ఇంటికి తిరిగి వచ్చేశాడు. సాయంకాలం ఆరుగంటలకు శశికూడా ఇంటికి వచ్చేసింది. దుస్తులు మార్చుకుంటూ ఎవరి వెళ్లిన శశి మంచం మీద పడుకుని ఏదో ఆలోచిస్తున్న భర్తను చూచింది. అతనిని పలకరించాలనుకుంది. కాని ఒకవిధమైన భయముగల ఆమె వెను కాడుతూంది.

"ఏమండీ ఈరోజు ఇంటికి తొందరగా వచ్చేశారు?" అంది బెదురుతూనే చివరికి. అతనిమౌనం ఆమెను మరింత కలవర పెట్టింది. మెల్లగా భర్త కాళ్ళ దగ్గర చేరింది కాని అతను కళ్ళు విదిలించుకొని ఒత్తిగిలిపడుకున్నాడు. ఆమెకేమీ అర్థం కాలేదు. వంటింట్లో కెళ్లి అత్తగారి నడిగితే ఏమోనా తెలియదన్నట్లుగా అనిపించింది.

"అత్తయ్యా! అయన అలా ఉన్నారేం?"

"ఏమోనమ్మా, మధ్యాహ్నం రెండుగంటలప్పుడే ఇంటికి వచ్చి పడుకున్నాడు. ఏమి

(52-వ పేజీ చూడండి)

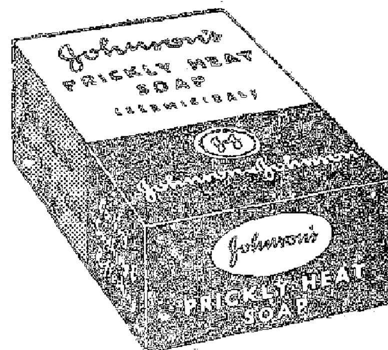

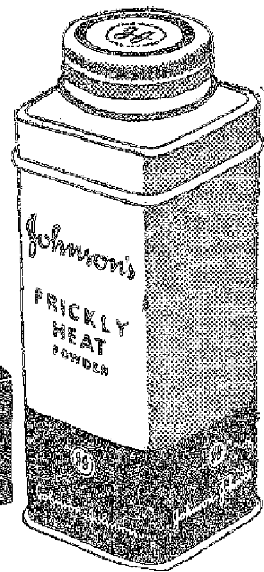
ఆమె చెమటకాయలతో ఎంతో బాధపడేది...

జాన్సన్స్

ద్వివిధ చికిత్స ఆమెకు స్వస్థత కలిగించింది!

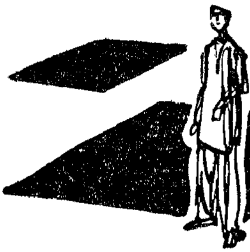
చెమటకాయల వలన కలిగే దురదను మరియు అసౌఖ్యమును జాన్సన్స్ ప్రిక్లీ హీట్ సోప్ మరియు పౌడరు వాటి మీద ఎంతో మంత్రముగా పోగొట్టగలవు! సౌమ్యముగా రోగనిరోధకమైన జాన్సన్స్ ప్రిక్లీ హీట్ సోప్ మూసుకొనిపోయిన సూక్ష్మ రంధ్రములను శుభ్రపరచి వాటి వలన కలిగే చెమటకాయల అసౌఖ్యమును పోగొట్టును. చల్లదనమునిచ్చే జాన్సన్స్ ప్రిక్లీ హీట్ పౌడరు మిమ్మల్ని ఎంతో హాయిగా ఉండేలా ఉంచుతుంది!

జాన్సన్స్ ప్రిక్లీ హీట్ సోప్ మరియు పౌడర్—
వాటిని రెండింటినీ వాడండి!

[జాన్సన్ అండ్ జాన్సన్ ఆఫ్ ఇండియా ప్రైవేట్ లిమిటెడ్

జీవనగంగ

పురాణం సూర్యప్రకాశరావు

[గతివారం తరువాయి]

రామచంద్రం ఈ మాటలన్నీ వింటూ భోజనం చేస్తున్నాడు. గోపి ఎడంచెయ్యి లక్ష్మణరావు తొడమీద వేసి వాదించుకునే వాళ్ళ ముఖాల్లోకి చూస్తున్నాడు ఉత్సాహంగా.

పైకి నవ్వుతలుగా వాదించినా రాధమ్మ మనసులో ఒక సందేహం ఉండిపోయింది. "ఇంతమందిలో పట్టుకుని అక్కయ్యని ఇలా అవమానించటంలో ఈయన ఉద్దేశం ఏమిటో కి!"

"అబద్ధం అంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది. నేను మొదట గుమాస్తాగా చేరినప్పుడు ఆ రోజుల్లో ఓ నాడు ఒక తమాషా జరిగింది. ఆఫీసులో రాసుకుంటూంటే ఒక మిత్రుడు వచ్చి ఇప్పుడే వస్తావు గాని ఓసారి రా. అంటూ బైటికి తీసుకుపోయాడు. వెంటనే వచ్చేస్తాను గదా అని ఆఫీసరికి చెప్పకుండానే అతనితో వెళ్ళిపోయాను. తీరా బైటికి వెళ్ళిన తర్వాత అతను అరగంట దాకా వదిలిపెట్టలేదు. రాగానే ఆఫీసరు గారు ఎక్కడికెళ్ళావు? అన్నారు. గప్పున అబద్ధం చెప్పేశాను. దొడ్డికి వెళ్ళాను సార్ అని. ఆయన ఇంకేమీ మాట్లాడలేదు. మళ్ళీ అరగంట గడిచేసరికల్లా నిజంగా దొడ్డికి పోవాల్సొచ్చింది. ఆఫీసులో అలాంటి సదుపాయాలు లేవు. దగ్గర్లో కాలవగట్టుకి పోవాలి. గబగబా ఆఫీసరుగారి దగ్గరకెళ్ళి 'ఆకలేస్తోంది భోజనం చేసి వస్తానండి' అని అబద్ధం చెప్పాను. వెళ్ళమన్నాడాయన. నా ఉద్దేశం ఈ రెండు పనులూ పూర్తిచేసుకుని వద్దామని. ఆఫీసరుగారు నన్ను పిలిచి సరిగా పదినిముషాల్లో రావాలి. అర్జంటుగా ఓ మెమో రాయాలి. ఆలస్యం చేస్తే ఊరుకోను' అని గడియారం చూసి 'పదకొండు అయింది పదకొండుంబావుకల్లా ఇక్కడ వుండాలి' అన్నాడు. నేను మొదటి పని పూర్తిచేసుకొనేసరికే ఆయన పెట్టిన గడువు కాకుండా అయిదు నిముషాలు పైనే అయిపోయింది. వెంటనే ఆదరా బాదరాగా గుండెలు కొట్టుకుంటూ ఆఫీసుకి వచ్చేశాను. ఒక పని తర్వాత ఒక పని ఆ పూట భోజనం లేకుండానే ఉండిపోయాను. ఒక అబద్ధం ఆడితే ఆ వరసలో లక్ష అబద్ధాలు ఆడవలసి వస్తుంది. అందుకని సాధ్యమైనంతవరకూ అబద్ధం ఆడకుండా ఉండటమే మంచిదని నా అభిప్రాయం." — లక్ష్మణరావుయొక్క ఈ అనుభవాన్ని శ్రద్ధగా విని రాధ 'అవును బావా నువ్వు చెప్పింది నిజం' అని అనకుండా ఉండలేకపోయింది.

అంతా మజ్జిగలోకి వచ్చారు. మజ్జిగ పోస్తూ జానకమ్మ "అన్నయ్య కులాసాగా ఉన్నాడా?" అంది.

"కులాసా ఏమిటి! ఎప్పుడు చూసినా ఒకటే తీరు. ఈ బెంగ సన్నగా అర్భకంగా ఉంటాడు. అది వాడి తీరు. అయినా దానికీ కానిదానికీ తెగబాధపడుతూంటాడు. తెరిపిగా సంసారం సాగుతున్నా అంటే వాడు వినిపించుకోడు. వాడికి ప్రతి చిన్న వ్యవహారం దగ్గర్నించి అజలు కావాలి. ఇలా బాధపడుతూంటాడు" అన్నారు లక్ష్మణరావుగారు.

రామచంద్రం ఈ మాటలకి లక్ష్మణరావు ముఖంలోకి చూశాడు. అతను భార్య ముఖంలోకి చూస్తున్నాడు. జానకమ్మ భర్తవైపు చూసి కింద పెదవిపంటితో నొక్కుకుంది. ఈ ముగ్గురి హృదయాలలోనూ ఒక ఉత్తరం మెదిలింది.

రాధ దృష్టి జానకమ్మ వస్త్రంమీద ఉంది. ఆమె వాదిస్తున్నా, పరిహాసాలాడుతున్నా మరోచెంప ఈ విషయం కూడా గమనిస్తూనే ఉంది. వంట, వడ్డనా పొందికగా ఉన్నాయి. [illegible] ఒక కూర, ఒక పచ్చడి పులుసు-బస్-ఇవన్నీ ఉన్నా లేకపోయినా అవే తినాలి. లేకుంటే కడుపు మాడుతుంది. తనకోసమని ప్రత్యేకంగా చేసింది ఏమీ లేదు అన్న విషయం ఆమె గ్రహించింది. ఆమే కాదు రామచంద్రం కూడా ఆ విషయం గ్రహించటానికి ఎక్కువ కాలం పట్టలేదు కాని అలవాటుపడటానికి మటుకు చాలా కాలం పట్టింది లక్ష్మమ్మ

జరిగిన కథ

ఒడిదుడుకులు గంగాధరంగారికి పేకాట ఉంటేచాలు, నిద్రాహారాలక్కరలేదు. ఇంట్లో గంపెడు పిల్లలు. ప్రతి కాన్పుకూ పరలోకద్వారం వరకు వెళ్ళి వచ్చే భార్య — వీరెవరూ ఆయన దృష్టిలోకి రారు. పెద్దకొడుకు మల్లి బాబు ఒక్కడే ఇంటికి దిక్కు. పిల్లలు, భార్యకి కంగారంత చదువు లేదు. వారిని చీకటికి [illegible] ఆయన అలవాటు. ఒకరోజున ఆయన పేకాటలో కూర్చున్న సమయంలో, ఇంటివద్ద చిన్న పిల్లలు తప్ప ఎవరూ లేని పరిస్థితిలో భార్య ప్రసవించి ప్రసూతిలో చనిపోయింది. తల్లిపోయిన కొద్ది రోజులకే పిల్లలసంగతులు ఆ [illegible] బంధువులు తన తల్లి చెల్లెలు, లాభం సుఖం ఎరగని కూతురి — రమణమ్మకి కాక తండ్రికి కట్టబెట్టాలనుకున్నారని మల్లి బాబు పసికట్టాడు. ఈ మోసం అరికట్టాలని అతడు ప్రయత్నించాడు. లాభంలేదని తెలిసి చివరికి ఎవరికీ చెప్పకుండా ఇల్లు విడిచి వెళ్ళిపోయాడు.

ముసలి నవంగా తీర్చాలని జీతంతో, ఇంకా పెళ్ళికాని చిన్న చెల్లెళ్ళతో, గుగాధరం ఖర్చుకు అలవాటుపడిన తండ్రితో అవస్థపడుతున్నాడు. విశాఖపట్నంలో ఉంటున్న బావ లక్ష్మణరావుదగ్గరికి తన చెల్లెల్ని పంపించి కొంతకాలంపాటు అక్కడ ఉంచితే తను అప్పులు తీర్చుకుని కొంత తెరిపిన పడవచ్చునని ఆశించాడు.

జీవనగంగ

గారి పక్తిలో కూర్చొని అభిరుచి చొప్పున గా అలవాటయిపోయిందేమో అతను ఇక్కడికి వచ్చిన కొత్తలో భోజనం గురించి [illegible]. ఒక్క కూరచేసే అది ఇష్టమయినట్రయితే తినేవాడు. ఇష్టంలేకపోతే మానేసేవాడు. లక్ష్మణరావు ఒకసారన్నాడు." "నేను కాదు. చాలా కుటుంబాల్లో ఇలాంటి [illegible]లవాటు కాగా వ్యాపించిపోయింది. కొన్ని కాగా ఇష్టం, కొన్ని పూర్తిగా అయిష్టం. వాటిని అసలు ముట్టుకోరు. అందుకని మనిషికో పదార్థం చొప్పున తయారుచెయ్యటం ఇలాంటి అవాంఛనీయమైన పదకులు ఎక్కువై పోతున్నాయి. ఏదీ తినకూడని పదార్థం కాదు, వండిందల్లా తినాలి. ఇష్టంగా తినాలి కూడాను" అని. ఆనాటినించి అభిమానించి పట్టు బలవంతాన చేసినవన్నీ తినటం అలవాటు చేసుకున్నాడు. కొన్నాళ్ళతర్వాత దాని చెప్పిందాంట్లో సత్యం అతనికి బోధపడింది. రాధను ముతేకే ఈ బా గురించి ఒక తప్పుడు అభిప్రాయం అతనికి వుండేది. లక్ష్మమ్మగారి మాటల్లోంచి అతను లక్ష్మణరావుని అలాగే అర్థం చేసుకున్నాడు. కాని కొంతకాలం గడిచిన తర్వాత ఈ అభిప్రాయం ఎంతమాత్రం నిజం కాదని అతను తెలుసుకున్నాడు. ఈ బావ పూర్తిగా పిసినారివాడని అనుకునేవాడు.

"ఈ ఇల్లు ఎంతపాయనా అద్దె?" అన్నారు లక్ష్మమ్మగారు.

"ఇదివరకు ఈ నాలుగుగదులూ మనకింద ఉండేవి. అపక్క వాటా చిన్నది అందులో ఇంకెవరో ఉండేవారు. ఈ వాటాకి ముప్ఫయి రూపాయలు ఇచ్చేవాళ్ళం. ఇప్పుడు మొత్తం అరవయికి మాట్లాడి మొత్తం ఇల్లు తీసేసుకున్నాను. విశాలంగా ఉంటుంది."

"ఎందుకూ ఈ వాటా సరిపోదూ?" అంది రాధమ్మ.

లక్ష్మణరావుకి ఈ సమాధానంతో అసలు విషయం అర్థం అయింది. అతను భార్య ముఖంలోకి చూశాడు. ఆమెకూడా అదే భావంతో భర్తముఖంలోకి చూసింది.

లక్ష్మణరావు తలవంచుకునే "మనం నలుగురం విశాలంగా ఉంటానికి తీసుకున్నాను' అన్నాడు.

రామచంద్రం ముభావంగా అన్నంతింటున్నాడు. ఈమాటతో అతని ముఖం ఎత్తి ఏదో అనబోయి లక్ష్మణరావు ముఖంచూసి ఆగిపోయాడు.

ఈ ప్రయాణంయొక్క అంతరార్థం తెలిసిన ముగ్గురి హృదయాలు జాలితో నిండిపోయాయి. ఇలా జరుగుతుందని ఎవరూ ఊహించియుండలేదు. లక్ష్మణరావు తన మీదపడ్డ మోయలేని బాధ్యతని బాగా గుర్తించాడు. అయితే కొంత తీవ్రంగా ఆలోచించవలసిన సమస్య ఇలా ఎందుకు చేశాడో కొద్దికొద్దిగా అర్థం కాసాగింది. అతనిలో నిరాశ తొలగిపోగా సంభ్రమంగా పక్కనున్న గోపిని [illegible] నవ్వుతూ భోజనం చెయ్యసాగాడు. రామచంద్రం అక్క ముఖంలో వర్షించబోయే మేఘాలు చూశాడు. అతను ఉబుకుతున్న వెక్కిని మునిపంటితో అణచుకుంటూ గబగబా మింగసాగాడు. జానకమ్మ పెరట్లోకి వెళ్ళిపోయింది. అందరికంటే ముందు కోలుకున్నది లక్ష్మణరావు. ఒకవిధంగా హృదయవిదారకమైన ఇలాంటి సన్నివేశాలలో నిబ్బరంగా ఉండటం ఎంత అవసరమో అతనికి తెలుసు. [illegible] కాగ... కాగు. [illegible] పడుతున్నాడు. [illegible] అతను భోజనం పూర్తిచేసి మనసు నించి ఈ రభసని పూర్తిగా తుడిచివేసుకుని నవ్వు ముఖంతో వేళాకోళాలాడుతూ కూర్చున్నాడు.

పెబల యెనకా నీకు
పేమంతె సెబుతాను...
పోదాము కోటప్ప కొండ
మామా
పదవోయి జంట నేనుండ.

కొండసుట్టూ తిరిగి
కోటి పెబలను సూసి
పెబల యెనకా నీకు
పేమంతె సెబుతాను. ॥

ముంతలో దాశాను మునలిదిచ్చినసొమ్ము
సంతలో కొనిపెట్టు సన్నగళ్ల సీర. ॥

నువ్వుండె నేనుండె
నువు నేను తెగపండె
నాకు నీకూ మద్దె
నలుసొక్కడుండాలి. ॥

పోదాము కోటప్ప కొండ
మామా
పదవోయి వెంట నేనుండ. ॥

—చెరువు ఆంజనేయశాస్త్రి.

అంతలో భోజనాలూ అయిపోయాయి. ఆడవాళ్ళు వంటగదిలోనే ఆ కబుర్లూ ఈ కబుర్లు చెప్పుకుంటూ వుండిపోయారు. లక్ష్మణరావు బయట వరండాలో పచార్లుచేస్తున్నాడు. రామచంద్రం లోపల్నించి కుర్చీ బయటికి లాగుకొంటూ "నీమీద పెద్దబాధ్యతే వేశాడు అన్నయ్య" అన్నాడు.

"మొత్తానికి గడుసువాడే తెలివైన పనే చేశాడు."

"అసలు విషయం తెలుస్తే అమ్మకగుల్తుందనా?"

"నాలుగురోజు లుండిపోవచ్చనుకున్నారు"

"అదేజరిగింది. ఎందుకో భయం వేస్తూంది"

"నీకేం భయమోయ్! బ్రహ్మచారివి. పైగా నేను లేనూ. సంసార బాధ్యతలు అనుభవంలో తెలుసుకో. ఎప్పటికయినా తప్పేది కాదుగా."

రామచంద్రం గొంతు తగ్గించి "నువ్వలాగంటే ఇప్పుడే పారిపోతా. అన్నయ్యనూ నే వినవివాళ్ళు నన్ను లెక్క కడతారు. కుర్ర వెధవకింత తొందరపాటెందుకూ" అన్నాడు. అతనికి నవ్వూ వచ్చింది.

"రాధమ్మ చదువుకున్నది. ఆమె సులువుగా అర్థం చేసుకోగలదు. ఆమెకు నే నన్ని చెబుతానుగా. మొత్తానికి ఇది చాలా సున్నితమైన వ్యవహారం."

"అందుకే నీమీద మరొక పెద్ద బాధ్యత పడిందన్నాను."

వంటగదిలో పని పూర్తి చేసుకుని ఆడవాళ్ళు ఇవతలికి వచ్చారు. లక్ష్మమ్మగారు ముందు అందంగా ఎదిగి పూలు పూసిన మొక్కలని చూసి మురిసిపోతూ 'చాలా బాగుంది నాయనా యిల్లు. అద్దె పోతే పోయింది. సుఖంగా సదుపాయంగా వుంది. అదే అంటాను నేను. అందుబాటులో ఉన్నంతవరకూ అనుభవించాలి. ఊరికే అణా పైసల దగ్గర్నించీ లెక్కలేసుకుంటూ కూర్చుంటే జీవితమంతా నరకంలా వుంటుంది. ఏమంటావు నాయనా" అన్నారు గోడవార జానకమ్మ పరిచిన చాపమీద కూర్చుంటూను. జానకమ్మ రాధ వరండా చివరికి వెళ్ళి ఎత్తుగా పల్లాలుగా ఉన్న వీధుల్ని చూస్తూ నిలబడ్డారు. ఇంటి ఎదురుగా వున్న ఖాళీ స్థలంలో ఒక పెద్ద గుండ్రటిరాయి నిలబడివుంది. ఎండపొడకి నల్లగా మెరుస్తూంది. రాధ ఉత్సాహంగా ఆ రాయివైపు చూస్తూ "ఈ వూరు తమాషాగా వుంది అక్కా. అన్నీ మిట్టపల్లాలే. బళ్ళు లాగలేక ఎద్దులు ఒగరుస్తుంటే జాలివేసింది పాపం" అంది.

లక్ష్మమ్మగారు వ్యక్తం చేసిన అభిప్రాయానికి ఏ సమాధానం ఇవ్వకుండానే లక్ష్మణరావు నవ్వి ఊరుకుని మనసులోనే అనుకున్నాడు. 'ఇలాంటి భావాలు కొంతమందికి ఉండబట్టే అనేకుల జీవితాలు నాశనం అయిపోతున్నాయి. అందినంత వరకూ అనుభవించడమే ధ్యేయంగా పెట్టుకుని మరొకరి గురించి ఆలోచించని వ్యక్తులు కేవలం స్వార్థపరులు. బాధ్యతా రహితులు. వారు ముందు చూపులేని గ్రుడ్డివారు కూడాను' ఈమె ధోరణిలో ఎదుటివాళ్ని ఉద్రేకపరిచే లక్షణా లున్నాయనీ, అవి ఎదుటివారిని దాసోహమనిపిస్తాయనీ కూడా అతననుకున్నాడు.

"పిల్లల్ని చూడాలని మహా ఆత్రుతగా ఉంది. వీళ్లు పొద్దు పోయిగాని రారు కాబోలు. పోనీ ఇవ్వాళ బడి మానిపించలేకపోయావా నాయనా?" అన్నారు లక్ష్మమ్మగారు.

"వస్తారు. సాయంత్రం అయిదున్నరకల్లా వచ్చేస్తారు. బడిమానమని నేనెలా అనగలను. ఆ విషయాలన్నీ మీ అమ్మాయి అధికారం కింద వుంటాయి. వాళ్లని బడి మానిపించడం అంటే ఆవిడకు సుతరామూ పనికిరాదు. ఆ ప్రశ్న ఆవిణ్ణే వెయ్యండి."

"ఇదేమిటి నాయనా అలాగంటావు నా బిడ్డ అంత స్వతంత్రంగా ఉండే పిల్ల కాదు. దాని స్వభావం నాకు తెలియదూ. నువ్వు చల్లగా చేసేవన్నీ చేసి చివరికి దానిమీదికి నెట్టేస్తుంటావు. మా అమ్మాయి అమాయకురాలు కాబట్టి ఊరుకుంటూంటుంది. రాధమ్మలాంటి దయితే నీ ఆటలు సాగేవి కావు."

"అబ్బో ఈవిడ రాధమ్మ కంటె రెండాకులు ఎక్కువే చదివింది."

(ఇంకావుంది)

మధుర మీనాక్షి
"రఘు"

"ఇంద బస్సు శ్రీరంగం......" వచ్చీరాని అరవంలో తడబడుతూ అడిగాడు రాజారావు, తిరుచినాపల్లి జంక్షను బస్సుస్టాపులో నుంచుని సిగరెట్ పీకను బూటు కాలితో నలుపుతూ.

కండక్టరు నవ్వుతూ "ఎక్కండి" అన్నాడు.

అమ్మయ్యా తెలుగు తెలిసిన కండక్టరు. బస్సు ఎక్కడమూ, అది కదలడమూ ఒకే సారి జరిగింది. బస్సు గుమ్మం దగ్గరనుంచి సీటులో పడ్డాడు రాజారావు. ఢభీమన్న శబ్దం విని. ఆ మూల సీటులో కూచున్న అమ్మాయి వెనక్కు తిరిగి చూసి నవ్వుతూంది. సిగ్గుపడ్డాడు రాజారావు. కళ్ళు మూసుకున్నాడు, ఓ క్షణకాలం. కనుకొలకుల్లోంచి ఆ అమ్మాయివేపు చూశాడు. ఇంకా నవ్వు ఆమె పెదవుల చివర్లను వెలిగిస్తూంది. చెక్కిలు ఎర్రబడాయి. తెల్లటి జార్జెట్ చీరా, నల్లని షిఫాన్ జాకెట్ అతని కళ్ళను చెదరగొట్టి వెక్కిరించాయ్. ఆమె తల్లోని మందార పువ్వులు నవ్వాయ్.

"మూడణా ఇవ్వండి"

కండక్టరు మాటతో మామూలు మనిషయ్యాడు రాజారావు. మూడణాలందిస్తూ "నీకు తెలుగెలా వచ్చు?" అని అడిగాడు.

"గుంటూరులో నాను ఒరు వరండా పనిచేస్తిని" కండక్టరు నోట్లో తెలుగు దాదాపు ఖూనీ అయ్యింది.

తన్ను చూసి నవ్విన అమ్మాయి వేపు చూడకుండా వుండాలని పెద్ద ప్రయత్నం చేసి విఫలుడయ్యాడు రాజారావు. ఓరగా చూశాడు. ఏదో పుస్తకం తీసి దీక్షగా చూస్తోంది. బస్సులో కండక్టరు, ఆ అమ్మాయి, రాజారావు తప్ప ఎవ్వరూ లేరు. శ్రీరంగం వెళ్లేదాకా ఎవ్వరూ ఎక్కకపోతే బావుణ్ణనుకున్న రాజారావు ఆలోచనలకు బ్రేకులు పడ్డాయి, ఇంకో బస్సు స్టాపులో.

"కజ్ఞాస్పటల్" అని అరిచాడు కండక్టరు. ఎవ్వరూ దిగలేదు. నలుగురెక్కారు. బస్సు కదిలింది. ఎక్కిన నలుగురూ కట్టబొమ్మన అనుయాయుల్లా దిట్టంగా వున్నారు. తాంబూలపు గుంపర్లతో సహా వాళ్ళనోట్లోంచి వెలువడుతున్న మాటలు ఆటంబాంబులా పేలుతున్నై.

బస్సు కావేరీనది కడ్డు వంతెనమీది నుంచి పోతుంది. సాయంత్రం నీరెండ నది నీళ్ళమీద వింత కాంతుల్ని సృష్టిస్తూంది. అక్కడక్కడ పైకి కనిపించే ఇసుకతిన్నెలు పసిడి రేణువులచే కప్పబడిన భ్రాంతిని కలుగచేస్తూ నేత్రపర్వంగా వున్నై.

'కావేరి నీ వేరిగా చేయునే...' రామకృష్ణ కవి ప్రాంతీయాభిమానంచే అలా అన్నాడు కానీ అంతఅందమైన కావేరిని సముద్రుడు కాదంటాడా.

తను వచ్చి వారం రోజులే అయింది, విజయవాడనుంచి. రోజు రోజుకు శ్రీరంగం అద్భుతంగా కనిపిస్తూంది, రాజారావుకు.

వంతెన దాటింది బస్సు. కొబ్బరచెట్ల వరుసలూ, అరటి తోటలూ, వీటిమధ్య పంజ చీకట్లలో దీపాల తోరణాలతో మెరుస్తున్నది శ్రీరంగం. "చని కాంచెన్ విరజాభిదాంతర వపుః......శ్రీరంగమున్" కావేరీ తీరంలో వుంది. దట్టమైన చెట్ల ఆకుల సందుల్లోంచి పడే ఆలయ ప్రాకారాల, బంగారు శిఖరాల కాంతులు సంపెంగ పూలలాగా...

...రాజారావు ఆలోచనలో పడ్డాడు. ఈ పద్యం ఆముక్తమాల్యదలోది. రైలు గేటుముందు బస్సు నిలిచింది.

రాజారావును జంక్షన్ బస్సుస్టాపు దగ్గర బస్సులో చూసి నవ్విన అమ్మాయి వొయ్యారంగా దిగుతోంది.

"ఉండరే గొంతుక లోన కొట్లాడుతాది" అయింది రాజారావు పరిస్థితి. బస్సు దిగాడు.

ముందు వెళ్తున్న అమ్మాయి నున్నని, తెల్లటి చెంపలమీద, వొంపులుతిరిగి భుజాల మీదా వీధిలోని విద్యుద్దీపాల కాంతులు పడుతున్నై. ఆ అమ్మాయి ఒక యింటిముందాగింది. రోడ్డుపక్కనే వుంది ఆ ఇంటికి గేటు. గేటుమీద పూలపందిరి. అక్కణ్ణించి సన్నని కాలిబాట. రెండువైపులా ఎత్తైన కొబ్బరచెట్లూ, పూలచెట్లూ వీటి వెనకాల రెండంతస్తుల మేడా. రాజారావువేపు యాదాలాపంగా చూసి నవ్వుతూ లోపలకు పోయింది. తనింకో రెండ్రోజులు వుండాలి. ఈ లోపున ఆమె పరిచయం.

రాజారావు అందమైన వూహాలకి ఆలోచనలు పూలరేకుల్ని తొడిగాయ్. ఆమె యింటికి నాలుగోయింటి మేడమీది గదిలో అద్దెకుంటున్నాడు, రాజారావు.

రూముకెళ్ళి తలుపుతీయగానే క్రింద పడున్న ఉత్తరం చూశాడు. తీసి చదివాడు. బెజవాడనుంచి ఆచార్యులు రాశాడు. ఆచార్యుల ఉత్తరాలు చదవటం చాలా సరదా. చమత్కృతీ, హాస్యమూ అడుగడుగునా కనిపిస్తై. "కావేరీనదీ తటానికి స్నానార్థమై వొచ్చిన అయ్యంగారు — కన్యాసహ ప్రస సౌందర్యవీక్షణ పరవశుడైన రాజారావు" అని రాశాడు ఉత్తరం. చదివి చదివి నవ్వుకున్నాడు రాజారావు. దగ్గరే సుందర భవన్‌లో భోజనం. మేడమీద గదులు తన ద్దికిచ్చినవాళ్ళు క్రింద వుంటున్నారు. చాలా సౌమ్యులు. రోజూ తొమ్మిదిన్నరకే భోంచేసి టెర్రేసు మీద పడకకుర్చీలో కూచుని చంద్రబింబంవంకో, నీలాకాశం వేపూ, కొబ్బరిచెట్ల ఆకుల్లోంచి పడుతున్న చంద్రకాంతి కిరణాలవంకో చూస్తూ గంటల తరబడి గడిపేవాడు.

బస్సులో తన్ను చూసినవ్విన అమ్మాయిని గురించి ఆలోచించి కళ్ళు మూశాడు. తను విజయవాడనుంచి వచ్చేటప్పుడు అందమైన అమ్మాయిలసలే మెసలే శ్రీరంగంలో జాగ్రత్తోయ్ అంటూ టీచ్ చేశారు. ఇక్కడికి వచ్చాక నిజమే అనిపించింది. పసిడి కాంతులు, విశాల వినీల నేత్రాలు, సుదీర్ఘ శిరోజసంపదా, పుష్టిపుష్ట సుస్నిగ్ధ కపోలాలు ఇక్కడి అమ్మాయిల సొమ్ములాగున్నై. శ్రీరంగం దేవాలయంలో వున్న సుందర స్త్రీ విగ్రహాల సమునిధిక్కాంగ ప్రేక్షణీయ సౌందర్యం ఇక్కడి స్త్రీలలో కనిపిస్తూంది. దక్షిణదేశ దేవాలయాల్లోని శిల్పాలంతటి సుందరంగా వుండడానికి కారణం బహుశా శిల్పాల్ని నిర్మాణించేటప్పుడు శిల్పుల మదిలో స్థానిక స్త్రీల సౌందర్య సంపద మెదిలి వుంటుంది. ఎడతెరిపి లేకుండా అలా సాగేవి రాజారావు ఆలోచనలు. తన నిర్జీవమైన ఆలోచనలకే అంతటి కమనీయ కవితాశక్తిని ప్రసాదించిన ఆ కన్నెయెడల రాజారావు హృదయం అనురాగపూర్ణం అయింది.

ఎలాగైనా ఆమె పరిచయం సంపాయించాలనే నిశ్చయంతో తృప్తిగా నిద్రపోయాడు రాజారావు.

* * *

మర్నాడు పొద్దున్నే తొమ్మిదిన్నరకు హోటల్లో భోంచేసి బస్సుస్టాపుదగ్గర కెళ్ళిన రాజారావు కళ్ళు జిగేలుమన్నాయ్. ఆమె చీరధరించిన వైఖరీ, నిలుచున్న తీరూ, చూపుల్లో వెలిగే ఇంద్రధనుస్సూ అతనికి దిగ్భ్రాంతిని, కలంగ చేశాయ్.

ఆమె పరిచయం కావాలని తొడ్పింది

రాజారావు హృదయం. పసుపు రాయించటం కష్టసాధ్యమైంది.

ఇలాంటి హృదయ సంబంధమైన విషయాల్లో చొరవ కావాలి సాహసం కావాలి. ప్రయత్నించదలుచుకుంది మనసు : బలపరిచింది వయసు.

బస్సు వచ్చింది. ఎవ్వరూ దిగలేదు. లోపల స్థలాభావం. ఇద్దరికీ ఒకే సీటులో కూలేసింది విధి. ఆమె వొదిగి కూచుంది. ఇద్దరి మధ్యా జానెడు స్థలం. అక్కడ పుస్తకాలు పెట్టి సర్దుకుంది.

ఓరగా ఆమె వేపు చూసిన రాజారావుకు ఆమె కళ్ళలో చిలిపి నవ్వు కనిపించింది.

మెరుపులా ఓ ఆలోచన తట్టింది రాజారావుకు.

తన చేతిలో రెండు ఇంగ్లీషు నవలలున్నాయ్. అవి పోయినా ఫరవాలేదు. వాటిమీద తన పేరుంది. వెంటనే ఆ పుస్తకాలు, ఆమె పుస్తకాలపైన పెట్టేశాడు, ఎవ్వరూ చూడకుండా.

ఆ అమ్మాయి చకిత హరిణేక్షణ అయింది. కావేరీనదిమీద రోడ్డు వంతెన దాటింది బస్సు. ఆమె జడలోని మల్లెపూల పరిమళంతో, నదీతీరాల చెమ్మతో వీస్తున్న గాలి రాజారావును పరవశుణ్ణి చేసింది. జీవితంలో యేదైనా హాయి, ఆనందమూ, తృప్తి, ఆహ్లాదమూ వుంటే అదిప్పుడే అనుభవించినట్లుగా. బస్సు జరజరా ముందుకు సాగిపోతూంది.

సాయంత్రం రెస్టారెంటులో టిఫిన్ ముగించి ఆఫీసు వొదిలాక బస్సుస్టాపువేపు వచ్చాడు రాజారావు. వొలిపోయి పువ్వులా నుంచుని వుంది ఆమె. ఆమె కళ్ళలో నిరీక్షణ కనిపించింది. అతను వస్తూండగా అతనివేపే చూస్తూ నుంచుంది. బస్సుస్టాపు దగ్గర ఒకరిద్దరు చిన్నపిల్లలు తప్ప ఎవ్వరూ లేరు.

వచ్చి నుంచున్నాడు రాజారావు.

అతనివేపు నడిచింది ఆమె.

అతని గుండెలు వేగంగా కొట్టుకుంటున్నై. సముద్రతీరంలో ఒక్కసారి హోరుగాలి వీచి మనిషిని ఉక్కిరిబిక్కిరి చేసినట్లూ, మొహం మీద పన్నీటి జల్లులు ఒక్కసారి చిలకరింపబడినట్లూ ఫీలయ్యాడు రాజారావు.

ఆమె స్వచ్ఛమైన యింగ్లీషులో మాట్లాడింది.

"పొద్దున బస్సులో పుస్తకాలు మరచిపోయారు" అంది.

"థాంక్స్" అని అందిపుచ్చుకుని, ఆమె సన్నని నాజూకు వేళ్ళవంక చూస్తూ "మీకు శ్రమ కలిగించాను" అన్నాడు.

"నథింగ్ ఎటాల్. మీ పేరు రాజారావా? ఎక్కడ పని చేస్తున్నారు?"

"రెణ్ణెల్లు ఇక్కడి ఆఫీసులో పనుండి వచ్చాను. మళ్ళీ విజయవాడ వెళ్ళిపోవాలి"

"మీరు ఎమ్. ఏ. అని ఆ పుస్తకంలో చూశాను సబ్జక్టు?"

"ఇంగ్లీషు లిటరేచరు. మీ రెక్కడ చదువుతున్నారు?"

"సీతాలక్ష్మి కాలేజీలో బి. యే. సెకండ్ యియర్. నా సబ్జక్టుకూడా ఇంగ్లీషు లిటరేచరే" అంది. సంభాషణ పొడిగించాలని వుంది ఆమెకు.

"ఓ. అభిరుచులొకటేలా కనిపిస్తున్నై. ఈ రెండు పుస్తకాలు మామ్ రచనలు. చదవండి. మళ్ళీ యిద్దురు గాని."

"థాంక్స్ Cakes and ale చదివాను. రేజర్స్ ఎడ్జ్ ఇవ్వండి" అని రాజారావు యిచ్చిన పుస్తకాన్నందుకుంది.

ఆరోజు బస్సులో యిద్దరూ యెదురెదురుగా కూచున్నారు. గాలికి ఆమె ముంగురులెగిరి నుదుటిమీద పడుతున్నై. రాజారావు హృదయం మధురోహాలతో నిండిపోయింది. ఏం మాటాడాలో తోచటంలేదు.

ఏనుగ, ఎలుక

ఒక ఏనుగు పోతూపోతూ
ఒక ఎలుకను చూసి
"నీ అంత చిన్న జంతువుని
నేనెక్కడా చూడలేదు" అంది
ఎలుకకు కోపం వచ్చింది.
"నేనింతవరకు ఇంకా లావుగ
ఉండేదాన్ని ఈమధ్య జ్వరం
పడిలేచాను" అంది.

"ఈ వూళ్ళో యేమేం చూశారూ?"

సెలయేరు చిన్నచిన్న రాళ్ళమధ్య ప్రవహిస్తూ చేసిన మధురధ్వనిలా శ్రవణపేయంగా వినిపించాయ్ ఆమె మాటలు.

"ఏం చూడాలో నాకు తెలియదండీ, వివరాలు తెలుపుతూ చూపించే వాళ్ళేరి", న్నాడు రాజారావు జీవితంలో తొలిసారి స్త్రీ ముందు తడబడకుండా సమయస్ఫూర్తితో అన్నమాటలివి.

"రేపెలాగూ ఆదివారం. సాయంత్రం నాలుగ్గంటలకు బస్సుస్టాపు దగ్గరికి రండి. ఎక్సిబిషన్‌కు వెడదాం. అక్కడనుంచి వెళ్ళి వూళ్ళోవున్న ఆలయాలు చూడొచ్చు."

రాజారావు ప్రహ్లాదభరితుడయ్యాడు.

"మీ ఆదరాన్ని మరచిపోను" అన్నాడు కేజువల్‌గా.

"మీ వూరెళ్ళాక జ్ఞాపకముంచుకోండి చాలు" అంది సీరియస్‌గా.

ఆమె కంఠం రుద్ధమయినట్లు తోచింది రాజారావుకు. రైలుగేటుముందు బస్సాగింది.

బస్సుదిగి కొంతదూరం కలిసి నడిచారు.

"మీ పేరు అడగడం మరిచాను. ఎంత పొరబాటు" రాజారావు నొచ్చుకున్నాడు.

"విరజ"

స్తబ్ధుడైనాడు రాజారావు. విరజా. కొత్త పేరలే వుంది. గిరిజ. శైలజా. వనజా, జలజా, ఏమీ కాదు. ఈ పేరెక్కడిది. విరజాభిధాన .. ఆముక్తమాల్యద చదవటం ఎంతో మేలయ్యింది. కావేరీనదికి యింకో పేరు విరజ. వొళ్ళు గగుర్పొడిచింది. కావేరితో సామ్యమూ. ఒక్కసారి ఆమె నడకలో నదీప్రవాహపు వొంపులూ, నదీనీళ్ళ తేటి కాంతిని ఆమె వొంటి రంగుతో పోల్చి వివశుడైన రాజారావు. కళ్ళు పక్కకి తిప్పి చూశాడు. గేటుముందు నుంచుని "గుడ్ నైట్" అంటూ ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయింది, విరజ.

* * *

మర్నాటి సాయంత్రం బస్సుస్టాపుదగ్గర కలుసుకున్నాడు, విరజను. ఆమెతోబాటు యింకో నలుగురు స్నేహితురాండ్రున్నారు. విరజ రాజారావును వాళ్ళకు పరిచయం చేసింది. బస్సు వచ్చేలోపల వాళ్ళకు చాలా సన్నిహితుడయ్యాడు రాజారావు.

బస్సు రాగానే గేయిటీకి టికెట్లు కొంది విరజ.

గేయిటీదగ్గర అందరూ దిగారు.

సర్వోదయావాళ్ళు అర్రెంజి చేసిన ఎక్సిబిషన్‌కు వెళ్ళారు. రాజారావు యేమీ యింప్రెస్ కాలేదు. ఓ ఎన్ ఎయిర్‌లో భరతనాట్య ప్రదర్శన జరుగుతోంది. విరజ అటువేపు దారితీసింది. మొదటి వరుసలో ఖాళీగా వున్న కుర్చీల్లో కూచున్నారు. రాజారావు పక్కనే కూచుంది విరజ. స్టేజి అలంకరణ, లైటింగ్ అరేంజిమెంటూ గొప్పగా వుంది. భరతనాట్యంతోబాటు మువ్వగోపాలుని పదం అభినయించింది. "తన గీతి అరవజాతిని పాటకులుగా రూపొందించిన తెలుగువాణి" రాయప్రోలు పద్యం జ్ఞాపకానికి వచ్చింది.

ప్రదర్శన అయిపోగానే బయటికి వచ్చారు. మిల్క్ బారిలో ప్రవేశించారు.

స్ట్రాలు తెచ్చిన పాలగ్లాసు అందిస్తూ అడిగింది విరజ. "ఎలావుంది ప్రదర్శన?"

కళల్ని గురించి గొప్ప ఉపన్యాసం యివ్వాలనిపించింది, రాజారావుకు. ప్రారంభించాడు. ముఖ్యంగా క్షేత్రయ్య పదాలు, ఆంధ్రదేశంలో వాటి ప్రశస్తి, కూచిపూడి నాట్యమూ, అభినయ చాతుర్యమూ, చెప్పాడు రాజారావు అనర్గళంగా మాట్లాడుతున్న రాజారావు ఇంగ్లీషు భాషా మాధుర్యానికి సమ్మోహితులయ్యారు, విరజా ఆమె స్నేహితులూ.

ముఖ్యంగా విరజ పూర్తిగా లీనమైపోయింది. ఆవేశంతో రాజారావు రెండు చేతులూ

★ మధుర మీనాక్షి ★

పట్టుకుని 'ఎంత గొప్పగా చెప్పారండీ," అంది.

రాజారావు సిగ్గుపడ్డాడు. విరజ స్నేహితురాండ్రు అడ్మైరేషన్‌తో రాజారావు వేపు చూశారు.

బస్సు స్టాపు దగ్గర కెళ్ళి నిలుచున్న ఐదు నిముషాలకు బస్సు వచ్చింది జనంతో కిటకిటలాడుతోంది. అతికష్టంమీద కూచోగలిగారు. శ్రీరంగం వెళ్ళేదాకా ఒకరితో ఒకరు మాట్లాడడానికి వీల్లేకపోయింది. మామూలు స్టాపు దగ్గర బస్సు దిగారు. విరజ స్నేహితురాండ్రు సెలవు తీసుకుని వెళ్ళిపోయారు.

రాజారావు విరజా కలిసే నడిచారు.

ఇద్దరి హృదయాల్నీ ఆ విమాన గోపుర దర్శనం కదిల్చింది.

అనంత విశ్వసౌందర్యం అద్భుతంగా కనిపించసాగింది. రోడ్డుకు రెండు వేపులా వున్న పూలచెట్ల మీదనుంచి వస్తున్న పరిమళ తరంగాలు హాయిగా వాళ్ళను స్పృశిస్తున్నాయి.

రెండడుగులు తనకంటె ముందుగా నడుస్తున్న విరజకేసి చూశాడు, రాజారావు. శ్రీరంగం ఆలయ కుడ్యం మీది అద్భుత శిల్పమొకటి సప్రాణంగా తనముందు నడుస్తున్నట్టు ఫీలయ్యాడు. సుందరమైన ఆమె భుజాల దగ్గర విశాలమై నడుము దగ్గర అతి సన్ననై, జఘన భాగం దగ్గర మళ్ళీ విశాలమైన ఆమె శరీరపు వొంపుల్నీ, మిట్టపల్లాల్నీ కప్పుతున్న కనకాంబరం చీర ధరించిన ఆమెను చూట్టంవల్ల పులకితుడైనాడు రాజారావు. ఆమెలో కొత్త అందాలు వికసించాయి. కొత్త సౌరభాలు గుబాళించాయి. నడవలేకపోయాడు. అక్కడే కూచోవాలనిపించింది.

రోడ్డుపక్కనే వున్న ఆమె యింటి గేటు ముందు నుంచుంది.

"రండి" అని పిలిచి ముందుకు నడిచింది.

పూలచెట్లపక్కన సన్నని కాలిబాటమీద నడుస్తూ ఆమెను అనుసరించాడు.

ఎత్తైన కొబ్బరిచెట్ల ఆకుల్లోంచి గద్దె వెన్నెల పడుతోంది. రెండు కొబ్బరిచెట్ల మధ్య, పూలమొక్కల పక్కగా వున్న సిమెంటు బెంచీదగ్గర నుంచుంది రాజారావుకు అభిముఖంగా విరజ.

వెలుగుచీకట్ల మధ్య రాజారావు ముఖం అందంగా మెరుస్తూంది.

అప్రయత్నంగా రాజారావును కౌగిలించుకుని "మీరు నా కెందుకు పరిచయమయ్యారు" అని వెక్కి వెక్కి యేడ్చింది. అప్రతిభుడైనాడు రాజారావు. అతని కన్నులు తిరిగాయి ఆమె నడుంచుట్టూ చేతులు వేసి చెంపల్ని నిశ్శబ్దంగా చుంబించాడు. అతని కౌగిల్లో ఆమె కరిగి నీరై వాగై ప్రవహించింది. ఆ ప్రవాహంలో చిక్కి వూపిరి సలిపింది కాదు రాజారావుకు

ఆమె వినీల నేత్రాలలోకి చూస్తూ "ఇది కలవు కాదు విరజా" అన్నాడు. "నీలాంటి స్నేహమయి, ప్రేమమయితో స్నేహాన్ని కూర్చిన భగవంతునికి ఋణపడి వున్నాను"

విరజ అతని చేతుల్ని తన చేతుల్లోకి తీసుకుంటూ "రేపు ఇంటిల్లపాదీ మధుర వెళ్తున్నాం. నా కజిన్ పెళ్ళి. మీరూ రండి ట్రెయిన్లో. మేము కారులో వెళ్తున్నాం. మీరూ వస్తే అక్కడ కలుసుకోవచ్చు" అంది విరజ.

"అలాగే" అన్నాడు రాజారావు

అతికష్టంమీద ఇద్దరూ విడిపోయారు.

* * *

మర్నాటి రాత్రి జంక్షనులో మధుర వెళ్ళే త్రివేండ్రం ఎక్స్‌ప్రెస్‌లో కూచున్నాడు. కంపార్టుమెంటులో జనం బాగా వున్నారు. రాజారావు కూచున్న సీటుకు ఎదురుగా వున్న స్థలాన్ని ఒక తమిళకుటుంబం ఆక్రమించుకుంది. మధ్యవయస్కులైన భార్యాభర్తలు యౌవనప్రాంగణంలో అడుగుపెట్టిన కొడుకు, స్కూల్లో వున్న యిద్దరమ్మాయిలు. కుటుంబ యజమాని రాజారావుతో తమిళంలో పలకరించాడు. తనకు తమిళం రాదని, తెలుగువాణ్ణని చెప్పిన రాజారావును, ఆయనభార్య తెలుగులో పలకరించింది. తమది మద్రాసని, మదరాసులో తమ యిరుగుపొరుగిళ్ళలో తెలుగు కుటుంబాలున్నాయని, తనకు తెలుగు వచ్చని చెప్పింది ఆమె

రాజారావు నవ్వి [illegible] చాడు.

వాళ్ళ పెద్దమ్మాయి రాజారావుదగ్గర వున్న ఇంగ్లీషు పుస్తకాలు అడిగితీసుకుంది.

పడుకోటానికి స్థలం లేదు. కూచునే కునికిపాట్లు పడుతున్నారు ప్రయాణీకులు.

కాసేపు కళ్ళు మూసుకుంటూ, కాసేపు కిటికీలోంచి చీకట్లోకి చూస్తూ కూచున్నాడు రాజారావు.

పొద్దున్నే నాలుగన్నరకు రైలు దిండిగల్లు చేరింది. ముఖం కడుక్కుని కాఫీ తాగివచ్చి కూచున్నాడు రాజారావు. సూర్యోదయసమయానికి రైలు కొడైకెనాలు ప్రాంతాన పోతూంది.

దూరాన కొండ అంచులు బంగారు కాంతుల్లో మెరుస్తున్నై. కొండకొమ్ముల మీదుగా మబ్బులు పరుగిడుతున్నై. కొండలోయల్లో మబ్బులనీలి నల్లగా కనబడుతున్నై. ఏది కొండ అంచులో ఏది మేఘాల అంచులో తెలియటంలేదు.

గాంధీగ్రామ్ మీదుగా పోతున్నది రైలు. చెట్లమధ్య గడ్డికప్పుల చిన్న కొంపలూ, సన్నని కాలిబాటలు రోడ్డు కిరువైపులా కొబ్బరిచెట్ల వరుసలూ రాజారావుకు మరో మధురలోకాన్ని స్ఫురింపచేశాయి.

విరజ ద్వారా విశ్వసౌందర్యరహస్య మార్గాలు తన కిపుడిప్పుడే తెలుస్తున్నాయి అనుకున్నాడు రాజారావు రాజారావు హృదయం ఆనందనిలయం అయింది. మధురనగరం సమీపించింది. మధుర స్వాగతమిచ్చింది.

స్టేషను వెయిటింగ్ రూములో స్నానం చేసి బట్టలు మార్చుకున్నాడు. అక్కడికి దగ్గరగా వున్న హోటలులో టిఫిను ముగించి సరాసరి ఆలయం వేపు బయల్దేరాడు. ఎత్తైన ఆలయగోపురం దూరాన్నుంచి కనిపించసాగింది. ఆలయం సమీపించాడు గోపుర ద్వారందగ్గర విరజ నుంచుని వుంది.

తొమ్మిదిన్నర అయినా ఎండ తీక్షణంగా వుంది. విరజ చెక్కిళ్ళు బాగా ఎర్రబడ్డాయి రాజారావును చూసి నవ్వింది.

"వచ్చారా" అంటూ లోపలకు దారితీసింది విరజ. ఆమెను అనుసరించాడు.

బ్రహ్మాండమయిన ఆలయం. లోపల కాలమైన వేయి స్తంభాల మండపం, గోపురం మీద అలంకుడ్యాలమీద మండపస్తంభాల మీద చెక్కబడ్డ అద్భుత శిల్పఖండికలు.

జనసమ్మర్దంలో విరజ తన్నంటిపెట్టుకుని నడిచింది. విరజపాండిత్యమూ, అలనాటి వాతావరణమూ, జనసమ్మర్దమూ కొత్తలోకంలో, ఏ స్వర్గమైన వాతావరణంలో విహరిస్తున్న భ్రమను కలగచేసింది.

లోపల పెద్ద కోనేరు. కాళ్ళు మొహం కడుక్కోటానికి మెట్లమీదుగా కిందికి దిగారు.

పాదాల మీద జరీ అంచు చీరను కొంచెం పైకెత్తి నీళ్ళలో మునిగిన మెట్టుమీద నుంచుని మొహం కడుక్కుంటున్నది, విరజ. పైకి ఆకుపచ్చగా కనిపించే నీళ్ళలో తెల్లతామరలా ఆమె పాదాలు మెరుస్తున్నై. స్వచ్ఛంగా [illegible] పడుతోంది.

రాజారావు తన పాదాల వేపు చూస్తుండటం గమనించిందేమో విరజ దివ్యమైన పాదాలు పైకి తీసుకుందిప్పుడు. దాదాపు పదకొండు గంటలయింది మీనాక్షి దర్శనం చేసుకున్నారు. ఆలయ ప్రాంగణాన్ని వొదిలి వెళ్ళాలనిపించలేదు. కోనేటిగట్టున నల్లని నీడలో కూచున్నారు. ఎంతో గొప్ప శిల్పకళా నైపుణ్యము. ఇది తెలుగు నాయక రాజులు కట్టించిన ఆలయం. రాజారావులో ఆంధ్రత్వం వుప్పొంగింది. నాయకరాజుల కాలనాటి సాహిత్యమూ, శిల్పకళా, అందుకున్న వున్నత ప్రమాణాలు, విజయవిలాస గ్రంథాలు, ముద్దుపళని, రంగాజమ్మలాంటి కవయిత్రులూ... రాజారావు హృదయాంబరంలో నక్షత్రాల్లా తళతళ కాంతిపుంజాలు ఘనీభవించాయ్. సంభాషణమనుకున్నా విరజ వచ్చిపోయే యాత్రికుల్ని చూస్తూ కూచుంది.

రాజారావు ఆమె వేపు చూశాడు.

ఆ క్షణంలో తన దగ్గర కూచున్న విరజ తన నేత్రాల్ని మహా గోపుర సౌందర్యం వేపు తిప్పింది. తన హృదయభాండాన్ని మధురిమతో, అమృతభావనలతో నింపిన విరజ, కొన్నాళ్ళకు కేవలం జ్ఞాపకమవ్వగ స్మృతిపథంలో నిలిచిపోతుంది. ఇంతగొప్ప వాతావరణం విచ్చిపోయి కేవలం కలలా మిగిలిపోతాయి ఈ ఆలోచనలతో రాజారావు కన్నులు చెమ్మగిల్లాయ్.

దాన్ని గమనించిన విరజ తన్మయత్వం కారణమనుకుంది. ఆప్యాయంగా రాజారావు చేతుల్ని తన చేతుల్లోకి తీసుకుంది.

ఇద్దరూ లేచారు. ఆ మహాద్వారం దాటి బయటికి వచ్చారు. మధ్యాహ్నం పన్నెండు గంటలు. ఎండ నిప్పులు చెరుగుతోంది, గాలి వేడిగా వీస్తోంది.

"అబ్బ, ఎండలు మండిరాయి" అంది విరజ.

"దేనికోసం, ఎందుకు నీకీ శ్రమ"

"తప్పే, నేను శ్రోతను కనక. ఏనాడూ ఎరగని వుత్సాహం నన్ను కలుగుతోంది నాకు."

కాలేజి కాంటీన్ దగ్గరికి వచ్చారు, భోజనం ముగించి తిరుమల నాయక మహాలు చూటానికి బస్సులో వెళ్ళారు. రెండు గంటలు గడిపారు. మహాలు ముందు చెట్ల నీడలో కూచుంది విరజ. బాగా అలసిపోయింది. రాజారావు ఆమె పక్కన చతికిలపడ్డాడు.

అలా ఓ అరగంట కూచున్నారు. కాస్సేపటికి, రాజారావు లేచాడు. అతని చేతిని వూతగా తీసుకొని లేచి నుంచుంది విరజ.

చుట్టుముట్టిన గైడ్లను తప్పించుకొని ముందుకు సాగిపోయ్యారు. లోపల జనసమ్మర్దం. చాలాచోట్ల విరజ రాజారావు చేయిపట్టుకుని నడిచింది. దర్బారు మహలూ, అంతఃపురమూ అన్నీ చూస్తూ మెట్లమీదుగా పైకి వెళ్ళారు. పైనుంచి చూస్తే మిడిమోంపలో మిల మిలా మెరుస్తోంది మధురానగరము. వైగనదీతీరమూ, వున్నత భవనాలు, పురవీధులూ, మీనాక్షిదేవి ఆలయ గోపురం చూస్తూ నిలబడిపోయాడు రాజారావు.

విశ్వనాథవారి ఏకవీర, గణపతిశాస్త్రి గారి మీనాంబిక నవలలు జ్ఞాపకానికి వచ్చాయి. ఆ కాలంలోని రాజకీయ, సాంఘిక వాతావరణమూ, రాజుల తీరు అభివర్ణితాలయ్యాయి, ఆ నవలల్లో వాటిని గురించి చెప్పాడు విరజకు ఇంగ్లీషులో. రాజారావు వర్ణనా చాతుర్యమూ, ఆంగ్లభాషా మాధుర్యమూ విరజను ఆకట్టింది. మంత్రముగ్ధ అయి మళ్ళీ రాజారావు వెంట నడిచింది.

మహాలు సమగ్రంగా చూసేటప్పటికి సాయంత్రం ఆరుగంటలయింది. హోటల్లో కాఫీటిఫిన్ ముగించి వైగనదీతీరానికి నడిచారు.

నది తీరాన్ని సమీపిస్తున్న కొద్దీ నదీ తీరాల సమ్మోహనంగా వీస్తున్న గాలి హాయిగా స్పృశించింది.

"చల్లగాలి ఆహ్వానిస్తున్నది మనల్ని" అన్నాడు రాజారావు.

విరజ మాట్లాడలేదు. మౌనం వహించింది.

ఆమె వేపు చూశాడు. మొహంలో యేదో గాంభీర్యమూ, కళ్ళల్లో యేదో నిర్ణయమూ గోచరించింది. చకితుడైనాడు రాజారావు.

ఇంతసేపూ, చలాకీగా, సరదాగా, వున్న విరజ మొహంలో గాంభీర్యమూ ఆమె నిశ్శబ్ద మౌనం రాజారావులో ఆతృతను ఆందోళనను కలిగించాయ్.

వాళ్ళకు దగ్గరగా మనుష్యులు తిరుగుతున్న అలికిడి లేదు. విరజ వీపు మీద చేయి వేశాడు రాజారావు. ఆమె అతనికి మరింత దగ్గరగా నడిచింది. ప్రవాహానికి కొంచెం దూరంలో మెత్తని తెల్లని ఇసుకమీద కూచున్నారిద్దరూ.

కొంచెం దూరంలో చాకలి వాళ్ళు బట్టలుతుకుతున్న శబ్దం వినవస్తోంది.

నీటిమీద కొంగలు బారులు బారులుగా ఎగురుతున్నై. అనంతాకాశం నిర్మలంగా వుంది. వేడిచెందిన లోకం సాయంత్రం బాగా చల్లబడ్డది.

అస్తమిస్తున్న సూర్యుడి కాంతులు నీటిమీద వివిధ కాంతుల్ని సృష్టిస్తున్నాయ్. సంధ్యారాగంలో జగమంతా ఇంద్రజాలంలా వుంది.

రాజారావు కాళ్ళు బారచాచి ఇసుక మీద వెల్లకిలా పడుకున్నాడు, ఆకాశంలోకి చూస్తూ.

దగ్గరగా కూచున్న విరజ చేతుల్ని తన చేతుల్లోకి తీసుకున్నాడు రాజారావు.

విరజ పాడింది. ఆమె గానంలో నించి బహిర్గతమైన అమృతప్రవంతి రాజారావును ముంచేసింది. ఆమె పాట వినడానికి వైగ నది, సంధ్యా ఆగాయి అనిపించింది. ఆమె పాటలోని ప్రతి పదమూ కాంతిదీపాలా ఆ అద్భుతమైన సాయంత్రాన్ని వెలిగించింది.

రాజారావు లేచి నుంచున్నాడు. ఆవేశంతో వొణుకుతున్న విరజను లేవనెత్తాడు. దూరాన మనుష్యులు కనిపించటం లేదు. ఆమెను కౌగిలించుకున్నాడు రాజారావు. ఆమె శ్వాస వెచ్చగా తగులుతోంది.

దూరాన మీనాక్షిదేవి ఆలయంలో కొడుతున్న గంటల శబ్దం వినవస్తోంది.

విరజలో ఆనందమో, విషాదమో తెలియని ద్వంద్వభావం, మనసు కలచివేస్తోంది.

ఒకటు, రెండు కన్నీటిబిందువులు ఆమె చెంపమీద జాలువారాయి.

"విరజా, భగవంతుడు ప్రసాదించిన వరానివి నువ్వు, నాకు. వచ్చేయేడాది మనం నాతో. తమిళదేశపు అలనాటి శిల్పసౌందర్యం, ప్రకృతి అందాలూ, నీ కమ్మని పాటల నీలినీడల్లో చూసుకుంటూ జీవితం గడపాలని వుంది." అన్నాడు రాజారావు ఉద్విగ్నతతో.

"వస్తాను. ఎంతదూరమైనా, యెక్కడికైనా వస్తాను మీతో" ఆమె మాట్లాడలేకపోయింది. దుఃఖం ఆమె కంఠాన్ని రుద్ధం చేసింది.

"మీనాక్షిదేవి నాకు మతిని ప్రసాదించింది." అంటూ చటుక్కున రాజారావు పాదాలు పట్టుకుని కళ్ళకద్దుకుంది. వాళ్ళ సంభాషణ వినడానికి ఆగిన వైగనదిఇక తృప్తిగా సాగిపోయింది. సంధ్య చీకటిలా ముందుకు సాగింది. చీకట్లో, విద్యుద్దీపాల వెలుగులో, వెలుగు నీడల్లో విరజా, రాజారావు మధురపురవీధులగుండా ఆలయాభిముఖులై వెళ్ళారు.

విరజ దాదాపు సగందూరం రాజారావు భుజాలమీద వాలి నడిచింది.

లోకంమీద చీకటి తెర మెల్లగా జారుతోంది.

మనసులో మాట

యద్దనపూడి సులోచనారాణి

(గతసంచిక తరువాయి)

ఇంత పెద్ద యింట్లో ఒక్కర్తే! ఉదయం ఆరుగంటల బస్సుకి వెళ్ళిపోవటానికి నిశ్చయం చేసుకున్న అరవింద లేచి బట్టలు సర్దుకోవటానికి తనగదిలోకి వెళ్ళిపోయింది.

శేఖర్ తన్ని నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నాడని బాధపడి అరవింద తండ్రిదగ్గరకు వెళ్ళిపోవటానికి నిశ్చయించుకున్న సమయానికే శేఖర్ ఒంట్లో బాగాలేదని క్యాంప్ ని క్యాన్సిల్ చేసుకుని వెనక్కి బైలుదేరాడు. రాజయ్య అన్నీ పాక్ చేసి తిరుగుప్రయాణానికి సిద్ధం చేస్తున్నాడు. రెస్ట్ హౌస్ కిటికీదగ్గర నిలబడ్డ శేఖరం దూరంగా కన్పిస్తున్న కొండల కేసి చూస్తున్నాడు. క్యాంప్ కి వచ్చాడన్న మాటేగాని మనసు మనసులో లేదు. అరవింద యేంచేస్తూ వుంటుంది యీ పాటికి. రాధతో కాలక్షేపానికి యేదో కబుర్లు చెప్తూనో లేక బజారునుంచి మల్లెపూలు తెప్పించి అల్లుకుంటూనో వుంటుంది. తను వెళ్ళేసరికి హాల్లో విశ్రాంతిగా కూర్చుని ఆడుకుంటూ నవ్వుకుంటూ వాళ్ళిద్దరూ సంతోషంగా వుండివుండొచ్చు. తనకు తెలుసు తను వెళ్ళగానే అరవింద మొహం యెర్రబడిపోతుంది. రాధ ఆట ఆపేసి యేదో పని వున్నట్లు అక్కడ్నుంచి వెళ్ళిపోతుంది. లేనిపని తప్పన్న సంగతి తెలుసుకున్న అరవింద తలెత్తకుండా అలాగే కూర్చుండిపోతుంది. తనుకోప్పడ్డానని—అనుకుంటూ ఉండని వూహించుకుంటున్న అరవిందకి ఆశ్చర్యం కలిగేటట్టు తన దగ్గరగా వెళ్ళి భుజాలమీద చేతులు వేసి ఆప్యాయంగా తన వైపు తిప్పుకుని యెన్నో విషయాలు వివరంగా మృదువుగా చెప్తాడు. ముఖ్యంగా పేకాటని గురించి దాని మూలంగా తన తండ్రి తల్లి యెంతబాధపడ్డారో అరవిందకు తను చెప్పాలి. నిత్యం పేకాటలో మునిగిపోయి తిరిగేవాడు. కొట్టుకుంటూ [illegible] స్నేహితులదగ్గర కాలం వెళ్ళబుచ్చేనాన్న తల్లిని యెంత క్షోభపెట్టాడో అరవిందకెలా తెలుస్తుంది. చివరికి ఆ క్షోభని ఆపాదని భరించలేక అమ్మ నీళ్ళు మానేసి దిగులుతో కృశించిపోయి తన్ని తను క్రమంగా చంపివేసుకున్న తల్లి సంగతి గుర్తుకు వచ్చేసరికి శేఖర్ కళ్ళు నీళ్ళతో నిండినాయి. నాన్నగూడ మొదట్లో సరదాకే ఆడేవాడు. అప్పుడప్పుడు రాత్రిపూట అమ్మగూడ ఆడేది. కాని కాలక్షేపానికి అలవాటుచేసుకున్న ఆట వ్యసనంక్రింద మారి చివరికి అమ్మని బలిగొంది. అరవింద అంత దూరం వెళ్తుందని గాదు తన వుద్దేశ్యం. ఆ పాడు పేకని చూస్తే అంతా తనకు జ్ఞాపకం వస్తుంది మనస్సంతా యేదో దిగులుగా, వ్యధగా అనిపిస్తుంది. ఇదంతా తను అరవిందకు ఆరోజు రాత్రే చెప్పాలనుకున్నాడు. కాని అరవిందరాలేదు. పోనీ తనే ముందు పిల్చినా బాగుండేది. అలవాటులేనిపని చేయటానికి ఆత్మాభిమానం అడ్డంవచ్చింది. పేక ముట్టుకోవద్దంటే అరవింద యేమనుకుందో—భార్యాభర్తల మధ్య మనస్పర్థలు యెలాంటి వాతావరణాన్ని సృష్టిస్తాయో తనకు తెలుసు. చిన్నవాడయినా అమ్మ, నాన్నమధ్య అనవసరంగా తప్పుకున్న అపార్థాలను అర్థం చేసుకోగలిగాడు. అరవిందని తను కావాలని [illegible] చేసుకున్నాడు. కావాలంటే అరవింద కోసం ఆత్మాభిమానం గూడ యేమయినా వదులుకుంటాడు తనది తప్పే—ఆరోజు రాత్రి పిలిచినా బాగుండేది. తనకిప్పుడెంత బాధగా వుందో [illegible] వుండేదిగాదు. ఇంతవరకు క్యాంప్ కు వస్తే [illegible] యెంతగటగా వుండేవాడు. ఈసారెందుకో యిందాక మొక్కల్ని చెక్ చేస్తుంటె యెందుకో తలపైకెత్తి ఆకాశంలోకి చూసాడు. అక్కడె కొట్లాడుతున్న తెల్లమబ్బులు అరవిందని జ్ఞాపకం తెచ్చాయి. దూరంగా కొండలు, చుట్టు అడవి కుడివైపు కొండమీదుగావున్న డాక్ బంగళా—ఆబంగళా పిట్టగోడదగ్గరగా అరవిందని నిలబెట్టి జుట్టంతా విరబోసి భుజాలమీదుగా, గాలి యెటో చూస్తున్న భంగిమలో ఫోటో తీస్తే యెంత బాగుంటుంది. విరబోసుకున్న ప్రకృతికన్యతో ఆడుకోవటానికి వచ్చిన అందాలరాకుమారిలా వుంటుంది కాబోలు.

"సర్. యిటు యింక ఆపేమీ లేదుగా" చిక్కబడివున్న మొక్కలవైపు పరధ్యానంగా వెళ్ళిపోతున్న తనని పక్కనున్న రేంజి ఆఫీసర్ యీ లోకంలోకి తెచ్చాడు. వులిక్కిపడి తన చుట్టూ చూసాడు. ఫీల్డ్ లో సగభాగం దాటి యింతలకు వచ్చేసాగా తనని చూస్తున్నాడనుకుంటున్నాడుగా నా శేఖరం మొహం అనుకోకుండా యెర్రబడింది. చాలని చెప్పి బంగళాకి తిరిగి వచ్చేశాడు. రాజయ్య అన్నీ సిద్ధం చేసాడు. మరోసారి అరవిందని తీసుకుని తప్పకుండా యిక్కడకు రావాలి. కొండలు గుట్టలంటే తనకి చాల యిష్టమని యెన్నోసార్లన్నది. దూరంగా కొండలమీదనుంచి అస్తమిస్తున్న సూర్యుణ్ణి చూస్తూ అనుకున్నాడు శేఖర్. జీప్ యింటిముఖం పట్టింది. సౌందర్యాన్ని నింపుకున్న అడవి వీడ్కోలు యిచ్చింది. బారులుతీర్చి నిలబడ్డ పెద్ద వృక్షాలు చిరునవ్వుతో పక్కకు తప్పుకుంటున్నాయి. [illegible] పిటయేదో అంకొని భావనలో తేలి తను తూగ్లాడుకుంటోంది. హాయిగా—తృప్తిగా వెనక్కు జారగిలబడ్డాడు శేఖరం.

* * *

"నీకు తెలియదు సుమిత్రా. ఒకటిగాదు రెండుగాదు ఉత్తరాలు పోస్ట్ చేసాను. ఇంకా అందులో అర్థంగాని విషయమంటూ లేదు. అసలు తన స్వభావమే అంత. [illegible], తప్పు మరొకరిది తెలియదు. నేను వాళ్ళకు చెప్పేస్తాను ఇహ అక్కడకు వెళ్ళదలుచుకోలేదని. జీవితంలో పొరపాటున ఒక పొరపాటు చేసినంతమాత్రాన దిద్దుకోవటానికి వీలులేదా యేమిటి—నేను నిజంగా నిశ్చయం చేసుకున్నాను. ఇహ వెళ్ళను. చెప్పకుండా వచ్చేసాను కాబట్టి తను యిక్కడికి రాడు. స్నేహితురాలి చేతుల్లో మొహం దాచుకుని" బాధ బాధగా ఆవేశంగా అంది అరవింద.

"మరి మీ నాన్న యేమన్నారు?"

గదినుంచి మాట్లాడుతున్న స్నేహితురాలివంక అర్థంగానట్లు చూస్తూ అంది సుమిత్ర. హాయిగా లక్షణంగా అన్నీ వున్న భర్త దొరికినా సుఖపడలేని అరవింద తన దగ్గర వుద్యోగంచేసి సుఖపడగలదా? యే కారణాలవల్ల తనీ నిశ్చయానికి వచ్చానని చెప్పిందో అరవింద ఆ కారణాలు అంతగా లెఖ్ఖ పెట్టవలసినవిగా కల్పించలేదు సుమిత్రకి.

'నాన్న యేమంటారు—తెలుసుగా—నామాట కాదనరని. అతన్ని క్యాంప్‌నుంచి రానీ వుత్తరం రాస్తాను అన్నారు. డబ్బుతోను, హోదాతోను తనలాగ అందరూ తృప్తిపడరని అతనికి తెలిసి రావాలి." మొహం పైకెత్తుతూ అంది అరవింద.

"సరే—కాని మరి—పోస్ అయితే ఖాళీ వుందనుకో. అయినా యీ వెల్ ఫేర్ బోర్డు నీలాటి సుకుమారికి పనికిరాదని నా వుద్దేశం—నీ కివ్వబోయే పోస్‌కి నీకు జీపు అది యిస్తారు. నువ్వు వూళ్ళన్నీ తిరగాలి. మరి తిరగ్గలవా?"

"యెందుకు తిరగలేను? నేను మటుకు నీలా కావాలా?" స్నేహితురాలి కళ్ళలోకి చూస్తూ అంది అరవింద.

"యెలా అవుతావు? నేనే నువ్వయితే హాయిగా శేఖరం చెప్పినట్లు విని—యింట్లోనే వుండేదాన్ని—" నవ్వుతూ అంది సుమిత్ర. అరవింద మొహం తిప్పేసుకుంది. సుమిత్రకి తను అర్థంగాలేదు. శేఖరం ఒక్క పేకాటవ్యసనం వున్నాడనే కోపంతో తనువచ్చేసిందని అనుకుంటోంది సుమిత్ర—అంతే. తనెవ్వరికీ అర్థంగాదు. అది తన దురదృష్టం. టీ తీసుకు రావటానికి వెళ్ళిపోయిన సుమిత్ర వేపు చూస్తూ అనుకుంది అరవింద.

మొత్తానికి ఖాళీగావున్న ఆ వుద్యోగం తనకిప్పించేటట్లు చేస్తానని సుమిత్ర చేత వాగ్దానం చేయించుకుని గాని అరవింద యివతలకు రాలేదు. ఇంటికొచ్చేసిం తర్వాత జరిగిందంతా రాధకు వుత్తరం రాస్తూ కూర్చుండిపోయింది. వుత్తరం ముగింపులో యీ సంబంధం - వదులుకున్నా - స్నేహితులుగా తమిద్దరూ యెప్పటికీ వుత్తరాలు రాసుకుంటూ వుండటం తనకిష్టమని వ్రాస్తోంది అరవింద. చిరునవ్వుతో చిలిపిగా వుండే రాధంటే అరవిందకి యిష్టం యేర్పడింది. వుత్తరం అంటిస్తుండగా "అరవిందా. యెక్కడున్నావే?" వంటయింట్లోంచి బామ్మకంఠం ఖంగారుగా విన్పించటంతో చేతులో కవర్ని టేబిల్ మీద పడేసి అరవింద ఆదుర్దాగా యివతలకు వచ్చింది. యేమయింది? అసలే అనారోగ్యం మనిషి - వద్దంటే విన్పించుకోకుండా అడ్డమైన చాకిరీ చేస్తుంటుంది.

'చూడు-చూడు-అతనొచ్చాడు. యిదేమిటి-క్యాంప్‌లో వున్నాడన్నావుగా-ఒక రెంకొకి ముందు ఆ గిన్నెలు తోమి యిలా బోర్లించు. చూడు సుబ్బులూ! వేడినీళ్ళ కాగుక్రింద నిప్పువెయ్యి. చూడమ్మా అరవిందా - నువు కొంచెం కాఫీచేసి అతనికివ్వు." అనుకోకుండా వచ్చిన శేఖరాన్ని చూసి ఆవిడ ఖంగారు పడ్తోంది. వచ్చినప్పటినుంచి అరవింద మాటలు వింటూనే వుండి మంచివాడేగాని కొంచెం కోపిష్టి గూడనయ్యె. అయినా మగవాళ్ళకి ఆ మాత్రం కోపంలేకపోతే అందం యేముంటుంది. ఆయన బ్రతికుండగా. "అదేమిటే కొయ్యబొమ్మలా అలా చూస్తూ నిలబడ్డావు-నా మొహాన కోతులాడటం లేదుగా-మీ నాన్న యింకో, అరగంటకి గాని రాడు. చూడు-మంచినీళ్ళు కావాలో యేమిటో."

గుమ్మాన్ని చేత్తో పట్టుకుని అలాగే నిలబడిపోయిన మనవరాలి వంక చూస్తూ మందలించింది బామ్మగారు.

శేఖరం వచ్చాడు! వచ్చాడా? అరవింద గుండె ఒక్క క్షణం ఆగిపోయి రెట్టింపు వేగంతో కొట్టుకోవటం మొదలుపెట్టింది. యెందుకొచ్చినట్లు క్యాంప్ యింకా వుందిగా - తనిక్కడను వచ్చేసినట్లు కంభువుత్తరం రాసాడా? లేకపోతే అన్నీ తనకిష్టంలేని పనులు చేస్తున్నానని నాన్నతో ఫిర్యాదు చేయటానికా? కానీ యేం జరుగుతుందో చూడాం. తనేనా జవాబు చెప్పలేంది. అరవింద లోపలికి వచ్చి కాఫీ కలపటంలో నిమగ్నురాలయింది. మడిగట్టుకున్న బామ్మగారికి మంచినీళ్ళు

> ఒక ఎడారిలో 99 ఉష్ట్రపక్షులు కలిసిమెలిసి జీవిస్తూ ఉండేవి. ఒకరోజున అవి ఇసుకలో తలలుదూర్చి కదలకుండా కూర్చున్నాయి. ఇంతలో ఎక్కడినించో ఇంకొక ఉష్ట్రపక్షి అటు వచ్చి "ఇక్కడ చాలా ఉష్ట్రపక్షులున్నాయనిచెప్పారే? ఒక్కటీ కనబడదేం?" అనుకుని వెళ్లిపోయింది.

తీసుకుని కుశలప్రశ్నలు వేయటానికి వెళ్ళింది.

యేదో అవుతుంది, యేదో జరుగుతుంది-దానికి తను ధైర్యంగా నిలబడాలి అని తన్ను తను సిద్ధపరుచుకుని ఒళ్ళంతా కళ్ళు చేసుకుని ఆ క్షణంకోసం చూస్తున్న అరవిందకి రాత్రి 10 గం|| దాటినా యేం జరగలేదు. నాన్న అంతకంటే-తను చెప్పినవన్నీ మర్చిపోయినట్లున్నాడు - పండక్కి వచ్చిన అల్లుడిలా మాట్లాడుతున్నారు. కావాలని క్యాంప్ క్యాన్సిల్ చేసుకున్నానని బొంబాయి పిన్నిని చూడటానికి అరవిందని గూడ తనతో తీసుకువెళ్లాలిగాబట్టి యిటు వచ్చానని చెబుతున్నాడు. అంతా నటన అనుకుంది తలుపు పక్కన నిలబడి వక్కలు కత్తిరిస్తున్న అరవింద.

వద్దంటున్నా వినకుండా లేనిపోని హడావుడిచేసి గదంతా అరగంటలో అలంకరించింది బామ్మ-తను విసుక్కుంటున్నా వినకుండా పెద్ద సన్నజాజిపూల దండ తెచ్చి తల్లో తురిమింది. అరవింద కెందుకో యేడుపొస్తున్నంత పనైంది. పోట్లాడటానికి సిద్ధంగా వెళ్తున్న వాళ్ళు యిలా అలంకరించుకోవటం యేం బాగుంటుంది-అయినా తప్పదు- బామ్మది మొండిపట్టు - తనతో చెప్పకుండా వచ్చేసినందుకు శేఖర్‌కి సంజాయిషీ చెప్పుకోవాలి. తను అది సిద్ధంచేసుకునే వుంచుకుంది. యింక భయం దేనికి - తన మాటలకి అతని మొహం యెఱ్ఱబడ్తుంది. తనని నొప్పించేమాటలు చదువుకున్నావని, నోర్మూయ్యమని యెన్నయినా అనవచ్చు. వాటికి గూడ తను జవాబు చెప్పగలదు అహంకారం యెవరికో తనివాళ నిరూపించబోతోంది. ఆక్షణం యెంతత్వరగా వస్తే అంత బాగుండు.

అరవింద యెదురుచూస్తున్న క్షణం రానే వచ్చింది. అంతా నిద్రపోయారు. రోజూ రాత్రి 11-00 గం॥ దాక గీత చదువుకునే బామ్మ యీరోజు అలసిపోయి కాబోలు త్వరగానే పడుకుంది. నాన్నగూడ నిద్రపోయినట్టేవుంది. కదలిక లేదు. మంచినీళ్ళు తీసుకొని అరవింద మెల్లిగా గదిలోకి అడుగుపెట్టింది. గదిలో శేఖరం కిటికీ రెక్కమీద చేయి ఆన్చి బైట వెన్నెల్లోకి చూస్తున్నాడు. తన అడుగుల చప్పుడు అతన్ని యీలోకంలోకి తీసుకురానందుకు అరవిందకు కోపంవచ్చింది. తనకేం భయంలేదు. తనే ముందు మాట్లాడుతుంది.

"క్యాంప్ యెందుకు కాన్సిల్ చేసుకున్నారు."

వులిక్కిపడ్డ శేఖరం వెనక్కుతిరిగి క్షణం సేపు అరవిందవైపు పరిశీలనగా చూశాడు. అదేమిటి? అతని కళ్లు నవ్వుతూవున్నాయి.

(36-వ పేజీ చూడండి)

ప్రతిమ

భాస నాటక కథ

అఖిల భువనభవనం ఆనందనిలయమై ఉంది. పటహాది వాద్యాలూ, మౌక్తికచ్ఛత్రచామరాలూ, సువర్ణకలశాలూ విధివిహితమైన ఒక మంగళ ఘడియకు సూచనలై అయోధ్య కోలాహలంగా ఉంది. రాచవీటిలో వందిమాగధుల కంఠాలు శ్రుతితప్పని ఘోషం చేస్తూండగా అప్పుడే పుష్యరథం రప్పింపబడింది.

నభోవీథినుండి నలువకొడుకు నారదుడు కూడా భగవత్సంకీర్తనం చేస్తూ దిగివచ్చాడు. ఆరంగూరిన ఊర్మితో అరమర లెరుగని ఒద్దికతో అయోధ్యావాసులంతా నయోధ్యగా ఈ మహోత్సవ దర్శనానంద కౌతుకంతో తామరతంపరై తరలి వచ్చారు.

రాజసభాభవనంలో ఈ సంరంభం ఇలా ఉండగా అంతఃపురంలో అంత కలకలం కనపడలేదు. అంతఃపురం తొణుకు లేని మహార్ణవ సదృశంగా ఉంది. జనాంతరంగ మహాసముద్రం ఉల్లోలంతో ఉప్పెనలో ఉదధిలాగా ఉబకలాడి దబకలాడి తబ్బిబ్బవుతున్నది.

ఈ అంతఃపురంలో నలుగురు చెలికత్తెలు. అంచయానలు. వారిమధ్య రాయంచవంటి రమణీమణి-ఆమె జనకరాజపుత్రి. వివాహవేళ విశ్వమోహినియైన సర్వమంగళవలె ఆమె ఆ శుభసముహూర్తానికి శోభిస్తున్నది.

ఇంతలో అవదాతిక ఒకత్తె చిలిపిగా పరుగున వచ్చి అక్కడ జానకిని చూసి వెలవెలబోయింది. దానిచేత ఒక నారచీర! దొంగిలించుకు వచ్చింది. నాటకరంగాలంకరణం చేసే రేవదాసిని అశోకపు చిగురుటాకులు నాలుగు పెట్టమంటే వల్లకాదన్నది. ఆమె పని పట్టాలని నారబట్ట చేబట్టి పారిపోయివచ్చింది అవదాతిక. వేత చెలికత్తెల నగింది. "చేటికలంటే ఏదో తప్పులు చేస్తూ ఉంటారు కదా—ఈ అవదాతిక కూడా అనుచితపని ఏదో చేసి ఉంటుంది" అని సఖులు సమాధానించారు.

ఈ గుసగుసలు విని అవదాతిక తానేమీ తప్పు చేయలేదని, నవ్వులాటకు నారచీర ఎత్తుకు వచ్చానని ఉన్నమాట చెప్పింది. ఆ నారచీర చూస్తే అవనీతనయా హృదయంలో ఓ వింతకాంక్ష మొలకెత్తింది. నారచీర తీసుకుని 'ఇది నేను ధరిస్తే ఎలా ఉంటుందే అవదాతికా' అని అడిగింది సీతమ్మ.

'అందమైన వాళ్ళకు అన్నీ అందంగానే ఉంటాయి కదా' అన్నది అవదాతిక.

ఆ మాటకు జానకి వదనవనం చిరునవ్వు కలికతో తళుక్కున మెరిసింది. ఉల్లంలో ఉబలాటం కలిగి రామప్రియ నారచీర ధరించింది. అదే సమయంలో ఏదో కొంత గగ్గోలు రాజసభాభవన ప్రాంగణంనుండి ఆమె అవధరించింది. క్షణమాత్రం వినిపించి కలకలం కొంత సమసిపోయింది. ఇప్పుడామె ఇష్టసఖులను మళ్ళీ ప్రశ్నించింది. నారచీర తన అందానికి అలంకారమైనదో, ఈ అలంకారమే తనకొక అందమైనదో ఆమెకు తెలుసుకోవాలనిపించింది.

'పులకాంకురాల తాలవా - పలుకులు వేయెందుకు - నారచీర అయినా బంగారు

చీరలా ఉంది. శయనాగారం కొత్త శోభతో వెలిగింది. అమ్మ అపరంజి తునకలా ఉన్నారు- అన్నారు చెలికత్తెలు. సీత చెవికి మాటలు చాలలేదు. తన అందానికి సాక్షీభూతంగా ఒక అద్దం తెమ్మనికోరింది. ఆమె అద్దంలో తనను చూసుకొని ఆనందించింది. ఈ సంబరంలో ఒక చేటి పరుగునవచ్చి 'శుభ వర్తమానం అమ్మగారూ' అని హెచ్చరించి నవ్వింది. ఆ నవ్వు ముత్యాలహారం కోరినట్లుంది. 'బాబుగారికి పట్టాభిషేకం కాబోతుందీ' అంది మళ్ళీ ఆ సఖి. సీత ముఖసీమ సిగ్గుపాటు నీడతో నీలిమపై క్షణం నిమగ్నమైంది. 'మహారాజులుంగారు కుశలంగా ఉన్నారా?' అని ఆత్రంగా సీత అడిగింది.

'అహో - ఇంతకీ ఈ పట్టం కట్టేది మహారాజులుంగారే' అన్నది చేటి.

“అయితే ఇది ఒక శుభవార్త కాదు. రెండు శుభవార్తలు- తీసుకో” అని జానకి పారితోషికాలతో చేటి పరితోషం తీర్చింది. పారితోషికంతో పరితోషం కూడా పట్టలేక పోయింది చేటి. ఈ ఆనందసమయంలో గుండె అణగారే నగారా మోత భీకరంగా వినిపించింది. జానకీ హృదయవారిజం ఒకింత భయపడి వణికింది. రాజాస్థానాలు - రాచకార్యాలతో కడు ఒడిదుడుకులతో ఉంటాయి, అదే ఏదో అయివుంటుంది ఆ నగారా మోత అనుకున్నారు సఖీజనం.

అప్పుడు జన్మతః మహారాజవైభవోద్దాముడైన శ్రీరామచంద్రమూర్తి అంతఃపురంలోకి ప్రవేశించినాడు.

వైదేహీ హృదయమంగళ సంజీవాన్ని గ్రహించినవాడై ఆయన ఇలా అన్నాడు,

“వైదేహీ ఏమిటే అలా వున్నావు”

ఆర్యపుత్రునికి అభివాదనంచేసిన ఆర్యామనోహారీ ముఖమండలంలో ఆర్యశ్రీ ఒకటే కురసింది. 'ఏమీ లేదు. ఈ పరిచారికలు అభిషేకమంటూ ఏమిటో అంటుంటేను...' అని అర్థోక్తిగా ఆమె అన్నది.

అప్పుడార్యపుత్రుడిట్లన్నాడు.

“అవును మైథిలీ! అభిషేక ప్రయత్నం జరిగినమాట నిజమే! గురు మంత్రి ప్రకృతి జన సమక్షంలో తండ్రిగారి నన్ను రాజ్యభారం పరిగ్రహించుమన్నారు. అప్పుడు నేను, ఏమి బదులు చెప్పి ఉంటాను చెప్పు మైథిలీ”- అని పృచ్ఛ చేసినాడు రాముడు.

మైథిలి మానస సరోవరంలో రెండు అలలు లేగినవి. వినమితశిరస్క అయి 'ఆర్యపుత్రులు మాట పెగలక నిట్టూర్పు విడిచి నీరై తండ్రిగారిపాదాలపై వ్రాలివుంటారనుకుంటాను” అన్నది మైథిలి. ఈ మాటలకు తామరసనయనుడూ నయనాభిరాముడూ అయిన శ్రీరాముని కనులలో ఆనందగంగ అవతరించినది. “సీతా - ఎంత చక్కగా ఊహించావు. సమశీలవైన నీవు నాకు లభించావు. ఇటువంటి దాంపత్యాలు

దేశకాల అనవచ్ఛిన్నంగా ప్రజలహృదయాలను చూరగొనేది రాముని రమణీయచరితం. దానిని తొలిసారిగా కావ్యంగా గానంచేసినవాడు వాల్మీకి. ఆ రామచరితనే భాసుడు వివిధ రూపకాలలోతీర్చి జనాన్ని మరింత రంజింపజేశాడు. అవాల్మీకీయమైన కట్టుకథలనుకూడా కల్పుకుంటూ "ప్రతిమ" రచనలో భాసుడుచూపిన శిల్పచాతుర్యం రేఖామాత్రంగా చూపడమే ఈ ప్రయత్నం.

★ ప్రతిమ ★

లోకంలో ప్రకృష్టంగా ఉంటాయి. మన మనోధర్మాలు రెండూ ఒకటే. నిజమే— నీవూహించినట్లే నేను అపనేచేశానుసుమా" అన్నాడు రాముడు.

"నాయనగారి ఆశంసను నేనంగీకరించక పోయినాను. ఆయన కలకాలం చల్లగా ఉండాలని నేను మనసారా కోరుకుంటున్నాను. ఆయన వానప్రస్థానికి పోవడం నాకు మనస్కరించలేదు. అదే అన్నాను. కాని ఆయన నా గుండెలు గుభిలుమనేటట్లు జరాకృశమైన తమ జీవితంమీద ఆన పెట్టారు. విధివిధానం అవితథమైంది కదా. నేను నిరుత్తరుడనయినాను. పట్టాభిషేక ప్రయత్నం సర్వరాజన్యుల సమక్షంలో రాజసభలో జరిగే వేళ—మహారాజులుంగారి చెవిలో మంథర ఏదో మనవిచేసింది. నేను రాజా కాలేదు. పట్టాభిషేకప్రయత్నం అపట్టున ఆగిపోయింది. నేనిలా వచ్చాను." అన్నాడు శ్రీరాముడు.

సీతాదేవికి అపరిమితమైన ఆనందం కలిగింది. ఆమె గుండెలో ఏదో బరువు తీసివేసినట్లయినది.

"ఇది నాకెంతో ఆనందంగా ఉంది. నాయనగారే మహారాజులు. ఇక ఆర్యపుత్రులు ఆర్యపుత్రులుగానే ఉంటారు – కాలం హాయిగా యథాతథంగా గడచిపోతే కావలసిందేమున్నది." అన్నది రామాభిరామ, సీత.

అప్పుడు రాముడు సీతాదేవివద్దకు ఒకింత జరిగినాడు. 'చూడు మైథిలీ – నగ కట్టు తీసివేశావు – ఎందుచేత' అని అడిగినాడు. అందుకు సీత, తాను అలంకారాలు పెట్టుకోనేలేదన్నది. కాని సీతాహృదయేశ్వరుడు ఆ మాటలు నమ్మలేదు. "కాదు, నీవు యిప్పుడే నగలు తీసివేసి ఉంటావు. లోలాకులు తొలగించడంవల్ల చూడు-కర్ణరంధ్రాలు కందివున్నాయి, కరకంకణాలు నీవిప్పుడే తీసివుంటావనడానికి చేతులనవున్న తెల్లటి అరవనులే సాక్షి. ఇక కంఠసీమ అంటావా నగల బరువుకు అంతా గుర్తులుపడి ఉన్నది. చూడు" అన్నాడు.

'మీ మాటలలో అసత్యాలు కూడా సత్యాలే అవుతున్నాయి' అన్నది రాముని జవరాలు.

'అది సరే ఇవేమిటివి. సూర్యకిరణ సదృశాలై శుద్ధంగా విద్ధంగా ఉన్నాయి. నారచీరలా 'ఏమిటి' అంటూ ఆర్యపుత్రుడు. ఆర్యా చేలాంచలం పట్టిచూపినాడు సంతోషానికి కట్టుకున్నావా లేక విధిగా వ్రతవిధికి తాల్చినవా ఈ నారచీరలన్నాడు— మైథిలి కలవరపాటున కళవళపడినది. ముచ్చటకు కట్టుకున్నారమ్మగారు అన్నది అవదాతిక.

స్మితపూర్వాభిభాషణభూషణుడైన రఘుకులభూషణుడు ఒక చిరునవ్వు నవ్వుకున్నాడు... 'మైథిలీ! ఈ నారచీర ఇక్ష్వాకులవరమదరలో విడరాని అలంకారం కదా. మరి యిప్పుడు ఎందుకు ధరించావు. నాకూ యిష్టమే – ఇలా ఏదీ యివ్వు" అని అందుకోబోయినాడు రాఘవుడు.

అప్రయత్నముగా 'అమంగళం ఆర్యపుత్రా' అన్నది రామ సహధర్మచారిణి 'ఈ నారచీరలు మీరు తాల్చరాదు. ఇప్పుడీ శుభసమయంలో వద్దు' అన్నది ఆమె. అందుకు మళ్ళీ రాముడు నవ్వుకొన్నాడు. 'అర్ధాంగిని నీవు ధరించి నాకు సగము ముందే కట్టబెట్టినావుకదా' అని చమత్కరించినాడు.

'ఏమో! అభిషేకము తప్పిన మీరు ఇలా అనడం నాకు భయంగా ఉన్నది' అన్నది జానకి.

అంతఃపురంలో సీతామందిరంలో ఈ సంభాషణ జరుగుతున్న సమయంలో కాంచుకీయుడు పరుగున వచ్చి 'మహారాజులుంగారు ఆపదలో ఉన్నారు' అని తెలిపినాడు. స్వజనము వల్లనే కీడుమూడినదని వాకొన్నాడు. కైకేయీదేవి మూడు వరాలు కోరుకున్నదనీ – అవి మూడు శరాలుగా మహారాజులుంగారికి తగిలినవనీ కాంచుకీయుడు విన్నవించినాడు,

'అమ్మగారివలన ఆపద రాజాలదు. ఇది యేదో మంచిని చేయగల మహాత్కార్యమే– శుభోత్తరమేనని ఆర్యపుత్రుడు నిశ్చయించుకొన్నాడు.

కాంచుకీయుని సందేహము గ్రహించిన ఆ రాఘవుడు మళ్ళీ ఇలా అన్నాడు.

"అవును సుమా. ఇంద్రునంతివాడు పతి కాగా – మావంటి కుమారులుండగా ఇంతటి రాజ్యప్రాభవమూ ఆమెదై ఉండగా అమ్మగారికి తక్కువేమిటి? ఆమె మాకు ఆపద తెచ్చిపెట్టనా?"

"మీ అభిషేకము ఆమెవల్ల నేకదా ఆగిపోయినది" అన్నాడు కాంచుకీయుడు.

"అంతకన్న కావలసినదేమున్నది? అరణ్యవాస క్లేశం నాయనగారికి, రాజ్యభారభయం నాకు నూతనాధిపత్య సంకటాలు ప్రజలకు, సింహాసన యోగం లేదనే బాధ తమ్ములకు ఒక్కసారిగా తప్పిపోలేదా? అమ్మగారు ఇందరికన్ని మేళ్ళు చేయలేదా?" అని ఒక్కుమ్మడి శ్రీరామచంద్రుడు ప్రశ్నించినాడు.

అప్పటికీ కాంచుకీయుడు నిరుత్తరుడు కాలేదు. "అది సరే భరతునికి పట్టాభిషేకము చేయవలసినదని వరమడిగినారు అమ్మగారు. ఇదీ సమర్థింతురా" అని తిరుగ ప్రశ్నించినాడు.

ఇందుపై రాముడించుక హసించినాడు. "పిచ్చివాడా – పూర్వమే దత్తమయిన వరం ప్రకారం అమ్మగారు భరతునికి రాజ్యం కావాలని కోరుకొని ఉంటారు. నాకే రాజ్యం సంక్రమిస్తే భరతునిరాజ్యం నేను హరించినట్లు కాదా? ఇందులో తప్పేమున్నది" అని అడిగినాడు.

మరల నేదో చెప్పబోయిన కాంచుకీయుని అర్ధోక్తిలోనే ఆ రఘువంశదీపకుడు ఆపినాడు. అమ్మపై అపవాదము వినవొల్లనన్నాడు. మహారాజులుంగారి విషయము కాంచుకీయుడు తెలుపసాగినాడు. "శోకావేశమున మునిగి మాటాడలేక చేతిసంజ్ఞ చేత నన్నిటకు పంపి తమను తోడుకొనిరమ్మని ఏలినవారు పంపినారు. ఆయన వాంఛితం మరి ఏమిటో మూర్ఛలో మునిగినారు" అన్నాడు కాంచుకీయుడు.

శ్రీరాముడీ మాటకు శంకితుడైనాడు. 'తండ్రిగారు మూర్ఛలో మునిగినారా' అని ఆతురుడై అడిగినాడు.

అంతట లక్ష్మణస్వామి ప్రభంజనమువలె దూసుకొనివచ్చినాడు. ఆయన చేతి సింగాణము, బాణములు కోప విశేషమునకు చిహ్నములై యున్నవి. అన్నా మూర్ఛలో మునిగినారా తండ్రిగారు అంటున్నావు కదా, అయితే తండ్రిగారి హృదయానికి శల్యమై బాధిస్తున్న చింతచల్లసాగ్నాలనే నీవు కోరుకుంటే ఇదుగో బాణం. ఆ వృద్ధ ప్రాణం

రక్షించడానికి ఈ బాణమే శరణ్యం దండు. జాలి నీవు ఇప్పుడు విడిచిపెట్టు." అని ఆర్తోక్తిలో ఉద్రేకమునకు లోనయినాడు.

ఆర్యపుత్రునికి ఆశుణాన లక్ష్మణుడు కోపావేశమున నూరురూపాలుగా కట్టెదుట తాండవించినాడు.

"నాయనా ఏమిటి నీ ఆవేశము" అని రాఘవుడు ప్రశ్నించినాడు.

"అవును. తండ్రి శోభకు ఉపశమనం కలిగించే ఆయుధం ఇదే — ఇదే చేపట్టు, లేదా నన్ను అనుమతించి విడిచిపెట్టు. ఈ బాణపులి పడలేము మూసే మూడు విప కటకాలం ఈ అస్త్రానంలో ఉన్నాయి. వాటిని తునుమటించని శాంతి లేదు. నాకు ఏ శాంతీ లేదు" అని కరత భ్రుకుటీ కఠోర నిటాలుడై లక్ష్మణుడు ఆవేశపడినాడు.

"లక్ష్మణా ఏమిటయ్యా నీ ఆవేశము?" అని సీత అనునయించి అడిగినది.

లక్ష్మణుడు మాటలు ఇట్లని నాడు.

"అన్నా! నీ రావలసిన రాజ్యం రాకుండా పోయింది. గుండె భారంతో తండ్రిగారు క్రుంగి కూలిపోయినారు.

"ఇది ఓర్పు అనుకోవాలో — నిట్టూర్పు అనుకోవాలో నాకు తెలియడము లేదు ఏమిటి ఉపేక్ష."

"తెలివితక్కువవాడా తమ్ముడా. రాజ్యం నాకు వస్తే ఒకటి తమ్ముడు భరతుడికి వస్తే ఒకటినా? దానికి ఈ ఉద్వేగమా! భరతుడు మహారాజు అవుతాడు. నీ భుజబలంతో అతనికి అండగా ఉండి సహాయపడుము నాయనా" అని రాముడన్నాడు. అందుకు లక్ష్మణుని కోపానలము ప్రజ్వరిల్లినది. కోపజ్వాల భగభగ మండుతున్నది. అతడు వెనుదిరిగి పోబోయినాడు. కాని రాముడు లక్ష్మణుని చేరబిలిచి "నాయనా — బాణం పట్టుమన్నావే. సత్యసంధుడైన తండ్రిని వధించనా? వరం కోరుకున్న తల్లిపై శరం సంధించనా? ఏ పాపమూ ఎరుగని అనుజన్ముడు భరతుని పరిమార్చనా? నాయనా — ఈ మహాపాతకాలు మూడింటిలో నీ చెప్పిన చొప్పున ఏదైనా వశ చేసాను. చెప్పవయ్యా" అని బుజ్జగించి మరీ అడిగినాడు.

లక్ష్మణుడు నిరుత్తరుడు కాలేదు. వీరావేశము వెలవెలబోగా కన్నీళ్లు కాలువలు గట్టి నీరు కారిపోయినాడు.

"అన్నా నీవు రాజ్యం లేకపోతే నేను చింతించను. కాని అంతఃపురం వదలి అడవులలో నీవు అధివసించవలసి వచ్చింది. పదునాలుగేండ్లు నీవు అడవిలో ఉండాలనీ అగచాట్లు పడాలనీ నేను బాధపడుతున్నాను" అని తన చింతా కారణము చెప్పినాడు సౌమిత్రి. ఇప్పుడు శ్రీరామ మూర్తి మరియొక క్రొత్తవిషయమును తెలిసికొన్నాడు. నాయనగారి యోగ్యకారణ మిది గదా అని నిట్టూర్చినాడు. సీతాదేవిని పిలిచి "మైథిలీ నాయనగారు ఇచ్చిన ప్రభుత్వమును విన్నవించినారు. ఇది పిత్రువాక్యము ప్రకారము నేను వహించుకోవలసి వున్నది. సరి, అవతారిక ఇప్పుడు నీకిచ్చిన వల్కలములంటజే నాకు కూడా ఒకటి తెచ్చిపెట్టు. మా వనవాసానికి మరి అవసరము కదా మైథిలీ" అని శ్రీరాముడు ఆజ్ఞాపించినాడు.

ఇప్పుడు ఆర్యపుత్రుడు సీతను చూచి జాలిగా మందస్మితము చేసినాడు. 'మరి నీ సంగతేమిటి?' అని అడిగినాడు. సీతాదేవి రామునితో తానూ అడవికి వస్తానన్నది. ఆర్యపుత్రునితో అడవులు తనకు అంతఃపురములే అన్నది ఆ మహాసాధ్వి. రాముడు సీతా మనోధైర్యము నొకింత పరీక్షించినాడు. ఆ పరీక్షలో ఆమె కడతేరినది. లక్ష్మణునితో సీతను వారించుమన్నాడు. లక్ష్మణుడును వదిన పక్షమే పల్కినాడు. 'అనుగమింపవలసిన అర్ధాంగిని కాను వారించ' నన్నాడు సౌమిత్రి. రాహుగ్రస్తుడవుతున్న చంద్రుని తారక అనుగమించక మానదు. ప్రభంజన తాడితమై నేలకూలే మహావృక్షంతో పాటు పెనవేసుకున్న లతకూడా మట్టిపాలవుతుంది. జంఝా పటల మగ్గు అయిన మహోత్తుంగ కెరటంతో పూలంపటంలో మారుకుంటుంది. అలాగే మనకీ చెరుకు కూడా సహధర్మచారిణి భర్తను అనుగమిస్తుంది. వదినగారి సత్యం ల్పం నేను కాదనను. నివారించను" అన్నాడు ఆ రాముని తమ్ముడు.

> 'కొత్త ట్వయిన్ దారం చుట్టి ముడేసిన నోట్లకట్ట ఎవరేనా పారేసుకున్నారా, ఇక్కడ?' అన్నాడొక ముసలాయన.
>
> మరే. నేనే. నాదే అది అన్నాయి బొంతు హాలులోని ఐదారు కంఠాలు ఆత్రంగా.
>
> 'అలాగా. అదే నాకు ట్వయినుదారం దొరికిందిలెండి' అన్నాడు ముసలాయన.
>
> —భీమారావు, బెజవాడ.

కౌసల్యా తనయుడు చేతి తెచ్చి చేతికిచ్చిన నారచీరలు ధరించినాడు. ఇప్పుడు సౌమిత్రికి కించపడి యుక్తాంచిత్యం కోరక మునుపే "అన్నా — నీవు నన్ను పూర్తిగా మరచినావు పూర్వము సగము నాకు గానిదే నీవు ఏ వస్తువూ స్వీకరించేవాడవు కావు. ఇప్పుడీ నారచీర భాగ్యానికి నన్ను మరచినావు. నేను ప్రక్కన ఉండగా నీవు ఒక్కడవే ఈ వల్కల ధారణ భాగ్యం పొందుట యుక్తమేనా" అని జాలిగా అడిగినాడు.

రాము డిప్పుడొక గడుసుపోకడ పోయినాడు. "చూడు సీతా! సౌమిత్రిని ఎలా అయినా నీవు నివారించుము" అన్నాడు.

మున్ను తనకై మరది చేసినమాట సహాయము ఆమె మరచిపోలేదు. అయినా ఆమె మాట వరుసకు "సౌమిత్రీ నీకెందుకయ్యా ఈ యాతన" అన్నది.

సౌమిత్రి సౌమ్యమానస మొకింత చింతాక్రాంతమైనది. "అమ్మా నన్ను మీరు దూరము చేస్తారా? మా అన్నగారి పాదసేవ మీకొక్కరిదానకేనా? నాకు చెల్లదా? కుడి అడుగు మీదయినా, ఎడమ అడుగు నాది కాదా? ఎడమ అడుగు పట్టడానికైనా నేను పనికిరానా?" అని దుఃఖిలినాడు.

సీత మనస్సు కరగినది. శ్రీరాముడు కరగినాడు.

"సౌమిత్రీ, బంగారుసామి నాయనా. నారచీరలంటే తల్లి నీ ఎరుగరు విషయ వాంఛలనే త్యాగం చేయగలిగే యుండటివి. నిరుపమానుల నే మదగజాలకు అంకుశాలు సుమా నారచీరలు! అరణ్యవాస ధర్మరథానికి నీవిక సారథ్యం వహించాలి. ఇదుగో వల్కలం, ధరించు." అని శ్రీరాముడు లక్ష్మణునికి నారచీర కట్టబెట్టినాడు.

ఇప్పుడు పిత్రాజ్ఞాపాలన ధర్మనిష్ఠానుష్ఠానమునకు శ్రీరామచంద్రుడు కదలినాడు. ఆయనతో సీతా లక్ష్మణులును బయల్వెడలినారు. పితృవ్యథా హృదయులై వారు కదలగానే — ఈ వార్త విన్న అయోధ్యా మహానగర ప్రజలు అగ్రగణ్యవాటియై జరాక్రాంతమై జాలువారినాడు, శ్రీరాముడు ఆ వీథి వెడలుతున్నారంటే ఆగని హృదయము వీధిలో ఎదురు తీరని తెలివి తీరని వెలిగినవి. "రామా — నాయనా" అని ఎలుగెత్తి పిలుస్తూ ఆ రేడు ఎదురుగ తిరిగిపోయి, మహారణ్యాలు విడిచి వచ్చే వృద్ధ కరివలె కోటవిడి తప్ప పడిపోయినాడు. ఈ వార్త శ్రీరామునికి కొంచము కేయుడు తెలిపినాడు.

"అడవులకు పోయేవారికి మనకేమిటి బంధాలు" అన్నాడు సౌమిత్రి "అవును సౌమిత్రి" మనము అడవిలో వెలకొనగానే నాయనగారు రథారూఢులై వచ్చి మనల్ని మాలా సందర్శిస్తారు" అన్నాడు.

ఇలా సీతారామలక్ష్మణుల అరణ్యవాసము జరిగినది.

ఇప్పుడు అయోధ్య అరణ్యం వలె ఉన్నది ఎక్కడ చూచినా వదినాద్యాలు. ఎక్కడ చూచినా దిగులు ఎక్కడ చూచినా విన్నా

(62-వ పేజీ చూడుడు)

★ మనసులో మాట

కోపంలో లేవేం - ఆ కనుబొమలు ఎంతో కోపంతో వున్నట్టుగా వున్నాయి గాని - మనిషి దగ్గరగా లేవేం - యిదేమిటి - తనతో అసలు మాట్లాడటానికి రాలేదా? అవును - అతను యెందుకు వచ్చాడో అది తనకు తెలుసు - తను తీసుకున్న నిర్ణయాన్ని గురించి కోపం వచ్చి లేక నువ్వే ముందు మాట్లాడావు అనే గొప్పతనం చూపించుకున్నట్టు కోపమా.

"అరవిందా-" దగ్గిరగా వచ్చిన శేఖరం అరవిందని విడిపించుకోటానికి వీలు లేదన్నంత దగ్గరగా లాక్కున్నాడు. యేదో చెప్పబోయిన అరవిందని అతను మాట్లాడనివ్వలేదు. చెప్తున్నాడు. "క్యాంప్‌నుంచి యింటికి రాగానే నువ్వు లేవని వింటూ చెప్పారు. ఎంత నీళ్ళు కారిపోతున్నానో తెలుసా - అసలు నేనలా వూహించుకో లేదు. నాన్న గూడా వెళ్ళిపోయిందని తెలిసింది. క్షణం తోచలేదు. యెప్పుడూ లేంది - ఆ యిల్లు నాకు మొదటిసారిగా నిర్జీవంగా తోచింది. యెందుకు వచ్చేసావు నామీద కోపం అవునా? మరి ఆ రోజు రాత్రి కోపం వచ్చిందని యెందుకు మాటాడావో నాకు తెలియదు. కోపం వస్తే దగ్గరగా వచ్చి దండించాలి— చేసిన తప్పుకి శిక్ష విధించాలి కాని యిలా దూరంగా పారిపోయి వస్తావా? అట్టా ఎంత అలా నువ్వు జీవితంలో మళ్ళీ కన్పించవేమో అన్పించింది."

తన భుజంమీద తల ఆన్చుకున్న అరవిందని మరింత దగ్గరగా తీసుకుంటూ అన్నాడు శేఖర్. అతింపని యీ ప్రసంగంతో అరవింద అయోమయంలో పడిపోయింది. తను వూహించుకుందేమిటి - జరుగుతున్నదేమిటి - దీనికి తను సిద్ధంగా లేదు. యిది గాదు తను ఇన్ని రోజులనించి వూహించుకుంది. ఇప్పుడేం చెయ్యాలి - యేమిట - ఆ కంఠంలోని ఆర్ద్రత - ఛి-ఛి- తను మారిపోతోంది. తను కరిగిపోతూంది.

"పేకాట వద్దని ఆ రోజు చాలకఠినంగా చెప్పాను గదూ! దానికి మంచి శిక్షే వేశావు గా. పేకాట యెందుకిష్టం లేదో చెప్పవా?" శేఖర్ తియ్యంగా తన తల్లి పడిన బాధలన్నీ చెప్తూ వున్నాడు. చివరికి వ్యసనాల పుట్ట అయిన తన భర్తని భరించలేక తల్లి కృశించటం వర్ణిస్తుంటే అరవింద కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి.

ఇదా శేఖరంలో వున్న అసలు బాధ— మరి తనకెందుకు చెప్పలేదు శేఖరం ఇంకా చాలా చెప్తున్నాడు. కాని అరవిందకి అవేమీ విన్పించటం లేదు. ఏదో బాధ రాబోయి ఆగిపోయింది. ఏదో మహాప్రమాదం క్షణంలో జరగబోయి తప్పిపోయింది. తన తప్పేమిటో శేఖరం అర్థం అయ్యాడు. యెంత ప్రశాంతంగా వుంది. తన చెవి దగ్గరగా అతని చేతికున్న గడియారం టిక్ టిక్ మనే చప్పుడు ఎంత మధురంగా వుంది. నిట్టూర్పు విడుస్తూ అనుకుంది అరవింద.

"అమ్మ బాధను అర్థం చేసుకున్నా గంభీరుడైన నాన్నని వేలెత్తి చూపగల ధైర్యం లేకపోయింది. అర్థం చేసుకున్న బాధని అనుభవిస్తూ అమ్మని యెలా ఓదార్చాలో గూడ తెలియదు. అదో పిచ్చిలాగా అనిపిస్తుంది అరవిందా! అమ్మ పోయింది. నాకు ప్రపంచమే శూన్యం అయిపోయినట్టు తోచింది. నాన్నకు భయపడ బంధువులు మా చాయలకి గూడ వచ్చేవారు గారు. మొదట్నుంచి అన్నీ వున్నా అనాథలా ఏకాకిగా జీవితానికి అలవాటు పడిపోయాను. ఆ తరువాత నాలుగు సంవత్సరాల క్రితం నాన్న పోయారు. అమ్మ పోయిన తర్వాత గూడ ఆయన మారలేదు. పైగా యెక్కువయింది. నాన్నతో ఇన్ని బాధలు పడ్డ అమ్మ నన్ను వాటన్నిటికీ దూరంగా పెంచింది. చెప్పు- నిన్ననే మంగా యేమైనా తప్పుందా? కటువుగా చెప్పాను. నాకు మాత్రం లేని పనిని చేసిన వాళ్ళని అందరిలాగానే నిన్నూ కసురుకున్నాను. నీకు ప్రత్యేకత చూపించలేదు. దానికి నేను చాల బాధపడ్డాను. నా క్షమార్పణ గూడ కోరుకుంటున్నాను ఏరేవ!"

భుజంమీద తలాన్చుకున్న దాన్ని తన వైపు తిప్పుకుంటూ అన్నాడు శేఖరం.

"నాకేమీ తెలియదు. మీ కిష్టం లేని వాటిని యెందుకు వాళ్ళు చెప్పని పరిగా అలవాటు చేసుకోవాలని నిరంతరం ఆలోచిస్తారను కున్నాను. మీకేది ఇష్టమో, యేది అయిష్టమో నాకెప్పుడయినా చెప్పారా? మీ గురించి గూడ ఇంత బాధపడిందంటే ఒక్కటి చెప్పారా గాని—"

"అసలింతా నీతో చెప్పాల్సి వస్తుందని అనుకోలేదు. ముందుగా యేమని చెప్పమంటావు - నాన్న బాగాని లేక అమ్మ బాధ పడిందనా? యిన్ని చెప్తే నువ్వు నన్ను చులకనగా చూస్తావనుకున్నాను. నీ దృష్టి అందరిలాగే డబ్బు, గౌరవం, నగలు వీటిమీద వుందనుకున్నాను. కాని యీ నెల్లాళ్ళలో నిన్ను చాల బాగా పరీక్ష చేశాను తర్వాత గాని నువ్వు వీటన్నిటికీ అతీతురాలివని తెలియలేదు. క్యాంప్‌కు వెళ్ళాను నాకేమీ గాని క్షణం తోచలేదు. యేటు చూసినా నువ్వే జ్ఞాపకం వచ్చావు. పారిపోయి వచ్చేసాను." అరవిందని మరో సారి దగ్గరగా లాక్కుంటూ అన్నాడు శేఖర్.

"పోనీ యింటికి యింతకాలం వుండను కుంటాం. మరి అలోచన కట్టుకుని యెందుకు అలా గొడవ చేశారు?" అమ్మయ్య కసీ ఒక్కటయినా అడిగిలగాను అనుకుంది అరవింద మనసులో.

"క్లబ్ కొచ్చి యెప్పుడు?" అర్థం గాకట్లు చూశాడు

"అదే! ఆ రోజు సుశీలతో వెళ్ళి వరోజున"

"ఓ! అదా- నేను చిరుక్కుంది కోపం వచ్చిందు క్లబ్‌కు వెళ్ళావని గాదు సుశీలతో కలిసి వెళ్ళావని. సుశీల విషయం నీకు తెలీదు. ఆ అమ్మాయితో నువ్వు కలిసి తిరగటం నా కిష్టం లేదు. ఒక్క సుశీలే గాదు దాని వాళ్ళింటో అంతా సంస్కారం పేరిట, నాగరికత పేరిట, వాళ్ళు చేసేపను నాకు చాల అసహ్యం. లోతుగా పరిశీలిస్తే నువ్వూ అసహ్యించుకుంటావు" అరవింద చేతి గాజుల్ని సవరిస్తూ అన్నాడు శేఖర్.

"అన్నీ మీరు మనసులో అనుకుంటే నాకెలా తెలుస్తుంది. నేనేమో మిమ్మల్ని మరో దృష్టితో చూస్తున్నాను"

"యే దృష్టితో" అరవింద కళ్ళలోకి ఆసక్తిగా చూస్తూ అడిగాడు శేఖర్.

'మీ కసలు ఆప్యాయత అంతఃకరణ అంటే యేమిటో తెలియదనుకున్నాను. ఆ రోజు రాత్రి నేను నిద్రపోలేదు. పిలుస్తుంటారనుకున్నా. మీ అహంకారం మరింత పెరుగుతుందనుకున్నాను. కాని మీరు పిలవలేదు. పిలిస్తే బాగుండేది నేనంత బాధపడేదాన్ని గాదు. "నా విరక్తి యెంతవరకు వచ్చిందో తెలుసా? యింక మీ మొహంచూడకూడదనిపించింది. ఆ రోజు సుమిత్ర దగ్గరకు వెళ్ళి వుద్యోగానికి అప్లికేషన్ గూడ యిచ్చి వచ్చాను. ఆ రోజు యిలా అనకోకుండా మీరు రాకుండ వున్నట్లయితే సరోవిసంగా జరిగివుండేది. నేను వూహించిందివేరు. మీరు క్యాంప్‌నుంచి తిరిగి వచ్చి నేనులేనని చెప్పకుండా వెళ్ళి యిందుకు ఆగ్రహం పొందుతూ నాన్న పేర వుత్తరం రాస్తారనుకున్నాను అప్పటికి నేను యెక్కడో వుద్యోగంలో గూడ చేరిపోయి వుండేదాన్ని, ఇదంతా విరాంగా చెప్తూ మీకు వుత్తరం రాసేదాన్ని, కాని మీరు అనుకోకుండా వచ్చేశారు. నేను నిజంగా లేని పరిస్థితుల్లోకి లాక్కుపోయారు యెంత అనూహ్యమైనదీ'

"అరవిందా!" శేఖర్ అస్పష్టంగా బాధగా అన్నాడు.

"నువ్వు దీనికియింకా బాధపడుతున్నావా?'

"లేదు లేదు. సంతోషిస్తున్నాను కరుణామయుడైన భగవంతుడికి చేతులెత్తి నమస్కరిస్తున్నాను. నిజంగా మీరు యీ రోజు రాకపోతే నేను ముందు ముందు చాల బా

పడేశావేమో. మీకిష్టంలేనిపక్షంలో నేను చెయ్యను. ఒకవేళ చేస్తే - మీరిలా నన్ను దగ్గరగా తీసుకుని ఆప్యాయంగా వద్దని వారించండి అంతేగాని... అంతేగాని — నా అభిమానాన్ని దెబ్బగొట్టవద్దు" శేఖర్ గుండెల్లో తలదాచుకుంటూ అంది అరవింద. తనని చిన్నపిల్లలా అలుకపోయిన అరవింద జుట్టు నిమురుతూ ఆప్యాయంగా అలాగే వుండిపోయాడు శేఖర్.

* * *

తెల్లవారిపోయింది అంతా చక్కబడి పోయింది అరవిందని తనవెంట తీసుకువెడతా నన్నాడు శేఖరం. తండ్రి అనుమానంగా కూతురువైపు చూశాడు - అంతవరకూ తన వైపు చూస్తున్న అరవింద తలదించుకుని చిరునవ్వుతో అక్కడ్నుంచి లేచి వెళ్ళి పోయింది. తృప్తితో నిట్టూర్పు విడిచిన తండ్రి శేఖరంతో యిలా అన్నాడు:

"అరవింద కేమీ తెలియదు శేఖరం. అంతా చిన్నపిల్ల మనస్తత్వం. అంతలో అలుగుతుంది — మళ్లీ అంతలో ప్రసన్నం అవుతుంది. మరి నీకెలా వుంటుందో — యేదయినా నువ్వు దూరం క్యాంప్ వెళ్లాల్సివచ్చినప్పుడు యిక్కడకు పంపేసి వుంచు. ఒక్కతే వుండలేకపోతే ఆలోచనలన్నీ ఆలోచించుకుంటూ కూర్చుంటుంది." కళ్లజోడు తీసి టేబిల్ మీద పెడుతూ అన్నారు ఆయన.

అంతవరకూ పేపరు చదువుతున్న శేఖరం పేపరు మడిచేసి 'యేం ఫర్వాలేదు- మీకా బెంగ అక్కర్లేదు నేను దూరం వెళ్లాల్సివస్తే నాతో వెంటతీసుకు వెళ్తాను. అరవింద భార్యగా దొరకటం నా అదృష్టం అనుకుంటున్నాను."

మామగారివంక చిరునవ్వుతో చూస్తూ అన్నాడు శేఖరం. ఆ సాయంత్రం - కొత్త బట్టలలో కాళ్లకి పసుపుతో తలనిండా పూలతో మెరుస్తున్న కళతో చిరునవ్వులు ఒలకబోస్తూ నేను వస్తున్నానని చెప్పటానికి వచ్చిన అరవిందని చూసి సుమిత్ర తెల్లబోయింది చేతులో చూస్తున్న కాగితాలని అలాగే వదిలేసి నోరు తెరచి అరవిందని చూస్తూ వుండిపోయింది.

'ఆశ్చర్యంగా అనిపిస్తోంది కదూ! అవును. నాకూ అలాగే అనిపిస్తోంది. రాత్రి తను వచ్చారు. నేను చాలా అపార్థం చేసుకున్నాను సుమిత్రా. అంతా చక్కబడింది. నానే అన్నీ వున్నా నాకెందుకు వుద్యోగం. వుద్యోగాలు లేక బాధపడుతున్న మరొకరికి ఛాన్సు" సుమిత్ర పక్కన కూర్చుంటూ అంది అరవింద.

'యేం పిచ్చివాళ్లు - యింకా నయం చచ్చి చెడి వుద్యోగం యిప్పించాను కాదు. వదిలేసి దక్కబోను నయమే పరువైనా నిల్చింది అనుకుంది సుమిత్ర.

రాశిఫలాలు

దైవజ్ఞ పాతూరి శ్రీరామమూర్తి

4-5-1960 బుధవారం మొదలు

10-5-1960 మంగళవారం వరకు.

మేషం:

(అశ్విని, భరణి, కృత్తిక 1 పా.)

ఈ వారంలో ఆడంబరం పెరుగుతుంది. శుభకార్యాలలో పాల్గొంటారు. మీ నిత్య వ్యాపార వ్యవహారాంగాలలో అనుకూలత ఉంటుంది. బంధువులు వస్తారు. మీమీద మీ స్నేహితులకు సందేహాలు తొలగిపోయి విశ్వాసపాత్రంగా ప్రవర్తించగలుగుతారు. అనుకూల ప్రయాణాలు సఫలంగా జరిగే అవకాశాలు తక్కువ. నీచులను నమ్మి చేసిన పనులు ఈ సమయంలో ఆందోళన కలిగిస్తవి. కుటుంబంలో సుఖసౌఖ్యాలు లభిస్తవి. వారం రెండవభాగంలో ఇతరుల కార్యభారం మీద పడుతుంది. శుభవార్తలు తెలుస్తవి. ముందు తొందరపడి దుబారా ఖర్చులు చేయటంవల్ల ముఖ్యమైన పనులకు ఇబ్బందిపడతారు. 5, 6 లలో సుఖభోగం, సంఘంలో పేరుప్రతిష్ఠలు, ద్రవ్యలాభం.

*　　*　　*

వృషభం:

(కృత్తిక 2, 3, 4, పా., రోహిణి, మృగశిర 1, 2 పా.)

ప్రతి చిన్నపనీ శ్రమతరంగా తోస్తుంది. మీ ఆరోగ్యంగురించి శ్రద్ధ వహించటం అవసరం. స్నేహితుల మాటలనునమ్మి కార్యరంగంలో ప్రవేశిస్తారు కాని మధ్యలో చిక్కుపడవలసివస్తుంది. మీ రహస్యాలను తెలుసుకుని అపకారం చేయటానికి ప్రయత్నించే మనుష్యులను గురించి జాగ్రత్తగా ఉండండి. వృత్తి ఉద్యోగాలలో మీ కష్టానికి తగిన ఫలితం పొందగలుగుతారు. తూర్పు, ఉత్తరదిక్కులనుంచి లాభవార్తలు తెలుస్తవి. అధికారులతో వివాదాలు రాకుండా చూచుకోండి. పిల్లల ఆరోగ్యం బాగుంటుంది. మిమ్ములను గురించి ఎవరు ఎన్నిరకాలుగా అనుకుంటున్నా ధైర్యం కోల్పోకుండా నిబ్బరంతో ఉండటం అవసరం 7, 8 లలో ధనలాభం, విలువగలవస్తువులు కొంటారు. శుభవార్తలు.

*　　*　　*

మిధునం:

(మృగశిర 3, 4 పా., ఆరుద్ర, పునర్వసు 1, 2, 3 పా.)

మీ మంచితనమే మిమ్ములను కాపాడుతుంది. వ్యవహార రంగంలో విజయం సాధిస్తారు. మీకు అపకీర్తి కలిగించటంనిమిత్తం ప్రయత్నించినవారు తామే అవమానం పొందుతారు. ధనలాభం బాగుంటుంది. రాజకీయాలలో మీ మాట చెలామణి అవుతుంది. వృత్తి వ్యాపారవిషయాలలో అభివృద్ధికరమైన సమయం. శుభ ప్రయత్న కార్యాలు మొదట ఆటంకాలు వచ్చినా చివరకు సంతృప్తికరంగా జరుగుతవి. ప్రయాణాలు సుఖంగా జరుగుతవి బంధుమిత్రులనుగురించి మీరు పడిన శ్రమ ఫలిస్తుంది. వారాంతంలో విలాస వినోదాలనిమిత్తం ఖర్చులు పెరుగుతవి ఆకస్మాత్తుగా కలహ ప్రసంగాలు వస్తవి. 4, 6 లలో నమ్మినవారివల్ల మోసం. శ్రమవల్ల కార్యసిద్ధి.

*　　*　　*

> **గ్రహస్థితి**
>
> మేషంలో సూర్య బుధ శుక్రులు సింహంలో రాహువు ధనుస్సులో గురు శనులు, కుంభంలో కేతువు, మీనంలో అంగారకుడు, కటక సింహ కన్య లలో చంద్రుడు.

కర్కాటకం

(పునర్వసు 4 వ పా., పుష్యమి, ఆశ్లేష)

ప్రతిపనీ ధైర్యంతో సాధించగలుగుతారు. మీ బాధ్యతలను సక్రమంగా నిర్వహించి సంఘంలో మీ స్థానాన్ని కాపాడుకుంటారు. స్నేహితులు మీ సహాయం కోరివస్తారు. కుటుంబంలో అశాంతి సూచనలు కనుపించి క్రమంగా బలపడుతవి. మీరు ఆకస్మాత్తుగా చేసిన పొరపాట్లవల్ల కొద్ది నష్టాలను భరించవలసి వస్తుంది. విలువగల వస్తువులను కొనే ప్రయత్నాలు అనుకూలిస్తవి. క్రొత్తవారితో స్నేహం లభిస్తుంది. కాని మీరు అనుకున్నట్లు ప్రయోజనం మాత్రం ఉండదు. గౌరవప్రదమైన సమయం. వృత్తిలో శుభప్రదమైనసమయం. వారాంతంలో మీ ఆరోగ్యం లోపిస్తుంది. లాభకరమైన వార్తలు తెలుస్తవి. 5, 6, 7 తేదులలో ఆందోళన, స్వల్ప ప్రతిబంధకాలు, ధనప్రాప్తి.

*　　*　　*

సింహం:

(మఖ, పుబ్బ, ఉత్తర 1 పాదం)

గ్రహబలం బాగున్న సమయం. పదిమందిలో పేరు ప్రతిష్ఠలు తెచ్చుకుంటారు. అధికారం, దర్పము పెరుగుతవి. ఇంతకు ముందు ఉన్నటువంటి కలహాలు తొలగిపోయి మనశ్శాంతి లభిస్తుంది. ఇతరుల వద్దనుంచి రావలసిన ధనం సకాలంలో చేతికి వస్తుంది. వ్యవహార కార్యాలు మీ ఇష్టప్రకారం నెరవేరుతవి. మీ విరోధులు అపవాదులు ప్రచారం చేస్తారు. కాని అందువల్ల మీకు అపకారం జరుగదు. బంధువులకు, స్నేహితులకు సహాయం చేయటం నిమిత్తం ఖర్చులు భరించవలసి వస్తుంది. కుటుంబంలోనివారికి అనారోగ్యం చేస్తుంది. ఆకస్మాత్తుగా యంత్రాలు, ఆయుధాలు మొదలయినవాటివల్ల గాయం తగిలే అవకాశాలున్నవి. ఈ సమయంలో ఇతరుల పలుకులను పాటించటం మంచిదికాదు 9, 10 తేదులలో దుబారా ఖర్చులు, బంధుమిత్రులవల్ల శ్రమ.

*　　*　　*

కన్య:

(ఉత్తర 2,3,4 పా, హస్త, చిత్త 1 2 పా)

ఈ సమయంలో ఎవరినో మాట పడబోయినా కలహాలు ఎదురుగా వస్తవి. ధన వ్యయం ఎక్కువ అవుతుంది. కాని తగినంత ప్రయోజనం పొందలేకపోతారు. ఎవరి సహాయంతోను ఏ పని నెరవేరుతుందని చెప్పుకోగదు. వృత్తిలో మార్పులు అభివృద్ధి కలిగేట్లు తోస్తుంది. కాని ఆలస్యం అవుతూ ఉంటుంది. కుటుంబం నిమిత్తం మీరు శ్రమపడతారు. కాని ఎదటివారివల్ల ఆదరాభిమానాలు లభించకపోవటంవల్ల విసుగుదల ఎక్కువ అవుతుంది. వారం రెండవ భాగంలో పుణ్యకార్యాలు జరుగుతవి. ముఖ్య బంధువుల వద్దనుంచి శుభవార్తలు తెలుస్తవి. స్త్రీలు, ఆభరణాలు మొదలయిన విలువగల వస్తువులు కొనే ప్రయత్నాలు అనుకూలిస్తవి. ప్రయాణాలు చేస్తారు. శ్రమతరంగా ఉంటుంది. 7, 8 లలో ధనలాభం, సంఘకార్యాలు.

తుల:

(చిత్త 3, 4 పాదాలు, స్వాతి, విశాఖ 1, 2, 3 పాదాలు)

ప్రస్తుతం సాధ్యమైనంతవరకు ఇతరుల బాధ్యతలను తగ్గించుకుని ప్రశాంతంగావుండటానికి ప్రయత్నించటం అవసరం. తప్పనిసరిగా ఖర్చులు పెరిగే సమయం. మంచి మాట చెప్పినా యథార్థం మాట్లాడటంవల్ల విరోధాలు తెచ్చుకుంటారు. మీ ఆరోగ్యం గురించి శ్రద్ధవహించటం అవసరం. ప్రయాణాలు చేయవలసివస్తుందని అనుకుంటారు, కాని ఆటంకాలు వస్తవి. కొంతవరకు పేరుప్రతిష్ఠలు పెరుగుతవి. ఆదాయం మాత్రం

మీరు అనుకున్నంత వివేకంగా కనుపించదు. అనేక సందర్భాలలో మీ ఉద్రేకాన్ని తగ్గించుకుని నిబ్బరంతో వ్యవహరించటం అవసరం. స్త్రీలతో స్నేహం లభిస్తుంది. ఒకటిరెండు పనులలో మీకు ఇష్టం లేకుండా ప్రవేశించవలసి వస్తుంది. 5, 6 లలో ధననష్టం, వ్యవహారజయం, కీర్తి.

*   *   *

వృశ్చికం:

(విశాఖ 4 వ పాదం, అనూరాధ, జ్యేష్ఠ).

ఈవారంలో మీరు ఏపని తలపెట్టినా శ్రమ అధికంగా ఉంటుంది. మీకు మీ మిత్రులకు మధ్య కలతలు తీసుకునిరాగల మనుష్యులు ఉంటారు. జాగ్రత్తగా ఉండటం మంచిది. కొన్ని సమయాలలో మీ ఆలోచనలు కార్యరూపం పొందకుండానే మార్చుకోవలసి వస్తుంది. ఆదాయం బాగుంటుంది. ముందు ఎప్పుడో లాభించగల పనులనిమిత్తం ప్రయత్నిస్తారు. శుభకార్య ప్రయత్నాలు నెరవేరుతవి. మీవల్ల పనిసాధించుకునే నిమిత్తం ఇతరులు చెప్పే ఆదుర్దా కలిగించే వార్తలను నమ్మవద్దు. తూర్పు, ఉత్తరదిక్కులలో ధనలాభం; కార్యసిద్ధి పొందగలుగుతారు. సాధ్యమైనంతవరకు కలహప్రసంగాలనుంచి తప్పుకోనండి. పిల్లల ఆరోగ్యం బాగుండదు. 5, 6 తేదులలో కష్టవార్తలు, నిర్ణయం లేని ఆలోచనలు, బంధుమిత్రుల వల్ల శ్రమ; ఖర్చు.

*   *   *

ధనుస్సు:

(మూల, పూర్వాషాఢ, ఉత్తరాషాఢ పా.1)

తీరికకూడా విశ్రాంతి లేకుండా కార్యక్రమం పెరుగుతూ ఉంటుంది. ఎప్పుడూ ఏదో ఒక విషయాన్ని గురించి యోచిస్తూ ఉంటారు. వృత్తి ఉద్యోగాలలో అనుకూలమైన సమయం. మీ హోదా పెరుగుతుంది. ఇంతకుముందు చేసిన శ్రమవల్ల ఆదాయము, సంఘంలో మంచి పేరు సంపాదించుకో గలుగుతారు. బంధువులతో విరోధాలు వస్తవి. కాని అందువల్ల కష్టనష్టాలు ఏమీ ఉండవు. ఇతరులకు సలహా చెప్పి గొప్పపనులు సాధించ గలుగుతారు. వృత్తి వ్యాపారాలలో పోటీ వారివల్ల సహాయము, లాభము లభిస్తవి. అన్ని విషయాలలోను ధైర్యము, దూరదృష్టి కలిగి ప్రవర్తించగలుగుతారు. మీ స్నేహితులలో కొందరికి ఇంతకుముందు నుంచి మీమీద ఉంటున్న సందేహాలు తొలగిపోతవి. 7, 8, 9 లలో అకస్మాత్తుగా దెబ్బతగలటం, ధనలాభం, విలువగల వస్తువులు కొనటం.

*   *   *

మకరం:

(ఉత్తరాషాఢ 2, 3, 4 పా,
శ్రవణం, ధనిష్ఠ 1, 2 పా)

ఈ వారం మీ స్వంత కార్యక్రమాలు శ్రమకరంగా ఉంటున్నా ఇతరుల ఆదరాభిమానాలవల్ల ధైర్యంతో ముందుకు పోగలుగుతారు. త్రిప్పట అధికంగా ఉంటుంది. ధనసంబంధమైన ఇబ్బందులు, కలహాభయాలు క్రమంగా తొలగిపోతవి. ధనాదాయం మామూలుగా ఉంటుంది. ఇతరులకు చెప్పిన మాటను చెల్లించుకుంటారు. ఎదటివారి అభిప్రాయాన్ని పూర్తిగా తెలుసుకోకుండా మీరు తొందరపడటంవల్ల చేతికి అందిన అవకాశాన్ని పోగొట్టుకుంటారు. పిల్లల మూలంగా సుఖసౌఖ్యాలు లభిస్తవి. కుటుంబంలో ప్రశాంతంగా ఉంటుంది. వ్యవహార విషయాలలో మీ ఆలోచనలు అనుకూలిస్తవి. ముందు గుబారా ఖర్చులు చేయటం వల్ల వారాంతంలో శ్రమపడతారు. 4, 7 తేదులలో కారణంలేని ఆందోళన, మంచి వారితో స్నేహం. వృత్తిలో శ్రమ.

*   *   *

కుంభం:

(ధనిష్ఠ 3, 4 పా, శతభిషం,
పూ. భాద్ర 1, 2, 3 పా)

ఏ పనీ మీరు అనుకున్నంత సులభంగా నెరవేర్చలేక పోతారు. మీ చుట్టూ ఉండే వారినందరినీ ఒకదారిలో నడిపించటంకోసం శ్రమపడవలసి వస్తుంది. ఇంతకుముందు ప్రయత్నించి మానుకున్న పనులు తిరిగి ఈ సమయంలో ఆరంభిస్తారు. సంతోషవార్తలు వింటారు. ఇతరులతో కలసి చేయు పనులు మధ్య మధ్య చిక్కుపడుతూ ముందుకు సాగుతూ ఉంటవి. ఉపయోగం లేదని తెలిసికూడా తప్పుకోనటానికి సాధ్యం కాని కార్యభారం పైన పడుతుంది. ఆహార విహారాలలో జాగ్రత్తగా ఉండి ఆరోగ్యాన్ని కాపాడుకోనండి. వ్యవహార పరిష్కారాలకు అనుకూలమైన సమయం కాదు. కుటుంబంలో అభిప్రాయభేదాలు వచ్చి మీ మనశ్శాంతికి భంగం కలుగుతుంది. 4, 5 తేదులలో క్రొత్తపనులలో ప్రవేశం. బంధువర్గంలో మంచిపేరు, ధనలాభం.

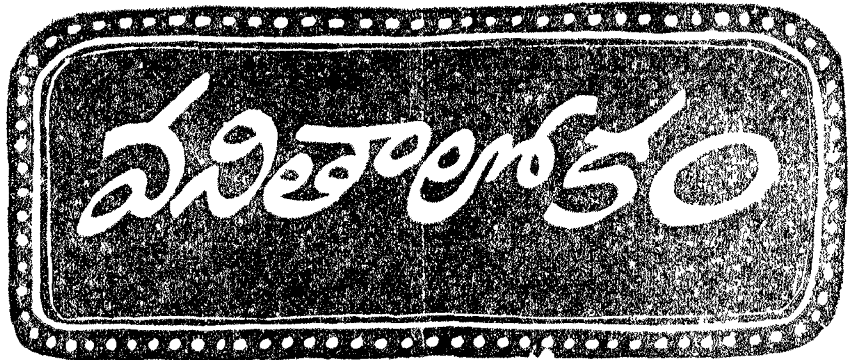
*   *   *

మీనం:

(పూ. భాద్ర 4 పా, ఉ. భాద్ర, రేవతి)

అన్ని విధాలా అభివృద్ధికరమైన సమయం. దైవానుగ్రహంవల్ల మీ ధైర్యము, పట్టుదలా బాగా ఉపయోగిస్తవి. సాహస కార్యాలలో దిగవలసి వస్తుంది. ధనవిషయంలో సంతృప్తికరంగా ఉంటుంది. కోర్టు కచేరీలలో శ్రమ, ధనవ్యయం ఉన్నా గౌరవం నిలుపుకో గలుగుతారు. వృత్తి ఉద్యోగాలలో పైవారి ఆదరాభిమానాలు సంపూర్ణంగా లభిస్తవి. పడమర దిక్కునుంచి లాభవార్తలు తెలుస్తవి. ఇంతకుముందు ఇతరులతో ఉంటున్న పేచీలు నివర్తి అయి రావలసిన ధనం చేతికివస్తుంది. కుటుంబంలో ఖర్చులు పెరుగుతవి. అయితే అసంతృప్తి కనుపించదు. క్రొత్త మనుష్యులతో అతిచనువుగా ప్రవర్తించటంవల్ల కార్యభారం పైన వేసుకుని బాధపడవలసి వస్తుంది. 9, 10 తేదులలో త్రిప్పట, పనులలో ఆలస్యం. నీచులతో కలహప్రసంగాలు. ★

ఉబుసుపోక - కాలక్షేపం

'సీత'

సాధారణంగా యిద్దరు ఆడవాళ్ళు కలుసుకుంటే ఏదో "మీరు బాగున్నారా అంటె మీరు బాగున్నారా" అని కుశల ప్రశ్నలు వేసుకుంటారు తరవాత ఏం వండుకున్నారు అనో లేక ఫలానాచోట బట్టలు చవుకగా దొరుకుతున్నాయనో మాట్లాడుకుంటారు. అంతే. తరవాత ఏం మాట్లాడాలో తెలియక ఒకరి మొఖం ఒకరు చూస్తూ కూర్చుంటారు. కాసేపు ఆగి మధ్య మధ్యలో ఒక్కొక్క ప్రశ్న ఎవళ్ళని గురించో అడుగుతూ వుంటారు. అలాంటి సమయంలో ఇద్దరికీ కొంచెం చికాకుగానే వుంటుంది అలా మాట్లాడుకోకుండా కూర్చోవటం. మగవాళ్ళు కలుసుకున్నారనుకోండి. ఇంక రాజకీయాలు మొదలు పెడతారు. ఆ రాజకీయాలకి ఇంక అంతేవుండదు. ఒక్కొక్కప్పుడు అభిప్రాయభేదాలు వస్తే దెబ్బలాటలలోకికూడా దిగుతారు. అభిప్రాయాలు కలిస్తే యింక చెప్పనక్కరలేదు ఖులే సరదాగా మాట్లాడుకుంటారు. కొంతమందికి, రాజకీయాలు అవసరం లేనివాళ్ళకి వాళ్ళనిగురించి, వీళ్ళనిగురించి మాట్లాడు కోవటం అలవాటు. అలాంటప్పుడు కూడా కాసేపయాక మాటలు దొరక్క ఒకరినొకరు చూస్తూకూచోడం కద్దు. అయితే, ఆడవాళ్ళు రాజకీయాలు ఎందుకు మాట్లాడరు అని అడగవచ్చు. దీనికి అనేక కారణాలు వున్నాయి. ముఖ్యంగా యింట్లో పేపరు వుండకపోవడంవల్లనైతేనేం, చాలామంది చదువుకోని వాళ్ళుండటం వల్లనైతేనేం, లేక రాజకీయాలకన్నా ముఖ్యమైన యింటి పనులలో మునిగివుండటం వల్లనైతేనేం, వాళ్ళు సాధారణంగా రాజకీయాలు మాట్లాడరు. ఏదో సరదాకిమాత్రం "నెహ్రూగారు మనవూరు వస్తారట, రష్యావాళ్ళు 'వుపగ్రహం' ఆకాశంలోకి పంపించారట" మొదలయినవి చెప్పుకుంటారు. కొంతమందికి నగుసలు పెట్టుకొని హాస్యం చేసుకోవటం అలవాటు. మా అమ్మాయి మంచిదంటే, మా కోడలు అత్తగారు చెప్పినమాట వినదంటే, అత్తగారంటే, నిజంగా అతిరిక్తమే చేస్తున్నారంటే మొదలైన సమస్యలతో కొంతసేపు గడుపుతారు కాని అసలయిన కాసేపు తరవాత ఏం మాట్లాడటం? ఇది నిజంగా సమస్యే కాని ఆ సమస్యని పరిష్కారం చెయ్యవచ్చు. దీన్ని మాట్లాడటంలోని చాకచక్యం అనవచ్చు. ఎప్పుడైతే మనకు మాటలు దొరకలేదని తెలుస్తుందో అప్పుడు మనం ఎత్తుకున్న వాక్యాలనే పొడిగించి, వర్ణించి చెపుతూవుంటే కాలం గడుస్తుంది. అవతలి వాళ్ళూ సంతోషిస్తారు!

ఉదాహరణకు:—మీ యింట్లో ఏం కూర వండారు అని ప్రారంభించేరనుకోండి. ఏం కూర వండేరో చెప్పేస్తే మాటలయిపోతాయి. అప్పుడే మనం అందుకోవాలి. ఆకూర ఎంతకు కొన్నారు? ఎక్కడ కొన్నారు? అక్కడకన్నా ఇంకోచోట చవుకగా లేక ప్రియంగా దొరుకుతాయా? ఆకూర యింకో విధంగా తయారుచేయటం మీకొచ్చా? లేదా మనకు తెలిస్తే— నేను ఫలాని అప్పుడు ఆకూరను ఈ విధంగా చేశానని దాని వివరాలు ఒక్కొక్కటి చెప్పితే కొంచెం టైము కలుస్తుంది. మీ యింట్లో ఆకూర అందరికీ ఇష్టమా? ఎవరికి ఎలా వండితే ఆకూర యిష్టం? ఈ విధంగా ఒక్క కూరతో ఎన్ని ప్రశ్నలు, ఎన్ని సమాధానాలు వస్తాయో చూశారా? ఇలాగే ప్రతి విషయంలోనూ యిష్టంగా, ఓపిగ్గా యింకొకళ్ళతో మాట్లాడటానికి ప్రయత్నించాలి.

ఒక్కొక్కప్పుడు కథ కూడా చెప్పుకోవచ్చు సినిమా గురించి ఒక్క ముక్క ఎత్తితే చాలు—ఈ రోజుల్లో మాటలు వాటంతట అవే వస్తాయి. ఆ నటుడు ఫలాని సన్నివేశంలో అతను చేసిన నటనకంటె యింకో విధంగా చేసినట్లయితే బాగుండును. లేక ఆ డైరెక్టరు ఆ కథానాయిక చేత నటింపచేయటం చాతకాకనో వాడు ఫలాని సన్నివేశం నచ్చిందనో మొదలు పెట్టాలి. ఆ సన్నివేశం ఎందుకు నచ్చిందో, ఎలా నచ్చిందో, ఏవి ఏవి ఎక్కడ పెట్టాడో, యింకా యింకా ఏమేమి పెట్టివుంటే బాగుండేదో, పెట్టినవాటిల్లో ఏవి బాగున్నాయో, ఏవి బాగులేవో మొదలయిన వివరాలన్నీ మాట్లాడటం మొదలు పెడితే గంటలు, రోజులు దొర్లిపోతాయి! ★

సరదాసలహా!

ఇది పెళ్ళిళ్ళ కాలం. మామిడిపళ్ళ కాలం. ప్రయాణాల తిర్ల కాలం. కార్యకరాముతుల 'తిక్క' కాలంకూడా! మనవైపు ఈ కాలంలో కలకలం చాలా ఎక్కువగా ఉంటుంది.

వేసవిలో ఈరోజుల్లోనే పెళ్లిళ్లు ఎక్కువ. మన ఇళ్లు దాదాపు పెళ్లిళ్లుగానే వుంటాయి.

పూర్వం అయిదురోజుల పెళ్లిళ్లూ, మూడురోజుల పెళ్లిళ్లూ ఉండేవి ఇప్పుడూ ఉండేచోట ఉంటున్నాయి సరదాకి, సంబరానికీ అంతేమిటి? హంగేమిటి? పదహారురోజుల పండుగదాకా సాగవచ్చు!

కానీ వేసవిలో ఈ హడావిడీ, ఆర్భాటం, తగ్గించాలి. మన పక్క 'వేడి'కీ, ఈ 'వేడుకల'కీ ఉన్న సాంగత్యం చల్లగా ఉంటే మంచిది ముక్తసరిగా జరగాలి వేడుకలు

మనసున మల్లెలు

మల్లెలా వెన్నెలా. మంచితనానికీ, స్వచ్ఛతకీ చిహ్నాలుగా భావిస్తాం...

కొందరు మాటల్లో మల్లెలు వెదజల్లుతారు. కొందరు నవ్వుల్లో వెన్నెల చిలికిస్తారు... వాళ్ళని చూసి "అదృష్టవంతులు సుమా! వీళ్ళు" అనుకుంటాం. బాహ్య సౌందర్యాన్ని మాత్రమే చూసి తృప్తిపడగల నేత్రాలకి; మల్లెపొదల్లోనే మల్లెపూలు కనిపిస్తాయి. మగని సిగలోనే మల్లెలు కనిపిస్తాయి... కానీ, మల్లెలు, అవిమాత్రమే కావు...

అందమైన మనస్సు విరబూసిన మల్లెపొదలాంటిది. ఈ సంగతి ఎంతమంది గుర్తించగలరు? మల్లెపువ్వులాంటి మనసనగానే తక్షణమే జ్ఞాపకం వస్తుంది మా మాలిని..

మాలిని అందమైన అమ్మాయి. ఆ అమ్మాయి మాటల్లో తేనెలు వాగులై ప్రవహిస్తాయి. ఆ అమ్మాయి నవ్వుల్లో వెన్నెలలు వానలై వర్షిస్తాయి...

మధ్యతరగతి జీవితంలో మునుగుతూ, తేలుతూ.. ఎన్నెన్నో జీవితసమస్యల బాధపడుతూ. లేనూ. కూడా మాలిని ఎప్పుడూ నవ్వుతూ వుంటుంది. ఆ అమ్మాయి జీవితంలో, బియ్యం కొనడానికి డబ్బు అప్పుదొరకని ఇరవై అయిదో తారీఖులూ; వెంకటగిరి జరీ చీరమీద కోరిక అలానే మిగిల్చి తిరుగుదారిన తాము కళ్ళిపోయిన "బోనసు" ఇచ్చిన నెలలూ; పిల్లవాడికి పాలడబ్బా కొనలేక పోయి "ఈ ఒక్కపూటకీ మామూలు గేదెపాలు పోసి ఎంకి" అనుకొనే అనువన రోజులూ; లేవనీ కాదు...

అన్నీవున్నాయి... అయినా మాలిని ముఖంమీద దీనత నేనెప్పుడూ చూడలేదు. ఆ పెదవులు చిరునవ్వులని విడిచి పెట్టవు...

ఆ చిరునవ్వుల వెలుగుల్లో ఆమె మెడలో లేని రత్నాలహారాలు మనకి కనిపిస్తాయి...

మాలిని సిగలో మల్లెలు లేవు... కానీ ఆమె మనస్సునిండా మల్లెలే...

జీవితం వెలుగునీడల కలయిక అనీ, జీవితం రంగురంగుల ఇంద్రధనుస్సువంటిదనీ మనందరికీ తెల్సును...

పి. సత్యవతీదేవి

కష్టాలూ, సుఖాలూ, మంచీ చెడూ,— అన్నీ ఒకదాని వెంట ఒకటి తరుముకుని వచ్చి మనని ఉక్కిరి బిక్కిరి చేసి కాలగర్భంలో లీనమైపోతాయి...

చివరికి మనకి మిగిలేదేమిటి? ఈ ప్రశ్న చాలా బరువైంది...

"వివిధ రకాల అనుభూతులతో నిండిన మన జీవితం సుఖప్రదమే సుమా!" అనే తృప్తి చివరికి మిగిల్చుకోడానికి మనమేం చెయ్యాలి? మన మనస్సులో అందమైన మల్లెచెట్టుని పెంచి, నీరుపోసి వృద్ధిచేసి పుష్పింపజేయాలి. ఆ మేలుజాతి మల్లెలు దశదిశలా పరిమళం వెదజల్లాలి......

అసూయా, ద్వేషం పెరిగిన మనస్సు ముళ్ళపొద లాంటిదైతే, జాలి, సహనం, సంతృప్తీ, ప్రేమా పెరిగినమనస్సు మల్లెపొదలాంటిది.

జాలీ, సహనం మొదలైనవన్నీ స్త్రీకి సహజంగా వచ్చే సుగుణాలని చెబుతారు గానీ, ఇవి స్త్రీకే కాదు పురుషుడికి కూడా అవసరం. అలవాటే ఉత్తమ సంస్కార చిహ్నాలు. వారు వారు పెరిగిన పరిసరాలను బట్టి వృద్ధిచెందే సుగుణాలు.

మనస్సు చంచలమైనదంటారు. అవును.. అది గాలిలో ఊగే చిగురుటాకు వంటిదనీ, గాలి ఎటువీస్తే అటు కదులుతుందనీ అంటారు... నిజమే మరి! కానీ, ఆ మనస్సుకే శిక్షణ ఇచ్చినపక్షంలో బుద్ధిమంతురాలిలా మసలుకుంటుంది. కాదంటారా?

శరీరం సరిగ్గా పనిచేసి, ఆరోగ్యంగా వుండాలంటే, దానికి శిక్షణ ఇవ్వాలి. సక్రమమైన ఆహారం ఇవ్వాలి. ఆరోగ్యమైన శరీరం అందంగా వుంటుంది. అలానే మనస్సు కూడా సరియైన పద్ధతిలో వుండాలంటే దానికి శిక్షణ కావాలి. దానికి ఆహారం కావాలి. విశ్రాంతి కావాలి.

ఒకమనస్సు, అనుక్షణమూ ఏదో ఒక బాధతో రగులుతూ వుండటానికి కారణం, ఆ మనస్సుకి శిక్షణ లేకపోవటమే. మనస్సుని అదుపులో పెట్టగలగటం పెద్ద కష్టమైనపనే...అదెలా సాధ్యం అంటారా?

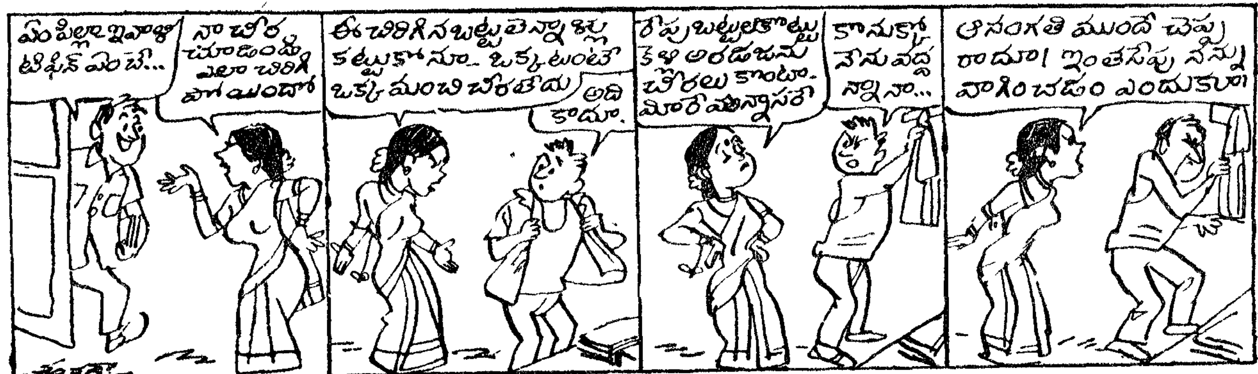
కన్నెపిల్ల దగ్గర్నుంచీ, కాటికి కాళ్ళుచాచిన అమ్మమ్మవరకూ కలలు కనటానికి వెనుదీయరు....

ఏ మాత్రం విశ్రాంతి దొరికినా, మనస్సు అనబడే ఈ గుర్రానికి కళ్ళెం వదులుతారు. అది పరిగెత్తి పరిగెత్తి అలసిపోతుంది. వీళ్ళూ అలసిపోతారు. చికాకు బయలుదేరుతుంది.

జానకి పద్దెనిమిదేళ్ళ అమ్మాయి. కాలేజీలో పి. యు. సి. చదువుతోంది. క్లాసులో పాఠాలు శ్రద్ధగా వింటుంది.

ఎప్పుడూ ఇంతే—30

శంకర్

★ మనసున మల్లెలు ★

ప్రతికలూ అవీ చదువుతుంది. రాత్రిపూట టేబిల్ లైటు వెలుగులో ఏ ఫిజిక్సో, కెమిస్ట్రీవో తెరిచి అలా కూర్చుంటుంది ...

ప్రక్క గదిలోనుంచి అమ్మ, నాన్నా మాట్లాడుకుంటూ వుంటారు...ఏమనీ?

"మొన్న చూసిన సంబంధం బాగానే వుంది...అబ్బాయి కేదో పెద్ద ఉద్యోగమన్నారు. మూడువందలు జీతమన్నారు... అబ్బాయీ బాగా వేతన్నాడు...ఆ మూడు ముఖ్యాపడితే..." అంటుంది అమ్మ...

నాన్న ఏదో చెప్పబోతూ వుంటాడు. జానకి అంతకిమించి ఇంక వినదు. ఆ పైన ఇక చదవదు:...

ఆ అమ్మాయి పఠిస్తున్న "బాయిల్స్ లా" అక్కడితో ఆ పేజీలలోనుంచి తప్పుకుని, ఒక కలల చిత్రం ఆమె కళ్ళముందు మెరుస్తుంది....

వివాహం, తియ్యని అనుభవాలూ. మనసులు కలుపుకుని హాయిగా ఏ స్వర్గానికో తేలిపోవటం. ఇలా ఇలా మనస్సు పరిగెడుతుంది. ఒక అందమైన కావ్యం జానకి కళ్ళ ముందు కదులుతుంది. జానకి ఇంక పాఠం చదవదు .. ఆ సంబంధం కుదిరిందా? జానకి కలలు నిజమయ్యాయా? అదంతా వెండి తెరకి కథేక్షకుడు... నేను చెబుతాను వినండి...

"ఆ అబ్బాయి కనీసం అయిదు వేలు కట్నం కావాలంటాడు. జానకి నాన్న రెండో కూతురికి పెళ్ళి చెయ్యాలి. పెద్దబ్బాయికి చదువు చెప్పించాలి...ఇంకా ఎన్నెన్నో చెయ్యాలి. జానకి నాన్న దగ్గర అయిదు వేలు లేవు... మరికొంచెం చవగ్గా దొరికే సంబంధం నాన్న చూస్తాడు. జానక్కి పెళ్ళవుతుంది. కాని ఆ అబ్బాయికి నెలకు మూడొందలు రావు... ఆ అబ్బాయి అంత అందగాడు కాడు... అతనికి తల్లీ, తండ్రీ తమ్ముళ్ళూ వున్నారు. జానకి అత్తవారింటికి వెళుతుంది. ఏదో అసంతృప్తి... పెద్ద పెద్ద కలలు కని కనీ అలసిపోయిన జానకికి ఈ జీవితం నచ్చలేదు. ఏదో చికాకు. మనస్సు ఎప్పుడూ ఏదో లోటుని సూచిస్తుంది. తనకి అమ్మ నాన్నా అన్యాయం చేశారనుకుంటుంది. ఇలా ఇలా ఇంకా ఎన్నో అనుకుంటుంది ఆమెకి సుఖం లేదు... ఆమె మూలంగా భర్తకి సుఖం లేదు...అంతా చీకటి...ఎక్కడ చూసినా ముళ్ళు...

దీనికంతకీ మూలకారణం జానకి అజ్ఞానం అంటారు. అవునా? పగటి కలలు కనటం ఒక పెద్ద జబ్బు. ఈ జబ్బుకి అలవాటుపడిన మనుష్యులు సోమరిపోతులైపోతారు...వీళ్ళ కలలకి హద్దులుండవు...ఇటుకలు, సున్నమూ, సిమెంటూ గట్టిగా వుండవు... అయినా పెద్ద రంగు రంగుల భవనం నిర్మించి వేస్తారు. అది ఒకనాడు నిలువునా కూలిపోతుంటుంది. బాధ, కసి....అంతా చీకటి ...అటువంటి మనసులకి శిక్షణ కావాలి. ఆలోచనాశక్తీ, వివేకమూ కావాలి...

జానకీ వివేకవతి అయిన పక్షంలో, తన తండ్రి ఆర్థిక స్తోమతుపై తన భవిష్యత్తు ఆధారపడి వుంటుందని తెలుసుకుని అంతంత కలలు కనకుండా మనస్సుని అదుపులో వుంచి దొరికిన దానితో సంతృప్తిపడి జీవితం సుఖవంతం చేసుకుని వుండును. మేడలు కూలిపోతేపోనీ...ఆ మేడలు కూలినచోట రెండు స్తంభాలపైన చిన్న పాక వేసుకుని దాని చుట్టూ పూలతోట పెంచుకుని నిర్మలంగా నిరాడంబరంగా గడపగలవారెందరు? ఆ కుటీరంలో ఎంత సౌందర్యం దాగివుంది!

ఇంక జానకి సంగతి వదిలివేయండి మరో మీనాక్షి సంగతి చెబుతాను...

మీనాక్షికి పాతికేళ్ళు...మధ్య తరగతి గృహిణి...మధ్యాహ్నం పన్నెండుగంటలకి పని పాటా ముగించుకుని మంచంమీద నడుం వాలుస్తుంది...

ఈమె పడుకోవటంతోటే, అంతవరకూ నిద్రపోతున్న మనస్సు లేచి కూచుని పని ప్రారంభిస్తుంది...

పక్కింటి పార్వతి పండక్కి కాశ్మీర్ సిల్కు చీర కొనుక్కుంది. నిన్నలా, దాని భర్తా కలిసి, సిమ్లా డార్జిలింగ్ మొదలైన వూళ్ళన్నీ చూసేందుకు వెళ్ళారు...సుందరి మొన్ననే యాభైరూపాయలు పెట్టి స్టీలు సామానులు కొన్నది...

వెధవది ఏమీలేనిది మీనాక్షి కొంపలోనే...ఎంతెంత జీతమూ చాలటంలేదు.. దీపావళికి చీర కొననేలేదు. సంక్రాంతికి పిల్లదానికి పట్టు పరికిణీ కుట్టిస్తానని చెప్పి అలానే మోసం చేశారు...ఇంటినిండా అన్నీ ఇత్తడిసామాన్లే... అందరి ఇళ్ళలోనూ వెండివాటికి మల్లే మెరిసిపోతూ స్టీలుగిన్నెలుంటే... అందరూ వచ్చి ఆవూరూ ఈవూరూ చూసేందుకు వెళతారు. ఈ మీనాక్షి ముఖానికి యేమీలేదు...ఈ పండక్కి కంచిచీర కొనకపోతే వూరుకునేది లేదు...

మీనాక్షి మనస్సు ఇలా ఇలా పరిగెత్తి అలసి అలసి కుప్పలా కూలబడుతుంది. అసంతృప్తి. నీరసం. ఆఫీసునుంచి భర్తవస్తా. మీనాక్షి మంచినీళ్ళు ఇస్తుంది...ముఖంలో కారాలూ, మిరియాలూ నూరుతుంది. పలకరిస్తే సాధింపులూ, దెప్పి పొడుపులూ. భర్త ఆ పంజరంలోనుంచి స్నేహితుల గుంపులోని వెచ్చదనంకోసం అలానే వెళ్ళిపోతాడు. మీనాక్షికి ఇంకొంచెం కోపం...

మీ రడుగుతారు మీనాక్షికి తన భర్త తనని పెళ్ళయిన కొత్తలో అజంతా ఎల్లోరాలు చూపించిన సంగతి ఎందుకు జ్ఞాపకం రాదు? మొన్న కొనిపెట్టిన గద్వాల్ జరీ చీర సంగతి ఎందుకు జ్ఞాపకం రాదూ. ఆ మున్నాళ్ళ కూతురుకి కుట్టించిన వెల్వెట్ ఫ్రాకు సంగతి ఎందుకు జ్ఞాపకం రాదు? తన ఇంట్లో వున్న సీలు బీరువా సంగతి అసలు జ్ఞాపకమే రాదా? ఆఁ! ఆ సంగతి మీనాక్షినే అడగండి చెబుతుంది "అసంతృప్తి అసౌఖ్యానికి కారణమని నీకు తెలీదా మీనాక్షీ?" అని అడగండి... ఆ సంగతి నాకు తెలిసి కూడా నేనిలా ఎందుకు బాధపడతానూ?" అంటుంది.. ఉన్నదానితో తృప్తిపడి, సుఖంగా బ్రతకటం నేర్చుకున్నరోజున మీనాక్షి జీవితం పుష్పాలబాటవుతుంది. కాదంటారా?

ఈ మీనాక్షిలాగే; కూతురుకి మంచి సంబంధాలు లేవానీ, అబ్బాయికి పెద్ద ఉద్యోగం రావాలనీ, తనని కూర్చోబెట్టి పని చేసిపెట్టే కోడలు రావాలని కలలుకనే పెద్దవాళ్ళ సంగతేమంటారు?

పురాణం వినడానికి వెళుతుండా, కోడలు కొడుకుని ఎలా వశపరచుకుని ఆడిస్తుందో ఆలోచిస్తూ కూచునే అత్తగార్ల మాటేమిటి?

లైబ్రరీ పుస్తకం పుటలు తెరిచి అవతల అత్తగారూ ఆడబడుచూ తనని గురించి ఏం మాట్లాడుకుంటున్నారో అని చెవులురిక్కించే కోడళ్ళ సంగతేమిటి?

ఇవన్నీ అనారోగ్య చిహ్నాలు.

మీనాక్షి మనస్సుకి అంతిమ విశ్రాంతి దొరకకూడదు. కాని తన దగ్గరే చూసుకుని తన పరిస్థితి తెలుసుకుని జీవితంతో రాజీ పడాలి... అలాగే సరోగీర్వాణి... ఎంతో చరిత్రతో... అసంతృప్తి అసూయా, నిరాశా నిస్పృహా మొదలైనవన్నీ మానసిక రోగాలు కలుపుమొక్కల్లా విరివిగా పెరుగుతాయి. వీటిని పెరగనివ్వకుండా వుండటానికి మనస్సుకి పరిశ్రమ యివ్వాలి అందులో ఒకటి పుస్తకాలు చదవటం.. మరొకటి మనకి అనువైన ఏదో ఒక హాబీ అలవరుచుకోవటం సంగీతం, చిత్రలేఖనం, కవనం అన్నీను.

ఏదో ఒక వ్యాసంగం లేని మనస్సు అలాగే ఆలోచనల్లో పడి కొట్టుమిట్టాడుతుంది... మనందరికీ ఎప్పుడో ఒకప్పుడు నిరాశలూ, ఆశాభంగాలూ ఎదురౌతూనే వుంటాయి. వాటన్నిటిని ఎదుర్కొని జీవితంతో పోరాడే శక్తి మనందరికీ కావాలి. దొరకని వాటి కోసం అర్రులు చాచి మనస్సు కుళ్ళింపచేసుకోవడం అవివేకం.

ఎటువంటి మనుష్యులైనా జీవితంలో రాజీ పడటం నేర్చుకోవాలి కొన్ని కొన్ని సిద్ధాం

ఉబుసుపోక

చిత్రకారుడు: బి. మనోహర్ బాబు, (కర్నూలు.)

తాలు ఎప్పటికప్పుడు పాటించటం నేర్చుకోవాలి అప్పుడే జీవితం సుఖప్రదమౌతుంది. ఉద్రేకం, ఆవేశం ఇలాంటివి సాధారణమైనంతవరకూ అణచివేసుకోవాలి కొంతకొంత జ్ఞానమూ, అనుభవమూ మేళవించి జీవితరథాన్ని కొనసాగించండి. అది అందమైన వనం అవుతుంది. అందులోని పాత్రలన్నీ సజీవమైనవి. సున్నితమైన చిగురాకులూ చిటపటలూ కదిలెయ్యండి... చిగురువప్పులూ, చిరువెన్నెలలూ పూజల్లండి... మనస్సులోని కల్మషాన్ని స్వార్థాన్నీ కడిగెయ్యండి. అక్కడ పెరిగిన కలుపుమొక్కలని పీకి పారెయ్యండి. ఆ తోటలో ఒకే ఒక్క మల్లెమొక్క నాటి. దానికి సహనమూ, సంతృప్తీ, నైర్మల్యమూ కలిగించి తయారు చేసిన నీరు పోయండి...

అది పెరుగుతుంది. పుష్పిస్తుంది...పరిమళిస్తుంది. అందాకా ఓపిక పట్టండి...

ఏనాడో కరిగిపోయిన కలలూ, విరిగిపోయిన ఆశలూ, చెరిగిన స్మృతులుగా మీ హృదయంలో నిలిచివుంటే, వాటిని శస్త్రచికిత్స చేసి తొలగిపారెయ్యండి. కొత్త ఆశలు, కొత్త కలలూ మొలకెత్తనివ్వండి. జీవితం అందమైనది. జీవితంలో సౌందర్యం అడుగడుగునా దాగివుంది దాన్ని వెదికి వెలికి తీసి సంతోషపడటం నేర్చుకున్ననాడు మనస్సునిండా సౌందర్యం అలుముకుంటుంది..."ఈ ప్రపంచం సౌందర్యనిలయం.. ఇక్కడ అసూయలు లేవు. ద్వేషాలు లేవు...బాధలు లేవు" అనుకునే ప్రపంచాన్ని మీ మనస్సులో సృష్టించుకోండి... ఆ సౌందర్య సామ్రాజ్యానికి మీరే మహారాణులు.

మీలో ఎంతమంది ఆత్మవిమర్శ చేసుకుంటారు? ఎంతమంది తాము చేసిన పొరపాటుని నిర్మొహమాటంగా ఒప్పుకుంటారు? ఎంతమంది చిత్తశుద్ధి కలిగి వుంటారు? మానసిక ఆరోగ్యం గురించి ఎందుకు ఆలోచించకూడదు? మనస్సు ఆరోగ్యంగా వుండాలి. శరీరారోగ్యం ఎంత ముఖ్యమో, మానసికారోగ్యం అంతకన్న ముఖ్యం. మీరు చేసిన పొరపాటుని మీ మనస్సులో దాచుకుని ఆ మనస్సుని ఒక "స్టోర్ రూమ్" గా తయారు చెయ్యకండి. ఏవేవో గతాలూ, భయాలతో మనస్సుని నింపకండి. మనో నైర్మల్యం జీవిత గమనానికి ముఖ్యమైన పరికరం.

ప్రతిరాత్రి నిద్రించబోయే ముందు ఒక్కసారి ఆత్మవిమర్శ చేసుకోండి మీరివ్వాళ ఎన్ని అబద్ధాలు ఆడారు? పిల్లలని ఎన్నిసార్లు కొట్టారు? తిట్టారు?

అన్ని అబద్ధాలు ఆడవచ్చా? పిల్లని అన్నిసార్లు తిట్టవచ్చా? సాధించి, గట్టిగా ఆయన మనస్సు బాధపెట్టవచ్చా? అన్నయ్యా వదినా సినిమాకి వెళ్ళారని మీ మనసులో చిన్న అసూయ కలిగిందా? ఎందుకు కలిగింది? అన్నయ్య కొడుకుని అమ్మ ఎక్కువసేపు ఎత్తుకుందనీ, మీ అబ్బాయిని ఆడించలేదనీ మీరెందుకు విసుక్కున్నారు? అత్తగారు కూర త్వరగా తీసి ఇవ్వలేదని మీరెందుకు విసుక్కున్నారు? అమ్మ విసుక్కుంటే ఏమని వూరుకోలేదు? మీవారు వాళ్ళఅమ్మతో ఎక్కువసేపు మాట్లాడితే మీ రాజసంతో పోట్లాటకి దిగుతారా? మీ అబ్బాయీ, కోడలూ, నవ్వుకుంటూ మాట్లాడుకుంటే మీరు చిరాకు పడిపోతారా? ఎందుకు? ఇలాంటి విషయాలగురించి ఒక్కసారి ఆలోచించండి. మనం చిన్న చిన్న విషయాల్లో మన అల్పత్వాన్ని ఎలా బయట పెట్టుకుంటామో తెలుస్తుంది. ఈ అల్పత్వాన్ని జయించటానికి కృషిచెయ్యండి. మీ పొరపాట్లని మీరు వెంటవెంటనే గమనించి సరిదిద్దుకోవడం నేర్చుకోండి. మీ మనసులో మల్లెలు వికసిస్తాయి. అవి దశదిశలా వ్యాపింపజేసే ఆ సుగంధాన్ని... ఆ మల్లియల సువాసన ఆఘ్రాణించటం నేర్చుకోండి. ప్రతి ఇంటిముందూ మల్లెపందిరి... ప్రతి మనస్సులోనూ మల్లెపందిరి... అంతా సౌందర్యపూరితం. పరిమళభరితం. ఇదే జీవిత సత్యం

హరివంశము

హారీత శివశర్మ

అభిషేకపర్వం-1

ఐహికాముష్మికం శర్మ
పుణ్యం పుత్రాది సిద్ధిదం
మహాపాపాదిశమనం
పురాణం హరివంశకం ॥

నమః కృష్ణాయ కృష్ణాయ
సర్వావాస నమోనమః
నమో భూయో నమస్తేఽస్తు
పాహిలోకాన్ జనార్దన ॥

బుద్ధిప్రియాయ బుద్ధాయ
ప్రబుద్ధాయ సుఖాయచ
హరయే విష్ణవే తుభ్యం
నమః సర్వాత్మనే గురో ॥

—హరివంశము

వచ్చిన శరత్తు మహాయోగి మనస్సును బోలి సర్వ మలాలను రహితం చేసుకొని, సితమూర్తియై, శుభ్రరూపాన్ని ధరించి శుద్ధసత్త్వం లాగా విజృంభించింది. చిన్న చిన్న నదీనదాలలో క్షుద్రమత్స్యాలు చేరి తాపాన్ని పోగొట్టుకుంటున్నాయి అది గృహస్థుడైనవాడు పుత్రులని క్షేత్రాలని పెట్టుకొని మమత్వాన్ని వదులుకోలేనట్లు వుంది. వనాలలో మయూరాలు మదాన్ని పరిత్యజించి, మునివృత్తిని అవలంబించి, సంసారంలోని అసారతను ఎరిగిన యోగుల పోల్కిని సంచరిస్తున్నాయి. జ్ఞానియైనవాడు సర్వభూత జాతంతో తన విగ్రహాన్ని వదిలి విమలుడైనట్లు నదులలో జలాలు కలక తేరి తెలనై ప్రకాశించాయి. సరస్సుల శరత్ సూర్యసంతాపాలే బహు జంజాటాలలో పడి క్రుంగిపోయిన దేహధారులవలెనంగా, బహ్వశనంబ ము బట్టి త్వంచేత క్రాగిపోయిన జీవియొక్క హృదయంలాగా, శోషిల్లి పోయినాయి. అవబోధము కల్గి తత్త్వమయమైన జ్ఞానాన్ని సముపార్జించుకున్న జీవుడు ఎవిధంగా వీతరాగమైన మనస్సు కలవాడై, అమానుష్కుడై, అవభాసిస్తాడో, ఆవిధంగా సరస్సులలోని కల్వపువులు, స్వచ్ఛమై. తెల నివై, ఉల్లసిల్లాయి. యోగాభ్యాసి గౌమైన నిర్మల దళిత సంచార్కుంచేత వినామములై ప్రకాశించాయి. శరత్కాలం గతపూర్వం బృందావనంలో ఎక్కడా హంసలు కనిపించలేదు ఇప్పుడు అవి శ్రీకృష్ణుని కీరులను బోలి, నీల నవ్వులను బోలి, గోపికాజనం మందగమనాలను బోలి సరస్సులలో. యమునానదిలో సంచారాలు చేశాయి. యోగుల పోల్కిని సంచరించాయి. హావంలో అంతరాయం కల్గగా నిర్వేదాన్ని చెందిన యోగి తిరిగి సాధనావేశం తొందరయపడుతున్నట్లుగా ప్రవర్తించాయి సంప్రజ్ఞాతసమాధిని పొందినట్లు నదులలో జలాలు నిర్వికారస్థిమితాలై, నిశ్చలాస్తురీ గుచ్ఛులను మూర్తదర్శకాలైనాయి భగవంతుడై బలిమఖువుదగ్గ గతుడై వున్నాడని తెలుసుకొని సుమేధసులు ఎవిధంగా ప్రసన్న మనస్కులౌతారో, ఆవిధంగా యమునలో జలాలు ప్రసన్నతను భజించాయి. శరత్తు వచ్చి నల్లని మేఘాలను జయించి, ఆకాశాన్ని నిర్మలం కావించింది. ఆ ఆకాశం అప్పుడు యోగాగ్ని చేత సర్వ క్లేశాలను దహించివేసిన యోగియొక్క మనస్సులాగా ప్రకాశించింది. సూర్యకిరణములు కలిగి తేజస్సు చంద్రుని గలిగిన శరీరంవసెము, సహంకారజనకమైన దుఃఖం నివారించేటట్లు నశిస్తున్నట్లుగా వుంది. వర్షాకాలంలో ధూమములు సంకోపాలతోయ్యి ప్రసన్నల్లాయి. ఆకాశం మేఘాశిఖమై క్షీణమైపోయింది ఇప్పుడు శరత్తురాగా ప్రత్యాహారంచేత ఇంద్రియాలు ఇంద్రియార్థాలనుండి వియోజనం చెందినట్లు ధూములకు ఆ కాలుష్యం దూరమైపోయింది. ఆకాశం అక్లిష్ట శిష్టమై నిశ్చలమై ఒప్పింది. సరస్సులో జలం ప్రాణాయామం పట్టినట్లు మౌనగు కుంభీకృతమై, తర్వాత కాలువలద్వార కేదారములలోనికి రేచింపబడి అక్కడ చేలను పూరించి పంటలకు సాగించింది. భావలీన ఉత్సాహంతో సర్వగిరిసానువులు, నవస్థానాలనంపే గల్లగవ్యాములు, స్వాములు, బృందావనంలో గిరియజ్ఞ దర్శనోత్సుకులై వస్తున్నారు. ఆ కృష్ణుడు ఎవరో ఇంద్రుని మఖాన్ని కాదని ఈ యజ్ఞం చేయిస్తున్నారు! ఆ కృష్ణుడు నందయ్యగారి పుత్రుడు! అతను ఎట్లా వుంటాడో చూద్దామని గిరిదగ్గర పోతూ నందుని యింటివద్దకు వస్తూవున్నా వాళ్ళు. అక్కడ కృష్ణుడు కన్పించడంలేదు ఉత్సవం సందడిలో రామకృష్ణులు ఒకచోట వున్నవాళ్ళు ఇంకోచోట వుండటంలేదు. ఎక్కడబడితే అక్కడ తామే అయి కన్పిస్తున్నారు. ఏమిటేమి సంభారాలతో గిరియజ్ఞం సాగించబోతున్నారో చెబుతున్నారు. ఈ వస్తున్న దూరప్రాంతీయ కౌసల్యాది స్థానవాసులకు ఈ సంగతి తెలియదు. చనుపోతూ వున్న జనానికి నందుని ఇంట్లో నీల కన్పిస్తుంది. 'అమ్మా! నందయ్యగారి ఇల్లు ఇదేనా? శ్రీకృష్ణయ్యగారు నందయ్యగారి అబ్బాయిట; ఇంట్లో వున్నాడా! చూడగలమా" అని దాన్ని అడుగుతారు. అది సిగ్గుపడుతుంది. ఏమీ చెప్పలేక పోతుంది వీరికి ఎట్లాగో తెప్పరిల్లి "బాబ ఇంట్లో లేడు"— అంటుంది వచ్చినజనం—"అయితే ఎక్కడ కన్పిస్తాడు"అని అడుగుతారు "కొండదగ్గర" అని నీల చెబుతుంది అప్పుడప్పుడు రోహిణి కపిల మాటలువిని—నీకు ఎట్లా తెలుసే! వాడు కొండదగ్గర వుంటాడని?" అంటుంది ధర్మదను పిలిచి—"రామా! ధర్మా! నీకు నా వాడి రాకపోకలన్ని అకళింపు అయిపోయినాయి"—అంటుంది. ధర్మద సంతోషాన్ని పట్టలేకపోతుంది. "రోహిణి తల్లీ! ఇది అంతా మీ గలుగు" అంటుంది. "నాదలవా! బాగా చెప్పింది అది ఈ చిట్టి తల్లి నీల, చేసుకున్న పూర్వపుణ్యం" అంటుంది రోహిణి ఇటువంటి సంభాషణలతో నందుని ఇల్లు ఆనంద తుందిలమై అందరికీ కన్నులకు పసందుగా, చెవులకు విందుగా అందాలు చిందుతోంది.

గిరియజ్ఞం వచ్చింది ఘోషాన్ని ఎంతో అందంగా అలంకరించారు. ఎంతో అందంగా అలంకారాలు చేసుకొని గోపకులు, గోపకామినులు గిరియజ్ఞ దర్శనోత్సవలాలసులై ఆశలు మోసులు వారగా వస్తావాలు జరుపుకుంటున్నారు గిరిదైవతానికి నైవేద్యాదికాలు సమర్పించడానికి పేశలములైన పాయసాలు బహువిధములైన భోజనద్రవ్యాలు సిద్ధంచేసుకుంటున్నారు. కుండలలో మంచినీళ్ళు పోసి తీసుకుపోవడానికి సవాళ్ళు చేసుకుంటున్నారు మధురమయములైన నదులలో సాకలమాదిరిగా పాలతో, సుగంధి జలాతో ఘోషంలో కుండలు ఒప్పుతున్నాయి భక్ష్యాలు, భోజ్యాలు, చోష్యాలు. కుండలతో మోసుకుపోవడానికి. బళ్ళమీద తీసుకుపోవడానికి ఏర్పాట్లు జరుగుతున్నాయి ఉత్సవం మూడు రోజులపాటు జరుగుతుంది. మూడు రోజులూ భోజన సత్రాలూ, సంతర్పణాలు వుంటాయి. బహు ప్రాంతాలనుంచి జనం ఈ ఉత్సవాన్ని చూడ్డా

నికి వచ్చాక వస్తున్నారు. ఈ జనంతో ఘోషం సముద్ర ఘోషను పోలి కోలాహలంగా వుంది. కొంతమంది పశువులను బలి వేస్తామని మొక్కుకొని, వాటిని బళ్ళమీద ఎక్కించుకొని తరలి వస్తున్నారు. నీలకు ఈ సంరంభం అంతా ఎంతో ఆనందాన్ని కల్గి స్తున్నది. దానికితోడా ఇక్కడి గోపికలాగా అలంకారం చేయిం చుకోవాలని వుంది. రహస్యంగా తల్లితో ఆ మాట అన్నది ధర్మద, యశోదకు, రోహిణికి ఆ మాట చెప్పింది. రోహిణి అన్నది: "ఇక నువ్వు కట్టవలసిన వేషమే అది. రా! నేను అలంకరిస్తాను" నీల ఆనందం హద్దులు లేనిదైపోయింది. రోహిణి ఆనందం పొంగుతూ నీలకు అలంకారాలు చేసింది చేతికి కంకణాలు తొడిగింది. మెడలో కంఠసూత్రాలు వేసింది. చెవులకు కమ్మలు పెట్టింది దానిచేత ఘాగరను కట్టించింది. నీలయొక్క కన్నోవాలు సూర్యరశ్మి ఇంకా పోని అంభోజకోరకాలను పోలివున్నాయి. రోహిణి తానే నీల వస్త్రపు స్తనవల్కలాన్ని ఏరి స్వయంగా కట్టింది. కడుతూ "పిల్లా! నువ్వు ఇంకా ఒళ్ళు చేయాలే" అంది. అంతలో కృష్ణుడు వచ్చాడు. లోపలకు పోబోతూ వుంటే-"ఆగు! తండ్రీ! ఆగు! లోపల రోహిణీ తల్లి నీలను పెళ్ళికూతురును చేస్తున్నది"—అన్నది యశోద. ధర్మదముఖం సూర్యరశ్మికి పద్మంలాగా వికసించింది. "ఏమమ్మా! యశోదమ్మా! నేను ఆ పెళ్ళికూతుర్ని చూడరాదా ఏమిటి?" అన్నాడు కృష్ణుడు "ఇక చూడు! రాయనా! అలంకరించాను" అన్నది రోహిణి. నీల ఒడలెల్లా సిగ్గుగా నిలబడిపోయింది. కృష్ణుడు ఆ నీలను చూచి పెదవు విరిచాడు. "రోహిణీ అమ్మగారు! మీరు రాదగూడుక్కోండి" అన్నాడు. నీలకు ఒడలెల్లా దుఃఖమైంది. "అదా! తండ్రీ! ఇక పద! నేను చూచుకుంటాను" అన్నది రోహిణి. కృష్ణుడు ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకుంటూ వెళ్ళిపోయి నాడు.

గిరియజ్ఞోత్సవ సన్నాహం అంతా తన నెత్తిమీదుగా వహిస్తున్నట్లు నందుడు పనిచేస్తున్నాడు. ఊరంతా కలయ తిరుగుతూ అందరికీ బయలుదేరతీస్తున్నాడు. నందయ్యగారి భావమది! అయన చెబితే అడ్డేమిటి! అంతా గిరియాత్రకు సిద్ధం అవుతున్నారు. గోపాలకామినులు ఆబాలవృద్ధంగా అందంగా తైసేసుకున్నారు. గోపాల కుమారులు కూడా అసురాకారాలు పోలి తగ దళత్కుసుమరాజితో అలంకారాలు చేసుకున్నారు. పాయసములు, అపూపములు, మోదకములు లోనైన అన్నాలను, పెక్కు మాంసములను వ్యాగ్యమధువులను, బహువిధ వ్యంజనాలను. పెరుగు, పాలు, నేయి మొదలైన ద్రవ్యాలను కావళ్ళకు ఎత్తారు. బళ్ళమీద ఎక్కించారు. తూర్యపటహాది వాద్యములు మ్రోగుగా యాత్ర ప్రారంభమైంది. సర్వ వస్త్రధరులైన గోపాలకులు గోవులను, వృషభములను, గోవత్సములను మందలు కట్టించి ఆ వెనుక తోలుకువస్తున్నారు. వృషభ గర్జితములతో, గోవుల, గోవత్సాల అంబారవాలతో బృందావనం పిక్కటిల్లి పోయింది. వృద్ధగోపకులు ముందు నడుస్తూ యాత్ర నడిపిస్తున్నారు. కులీన కుటుంబులయిన గోపకులు స్త్రీలను పాటబళ్ళలో ఎక్కించి గోవర్ధనానికి ప్రయాణంచేశారు. నందుని పాటబండి ఇంద్రుని రథం లాగా అలంకరించబడింది. శ్రీధాముడు తోటిగో కూర్చుండి బండిని తోలుతున్నాడు. ఆ వెనుక తక్కినబళ్లు. పెళ్ళి ప్రయాణంలాగా సాగిపోయింది. శ్రీకృష్ణుడు ఈ ఉత్సవ యాత్రలో ఎక్కడ వున్న వాడో, హఠాత్తుగా బండిదగ్గరకు వచ్చి నిలబడి, లోపలకు తొంగి చూశాడు. అతని కళ్ళు నీలమీద వ్రాలాయి. మన్మథుని పూవుల ములుకులు వాలినట్లు వ్రాలాయి నీల సిగ్గు అనే పూలపటాన్ని కప్పు కొన్నట్లు, అవనతవదన, సితాపాంగవీక్షణ, అతిమాధుర్య వరసు సీమ, రోహిణి చాటుగా అందం దాగిపోయినట్లు ఒరిగిపోయింది. ఇప్పుడు దాని తలలో పూవులు. మెడలో పూవులు, చెవులలో పూవులు, మన్మథుని తూపులు మూర్తిమంతం అయినట్లు వుంది. ఆ తూపులలో శ్రీకృష్ణుని చూపులు మత్తసారంగ పక్షమైన వేగంతో సౌందర్య మధువును అందుకుంటూ వేణువులు ఊదాయి. నీల అనే పుత్తడిబొమ్మలో లావణ్యాలు వెదికాయి. బావ తిరిగి సాగి పోతూవుంటే చూచి ఇంతకంటే మనుష్యులలో ఉత్తముడు ఎవడు అనుకుంది నీల. దేవతలలో ఇంద్రుడే పురుషుడు; మనుష్యులలో బావే పురుషుడు అనుకుంది నీల. తనబావ ఎంతటి ప్రతాపవంతుడు! ఎంతటి తీక్ష్ణబుద్ధి! దేవతలలో సూర్యుడికి, మనుష్యులలో బావను పోలిక చెప్పుకుంది నీల. కాంతిలో, ప్రసాదగుణంలో, సౌభాగ్య

★ హరివంశం ★

గరిమలో బాణుని సాటి ఎవరూ అనుకొంది. దేవతలలో చంద్రుడు ఉన్నాడుగాని అతనికి ఒక కళంకం వుంది. బాణ ఆ కళంకంలేని చంద్రుడు అనుకుంది నీల. బాణ మహాబలవంతుడు. పౌరుషం అంతా మూర్తికట్టి బాణగా ఒరిగి వచ్చింది. మరి బాణ బాల్యచరిత్రం ఎటువంటిది? దేవతలలో బాణతో సాటిరాగలవాడు ఎవరు అనుకుంది నీల. దాని మనస్సుకు తట్టినవాడైన కుమారస్వామి తోచాడు. ఆ కుమారస్వామి ఆరు ముఖాలవాడు. బాణ అటువంటివాడు కాదు. అయినా అద్భుతుడుగాని స్కందునితో బాణను పోల్చుకో వచ్చుననుకుంది నీల. దేవతలే ఇలా బాణకు ఈడు కాకపోతే, ఇక మనుష్యులలో ఎవరూ ఈడు అవుతారా బాణకు అనుకుంది అనకొని నీల తనలో తాను నవ్వుకుంది. దాని తన్మయస్థితిని చూచి బండిలో అంతా ఆశ్చర్యపోయినారు. బృందావనం వచ్చినదగ్గరనుంచీ నీల తీరు అంతా వేరుగా వుంది. మధురలో నీలకు బృందావనం వచ్చిన తర్వాత నీలకు సంబంధమే లేదు. ఈ నీలను చూడగా, తలికి. హర్మదకు. బహుజన్మల భర్తృవతాన్ని భరించిన పతివ్రత దానిలో గోచరిస్తున్నది. శృంగారరస పరిపూర్ణ అయిన నాయికగా గోపీజనకి అది కన్పిస్తున్నది అమాయకమైన తన ప్రేమ, సంస్కరింపబడి. క్రొత్తరూపు దాల్చినట్టు, నీల యశోదకు కన్పిస్తున్నది. శ్రీధామునికి నీలలో అరమరికలు లేని, శిరఃప్రపన్నమైన భక్తి యొక్క మూర్తిని చూస్తున్నాడు. అది వాడి హృదయాన్ని పోలి వుంది. నీల స్త్రీయై కృష్ణుణ్ణి ప్రేమిస్తున్నది. తాను పురుషుడై కృష్ణుణ్ణి ప్రేమిస్తున్నాడు. బండి నడుస్తూ వుండగాని వారికి తెలియడం లేదు. యాత్ర సాగుతూ వున్నాగాని వారికి తెలియడం లేదు. ఎదురుగా గోవర్ధనగిరి చందురూపుడైన కృష్ణుడు అనేకరూపుడై వచ్చేరాగా, అంతా ఆగారు. గోపకులంతా ఆహా! బళ్ళు ఆగాయి. అందరు గిరిదైవతాన్ని ఉద్దేశించి జయజయ ధ్వానాలు చేశారు. అక్కడి ప్రదేశం నానా గిరివ్రజ జనవ్రజ స్థానీయులయిన ప్రజలతో సమ్మర్దం పొందుతున్నట్టు వుంది. ఆ పర్వతం సుందరాన్ని పోలి అమృత్య విల్లుతోంది. పర్వతాన్ని ఉత్సవసమితం అందంగా అలంకరించారు. తోరణాలు కట్టారు. పతకాలు ఎగురవేశారు. గిరిప్రత్యంతధాత్రినంతా గోమయంతో విలిప్తం చేసి, రంగవల్లులు తీర్చారు. యజ్ఞ వేదికలాగా మహనీయ స్థండిలాన్ని ఏర్పాటు చేశారు. గోవర్ధనం, అర్చించడానికి యోగ్యమైన దైవం. ఎవ్వరో, స్థావరమైన రూపాన్ని ధరించినట్టు వుంది. నీల ఆ కొండను చూచి అనుకుంది: 'కొండమీద చెట్లు; చెట్లకు ఆకులు; అవి శ్యామలాలై నిర్మలమైన ఆకాశం చిగురులు చిగురులుగా ఆ చెట్లను అవలంబించి వున్నాయి. పుష్పాలు నక్షత్రలనుపోలి వున్నాయి గిర్యగ్రోన్నతమై తెల్ల మేఘం ఒక్కటి ఆనుకొని వుంది. శ్యామల వర్ణుడు, పీతపుష్పప్రసగ్ధారుడు, మహాపురుషుడు కృష్ణుడు, తెలని ఉష్ణీషాన్ని ధరించినట్టు వుంది కొండ” అనుకొని నీల కృష్ణునివంక చూసింది. గి పూజ నడిపించడానికి కృష్ణుడు అధ్వర్యుడై బ్రహ్మదామాన్ని తీసి, తెలని ఉష్ణీషాన్ని శిరసు మీద ధరించాడు. మెడ ప్రసగ్ధామాలు ధరించాడు. కృష్ణుణ్ణి చూచి ఆ కళ్ళతో నీల మళ్ళీ గోవర్ధనగిరిని చూసింది. గోవర్ధనగిరి కృష్ణుణ్ణి పోలివుంది. నీల కృష్ణుణ్ణి చూడడం, గిరిని చూడటం చూచి గోపికలు దానిని పరిహాసం చేశారు: “ఏమే! పిల్లా! కృష్ణయ్యతో ఆటలకు స్థలాలు వెతుక్కుంటున్నావా?” అన్నారు. అది సిగ్గుపడింది. హర్మద యశోదను చూచి అన్నది. “వదినె! ఇక్కడ అంతా మోటవాళ్ళు! పిల్లను అప్పుడే అట్లా అరడిపెడతారేమి?”. యశోద అన్నది: “హర్మదమ్మగారూ! ఇది మిథిల కాదండీ! బృందావనం; వనం.” అందరు ఆ మాటలు విని గలగల నవ్వారు.

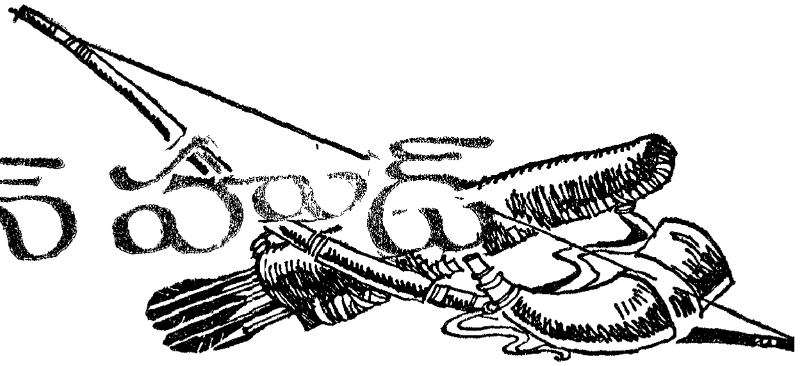
అంతలో గిరిమహం ప్రారంభమైంది. కృష్ణుడు పూజోపకరణాలన్నీ పట్టుకొని, మహనీయమైన వేదికపై గోవర్ధన శైలాన్ని ఉద్దేశించి అర్ఘ్యప్రదానం నడిపించాడు. అర్ఘ్యప్రదానం నడుస్తూ వుండగా తూర్యాలు మ్రోగాయి. వృషభాలు గర్జించాయి. ఆవులు అంభారవాలు చేశాయి. గోపకులు హర్షప్రముదితులైనారు. గోపికాజనం హర్షప్రముదితం అయింది. అప్పుడు అక్కడ పొగలు పరయలు కట్టాయి. ఘృతాకర్షాలు ప్రసరించాయి. మాంసరాసులు ప్రభూత భక్ష్యాలు అన్నకూటాలు ప్రకాశమంతాలు అయినాయి. గోవులతో పశుకులం అయివున్న ఆ పర్వతానికి పూజలు జరుగుతూ వుండగా, గోపకులు తుష్టులయినారు. గోపికలు మనోహరలై భాసిల్లారు. కృష్ణుడు అధ్యక్షుడై ఆ గిరిదైవతానికి బహు అపూపములు బహువిధ పదార్థాలు కలిగొని కల్పితమయిన భక్ష్యాలు, పాయసాలు. నైవేద్యం సమర్పించాడు. గోపాలుర చేత ఆ కొండకు గంధమాల్యాది పూజలు

నిర్వర్తింపజేశాడు. ధూపదీప నైవేద్యాలు పెట్టించాడు. ఆ తర్వాత గిరియజ్ఞం జరిగింది. యజ్ఞానికవలయు సర్వసామాగ్రులను, సంభారాలను సంపాదించుకొని, ఋత్విక్ బ్రాహ్మణులను రప్పించి, వారిచేత గోపకులు గిరియజ్ఞం నడిపించారు. పదపడి అవభృథస్నానాలు పూర్తిచేసుకున్నారు. శ్రీకృష్ణుడు ప్రధానుడై, ఈ గిరియజ్ఞాన్ని నడిపించిన కారణంచేత, అతడు ముందుగా మధుప్రాశనం చేశాడు. మహా ఇష్టంతో ఆ కృష్ణుడు పాలను గ్రోలగా, యజ్ఞం నిర్విఘ్నంగా పూర్తి అయినట్లే గోపకులు భావించారు. అంతలో ఒక అద్భుతం వారికి దృష్టిగోచరం అయింది. ఏ అపూపాలను, పాయసాలను అన్నాలను, మాంసాలను, శ్రీకృష్ణుడు తానై గిరిదైవతానికి నైవేద్యం పెట్టాడో, ఆ అపూపాలు పాయసాలు, అన్నాలు మాంసాలు, కుప్పలుగావున్నవి, విచిత్రంగా హరించిపోతున్నాయి. ఇది ఏదో అద్భుతం జరుగుతున్నదని, ఉత్సవదిదృక్షచేత వచ్చిన జనం అంతా అనుకున్నారు. నీల స్త్రీలలో వుండి ఈ అద్భుతాన్ని తిలకిస్తూ, తన్మయీ భావాన్ని పొందుతోంది. ఆపిల్లలో కదన, కలుగుతున్న, మార్పును అంతా చూస్తున్నారుగాని, అసలు విషయం రోహిణీదేవి మాత్రమే కనిపెట్టింది. నీల ఒకసారి తనదృష్టిని కృష్ణునిమీదకు పరుపుతుంది. ఇంకోసారి కొండమీదకు పారిస్తుంది పారించి తనలో ఏదో అనుకుంటుంది. "ఏమే! ఏవిటేలోపల అనుకుంటున్నావు? మేము వినకూడదా?" అంది రోహిణి. తక్కిన గోపికలకు అప్పుడు అక్కడ జరుగుతున్న అద్భుతమే అద్భుతము కాగా, ఇక్కడ ఈ నీలలో తోస్తున్న అద్భుతపరివర్తన అంతకన్నా అద్భుతంగా వుంది. "అమ్మా! రోహిణీతల్లీ! నేను ఆగిరిపై ఒక చెట్టునై ఎందుకుపుట్టానుకాదు! ఆ గిరిమీద ఏ వీరుంధానో ఎందుకు అయినాను కాదు. అప్పుడు నాజన్మ ఇంతకన్నా సార్థకంఅయివుండేది. చరితార్థం అయివుండేది" అంది. అని కృష్ణునివంక చూచింది. తిరిగి గిరివంక చూచింది. "ఈపిల ఏమిట? దానిలో కలుగుతున్న ఈ భావపరిణామం ఏమిటి?" అనుకుంది రోహిణి. "తల్లీ! మీరు ఆ గిరిని చూస్తున్నారా? స్వామి చలాకృతియై, అచలాకృతియైన తన్ను తాను ఆరాధించుకొని, తనకు తాను నైవేద్యం అర్పించుకొని, తనకుతానై ఆరగిస్తున్నాడు. తల్లీ! నన్నుకూడా అట్లా ఆరగించవలసిందని స్వామికి చెప్పరాదా? స్వామికి మీరంటే ఎక్కడ లేనిగౌరవమువుంది" అని గద్గదయై అభిప్రార్థనంచేసింది. ఉత్కంఠచేత దాని శరీరం రసమయమైనట్లు వుంది. దాని కన్నులు రసకాసారములయినట్లు వున్నాయి. దాని శరీరం గరుపారింది. పరమేశ్వరుడైన విష్ణువుయొక్క మహాస్పర్శచేత భూదేవత పులకాంకితగాత్రిఅయినట్లు వుంది. రోహిణి అప్పుడు కృష్ణుణ్ణి చూచింది. గిరిని చూచింది. ఆ గిరి కృష్ణుణ్ణిపోలివుంది. అదే నీలవర్ణం; అదే అందం; అదే ఆకారం; ఆగిరి కృష్ణమూర్తియై నైవేద్యోపహారాలను ఆరగిస్తున్నది. రోహిణికి అద్భుతమైపోయింది. "నీలే! నీవు తండ్రి మనస్సునే" అంది. నందగోపుణ్ణి పిలిచి "ఈఅద్భుతాన్ని దర్శించావా?" అన్నది. "ఆ! దర్శిస్తూనే వున్నాను" అన్నాడు నందుడు. "అది కాదు, ఇది" అంటూ రోహిణి ఆనందునికి ఆగిరిని చూపించింది. నందుడు చూచాడు. అది ఏమిదర్శనం! అచింత్యమైన దర్శనం! అవ్యవహార్యమైన దర్శనం! అగ్రాహ్యమైన దర్శనం! అప్పుడు తన నేత్రాలకు అది చింత్యమై, వ్యవహార్యమై, గ్రాహ్యమై కన్పిస్తున్నది. 'యశోదే! యశోదా! స్వామిని నీవు పెంచినవు: ఈ రూపాన్ని దర్శించు" అన్నాడు. యశోద చూచింది. ఆమూర్తి బాలుడై పూతన చనుబాలు గ్రోలుతున్నట్లు, శకటుణ్ణి తన్నుతున్నట్లు, యమళార్జునభంజనం చేస్తున్నట్లు, కాళీయఫణి ఫణామండలంమీద నాట్యం చేస్తున్నట్లువుంది. ఇప్పుడు గిరియై, ఆగిరిలో తానై కృష్ణునిమూర్తి కన్పించింది. కృష్ణుని ఉదయం అప్పుడు దేవకి పొందిన ఆనందమే ఆనందం! ఇప్పుడు యశోద పొందిన ఆనందమే ఆనందం! ఆదంపతులు ఆగిరికి అక్కడే సాగిలపడ్డారు. "భగవన్! నేను నీచేతులలోనివాణ్ణి. నీకు దాసుణ్ణి. కింకరుణ్ణి. నన్ను ఆజ్ఞాపించు" అన్నాడు నందుడు. నందుని ఈవర్తనం అందరికీ ఇంకో అద్భుతమై తోచింది. "నందయ్యా! ఎవరా భగవంతుడు? ఇంద్రుడేమైనా నీకు ప్రత్యక్షం అవుతున్నాడా? మనమీద కోపగించడం లేదుగద!" అన్నారు. "అట్లా ఆ కొండను చూడండి. నిర్మలమైన మనస్సులతో చూడండి" అన్నాడు నందుడు. వారు చూచారు. ఆశ్చర్యపోయినారు. అక్కడ ఆకొండ అధిత్యకమీద ఎవ్వరు? కృష్ణునిలాగా వున్నాడే! మరి ఇక్కడ ఈ కృష్ణుడు? వారు ఆ అద్భుతాన్ని భరించలేకపోయినారు. "కృష్ణా! కృష్ణా! నువ్వు భగవంతుడవి. నువ్వు ఎంత దాస్తేమాత్రం అది దాగుతుందా?" అన్నారు. వారుకూడా గిరికి సాగిలబడి మ్రొక్కారు. కృష్ణుడుకూడా వారితో గిరికి సాష్టాంగప్రణిపాతంగా వందనం ఆచరించాడు. "తనకుతానే ఈ వందనం ఏమిటి?" అనుకుంది నీల. తనలోవున్న కృష్ణునికి తాను ప్రణామంచేసింది.

కుంభుడుగాని, ధర్మదగాని. అసలు ఈ లోకంలో వున్నట్లు లేరు. బృందావనంలో అడుగుపెట్టినదగ్గరనుంచీ వారికి అంతా అద్భుతంగానేవుంది. ఇది సర్వసాధారణమైనలోకంగా లేదు. ప్రలంబవధ! ఇప్పుడు ఈ అద్భుత దర్శనం! యిట్టి అద్భుతాలు ఇక్కడ తప్ప మరియెక్కడనైనా జరిగాయా! జరిగితే తాము చూచారా? కుంభుని మనస్సు అప్పుడు యోగియొక్క మనస్సును పోలి అభయం అయిపోయింది. ధర్మద నీలను చూచి, ఆ కూతును కన్నందుకే తన జన్మ ధన్యమైంది అనుకొన్నది. శ్రీధామునకు ఇందులో క్రొత్తయేమీ కన్పించలేదు. వాడికి బావదేముడు; బలరాముడు దేముడు. వాళ్ళు ఇంతకన్నా అద్భుతాలు చేయగలరు. వాడు నీలదగ్గరకువచ్చి "నీలీ! నేను చెప్పలేదుటే" అన్నాడు. నీల "అవును, అవును" అంది. అక్కడి సర్వగోపాలగోపాలీప్రకరము మున్నూ సర్వాంగప్రణిపాతంగా "భగవన్! మేమంతా నీ చేతిలోని వాళ్ళం; నీకు దాసులం; కింకరులం; ఏమి ఆజ్ఞాపిస్తావు" అంటూ అభిప్రార్థనం చేస్తున్నారు. ఆ అభిప్రార్థనాన్ని గిరియైన దైవం, దైవం అయిన గిరి వినినట్లు, ఆ అభిప్రార్థనాన్ని అనుగ్రహించినట్లు, గిరిప్రభవాలై ఈమాటలు విన్పించాయి: "మీపూజ నాకు నచ్చింది. నేను మెచ్చాను. తృప్తి పొందాను. ఇగ ఆదిగా మీరు ఈ అద్రిమూర్తినైన నన్ను దైవంగా ఆరాధించాలి. అప్పుడు మీ కోరికలు ఏ కొరతా లేకుండా తీరుతూవుంటాయి. గోవులు ఎక్కడవున్నా సరే నిత్యామృతస్యందినులై మిమ్మల్ని పోషిస్తూ వుంటాయి. నేను కూడా మీ మీది ఆదరంచేత ఇచ్ఛాశరీరినై మీలో విహరిస్తూ వుంటాను. శివశ్చవోభవిష్యామి, మద్భక్తానాం వనేచరః రంస్యేచ సహ యుష్మాభిర్యథా దివిగత స్తథా."

మేదినిమీద ఈ కృష్ణునకు గిరిశృంగంమీద ఆకృష్ణునకు గోపముఖ్యులు పొంగి చేతులెత్తి, కేల్మొగిచి, నమస్కారాలు చేశారు. ఒక్క మనుష్యులేకాదు; అప్పుడు అక్కడి స్థావరజంగమాత్మకమైన సర్వ జగత్తున్నూ, ఆ మహామూర్తికి నమస్కారం చేస్తున్నట్లు తలలు వంచింది. ఆవులు అంభారవాలు చేస్తూ ముంగటకు వచ్చాయి. తలలు ఎత్తి కొండమీది కృష్ణుణ్ణి చూచి, తలలు వంచి భూమిమీది కృష్ణుణ్ణిచూచి కళ్ళల్లో ఆనందాన్ని చిమ్ముతూ, చెవులు గరుపారగా, చిందులు త్రొక్కాయి. గిరిశృంగస్థితుడైన దైవం మళ్ళీ ఇట్లా అన్నాడు: "నందగోపుడు మొదలైన గోపకులు నాకు చేసిన ఈ పండుగకు సంతోషించాను. ఆ గోపకులకు ప్రీతిగా ధనాలు ఇస్తున్నాను. అన్నిధనాలలోను నాకు గోధనాలు ప్రీతికరాలయినవి. ఆ గోవులను వెంటనే నా దగ్గరకు తీసుకురండి. నాచుట్టూ ప్రదక్షిణాలు చేయించండి. అందువల్ల నాకు కలిగే ప్రీతి మరి ఎందువల్లను కలుగదు". ఈ మాటలు చెప్పి ఆ మూర్తి అంతర్ధానగతుడైపోయినాడు. అంతా అప్పుడు ఒక్కసారిగా భూమి మీది కృష్ణునివంక

(55-వ పేజీ చూడుడు)

రాబిన్ హుడ్

13

(గతసంచిక తరువాయి)

అది అందమైన వెన్నెల రేయి!

చల్లగా తెల్లగా హాయిగా ఉంది. ఆ రేయిలో హాయికీ హాయిలో రేయికీ దూరం లేదు. అవి రెండు కావు. ఆ రెండూ ఒకటై పండు పండి పండు వెన్నెల కాస్తున్నాయి. నీలి దుప్పటంలో పకపకలాడుతున్న పాపలా ఉన్నాడు చందమామ కొందరికి. వాళ్లకి పాల పాపలు న్నారు. మరికొందరికి చందమామ అందరాని అందమైన పండులా ఉన్నాడు. వీళ్లకు పెళ్లి కాలేదు. ఇంకొందరికి చందమామని చూస్తే కందగడ్డవుతోంది మొహం. వీళ్లు పెళ్లిళ్లు చేసుకుని కొత్తగా మత్తుగా ఉన్నారు.

హాయికదా అని వీళ్లు వెన్నెల లోకి వస్తే రేయికదా అని చందమామ కనిపించేవాడు! వీడికి వేళా పాళా లేదు అనుకునేవాళ్లు వీళ్లు. ఆ మాటకైనా మొహమాట పడి మొహం మాటు చేసుకోటం లేదు చందమామ!

'మబ్బు గుల్లాలమీద బబ్బుని చందమామయ్య దగ్గిరికెళతా' నసే పాలబొసల పాపలు హాయిగా కన్ను మూతలు పడి అన్నంతపనీ చేసేస్తున్నారు!

'అందమైతే నుటుక్కు అర్థం ఉండఖర్లా—ముక్కూ మూతీ లేని సిబ్బె మొహం' అన్నట్టు ఓ నిక్షేపరాయుడు మూతి ముప్పైమూడు వంకర్లు తిప్పి అటు తిరిగి పడుక్కున్నాడు చందమామను చూడకుండా.

'అదేంట్రా నీ మొహం—అంత చందంగా ఉంటే అందమామా' అని మరోడు సరోజాగా అనేశాడు.

"అందమామా వేంటిరా నీ బొంద మావం" అంటూ వాడు మరో చురక అంటించాడు.

శుభశ్రీ

'ఎంత చల్లగా ఉంది వెన్నెల' అని ఓ నిక్షేపరాయుడు ఎదురొమ్ము అరచేత్తో అదుము కున్నాడు.

'నీకేవఁన్నా మతిగానీ పోయిందా. ఒకటే మంటగా ఉంటే చల్లగా వుందిట. వెన్నెల వేడికి మాడి సేపుస్తుంటే—ఎక్కడ దొరికారోయ్ మీరంతా' అన్నాడు విసుగ్గా మరో నిక్షేపం!—ఇతనో పల్లెటూరి పిల్లదాన్ని చేసుకోవాలనుకుని నానా తంటాలూ పడి—ఎప్పుడూ ఆమెని గురించే ఎన్నో అనుకుని ఓ చెట్టునానుకుని కునికిపాట్లు పడుతున్నాడు.

మరోపక్క లిటిల్ జానూ, ఫ్రయర్ టక్కూ ఆ వెన్నెట్లో పడుకుని చల్లగా కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. దూరాన ఎక్కడో అడవి చెట్టుమీదినించి 'స్కైలార్కు' పిట్ట పాటపాడుతోంది. ఆపాట చందమామలా అందంగా, వెన్నెల్లా చల్లహాయిగా, గాలుల్లో సన్నసన్నగా వినిపిస్తోంది. ఫ్రయర్ టక్కు చటుక్కున లేచి కూచుని 'హాయిగా ఉందికదూ' అన్నాడు.

'అవునుమరి వెన్నెలరేయికదూ' అన్నాడు లిటిల్ జాన్.

'సరిసరేగాని హాయీ రేయీ అక్క చెల్లెళ్లేంటి చెప్మా' అన్నాడు ఫ్రయర్ టక్ నిజంగానే తెలీక.

వాళ్ళకిది రేయా, హాయా అనే ఆలోచన పట్టుకుంది. ఇద్దరికీ తేడా వచ్చింది.

లిటిల్ జాన్ కీ ఈ సందేహం ఉంది. కాస్సేపు ఆలోచించి "నాకు చూస్తే అసలీ హాయీ రేయీ అనేవి రెండు కాదు ఒకటేనని పిస్తోంది. ఎందుచేతంటే నువ్వూ నేనూ యిద్దరం కద! నువ్వు ఫ్రయర్ వాయె-నేను జాన్నయితిని. నువ్వు వేరు, నేనువేరు మనుషులం—నీకలా నాకిలా అనిపించకపోతే నువ్వు నువ్వూకాదు నేన్నేనూ కాదు. ఏవంటావ్? ఇంతకూ ఏదైనా సరే— రాబిన్ చూడు-మనకిదొర—వాళ్లకి

దొంగ. నాకు మంచివాడు — షెరీఫ్ కి వంచకుడు. తమాషాదియ్యా ఇద్దిదే నాయ్ గమ్మత్తూ!" అన్నాడు లిటిల్ జాన్! ఫ్రయర్ ఆశ్చర్యపోయాడు.

'అయినా రాబిన్ వంటి రేడు మనవాడై సైదోడై వుండగా ఇది రేయిగాని హాయిగాని అవ్వాలి. మరోలెట్లా అవుతుంది' అని బిగ్గరగా నవ్వాడు ఫ్రయర్.

'ఉండు' అంటూ చెయ్యి చూపుతూ లేచి కూర్చున్నాడు లిటిల్ జాన్.

'ఇదుగో అటు విను' అన్నాడు చెవి వోరగా పెట్టి. జాన్, ఫ్రయరూ యిద్దరూ చెవులురిక్కించి విన్నారు.

ఏదో చల్లటి పాట! గుండె ఝల్లు కేహో!! మనసు ఝుమ్మనే పాట!! ఏం పాట? ఎక్కడి పాట? ఎవ్వరి పాట? పాట? లేదా మనం వినడం పొరపాటా? జలిబిలి గిలిగింతలు పెట్టి పులకింతలు రేపుతున్న ఈ పాట ఏ పొటన ఇలా వస్తోంది?

హాయికదా ఇది మాయకదా
తీయని వెన్నెల రేయికథా—
చిలిపిగ నవ్వే చిన్నరి తారలు
వంపులు తిరిగే వెన్నెలధారలు
పాలపాల విరిసే తెలితెలి మబ్బులు
తెలిమబ్బులపై తేలే ఊహలు! —
నీలిగతోచే నీ కనుసన్నలు
నాలో పాడే వెన్నెలసన్నలు—
నీనీడలు కట్టిన మేడలు
ఆమేడలలో ఆటలు పాటలు! —
గాలుల గుసగుసలాడిన హాయి
జాలిగ నాకెను కాదు పరాయి.
ఏలా బేలా కలుపవు చేయి
నాలో నీదే పున్నమ రేయి—

..."ఆ పాట చందమామ పాడుతోందా ఏమిటి?' అన్నాడు ఫ్రయర్!

"ఊహూఁ" అంటూ తల అడ్డంగా కాదని తిప్పి — "కాదోయ్. ఎప్పుడూ కనిపించే వెన్నెల ఇప్పుడు వినిపిస్తోందల్లే ఉంది! చూడ్డానికి తెల్లగా వినడానికి చల్లగా ఉంటుందన్నమాట వెన్నెల!!" అన్నాడు లిటిల్ జాన్. విన్నాడు ఫ్రయర్. అలా అన్నప్పుడతనికి, ఇలా విన్నప్పుడితనికి 'ఆహా' అనిపించింది — 'ఓహో' అనిపించలేదు ఎవరూ అనలేదు.

ఇద్దరూ లేచి పాటవైపు బాటపట్టి సూటిగా వెళ్లారు.

వెన్నెలలో జలతారు వెలుగు జిలుగులతో వెన్నెలవాగు పరవాగా జారిపోతోంది. ఆ సెలయేటి ఒడ్డున రాతిమీద పులిలా కూచున్నాడు ఎవరో మనిషి — అతనిపక్కనే ఓ అమ్మాయి కూడా ఉంది. మరీ దగ్గరకెళ్ళి చూశారు తుప్పల్లోంచి వీరిద్దరూ.

వాళ్ళ కళ్ళను వాళ్లు మొదట నమ్మలేకపోయారు. కాని నమ్మిచెప్ప వాళ్లు లేరని నమ్మారు చివరకి!!

ఆ కూచున్నది మేరియన్ ప్రియుడు రాబిన్. ఆ ప్రక్కన అతని ప్రేయసి మేరియన్. ప్రియుడూ — ప్రేయసీ కలసిన కొత్త సంగీతమై చల్లగా వినిపిస్తోంది! వెన్నెలై పొంగి పోతోంది. పిల్ల మనస్సై పొంగి పోతోంది.

ఫ్రయర్ అద్భుతంగా ఆశ్చర్యపడిపోయి 'ఈటె పట్టే వాడు 'ల్యూటు' పట్టినా ఈపాటికి ఈనాటికి రాజయిపోయేవాడు. రాజా రాలు

"హాయికదా ఇది మాయకదా తీయని వెన్నెల రేయికథా" అంటున్న రాబిన్, అనుకుంటున్న మేరియన్!!

పులో మోజుగా తెచ్చుకున్న ఈ 'లూటు' ఏ మూలో పడుండా ల్సిందే అనుకున్నా. చూడు జాన్. మన వాడెంత వాడో! లూటు కూడా లోటు చేయడు.' అంటూ ఆనందపడ్డాడు.

లిటిల్ జాన్ గుండె నిండుకుండల్లే తేనెతో నిండిపోయినట్లయింది.

'మనదొర నిజంగా దొంగే— ఎందుకనూ? తనకు సంగీతం వచ్చని మనకి చెప్పాడా? ఎవరికీ తెలీకుండా ఎప్పుడు ఎవరిగుండెలోంచి దోచుకున్నాడో ఈ పాట—' అంటూ ఆ పాట ఆలోచించుకుంటూ ఉండిపోయాడు.

అంతలో పాట అయిపోయింది. మేరియన్ రాబిన్ ఒడిలో వాలిపోయింది. ఆమె లేడిలా నాజూగ్గా వుంది. వెనక్కి తిరిగి చూసే సరికి వందమంది ముంద కనిపించింది. వీరులూ, నిక్షేపరాయుళ్లూ అంతా వచ్చేశారు.

'ఇస్' అని సైగ చేశాడు ఫ్రయర్. వీళ్లంతా చల్లగా దూరంగా అడివిలోకి వెళ్లిపోయారు.

"చూడండి. మన రాబిన్‌దొర ఇంతవరకూ కేవలం వీరుడనీ ఈటె పట్టగలవాడనీ మనమంతా అనుకున్నాం. కాని ఇంత రసికుడనీ, పాటకుడనీ, లూటు కూడా వాయించగలడని మనకి తెలీనే తెలీదు! అతను ఎప్పుడ్ నేర్చాడో మనకి తెలీదు. ఇవాళ యింతటివాడని తెలుసుకున్నాం. రాబిన్ పరగణాకే కాక మనకూడా దొంగే—దొంగతనంగా సంగీతం దోచేసుకుని దాచేసుకున్నాడు." అన్నాడు ఫ్రయర్.

ఓ నిక్షేపరాయుడు అందుకుని "మేరియన్ దొరసానికి ఒక్కదానికే పాడి వినిపిస్తున్నాడు చూడు మనం మాత్రం మాటతప్ప పాట వింటానికి పనికిరాం కాబోలు ముందొచ్చిన కొమ్ములకన్న వెనకొచ్చిన చెవులు వాడిట! ముత్తానికి భలేవాడే!" అని బోళాగా అనేశాడు.

అకనికంటె ఘనుడు ఒకడు— "మేరియన్ దొరసానికిమాత్రమే వినిపిస్తే నరే—ఏదో వినిపించుకున్నాడనుకుందాం. నా వెర్రికూలా— చెట్లు, పుట్ట, కొండరాళ్లు, సెలయేళ్లూ అన్నిటికీ ఆపాట అదే పాటగా వినిపించాడే. ఆపాటి మనం చెయ్యకపోయామా అంట!" అనేశాడు.

ఈ గొడవలో ఇంతలో వెనక నించి వెన్నెలనీడల్లో కలిసిపోతూ రాబిన్ హుడ్డూ, మేరియన్నూ వచ్చారు. వాళ్ల గొడవంతా విని వెన్నెల్లా నవ్వేశారు.

"ఇంతకూ నువ్వు పాటవా బందిపోటువా" అని అడిగి - నిలబెట్టిఅడిగానే అనుకున్నాడు ఓ వీరుడు!

"నేననేది వింటే తియని పాటని— వినకపోతే బందిపోటుని" అన్నాడు రాబిన్!!

'ఇహ మేం నీ పాటతప్ప మాట వినం' అన్నారు నిక్షేపరాయుళ్లు.

ఆ ఒక్కమాట అదో పాటగా వినిపించింది రాబిన్‌కి. అలా పాటలతో, మాటలతో ఆపూట ఆ తోటలో బాటసారై చల్లగా వెళ్లిపోయింది. ★

ఒకరోజు మా తమ్ముడు బస్సులో చేసిన తమాషా తలచుకుంటే ఇప్పటికీ నవ్వు వస్తుంది.

అసలు ఆ తమాషా ఏమిటంటే, పాపం! మా తమ్ముడు ఎక్కడ నేర్చాడో కాని, ఆవలింత వచ్చి నప్పుడు నోటిదగ్గర చిటిక వేసుకోవటం అలవాటు చేసుకున్నాడు. ఇంట్లో మేము ఎంత మందలించినా ఆ అలవాటు మానుకోలేకపోయాడు.

మొన్న వేసవిలో మా యింట్లో వాళ్ళమంతా కలసి, సరదాగా ఏదైనా పల్లెటూరిలో నాలుగు రోజులు గడపివద్దా మనుకొని, బస్సులో, మాకు ఇరువై మైళ్ల దూరంలో ఉన్న బిక్కవోలు అనే ఊరుకి బయలుదేరాం. నేనూ, మా తమ్ముడు ఒకే సీటులో కూర్చుని, రోడ్డు ప్రక్కనున్న పంటకాలవని, చేలనిచూసిఆనందిస్తున్నాం ఇంతలో ఎవరో ఒకావిడ వచ్చి నా ప్రక్కన కూర్చుంది. కొంచం సేపటికి, పాపం! ఆవిడకి ఆవలింతవచ్చి ఓ ప్రక్కగా తిరిగి ఆవలిస్తోంది. చేలను, పొలాలను చూస్తూ, తన్మయత్వంలో ఉన్న మా తమ్ముడు వాడి పొమ్మే నో పోయినట్లు గబగబా ఆవిడ నోటి దగ్గర చిటికలు వేయటం మొదలు పెట్టాడు. ఆవిడ ఒక్కసారిగా ఉగ్ర రూపం ధరించి, మా వాడిని తిట్లకు లంకించుకుంది. అప్పుడు మేమంతా కలసి, ఆవిడకి సర్ది చెప్పేసరికి మా తాతలు దిగివచ్చారంటే నమ్మండి!

ఈ సంఘటన జరిగిన తరువాత, ఎవ్వరూ చెప్పకుండానే, మా తమ్ముడు ఆ అలవాటు పోగొట్టుకున్నాడు. ★

—కల్లూరి అనంతలక్ష్మి

ఎలుకపిల్ల సాహసం

★ విజయలక్ష్మి ★

"తాతయ్యా! తాతయ్యా! మాకో కథ చెప్పవా?" అన్నారు సాయంత్రం ఆడుకొని అలసిపోయిన పిల్లలు. అరుగుమీద కూర్చొని చుట్టకాలుస్తున్న తాతయ్య దగ్గర చేరి "తాతయ్యా! నాకు నువ్వు నిన్న చెప్తానన్న ఎలుక పిల్లకథ చెప్పవా" అంది తాతయ్య మెడకు చుట్టుకుపోతూ సరళ. బాబు "నాకు నక్క కథ కావాలి తాతయ్యా" అన్నాడు. "కాదు నాకు రాబిన్ హుడ్ కథ చెప్పాలి" అన్నాడు క్రిష్ణ. రాబిన్ హుడ్ సాహసాలు వినడానికి కుతూహల పడే తక్కిన పిల్లలు కూడా క్రిష్ణకే బలపరిచారు. 'సరళ అందరికన్నా చిన్నది కనుక అందుకని యివాళ దానికథ చెప్తా రేపు బాబు గాడికథ, ఆ తర్వాత యింకన్నీ మీ కథలే' అన్నాడు తాతయ్య. విజయ గర్వంలో రెండింతలైన సరళ ముఖం వంక చూస్తూ క్రిష్ణ పాపం నీరసించిపోయాడు.

"అనగా అనగా ఒకవూరిలో ఓ ఎలుక పిల్ల వుంది" అన్నాడు తాతయ్య. "నీలా కథలు చెప్పే తాతయ్య వున్నాడా తాతయ్యా ఆ యెలుక పిల్లకి?" అని కొంటెగా నవ్వింది సరళ. "దానికి అమ్మా, నాన్నా వున్నారా తాతయ్యా?" అని అడిగాడు అమాయకంగా బాబు. "దానికి ఆడుకోటానికి ఫుట్ బాల్ వుందా తాతయ్యా?" అని క్రిష్ణ ప్రశ్నించాడు. తాతయ్యకి ఊపిరాడలేదు సమాధానాలు చెప్పేందుకు.

"నన్ను కథ చెప్పనిస్తారా? లేదా?" అని కొంచెం కోపం నటిస్తూ అనే సరికి మళ్ళీ అంతా గప్ చిప్ అయిపోయింది.

ఆ యెలుకపిల్ల ఓ కలుగులో నివసిస్తుండేది. సరళలాగ అందరికంటే చిన్నదవటం మూలంగా దాన్ని కన్నం వదలి బైటికి రానిచ్చేవారు కాదు దాని అమ్మ నాన్న.

ఒకరోజు దానికి బైట యేముంటుందో చూడాలని బుద్ధిపుట్టింది. మరి అమ్మ నాన్న వుంటే బైటికి రానీయరుగా అందుకని సమయం కోసం ఎదురు చూడసాగింది ఆ చిన్నారి ఎలుకపిల్ల.

హమ్మయ్యా! ఎదురుచూచిన రోజు రానే వచ్చింది. ఆరోజు అమ్మ, నాన్నా, అన్నా, అక్క అందరూ ఆహారం కోసం వెళ్ళిపోయారు. అప్పుడు యెలుకపిల్ల యేం చేసిందో తెలుసా? ముందు కన్నంలోంచి బుర్ర పైకి పెట్టి చూసింది. అది తెల్లవారు ఝాము ఇంకా చీకటిగా వుందేమో అంతా మసకమసకగా కనబడింది పైకి ఒక్క గంతేసింది. ఎక్కడా అలికిడి లేదు. అంతా తన రాజ్యమే అనుకొని యింకా ముందుకు సాగింది. అక్కడే దానికి కోళ్ళగూడు దానికి కొంచెం దూరములో ఒక గిన్నె ఆ గిన్నెలో కోళ్లు తినగా మిగిలిన మేతా కనిపించాయి. ఆ మేత కడుపునిండా తిని "అమ్మా నాన్నా తన్ను యెందుకు పైకి రానీయరా?" అనే ఆలోచనలో పడింది. అంతట్లోకే కోడిపుంజు "కొక్కొరోకో" యని కూసింది. దానికి అదిరిపడి అటుతిరిగి చూసింది. అదోక పెద్ద జంతువనుకుంది. దాని సూది ముక్కు చూసి పొడిచేస్తుందేమోనని భయపడి గిన్నె వెనుక నక్కి దిక్కులు చూడసాగింది. అక్కడే పడుకున్న ఓ పిల్లి దానికంట బడింది. అమ్మ ప్రతిరోజూ వర్ణిస్తుండే క్రూరమైన జంతువు. తమ శత్రువు యిదేనేమో ననుకుంది కాని దానికళ్ళకు ఆ జంతువు అమ్మ వర్ణించేంత క్రూరంగా కనబడలా. అయినా యింకొంచెం ముందుకు వెళ్ళి బాగా పరిశీలిద్దామనుకొని, రెండడుగులు వేసేసరికి, కోడిపుంజు రెక్కలు దులుపుకొని మళ్లీ "కొక్కొరోకో" యని కూసేసరికి కోడిపుంజు తనను పొడవటానికి చేస్తున్న సన్నాహమనుకొని హడలిపోయి గుండెదడతో యేం చెయ్యడానికి తోచక అలాగే నిలుచుండిపోయింది. పిల్లి సగం విప్పిన కళ్లు చూసేసరికి భయం మరీ యెక్కువైంది. భయంతో సతమతమౌతున్న యెలుకపిల్లకు మెరుపులాంటి ఆలోచన తట్టింది. వెనకు తిరిగి చూడకుండా, ముందూ వెనకా ఆలోచించకుండా కన్నందగ్గరకు ఒకటే పరుగు తీసింది.

దుప్పటి ముసుగుపెట్టి వణికిపోతూ పడుకున్న పిల్లను, అప్పుడే వచ్చిన

శశిహృదయం

(19-వ పేజీ చూడండి)

మాటా మంచీ లేదు". అత్తగారు తనకేమీ తెలియదని చెప్పింది.

"రెండు మూడు రోజులుగా ఆయన తనలో తనే బాధపడిపోవడం లేదు. పోనీ మనస్సులోని విషయం చెబితే బాగుండును".

"గదిలో నున్న భర్తకు వినిపించేలా అంది శశి.

"మనస్సులోని విషయాన్ని ఇదిగో ఇప్పుడు చెబుతున్నాను విను. నువ్వు వెంటనే ఉద్యోగానికి రాజీనామా ఇవ్వాలి అంతే" మండుతున్న పాండు రోషంతో తూలుతూ వచ్చి గట్టిగా చెప్పేడు శశితో.

"అదేమిటండీ.... ఇంత కోపం ఎందుకూ?

"నువ్వు నన్ను సరే మాటాడించ నక్కరలేదు నాతో కాపురం చెయ్యాలని ఉంటే వెంటనే ఉద్యోగం మానివెయ్యాలసిందే" రెండవసారి గర్జించేడు పాండు.

ఆ పరిస్థితులలో తని కోపమునా మాట్లాడితే ఇంకా రెచ్చిపోతాడు. కాని నిజం తెలియాలి. ఏదో తప్పేదైనా చేసుండకపోతే ఇంత కోపం రాదు. అనుకొని నెమ్మదిగా సమాధానం చెప్పింది శశి.

"ఎలాగే మానేస్తానండి ఉద్యోగం నాకేమీ అభ్యంతరం లేదు. మీ కిష్టం లేనిపని నేనెందుకు చేయాలి? దీని గురించి మీరింత మనస్సు పాడుచేసుకుంటారనుకుంటే ఇంతకుముందే మానివేసి ఉండేదానిని కదా. వచ్చే నెలయినా పైకం పోవాలు ఎందుకు కావాలని చేస్తున్నాను." శశి అత్తగారికి వినిపించేలాగ అంది భర్తతో.

ఆ మరునాటినుంచి శశి ఆఫీసుకు వెళ్ళడం మానేసింది. ఇంటి దగ్గరే ఏదో చదువుకుంటూ కాలక్షేపం చేస్తూంది.

శశి ఉద్యోగం మానివేసినప్పటినుండి పాండు ఓలాగా నెమ్మది పడ్డాడు. ఎప్పటిలాగ భార్యతో అనురాగంగానే ఉంటున్నాడు. కాని అంతలో కథ అడ్డం తిరిగింది.

శశిని ఉద్యోగం మానిపించి పదిహేను రోజులు కాలేదు పాండు పనిచేసే కంపెనీ మూసివేస్తారనే వార్త బయలుదేరింది. నష్టాలు ఎక్కువై నడపడం సాధ్యం కాలేదని మూసివెయ్యడం నిజమయింది. ఇది పిడుగువంటి వార్తగా పరిణమించింది పాండుకు. ఏమీ తోచలేదు. ఇప్పుడు తను భార్య కూడా నిరుద్యోగులే. తిరిగి తను ఇంటికి వెళ్ళి ఈ ఘోర విపత్తును చెప్పి వాళ్ళను బాధపెట్టడం తప్ప ప్రయోజనం లేదు. రెండు మూడు రోజులుగా ఇంటివైపు తిరిగి చూడలేదు పాండు. అక్కడ అక్కడ కాలక్షేపం చేస్తూ ఆఫీసు పనిమీద ఏదో ఊరికి వెళ్ళినట్లు ఉత్తరం ద్వారా ఇంటికి తెలియచేశాడు. కాని శశి ఇదేమీ నమ్మలేకపోయింది. కంపెనీ మూసివేసిన వార్త ఆమెకూ తెలిసింది. భర్త మనస్సును గ్రహించింది. అతను చిన్నబుచ్చుకొని, ఇంటికి రావడానికి ముఖం చెల్లక సంకోచపడుతూ తప్పించుకు తిరుగుతున్నాడని నిర్ధారణ చేసుకుంది. తన భర్తను ఎరిగిన ఒకరిద్దరు మిత్రులతో ఈ విషయం చెప్పింది. తను అన్వేషణకు బయలుదేరితే అత్తగారు మరీ బెంబేలు పడుతుందని అసలు విషయాన్ని చెప్పకుండా తనూ ఇంట్లోనే వుండిపోయింది శశి.

ఇంకొక్క క్షణం దాటితే పాండు దొరకకపోయేవాడే ఏమో! కాని తెలివితేటలుగా పనికట్టి సముద్రపొడ్డునుంచి బయటకు తీసుకొని రాగలిగేరు ఒక వ్యక్తి. మూసివేసిన కంపెనీ పేరుమీద మరొకరు కొని మామూలుగా నడపబోతున్నారని తీసివేసిన వాళ్ళందరిని మళ్ళీ ఉద్యోగంలో వేసుకుంటారని మంచిమాటలచే అసత్యాన్ని అతనిచేత నమ్మించి ఇంటికి తీసుకొని వచ్చారు. ఏ ప్రమాదము లేకుండా ఇంటికి వచ్చిన భర్తను చూసి ఆనందంతో భగవంతునికి నమస్కరించింది శశి.

"అమ్మయ్యా ఈయన ఎక్కడ కనుపించేరు?" అంటూ శశి ఆ వ్యక్తిని ఆశ్చర్యంగా అడిగింది. అంతవరకు చీకటి తెరలలో తనతో నున్న వ్యక్తిని చూడని పాండు తేరిపార చూశాడు. ఎవరన్నట్లు శశి వేపు చూశాడు.

"ఔనండీ! ఇతను మా పినతల్లి కొడుకు. ఈ మధ్యనే ఇక్కడికి ట్రాన్స్‌ఫరయిందట. నేనూ వీడూ ఒకే బస్సులో ఆఫీసుకు వెడుతూ వుండేవాళ్ళము. ఎప్పుడైనా వీలు చూసుకుని ఇంటికి రమ్మని ఎన్నిసార్లు చెప్పినా వీలు లేదని తప్పించుకుంటున్నాడు. వల్లమాలిన సిగ్గు వీడూనూ..." శశి నవ్వుతూ భర్తతో అంది.

పాండుకు గతరాత్రి తనభార్య బస్సులో కూర్చుని ఎవరితోనో మాట్లాడుతుందని చెప్పిన స్నేహితులు ఒకసారి బుర్రలో తిరిగేయి. భార్య మాటాడినది తన సోదరునితోనే అని తెలిసి అందరి మాటలు విని భార్యను అనుమానించినందుకు పశ్చాత్తాప పడ్డాడు. అయినా తనభార్య మంచిచేష్టలను తను తెలిసికోలేకపోయినందుకు సిగ్గుపడ్డాడు. భర్త ముఖంలో కనుపించే మార్పులను శశి అర్థం చేసుకుంది.

"జరిగినదానికి చింతించకండి. మీరు నన్ను ఉద్యోగం మానివెయ్యమని చెప్పడంలో తప్పులేదు. ఒకొక్కప్పుడు తెలియకుండానే పరిస్థితులు మారవచ్చు, కష్టాలనూ సుఖాలనూ ఒకేవిధంగా మనం స్వీకరించాలి," శశి భర్తకు ధైర్యం చెప్పింది.

"కొంతం మనస్సు కుదుటపరచుకొని జరిగిన విషయాన్ని మరచిపోండి బావగారూ. జరుగవలసిన దానిని గురించి ఆలోచించండి." మురళి పాండుతో అన్నాడు.

"అప్పుడు మురళీవాలో ప్రస్తుతం ధైర్యం నశించింది. శశిచేత ఉద్యోగానికి రాజీనామా ఇప్పించేను. మా కంపెనీ మూసేశారు. ఇంకేవిధంగా మేము సంసారయాత్ర సాగించాలో అర్థం కావడం లేదు" పాండు ఖిన్నుడై సమాధానం చెప్పేడు.

"అదేమిట్రా అబ్బాయి ఉద్యోగం పోయిందని సంసారం వదిలిపెట్టి నీదారి నువ్వు చూసుకుంటే మేమంతా ఏమవుతాము? అయినా ఇంకొకకంపెనీలో పని చెయ్యాలి. మీ అవివేకానికి మళ్ళీ ఏమైనా దరఖాస్తులు పెట్టించు ఏదో ఒకటి దొరకకపోతుందా?" శారదాంబగారు కుమారునికి సలహా ఇచ్చింది.

"చెప్పనే చెప్పానమ్మా... శశిని ఉద్యోగం కోసం మళ్ళీ ప్రయత్నించమని నేను మళ్ళీ ఏ ముఖం పెట్టుకుని చెప్పనమ్మా దక్కని ఉద్యోగం నా మూలంగానే కదా వదిలివేసుకుంది."

ఎలుక పిల్ల సాహసం

తల్లి ఏం జరిగిందని అడిగింది. పిల్ల ఏం చేస్తుంది? భయపడుతూ భయపడుతూ జరిగిందంతా చెప్పింది. ఎలుక అమ్మ మంచిది కాబట్టి దాన్ని కొట్టకుండా "పోనీలే ఇప్పటికైనా తెలుసుకున్నావు ఎందుకు బైటకు వెళ్ళవద్దంటామో. ఇంకెప్పుడూ వెళ్ళకు" అని "మామా! అమ్మ చెప్పిన మాట వినకపోతే ఏమౌతుందో?" అన్నది.

"తాతయ్యా! మరే అమ్మ నన్ను తీసుకెళ్ళి ఆడించమంటె అన్నయ్య అమ్మమాట వినకుండా పారిపోయాడు" అని ఫిర్యాదు చేసింది వరళ తాతయ్య వీపుమీద గుర్రం ఎక్కుతూ. ★

"అది కాదు శశి మీ ఆఫీసులో పనికివచ్చే మళ్ళీ నీ ఉద్యోగం నీకివ్వమంటే ఇవ్వరూ...?" అన్నాడు మురళి.

"నీ పిచ్చి గాని మళ్ళీ ఎందుకిస్తారు మురళీ... పైగా వద్దని వదిలేసిన కంపెనీని మళ్ళీ ప్రాధేయపడ్డం లోకువ కూడా. మళ్ళీ నేనేదో ప్రయత్నించేవరకు బాధ పడవలసిందే...... నన్ను మన్నించు శశీ" అన్నాడు పాండు.

"మీరంతమాట అనకండీ... ఇప్పుడేం ఫరవాలేదు. మీరంత భిన్నులు కానవసరం లేదు. నేను ఉద్యోగానికి రాజీనామా ఇవ్వలేదు: సిక్ లీవ్ రెండు నెలలు తీసుకొన్నాను. అది గ్రాంటయింది. మీకు చెబితే ఏమైనా అంటారేమో అని ఇంత కాలం ఉద్యోగం మానివేసినని మీతో చెప్పవలసి వచ్చేను... నన్ను మన్నించరూ."

"నిజంగా నా శశీ! నువ్వు ఉద్యోగానికి రాజీనామా ఇవ్వలేదా? శెలవుమాత్రమే పెట్టేవా? ఎంత తెలివైనదానివి శశీ! నీ మేలు నేను మరువకుండా ఉన్నాను..." పాండు పట్టరాని సంతోషంతో అన్నాడు.

"నిజంగా నేనండీ. మీ అభ్యంతరం లేకపోతే రేపు సోమవారంనుండి మళ్ళీ ఆఫీసుకు వెళతాను."

'నాకేమీ అభ్యంతరం లేదు శశీ... కాని నేను సోమరిపోతులా ఉద్యోగం పోయి ఇంట్లో కూర్చుని నీచేత ఉద్యోగం చేయిస్తే లోకం ఏమనుకుంటారు?" అనకూడా కొంచం ఆలోచించలేకదూ మురళీ.

"ఎందుకేమిలెండి, వాళ్ళకెలా వీలయితే అలా అనుకుంటుంటారు మనం ఉద్యోగం లేక బాధపడుతున్నా నవ్వుతారు. ఉద్యోగం చేస్తున్నా నవ్వుతారు. కాబట్టి అందాకా శశి గారు మామూలుగా ఉద్యోగం చేస్తూంటే ఈ లోపున మీ రికార్డైనా ప్రయత్నించవచ్చు" మురళి ఇచ్చిన సలహాను అంగీకరించేడు పాండు.

ప్రతిదినమూ శశితోపాటు తనూ వెళ్ళి ఆమెను బస్సు ఎక్కించి తిరిగి వచ్చేవాడు పాండు. ఇదివరకు ఎంతో ఆనందంగా ఇద్దరూ కలిసి వాళ్ళ వాళ్ళ ఆఫీసులకు వెళ్ళేవారు కాని ఇప్పుడు తన భార్యకూడా వెళ్ళి ఆమెను సాగనంప లేను ఇంటికి రావడం గాని చాల కష్టమనిపించింది ముఖం చిన్నబుచ్చుకుని ఇంటికి తిరిగి వచ్చేవాడు. ఆమె సంపాదించడం తను ఇంట్లో కూర్చుని తినడం అతనికి చాలా సిగ్గుగా తోచింది. ఈ విశాల ప్రపంచంలో ఏనాకపక్షి మాలిన వాడనని బాధపడేవాడు. కాని గత్యంతరం లేదు.

ప్రతిరోజూ పాండు శశిని బస్సుస్టాండుకు దిగబెట్టడం అక్కడకు వచ్చే వాళ్ళలో చాల మంది గమనిస్తూ వచ్చేరు ఆ రోజు శశిని మామూలుగా సాగనంప వెళ్ళేడు పాండు. అతని వాలకం చూస్తే ఎవరికైనా జాలిగొల్పే

> **'ఆలస్యంనామృతం'**
>
> ఓ ప్రసిద్ధ వైద్యుడు క్యూలో రోగులందర్నీ పరీక్షించుకుంటూ చిట్టచివరకి ఓ ముసలాయన దగ్గరకి వచ్చి, "క్షమించాలి వరస ప్రకారం అందర్నీ చూసి పంపే సరికి వేళ అయ్యింది" అన్నాడు.
>
> "ఆ న్యాయం అయితే నాకేం కోపంలేదు డాక్టర్. కాని ఈ వ్యాధి మొదట్లోనే చికిత్సచేస్తే బాగుండేది. వచ్చి చిరకాలమైంది. వ్యాధి ముదిరింది" అంటూ చప్పరించాడు ఆరోగి!

దిగా ఉంది. భార్య సంపాదించి పెడితే తను ఇంట్లో కూర్చుంటున్నాడు రాజమ్మ లాగ అనే పేరు వస్తుందేమోనని గాబరా పడుతున్నాడు. బస్సులో ఎక్కిన ఒక యువకుడు ఇంతలా ప్రతిరోజూ మానూ సమయం కోసం వేచి ఉన్నట్లు 'అమ్మాయిని రోజూ బస్సు ఎక్కించి వెడుతుంటాడు. అతి వివరమ్మో!" అంటూ స్వతంత్రించి శశిని ప్రశ్నించేడు.

శశిని ఇన్నాళ్ళుగా ఎవరూ అడుగలేదు. ఇప్పుడు ఈయన ఎందుకడుగుతున్నాడు. అని కొంచెం కోపమొచ్చింది. "ఆయన నా భర్త" శశి నెమ్మదిగా చెప్పింది.

"అయితే యేమీ ఉద్యోగం చెయ్యటం లేదా?"

'చేసేవారు. కాని ఈ మధ్య కొంత కాలం బాగులేక శెలవు పెట్టారు." తన భర్త ఉద్యోగం లేనివాడని చెప్పడానికి శశి సిగ్గుపడింది.

"అమ్మాయీ నువ్వు నా దగ్గర దాచక్కర లేదు. అతని ఉద్యోగం పోయిందని విన్నాను అన్నగున్నట్లు చెప్పడానికి తప్పేముంది" అని ఆ పెద్దమనిషి అనగానే బస్సులో నున్న మిగతా ఉద్యోగస్తులు శశి ప్రక్కన కూర్చున్న మగవాళ్ళు స్త్రీలు హేళనగా నవ్వేరు. తన భర్తను ఇంతమందిలో అవమానింపబడటం శశి సహించలేక పోయింది. "నా భర్తకు ఉద్యోగం ఉందో, పోయిందో మీకనవసరం. ఉద్యోగం లేకపోతే ఉద్యోగం ఇవ్వగలరా? తిండిలేని వాళ్ళకు తిండి పెట్టగలరా? అవి మీ చేతకాదు. నలుగురిలో ఎగతాళివారిని కించపరచడం, హేళన చేయడం అంటేగా మీకు చేతనయింది. ఈ సమయంలోనూ నా భర్త ఉద్యోగం పోయిందని మీరన్నారు. తృప్తి తీరిందా? మనస్సు శాంతించిందా?"

శశి ముందువెనుకలాలోచించకుండా కర్రజేస ప్రశ్నించగా పెద్దమనిషి

బస్సులోని మిగతా వారంతా ఆ చేతను లేపోయేటట్లు ఎత్తుబడిన ఆమె ముఖం చూచి ప్రశ్న అడిగిన పెద్దమనిషి మాత్రం కొంచెం తమాయించుకున్నాడు.

"అదికాదమ్మా నా స్వంతం తెలుసుకోవడానికని అడిగేను కాని హేళనకు మాత్రం కాదు నీ భర్తకూ నీకూ ఇష్టమయితే ఆయనను మా కంపెనీలో చేర్పించే ఏర్పాటు చేస్తాను రేపు తిరిగి బస్సుస్టాండుకు వచ్చేటప్పుడు నీ భర్తను ఒక దరఖాస్తు వ్రాసి తెమ్మన."

శశి తెల్లపోయింది. ఆయన మాట మనసుకు వాడేసరికి బాధకూడా కలిగింది. తన మొరటుతనానికి తనను అసహ్యించుకుంది. "ఆ వేళంలో ఏదో అన్నానండీ నన్ను క్షమించండి" అని అందామనుకుంది కాని నోట మాట రాలేదు.

ఆఫీసునుండి ఇంటికివచ్చి చాలా దిగులుగా ఉంది శశి అసలే బెంగతో నున్న పాండుకు శశి నీరసించి మరీ ఆవేదన కలిగించింది. విషయమేమిటో తెలుసుకుందామని ఆమె దగ్గరకు వెళ్ళేడు.

"ఏం శశీ! యేదో దిగులుపడుతున్నట్లున్నావు ఈ రోజు?" అన్నాడు తను మరీ దిగులుగా.

"అబ్బే ఏమీ లేదండీ! ఈ రోజు నేను పశువులా ప్రవర్తించేను. మీ ఉద్యోగం పోయిందటకదా అని ఒక పెద్దమనిషి నన్ను బస్సులో అడిగితే నాకు నలుగురిలోనూ సిగ్గై ఆయనమీద ఆగ్రహపడ్డాను. పాపం ఆయన ఎంతో సానుభూతితో నన్ను బుజ్జగించినట్లు మాట్లాడుతూ మీకు ఆయన పని చేసే కంపెనీలో ఉద్యోగం వేయిస్తానని రేపు మీచేత దరఖాస్తు వ్రాయించి తీసుకొని రమ్మని చెప్పేరు. మంచి చెడ్డా విచారించకుండా నేను మాట్లాడేసే అనవసరంగా జరిగిన ఈ సంఘటన తల్చుకుని పశ్చాత్తాపపడుతున్నాను అంతే" శశి పాండు చేతిని తన రెండు చేతులలోకి తీసుకొని అంది.

'ఓస్ ఇంతేకదా, రేపు దరఖాస్తు తీసికెళ్ళి నీబదులు ఆయనను నేను క్షమాపణ అడుగుతాను! ఉద్యోగం వేయిస్తానన్నారు కదా. నువ్వంత గట్టిగా అనకపోతే ఆయనకీ సానుభూతి కలగక పోయేదేమో" అన్నాడు పాండు నవ్వుతూ.

"అవును అది నిజమేలెండి!" శశి హాయిగా తనపనిలో నిమగ్నురాలైంది.

ఆ రోజు ఉదయం పాండు, శశి డ్రెస్ చేసుకొని ఆఫీసులకు బయలుదేరేరు. తల్లి వీధి గుమ్మంలో నిలబడి చిలకా గోరింకల్లా వెళ్తోన్న కొడుకునూ, కోడలినీ చూసి మురిసిపోయింది. "శశి పాండులు ఉత్సాహంగా టాటా...లు" చెప్పేరు. ★

(47-వ పేజీ తరువాయి)

చూచారు. ఆ కృష్ణుడు అప్పుడే వేణువును ధరించి, గోవ్రాలవైపు ముఖమై, వాటిని ఆహ్వానిస్తున్నట్లు, పేరు పేరునా వాటిని పిలిచి అభినందిస్తున్నట్లు, ఏవో మధురాతిమధురమైన సంగీతాలు వూదిపోస్తున్నాడు. ఆ గోవులు ఆనందాతిరేకంతో అతని చుట్టూ చేరుతున్నాయి. ఆ గోవులు అన్నీ అలంకరించబడి వున్నాయి. పూలతో, ఆభరణాలతో అలంకరించబడి వున్నాయి. శిఖలలో పూలు; కొమ్ములకు పూలు; మురగాళ్ళకు పుష్పస్తబకాలు; కిరీటోపమంగా అలంకరించబడినాయి. ఆ గోవులు వేగగమనం కల్గి, సంతోషం పొందుతున్నట్లు, కృష్ణుని చుట్టూ పాల సముద్రం తరంగాలను పోలి కదలాడాయి. గోపాలకులు అప్పుడు ఆ గోవులను అర్చించారు. కాళ్ళకు కట్టిన చిరుగజ్జెలు మ్రోతలుగా, మెడలకు కట్టిన బంగారపు మువ్వలు సవ్వడిగా, ఆ గోవులు కృష్ణుని వేణువునుండి వెలువడుతున్న సంగీతాలకు అనుగుణంగా తరంగలించాయి. ఆ తెల్లని శరన్మేఘాలను పోలి చెంగలించాయి. రంగు రంగుల పరిధానాలతో శృంగారాలు చేసుకున్న గోపాలాంగనలు గో బృందాలతో పాటు సుందర పద విన్యాససమ్మతంగా లాస్యాలకు దిగారు. నీల నాట్యం ఎంత నేర్పుకలదో అప్పుడు అక్కడివారికి తెలిసింది. కృష్ణుడు వేణువును ఊదగా ఎన్ని భంగిమలలో నాదం పుట్టుకు వస్తున్నదో, అన్ని భంగిమలలోనూ, నీల, నాట్య సుందరియై ఆ నాదానికి మూర్తికల్పన చేస్తున్నట్లు, ఆ నాదమే తన రూపంగా వున్నట్లు, కదలాడిపోయింది. శరీరాలను నానావర్ణాలతోను అలంకరించుకున్నవాళ్లు, ఎఱ్ఱని తలపాగలు, తెల్లని వస్త్రాలను ధరించినవాళ్లు, నెమలికన్నులతోడి బాహుభూషణములను కైకొన్నవాళ్ళు, చేతులలో ఆయుధాలనుపోలి మయూరపత్ర వృంతాలను పట్టుకున్నవాళ్ళు, గోపయువకులు, ఆ గోవులలో, ఆ గోపికలలో, పరవశంతో పరవశులై పోయారు. కొందరుండి వృషభరాజాలను అధిరోహించి వృషకేతనుడైన, నటరాజును పోలి ఆనంద తాండవకేళీ రతులై చొక్కి మిగిలారు.

అంతలో కృష్ణుని వేణువు విచిత్రమైన ధ్వనులు చేసింది. ఎవరో వచ్చి తమ్ము ముందుకు కదలవలసిందని చెబుతున్నట్లుగా ఆ ధ్వనులు ఆ గోపకులకు విన్పించాయి. గోవు మహాలక్ష్ములకు నీరాజనాలు పట్టండని చెబుతున్నట్లు గోపికలకు విన్పించాయి. మందలుకట్టి కదుపులుగా విడి, ముందుకు కదలమన్నట్లు ఆ గోవులకు విన్పించాయి. గోవుల మందలు ముందుకు కదిలాయి. మనుష్యులు ముందుకు కదిలారు. నీరాజన హస్తలైన గోపికలు ఎవరి కదుపులలో వారు నాట్యహేల తొనెగులుగా కదిలారు. కృష్ణుని వేణువునుండి ఏవో కొంతలు పుట్టి, ఎయిలై, సంగీతమర్యాదమైన గమకాలతో, మూర్ఛనలతో, లయల హొయలతో గిరిని చుట్టి ప్రదక్షిణారంభం చేస్తున్నట్లు వున్నాయి ఆ కదలికలు. ముందు గోపాలురూ, ఆ వెనుక ఆవులు, వెనుక గోపాలురూ, ముందు ఆవులు, ఆవులకు ఆవులకు నడుమ, గోపాలరకు గోపాలరకు నడుమ—నీరాజనహస్తలైన గోపకామినులతో కమనీయసర్పమై నీరాజనోత్సవం సాగిపోతున్నది. కదుపులు కదుపులుగా గోవులు, వృషభాలు, గోవత్సాలు కదులుతూవుంటే, గోపకులు, గోపకామినులు నీరాజనాలు పట్టుకొని ఆ కదుపులతో కదులుతూవుంటే, శారదికమైన ఆకాశం భూమిమీదకు వచ్చి, గోవర్ధనం మేరువుగా ప్రదక్షిణక్రమం ఒప్పుతున్నట్లువుంది. నందుని మంద పెద్దది. రామకృష్ణులు ఆ మందతో గిరిప్రదక్షిణం చేయించారు. యశోద, రోహిణి, భద్రత, నీలు నీరాజనాలు పట్టుకొని ఆ గోవులతో కొండచుట్టూ నడిచారు. శ్రీధాముడు బావను వదిలివుండలేదు. నీల చూపులు కృష్ణునిమీద నుండి కదిలిరావు. ఈ ఉత్సవాన్ని చూచి నందుడు పొందిన ఆనందమే అంతులేనిదిగా వుంది. కుంభునికు ఇది గోలోక మాహాత్మ్య విశేషంగా కన్పించింది. గోలోకంలో గోవులు కృతాధ్యాత్మలై, అంభారవ బ్రహ్మగీతికములై, గోవిందనివాసక్ష్యపారమ్యశీల సుందరాలయి, వుంటాయని పౌరాణికులు చెప్పగా కుంభుడు విని వున్నాడు. ఇప్పుడు ఇక్కడ తాను విని ఆ గోలోకం కన్నుల యెదుట మహాద్వపూర్ణమై సాక్షాత్కరించినట్లు కన్పించగా, కుంభుడు అద్భుతం పడినాడు. ఈ కృష్ణుడే గోవిందుడు అన్న భావం అతనిలో మగుడుకుపోయింది. అతని మనస్సు నిర్భయమై వీతభయుం కావడంచేత పొందే ఆనందాన్ని పొందింది.

ఆ మరునాడు గోపకులు అన్నసత్రంచేసి బ్రాహ్మణతృప్తి కావించారు. ఆ సత్రంలో ఎక్కడచూచినా పాయసముల కొంపులు; బహువిధంబుల బూరెలు; అట్లు; నేతులు; పాలు; తేనెలు; ఏరులై వేలు వేలు ప్రవహించగా బ్రాహ్మణ ప్రవరులు బంతులుతీరి ఆ సత్రాన్ని అనుగ్రహించారు నందుడు యథాన్యాయంగా దక్షిణలు ఇచ్చి విప్రజనమనస్సంతర్పణం కావించాడు. సమస్త దీనానాధజనములు తినిపెట్లు ఆ తర్వాత కూడా గోపముఖ్యులు అన్నసత్రం కొనసాగించారు. ఇంత అయినతర్వాత తమ తమ వర్గములతో కూడి వారు యజ్ఞశేషాన్ని అమృతంగా ఉపయోగించి కొండపండువును సమాప్తించారు.

పర్వతోత్సవం నిర్విఘ్నంగా కొనసాగింది. ఇంద్రునికి కోపం వచ్చి ఏమన్నా చేస్తాడేమోనని ముందు అనుకున్న గోపవృద్ధులంతా ఇప్పుడు ఆశ్చర్యవిస్మితులైనారు. ఇదివరకు ఇంద్రోత్సవాలు జరిగాయిగాని పర్వతోత్సవం అంత అందంగా జరిగాయా ! ఆ ఇంద్రోత్సవాలలో ఇట్టి అద్భుతాలు కన్పించాయా ! ఇది ఏదో లోకాద్భుతంగా వుంది. కృష్ణయ్య ఎక్కడ వుంటే, అక్కడ ఏదో అద్భుతం తప్పదనే భావం వారిలో ఇప్పుడు మరీ బలపడిపోయింది. ఇప్పుడు వారి మనస్సులలో ఇంద్రుణ్ణి గూర్చిన ఆలోచనే లేదు. కృష్ణాభిముఖమైన ఆలోచనలతో అంతా వ్రజస్థానానికి బయలుదేరారు. నందుని పాలబండి ముందుగా, ఆవెనుక గోవుల మందలుగా కదిలివస్తూవుంటే, గోపాలకృష్ణ రజనీనాథుడు, ఇలవేల్పును కొలిచి మహాగోసైన్యంతో దండు కదిలి జైత్రయాత్ర ప్రారంభించినట్లు వుంది వారి ఆ ప్రయాణం.

బళ్లు యింకా మందకు చేరుకోలేదు. మందలు యింకా స్వస్థానాలలో ప్రవేశించలేదు. అప్పుడు ఆకాశంలో తెల్లని శరన్మేఘాలు నలుపు తిరిగాయి. అళికదంబాలను పోలి చిరుగర్జలుగా కదలాడాయి. శరత్తులో ఆషాఢ నవమేఘాలు తోచినట్లు ఆకాశం అకాలగర్జనం చేసింది. అంతా యిది ఏమిటా అనుకున్నారు. అంతలో ఒక చిలంత జల్లు చెల్లరేగింది. నందుని పాలబండిలో రోహిణీదేవి ఒడిలో బాలుడు సమీపంలో కూర్చున్న నీల తలయెత్తి ఆకాశం వంక చూచింది. ఒక జల్లు పెరపిరుకుగా వచ్చి దరదరవింటాన్ని పూరడించే దాని ముఖాన్ని చరచింది. ఆ జల్లుల అంచులు ఇంద్రుని వజ్రపుటంచులను పోలి దానికి బాధను కల్గించాయి.

నీల రోహిణీదేవితో అన్నది.

"అరే ! ఇంద్రునికి కోపం వచ్చింది."

"అరే ! మనం సంకర్షణ వాసుదేవ సంరక్షితులం."

ఆకాశంలో ఒక మెరుపు మెరిసింది. కృష్ణుని చేతిలో వేణువు సింహనాదాలు మొరసింది. ★

కృష్ణచిత్ర వారి 'బావా మరదళ్ళు' చిత్రంలో మాలిని.

అభిప్రాయ భేదాలు

ఫిలింపై ప్రభుత్వం విధించిన ఎక్సైజు సుంకంపై ఈ తర నిర్మాతలకూ నాకూ మధ్య అభిప్రాయభేదం వచ్చింది.

గతవారం, ఫిల్ము పై ఎక్సైజు సుంకం తగ్గిస్తూ ప్రభుత్వం ఉత్తర్వులు ఇచ్చిన తరువాత ఈ భేదాలు తీవ్రతరమయ్యాయి. నిర్మాతలందరూ ఒకే రీతిగా ఆలోచించుకోని తమ నిరసనను చిత్రంగా ఏప్రిల్ 25 న సమ్మె చేశారు. ఆ రోజున అన్ని థియేటర్లూ మూసివేశారు. పత్రికారంగ నిరసన ఇంత ఉత్సాహంగా లేదు. కానీ రెడ్డి ప్రభుత్వంలోని కేంద్ర ఆర్థికమంత్రి శ్రీ మురార్జీ దేశాయితో జరిపిన సంప్రదింపుల ఫలితంగా సుంకం విధింపు అంశంపై కొంతమేరకు సడలింపు చేసినా ఇంకా పరిశ్రమలో సంతృప్తి కలగలేదు. ఆ సుంకం తగ్గింపు తీవ్రంగా వివరించలేదు.

ఈ కొత్త పద్ధతిలో ఇచ్చిన రేటు చిన్నా పెద్దా ఎక్కువగా పొందిన చిత్రం వల్ల లాభం అని నిర్మాతలు దీనిపై వ్యాఖ్యానించారు.

కొత్త పద్ధతి సుంకం అంకెలవారీగా ఉంది. మొదట ప్రకటించిన రీళ్ళకు 10 నుంచి 30 సెంట్లు ఈ ప్రకారం అయితే కొంతవరకు ప్రదర్శన యోగ్యంగా 10 పైసలు. తరువాత 5 మీటర్లు 15 పైసలు. తరువాత 25 మీటర్లకు 25 పైసలు. ఆ తరువాత 30 పైసల చొప్పున. సాధారణంగా చిత్రానికి 20 నుంచి 25 ప్రింటులు తీస్తారు. చిత్రాలు ప్రదర్శిస్తారు. 40 నుంచి 50 కాపీలు తీసేవాళ్ళు చిత్రాలు కూడా ఉన్నాయి.

అయితే అంతిమంగా కొత్త సంగతి ఏమిటంటే ఈ సుంకం భారం అనాలోచనం కాదు.

చిత్ర నిర్మాణం ఖర్చు తగ్గించవలసింది, ఎక్కువ చిత్రాలు తీయకుండా ప్రోత్సహించడమే ప్రభుత్వం ఉద్దేశం.

మొత్తానికి దీని వెనుక ఉన్న ఉద్దేశం ఏమైనా సరే ఈ సుంకం భారం పరిశ్రమ మీద పడుతుంది.

(సినిమా డెస్క్ నుండి)

వార్తలూ

అతిశయోక్తులూ

ముఖ్యమంత్రిగారు సినిమా పత్రికమీద వేసిన పన్ను భారం చూచి బాధపడుతున్న నిర్మాతలను చూచి జాలి కలుగుతుంటున్న ప్రేక్షకులు వచ్చేటంతా ఆ భారాన్ని తామే భరిస్తామని, - టిక్కెట్లని "కటకటాల్లో కట్టి అట్టిపెట్టాం." ఆ ప్రకారం నిజంగానే పెద్దవారలు తమ తమ నాటాలు లెక్క కట్టి ముఖ్యమంత్రి గారికి చెక్కులు రాస్తున్నారనీ, మరికొందరు తమ వాయి అని తెలుస్తోంది.

* * *

పైవార్త వచ్చి అబద్ధమనీ, నిజాన్ని వక్ర నిచివార్త అనీ, దుష్టులు పుట్టించారని నటుల ప్రతినిధులు చెబుతున్నారు.

గవర్నమెంటువారెప్పుడూ పెంచితే తప్పనిసరి అని కటుకొందానికి విల ప్రశ్నలు పెద్ద పడుతున్నారు కాబట్టి, మేము కూడా ఈ భారం—మనిషన్న తరువాత ధృఢత్య చేటు పెంచడం తప్పేమీకాదు. మేం గవర్నమెంటుకన్నా తీసిపోయామా అని పెద్దమనుషులు భావిస్తున్నట్లు వారు తెలియజేశారు.

* * *

పన్ను భారంతో పత్రికను ప్రారంభించి పోతుండన్న ఆ వేదనతో [illegible] కొందరు తమ రూకలను [illegible] తగ్గించ కులుకోన్నట్లు కొంపాయిలో చెప్పుకుంటున్నారు. ఇన్నాళ్ళు 50 వే రూ. లు కాంట్రాక్టు ప్రాప్తి, రాబోయే వారికున [illegible] తీసుకుంటున్న వారంతా ఇప్పుడు కాంట్రాక్టు మీద తామునుకు 50 వేలనుండి 30 వేలకు తగ్గిపోవాలని, వారిలో కొందరు ఆమిగతా మొత్తాన్ని రెండోరకం రూకలలో కలుపాలని తీర్మానించారని అనుకోవటం మా తెన్నా[illegible] చెప్పారు.

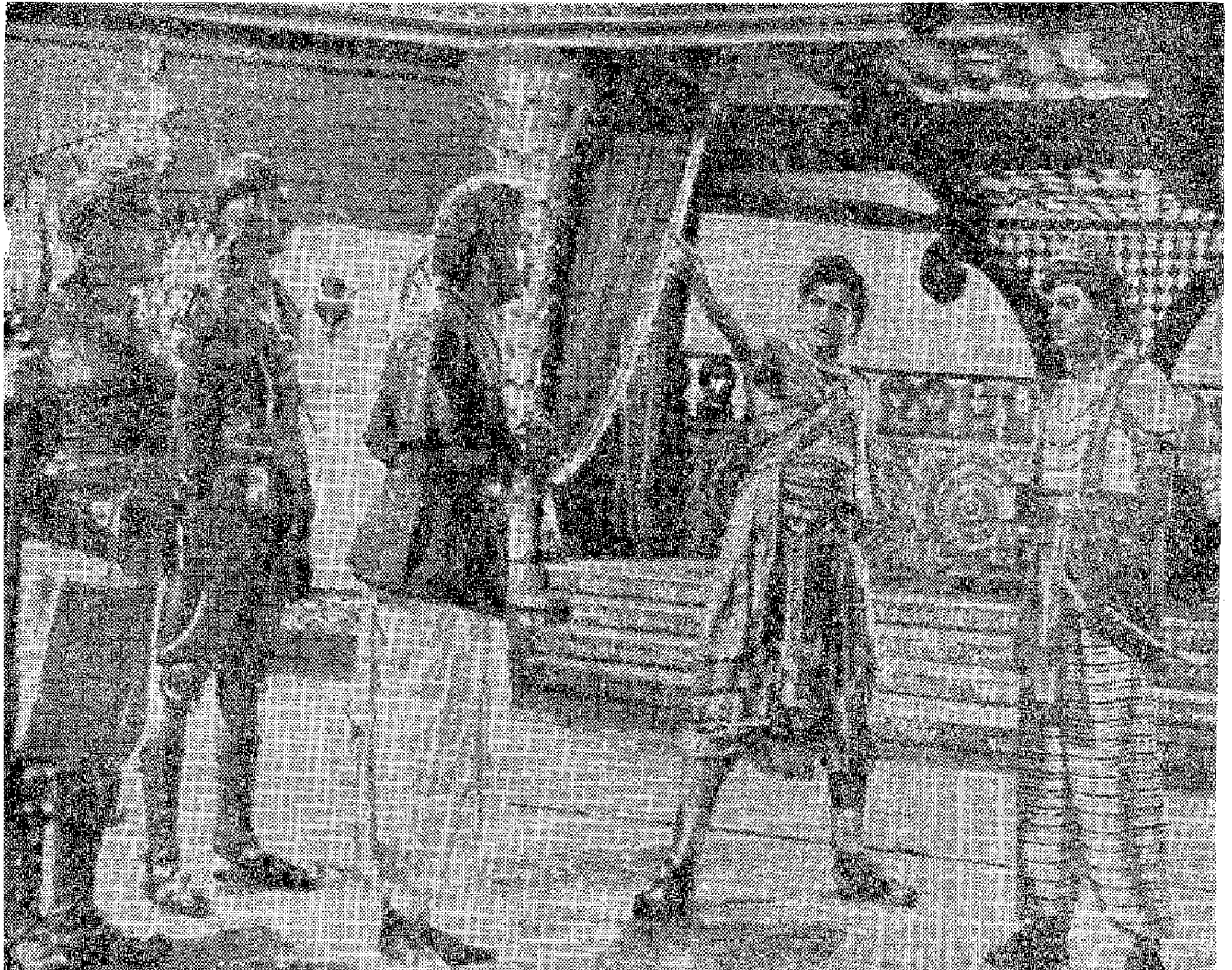
* * *

అసలు బ్లాకుమనీ మాటలోనే గవర్నమెంటు తీవన్న వేసింపని అడ్డపైరవాదం రాస్తున్నారు. ఎం. అంతవరకు ఉంటే ఆ పన్నుల [illegible] అనేకంటూ తప్ప నీ కొంత బ్లాకులో పుచ్చుకోడా ఏంటారు (శ్రీ సినిమా [illegible]) సంబంధము [illegible] సంబంధంతున్న దైవం [illegible] గమనించవచ్చునని అని వారు కోప్పడ్డారు.

* * *

అచిరకాలంలోనే చిరంజీవి లేబులు సినిమా కథ రూపురేఖా విలాసాలు మారగల

బి. ఎ. ఎస్. వారి 'రాణీ రత్నప్రభ' లో గుమ్మడి, రామారావు, సీతారాం.

పరిశ్రచిత్రవారి 'మనకారి మాయలు' లో అమర్‌నాథ్.

అభిప్రాయ భేదాలు

అమ్ముగోపాలకృష్ణకు నాయకత్వం కొత్త ప్రకారం రు. 75 లక్షలే తగ్గాలి.

"అసలు కొత్తలెంత 75 లక్షలే అయితే ఆ కొంతను ఎలా పన్ను విధించాలో మేము చెబుతాము" అని అన్నట్లు పరిశ్రమ ప్రతినిధులు ఒకటి ఆయనకు చెప్పి చేసిన్నట్లు ప్రతి

సినిమా వార్తలు

ఇటీవ, మనం బాగా మంచి చిత్రాలు తీసే మనం తయారుచేసిన శ్రీధరుని ఈ మధ్య కలిసి దర్శకత్వం చేస్తూ కొంతకాలం, ఆ మధ్య ఒక స్వరంలా గడుగడ తరలిపోయారని ఒక పుకారు వినిపిస్తోంది.

* * *

కాంతారావుగారు కొంతకాలం సినిమా తీస్తానని ఇది నాలుగవాడికన్న ఘనమైన కథా సంకలనం అవుతుందని సినీవార్తా ప్రచారం చేస్తున్నారు. ☆

పొందిన అందజేసింది.

ఈలోపల విడుదలకాగల ప్రతిచిత్రానికీ నటులకు 70 వేల రూపాయల వరకు బ్యాంకులో ఫైరం డిపాజిట్ చేయాలన్న పద్ధతిని నిర్ణయిస్తూ, మొత్తంలో నాలుగోవంతు (సుమారు 15 వేలు) ముందు చెల్లించి, మిగతా దానికి వ్యక్తిగతంగా పూచీపత్రం (హామీ పత్రాలు) ఇచ్చేవాళ్లు అని ప్రభుత్వం ఒక చిన్న సవరణ కల్పించింది. దక్షిణభారత నిర్మాతలు అందుకు సమ్మతించి, ఆ ప్రకారం తమ చిత్రాలను విడుదల చేసుకొన్నారు.

* * *

ఈ విధంగా ముందే కట్టవలసిన సొమ్ము మొత్తం రు. 75 లక్షలకు మించదని, దీనికి అంగీకరించడం శ్రేయస్కరం అని అఖిలభారత ఫిలిం ఫెడరేషన్‌కు కొత్త అధ్యక్షుడుగా ఎన్నికైన 'విజయా' అధిపతి బి. నాగిరెడ్డి అన్నారు. కొంతలో ప్రభుత్వానికి క్రింద నిర్మాణకార్యక్రమాలను అంతా నిర్మాతలు ఇష్టపడక పోతున్నారు. ముందుగా పన్ను కట్టడమే అయినా సరే అని అనుకొన్నారు. పన్ను భరించడానికి ఫెడరేషన్ కూడా సమ్మతించింది.

కాని బొంబాయి నిర్మాతలకు ఈ పద్ధతి నచ్చలేదు. ఈ పన్ను పరిశ్రమ—ముఖ్యంగా చిన్న నిర్మాతలు—భరించలేరు అని పెద్ద నిర్మాతలంతా నిశ్చయించారు. ఫెడరేషన్ అధ్యక్షుడైనా బి. ముత్యం, ఎస్. ఎస్. వాసన్ వారంతా ముఖ్యమంత్రి గారి వద్దకు మళ్లీ రాయబారం వెళ్లారు.

ఈ వెళ్లినవారిలో శాంతారాం, శశిధర ముఖర్జీ, బిమల్ రాయ్, బి. ఆర్. చోప్రా, వాడియా సోదరులు, రూంగ్టా, నటులు నిర్మాతలు అయిన అశోక్‌కుమార్, దిలీప్‌కుమార్ ఉన్నారు.

బొంబాయి నిర్మాతలకు ప్రాతినిధ్యం వహించి వీరు వెళ్ళారు.

* * *

"మీరంతా కలిసి పడుతున్న సంక్షోభం—మా అందరికీ ప్రాతినిధ్యం వహించే ఫిలిం ఫెడరేషన్ ఈ సంగతి అంగీకరించింది కదా?" అని ముఖ్యమంత్రి అడిగారు. ఆ రాయబార వర్గం వివరీ విని సమాధానం చెప్పారు.

ఆయన ఇంకా మరికొన్ని సంగతులు చెప్పారట...

* * *

రాయబారం సఫలం కాకపోవడంతో బొంబాయి నిర్మాతలు—దాదాపు 500 మంది ఒక సభ జరిపారు. మురారీ శాస్త్రి, "మరికొన్ని మాటలు" కూడా వచ్చాయి.

"మనం మన హీరోలకూ, హీరోయిన్లకూ, కోరస్సుగాళ్లకూ, సంగీత దర్శకులకూ పెద్ద మొత్తాలు ఇస్తున్నాం. అందులో చాలాభాగం లోపాయికారీగా డబ్బు. ఆ డబ్బు మీద ప్రభుత్వానికి పన్ను అందటంలేదు." అని ఆ సభలో అన్నారు.

ఇలాంటి అక్రమ సర్దుబాటు చేయగలిగిన నిర్మాతలు ఒక చిత్రానికి 70 వేలు పన్ను కట్టలేరా అని ప్రభుత్వంలో పెద్దల ప్రశ్న.

"ఈ విషయం నాకి మనసులో బాగా కొత్తగా కనిపించింది. కాని ఇది బాగా అలా అనుకోవడం సబబు కాదు." అని శాంతారాం ఆ సభలో అన్నారు.

కాబట్టి పెద్దవాటులకు బ్లాక్ మని ఇచ్చే మర్యాదను అరికట్టి ఇల్లు చక్క బెట్టుకోవాలని ఆయన చెప్పారు.

ఈ కట్టు ఇలా పెరగడానికి ఫిలిం పెట్టుబడిదారు, డిస్ట్రిబ్యూటర్లు, థియేటర్ల యజమానులూ కారణమని వారు పెద్దవాళ్లను బుక్ చేస్తే (ఎంతైనా సరే) పెట్టుబడి (ఎంతైనా సరే) ఇవ్వాలి అని నిర్మాతలు గట్టిగా చెప్పారు. (ఈ రోజుల్లో బొంబాయిలో పెద్ద హీరో ఆకాశమంత (ఒక్క చిత్రానికే) తీసుకొంటూ వచ్చి విధించి, అందులో కొంత కట్టు ఉంటేది 50 వేల వరకూ).

ఈ అచారాన్ని సమర్థించడానికి వెంటనే చర్యలు తీసుకోవాలని సభవారు ఒక తీర్మానం కూడా చేశారు.

* * *

కాగా ముఖ్యమంత్రిగారికి మరొక ప్రశ్న ఉన్నారు. ప్రతిపాదన—ఎక్స్పోర్టు చేసిన దానిపై పన్నులు, చేయని ముడిఫిలిం అంతటిపై పన్ను వేయాలన్నది—అంగీకరించలేము అని నిశ్చయించారు. అసలే ఫిలిం పరిశ్రమ అవస్థలు పడుతున్న పెద్దలకు ఇలా ప్రభుత్వాలవారి రాయబారాలు తప్పవు. ఈ పన్నును పరిశ్రమ శ్రేయోభిలాషులు భయపడుతున్నారు.

పరిశ్రమకు అభ్యుదయమైనది విరమణ.

* * *

అయినా ముత్యాన్ని శ్రీ నాగిరెడ్డి సాధిస్తారని అనుకున్నారు అని కథనాల్లో ఆంధ్ర, దక్షిణ భారత చలనచిత్ర వాణిజ్య మండలి సభ్యులు అన్నారు. ఫిలిం ఫెడరేషన్ అధ్యక్షుడుగా ఎన్నికై ఆయన వందలాదిని పురస్కరించుకొని వారు విజయవాడ, మద్రాసు నగరాల్లో విందులు చేశారు.

ప్రభుత్వం ఎటు, పొర్లు ఎటు, మనం కొంచెం నిలబడి చేసే గౌరవం ఉంటుంది. మిగతా అన్నిటికన్న ఇది చాలా ముఖ్యం. అందుకు మన సంఘం కృషి చేయాలి అని నాగిరెడ్డి అన్నారు.

ఫిలిం ఫెడరేషన్ దక్షిణ భారతీయుడు అధ్యక్షుడు కావడం ఇది రెండవసారి. తొలి అధ్యక్షుడు ఎస్. ఎస్. వాసన్.

గత సంవత్సరం ముడిఫిలిం కొరత ఏర్పడినప్పుడు నాగిరెడ్డిగారికి పదవి చేసే

బ్రిటన్‌లో డాక్యుమెంటరీ చిత్రాలు

1920లో బ్రిటన్‌లో ఎంపైర్ మార్కెటింగ్ బోర్డ్ ఫిలిమ్ యూనిట్, జనరల్ పోస్టాఫీస్ ఫిలిమ్ యూనిట్ ఏర్పడినయ్. జాన్ గ్రియర్సన్, బాసిల్ రైట్, హారీవాట్, ఎడ్గార్ ఆన్స్టే వంటి ప్రముఖ నటులు ఈ చిత్రాలలో కృషి చేయ నారంభించినారు. అప్పటినుంచీ డాక్యుమెంటరీ చిత్రాలు తయారు చేయటంలో బ్రిటన్‌కే ప్రత్యేకంగా పేరుంటూ వచ్చింది. యుద్ధం రోజులలో "లిజెన్ టు బ్రిటన్" "ఫైర్స్ వర్ స్టార్టెడ్" "టార్గెట్ ఫర్ టునైట్" "డెజర్ట్ విక్టరీ" వంటి డాక్యుమెంటరీ చిత్రాలు తయారైనవి.

చాలా రకాల డాక్యుమెంటరీలు ఇంకా తయారవుతున్నాయ్. వీటిలో కొన్ని అంతర్జాతీయ ఉత్సవాలలో బహుమతులు కూడా పొందాయ్. సాధారణంగా బ్రిటన్ సినిమా ప్రదర్శనశాలలో చూపించబడే వీటిని, ఫిలిమ్ క్లబ్బుల్లోనూ, పాఠశాలల్లోనూ, ఇళ్ళల్లోనూ డాక్యుమెంటరీ చిత్రాలంటే కూడా ఎక్కువ. పారిశ్రామిక సంస్థలలోనూ, యూనివర్శిటీ సంఘాలలోనూ కూడా డాక్యుమెంటరీ చిత్రాలంటే చాలా ఉన్నవి. కేంద్ర సమాచారకార్యాలయం కేంద్ర ఆఫీసుల పర్యవేక్షణ మందిరం లోని గ్రంథాలయాలలో ప్రదర్శించబడుతుంది. అందులో 2.000 డాక్యుమెంటరీ చిత్రాలున్నయ్, 30 000 ఎంకలకు ఫిలిమ్‌లను ఇస్తుంటుంది.

బ్రిటన్‌లోని కళాశాల విద్యాలయాలలో ద్వితీయస్థానం ఆక్రమించి పెట్రోలియమ్ ఫిలిమ్స్ యూనిట్-దానికి ఇరవై సంవత్సరాలనుంచి పని చేస్తోంది. దాని పెట్రోలు ప్రొడక్షన్ సంబంధించిన చాలా ఫిలిమ్‌లను నిర్మించి చేస్తూంటుంది.

బ్రిటిష్ ట్రాన్స్‌పోర్ట్ కమిషన్ వారు నిజంగా చూపించే 60 నిమిషాల చిత్రం లండన్‌నుంచి ఎడిన్బరోకు పోయే రైలు ప్రయాణం చూపించే (80 ని.) చిత్రంవంటి చాలా డాక్యుమెంటరీలను ఇంతవరకు తీశారు.

మొట్టమొదట బి. బి. సి. ఫిలిమ్ ఆర్గనైజేషన్ ఆఫ్ బ్రిటన్‌కు జాన్ గ్రియర్సన్ నియమించారు. 1935లో. జి.పి.ఓ. ఫిలిమ్ యూనిట్ అధికారిగా ఉండేవారాయన ఆ రోజులలో. టెలివిజన్ ఇంకా అప్పటికి రాలేదు. ఆ తరువాత ఇరవై సంవత్సరాలకు బి.బి.సి. టెలివిజన్ వారు నిజంగా డాక్యుమెంటరీ తయారు చేశారు. "ఇన్ ది బి.బి. సి." అనే డాక్యుమెంటరీని బి.బి.సి. టెలివిజన్ తయారు చేసింది. బి.బి.సి. రోజులో 24 గంటలు ఎలా పనిచేస్తుందో వివరించు కుంది ఆ చిత్రం, లండన్‌లోని ట్రాన్స్‌పోర్ట్ కమిషన్ అర్ధరాత్రినుంచి ప్రారంభమవుతుంది. [illegible] కార్యకలాపాల సంకలనం కూడా ఇందులో ఉంది. వ్యాఖ్యానం వివరణ ఉండదు. అన్నీ శబ్దాలు - ధ్వనులు. రేడియో టెలివిజన్ పనిచేసే పద్ధతి తెలుసుకోవాలనుకునే వారికి చాలా ఆసక్తి కలిగిస్తుంది.

లండన్‌నుంచి బర్మింగ్‌హామ్‌కు మోటార్ రోడ్డు ప్రారంభోత్సవం ఇటీవల జరిగింది. వాతావరణ పరిస్థితి అనుకూలంగా లేకపోయినా 19 నెలల్లో ఈ రోడ్డు పూర్తి చేయడం జరిగింది. ఆ రోడ్డు ఎలా నిర్మించారో చూపించే అరగంట రంగుల చిత్రం "మోటార్ వే" తయారు చేశారు. కళాత్మకంగా కనిపించే ప్రయత్నం లేదు. [illegible] ఎదురైన సమస్యల వివరణ మాత్రమే ఉంది. 15 లక్షల ఘనపుటడుగుల తవ్వకం, 134 వంతెనల నిర్మాణం, ప్రత్యేక రోడ్లకు 7 మైళ్ళ నిర్మాణం చూపిస్తుంది ఈ డాక్యుమెంటరీ.

దాని ఎక్కడ ఉన్నదీ తెలుసుకోవాలని ... కోరుకునే వారికి ... వివరించుతుంది - రేమ్స్ హిల్ ప్రొడక్షన్స్ లిమిటెడ్., బ్రిటిష్ పెట్రోలియమ్ కంపెనీ

(61-వ పేజీ చూడండి)

లేకపోయినా, ఉపయోగం కలిగే నాయకుడి ప్రతిభ ఆధారంగా విద్యార్థి ప్రాధాన్యమైన వివరణ ఫలితాలను పూర్తిగా సాధించారు. ఇప్పుడు అనుభవ నాయకత్వంలో మరి ముఖ్యం ప్రత్యేకమైన కొన్ని కొత్త ఆలోచనలు ప్రారంభించనున్నాయి.

కాని, ఈ సందర్భంలో ఈ నాయకత్వం ఇటీవల ఇతరులను అభివృద్ధి చేసే అవకాశం లేదు.

ప్రపంచ యుద్ధం 78 సంవత్సరాల అంకిత సంస్థ వారి ప్రత్యేక ధరించి తీరాలని ఆ కోరిక అనుకున్నారు, సేవకులవలె పనిచేయాలని, తమ ఉనికి ముఖ్యం అయితే ఇందుకు కలిగిన విషయం ఉంచితే చాలని అన్నారు.

తమ్ముల ఇప్పుడు నెలకొన్న దానిని నిరోధించేందుకు ప్రతి వ్యాపారరంగంలో వెళ్లి ఆ సంస్థ యొక్క కొత్త, కొనసాగాలి.

'పెళ్ళికానుక' చిత్రంలో బి. సరోజాదేవి, మాలతి, కృష్ణకుమారి.

నేపథ్య సంగీతం

(గత వారం తరువాయి)

అన్ని వాద్యాల ఆర్కెస్ట్రా ఉండగానే సరికాదు. దాన్ని ప్రయోగించడం బాగా తెలిసి ఉండాలి ప్రతివాద్యంమీద ప్రభుత్వం ఉండాలి యతులు ప్రతులూ తెలిసి ఉండాలి. అన్నిటి అన్న ముఖ్యం వాటిపట్ల శ్రద్ధ ఉండాలి అందుకు తీరిక ఉండాలి. ఇటీవల మ్యూజిక్ డైరెక్టరుకు తీరికయనా యాతగవు పెట్టడం అనుకునే వాళ్ళు బొంగడిపోయారు ప్రత్యేకించి మన సినిమాలు చూసే అప్రయోగాలూ సంగీతేతర ధ్వనులూ పుష్కలంగా దొరుకుతాయి ఈ లక్షణాలు. శక్తులూ కలిగి సమర్థంగా పని చేసి గొప్ప సంగీతం వినిపించి మన్ననలను వినిపించుకొన్న సంగీత దర్శకులు నౌషద్ అలీ, రాజేశ్వరరావు సి. రామచంద్ర.

పెద్ద ఆర్కెస్ట్రాలను ఎక్కువగా ఉపయోగించేవారిలో నౌషద్ ముఖ్యుడు. మేలా చిత్రంలో ముఖ్య వృత్తాన్ని ఉద్ఘోషించే ఆవృత్తం "ధర్తీకో ఆకాశ్ పుకారే... ఆజా ఆజా ప్రేమద్వారే.. అని హీ హాంగా"లో స్వకల్పన, అందులో ఎంతో విశ్రాంతమైన ప్రేమ మధురభావాలు మార్మోగం శాశ్వతంగా ప్రతిధ్వనించేలా పలికించిన వాద్య ప్రయోగకల్పం చిరస్మరణీయమైనది. తరువాత ఆపద్ధతిని చాలామంది అనుసరించి మంచిఫలితాలు సాధించారు. మొత్తంమీద పాశ్చాత్యుల సింఫనీకి మనస్థాయికి అందుబాటైనంతలో గొప్ప అనువాదాన్ని, మంచిదాగా ఉండేలా చేసిన ఘనత నౌషదాలికే దక్కుతుంది.

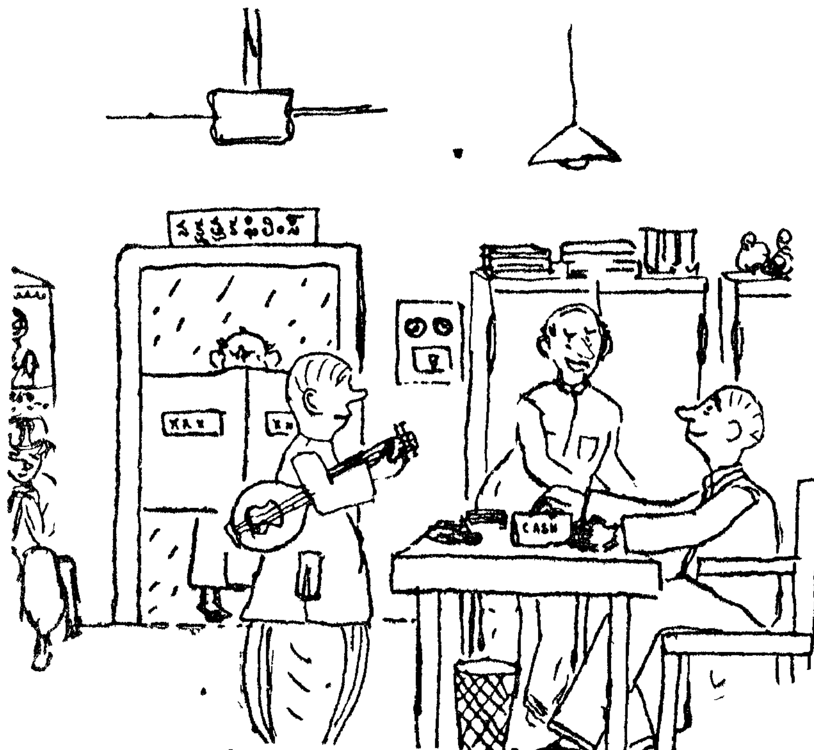
* * *

పాశ్చాత్యదేశాలలో వాద్యసమ్మేళనాల కున్న గౌరవం ఇటు చెప్పలేము. అక్కడ సంగీత గాయకులు వేరు; వారి కృతులను ఆర్కెస్ట్రామీద కండక్ట్ చేసేవారు వేరుగావుంటారు. సినిమాలలో కూడా సంగీతం కథా సమకూర్చితే, దానిని ప్రయోగించే కార్యం వరొకరు నిర్వహిస్తారు. గేయాలు ఒకరు వ్రాస్తే. నేపథ్య సంగీతం వరొకరు రచిస్తారు పాశ్చాత్యులలో సినిమాలకు కూడా పనిగెట్టి వాటికి తనకూ కూడా గౌరవ ప్రదమైన అర్హతలున్న విద్వాంసులలో ఎన్నతగ్గవారు వారిస్ట్రావిన్ (ఫగ్నీ ఫెస్-స్టేండ్), జెరోమ్ కెర్న్ (షోబోట్) రిచర్డ్ రోజర్స్ (శాంబ్సన్ అండ్ డిలైలా) ఆరాన్ కోప్లాండ్ (హీరస్). రంగస్థలంమీద, తరువాత తెరమీద సంగీత నాటకాలుగా ప్రసిద్ధికెక్కిన పోర్గీ అండ్ బెస్ అమెరికన్ ఇన్పారిస్ కథలకు ముఖ్యసంగీత వృత్తాలు రచించినది జేర్ష్విన్. పాటలుకూడా వ్రాసిన సంగీత రచయితల జంట రాడర్స్, హామర్ స్టీన్- ఓక్లహామా, కింగ్ ఎండ్ ఐ, కెరోసెల్ వీరి రచనలు. ఇవి చలనచిత్రాలుగా కూడా వచ్చాయి. సినిమా వాగ్గేయకారులలో ప్రసిద్ధికెక్కిన వరొకవ్యక్తి ఇర్వింగ్ బెర్లిన్, ఈస్టర్ పారేడ్. బ్రిటిష్ ఫిలిం సంగీత రచయితలలో మ్యూయర్ మాతిసన్ ప్రముఖుడు.

* * *

తెలియస్థాయికి దిగివస్తే, మన చిత్రాలలో సంగీతరచన కిందిస్థాయిలో ఉందని విమర్శించుకునే సమయంలో మనకి అనుకూల సాధనాలు, అవసరమైన పరికరాలూ దోహదాలూ కూడా చాలా తక్కువస్థాయిలో ఉన్నాయని గుర్తించుకోవాలి మన సంగీత దర్శకులలో చాలామందికి గొప్ప గొప్ప ఆశయాలు ఉన్నాయి. శ్రద్ధావుంది; శక్తి ఉంది; ఉత్సాహమూ ఉంది. కాని అవి తీరిన ఆశయాలు కావడంవల్ల, డబ్బు పెట్టేవాళ్ళు పెట్టే కట్టుదిట్టాలు ఎక్కువ. కాం మంచి నిర్మాతలు ఈ నేపథ్యసంగీతం అక్కర నిష్కారణం డబ్బు మింగేస్తున్న దండగపని అని భావం ఉన్నట్టు తోస్తుంది. అది లేకపోతే ఇబ్బందేమని వస్తారు కాని బాగావుండటం అవసరమన్నది గుర్తించరు. చిత్రం నిర్మాణం పూర్తిఅయిన చివరి ఘట్టం కాబట్టి, అప్పుడు డబ్బూ వ్యవధీ కూడా తక్కువ కాబట్టి ఎక్కువ హడావుడిగా విదారు దస్త్రాలతో వెయ్యిరూపాయలు దాటకుండా రెండు మూడురోజులలో లాగి అవతల పారేస్తారని అంటారు: కొందరికొంతవరకు సమయంలో సంగీత దర్శకుడు కథ తత్వాన్ని బట్టి సన్నివేశాన్ని బట్టి అవసరమనుకునే సంగీతం ఆలోచించడానికి తీరిక ఉండదు, ఆలోచించినా దానికి తగ్గ వాద్యాల చేయించే సావకాశమూ ఉండదు; ఉన్న సందర్భాలలో ప్రొడ్యూసరుకు డిస్ట్రిబ్యూటరుకూ కూడా సంగీతంమీద కొన్ని అభిప్రాయాలుంటాయి ఆ నల మెట్టు నొక్కుండి అక్కడినించి ఆరంభించాలని అవి చెప్పే పాపాలూ చెప్పి తగ్గే "హీనా"లూ కూడా ఉన్నారు.

కొంతమంది ఇన్ని బాజాలెంగుకు

"లింగులింగుమంటూ రెండు సార్లు మీటావు గాని, దీనికి అందరితోపాటు రేటు కావాలంటే ఎలా..."

అంటారు. ఒకనిర్మాత రీ-రికార్డింగు అయ్యాక వాద్యగాళ్ళకు డబ్బు ఇచ్చేటప్పుడు ఒక మాండలిన్ ఆర్టిస్టుని ఆపి, "నువ్వు టింగు టింగుమని రెండుసార్లు మీటావో లేదో...దానికి అందరితోపాటు సమంగా పుచ్చుకుంటానంటే యెలా. ఓసారి తక్కువ తీసుకోవాలి" అని పేచీపెట్టాడు.

నౌషదలీ ఒకసారి ఒక ఘట్టానికి దాని స్వభావాన్నిబట్టి ఒక విషాదమైన సంగీతం కూర్చి రికార్డు చేశాడు. తరవాత చెప్పారు వారు అది తీసివేశారు. నిర్మాత అదెందుకు దండుగ పోవాలని ఆలోచించి కొత్తగా తీస్తున్న ఇంకో దృశ్యంమీద ఆ సన్నివేశాన్ని ఇమిడ్చేశాడు.

నౌషద్. తరవాత ఆ చిత్రం చూసినప్పుడు అక్కడ ఇటు విషాదసంగీతమూ, అటూ ఆ చిత్రంలో అఘాయిత్యమూ కూడా జాయింటుగా ఖూనీ అయిపోయాయని బాధపడ్డాడు. ఆ బాధను వ్యక్తీకరించడానికి అరవై వయొలిన్‌ల ఆర్కెస్ట్రా కూడా చాలదు అని విషయపరిజ్ఞానంగల దర్శకుడొకాయన అన్నారు.

(ఇంకావుంది)

వార్తలు

చోప్రా తెలుగుచిత్రం

బి. ఆర్. (నయాదౌర్) చోప్రా తన కొత్త చిత్రం 'ధూల్ కా ఫూల్'ను తెలుగు తమిళభాషలలో నిర్మించబోతున్నారు. నటీనటుల నిర్ణయానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయని. 'ధూల్ కా ఫూల్' దర్శకత్వం వహించిన తన సోదరుడు యాష్ చోప్రాయే వీటికీ దర్శకుడుగా ఉంటారని ఆయన చెప్పారు.

చలనచిత్ర గాయకమండలి

చలనచిత్ర గాయకమండలి (మద్రాసు) సర్వసభ్య సభ మార్చి 31వ త్యాగరాయనగర్‌లో కల్యాణభవనంలో జరిగింది. ఈ క్రిందివారితో కొత్త కార్యవర్గాన్ని ఎన్నుకొన్నారు. అధ్యక్షుడు జి. గోవిందరాజులు నాయుడు; ఉపాధ్యక్షులు ఘంటసాల వెంకటేశ్వరరావు, [illegible], పెండ్యాల నాగేశ్వరరావు. కార్యదర్శి జి. వి. కృష్ణమూర్తి కోశాధికారి కె. వి. మహాదేవన్ మరి 21 మందితో కార్యవర్గాన్ని ఎన్నుకొన్నారు.

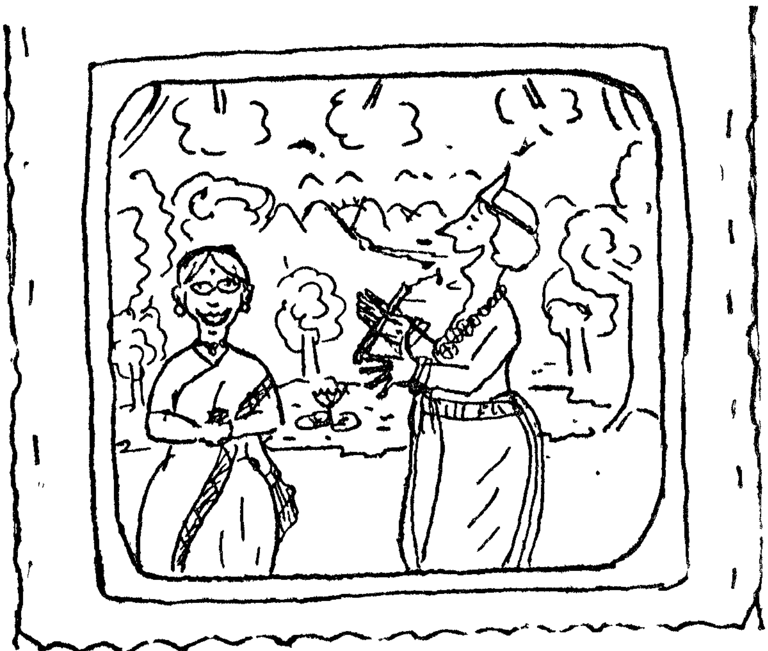
* * *

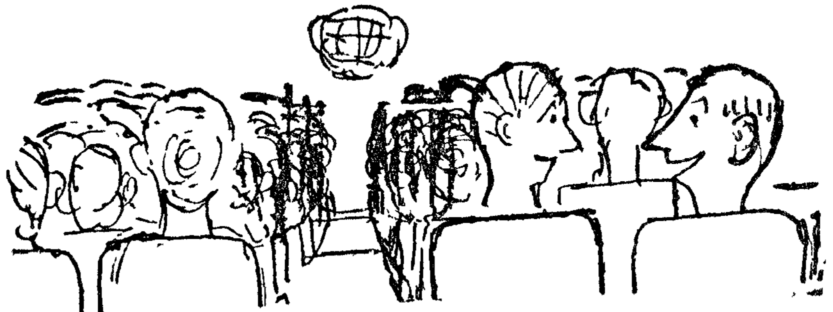
బి. ఎ. ఎస్. (సెంచురీ) ప్రొడక్షన్స్ వారి కొత్త జానపదచిత్రం రాణీరత్నప్రభ గతవారం సెన్సారైంది. ఈనెల రెండో వారం విడుదల కాగలదని తెలుస్తుంది.

అంజలిదేవి, రామారావు, రేలంగి, బాలకృష్ణ, గుమ్మడి సి. ఎస్. ఆర్. సంధ్య, రాధిక మున్నగువారు పాల్గొన్నారు. కథ సదాశివబ్రహ్మం వ్రాశారు. మాటలు సదాశివబ్రహ్మం, పి. ఆర్. కౌండిన్య, పాటలు ఆరుద్ర, కొసరాజు వ్రాశారు.

సంగీత దర్శకుడు ఎస్. రాజేశ్వరరావు దర్శకుడు బి. ఎ. సుబ్బారావు

* * *

"శ్రీకృష్ణుడికాలంలో ఇటాలియన్ సెరెనేడ్‌లు పాప్యులర్ హిట్స్ అని ఇంతకాలం నేను పసిగట్టలేదుస్మీ"

డాక్యుమెంటరీ చిత్రాలు

(59 పేజీ తరువాయి)

లిమిటెడ్ కోసం తయారుచేసిన డాక్యుమెంటరీ "స్కై హాక్", రంగుల్లో తీశారు. 1959 టురిన్ చలనచిత్రోత్సవంలో బహుమతి లభించింది దీనికి.

కేంద్ర సమాచారశాఖ కార్యాలయం కోసం శేక్ ఫిలిమ్స్ లిమిటెడ్ తయారుచేసిన డాక్యుమెంటరీ "డిజైన్డ్ ఇన్ బ్రిటన్" బ్రిటన్‌లో మోటారుకార్లూ, విమానాలూ తెగలవంటి రకరకాల వస్తువులు ఎలా తయారవుతున్నదీ వివరిస్తుంది యీ చిత్రం. యుద్ధం రోజులనుంచీ నమూనాలంటే శ్రద్ధ ఎక్కువైంది బ్రిటన్‌కు. ఇదివరకు బ్రిటన్‌లో తయారయ్యే వస్తువులలో చేత్తో తయారుచేసినవే అందమైనవిగా ఉండేవి, అవన్నీ ఫ్యాక్టరీలో తయారవుతున్నాయ్ ఇప్పుడు - అదివరకటి అందం చెడకుండానే తయారవుతున్నాయ్. ప్రజల అభిరుచి బాగుపడడానికి లండన్‌లో నమూనాల కేంద్రం కొంత కారణం. ఏటేటా కొన్నివేలమంది అక్కడికి వెళ్ళి డాక్యుమెంటరీలు చూస్తుంటారు.

మాలక్ ఫిలిమ్ యూనిట్ తయారుచేసిన డాక్యుమెంటరీ 'అవర్ పోస్టేజ్ స్టాంప్స్' కొత్త స్టాంప్ తయారుచేసేటప్పటి వివరాలను చూపిస్తుంది యీ చిత్రం.

★

మా ఇంటి వాడుకకు
మేలురకపు టీ
బ్రూక్ బాండ్
స్పెషల్ హోటల్ బ్లెండ్
డస్ట్ టీ

* ప్రతి ప్యాకెట్టూ మీ కెన్నో కప్పుల కమ్మని టీని ఇచ్చును.
* కల్తీలేని అసలైన తాజా టీ

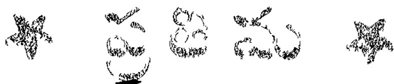
3 సైజులలో లభించును–
1 పౌను,
4 ఔన్సులు,
2 ఔన్సులు

నేడే ఓ ప్యాకెట్టు కొని ఇంటికి పట్టుకెళ్లండి

బ్రూక్ బాండ్ ఇండియా ప్రైవేట్ లిమిటెడ్ JWT

(౫౯-వ పేజీ తరువాయి)

పోతాలేరాలు. కన్నీరు ఎటుచూచినా మున్నీరై పరివేష్టించి ఉన్నది.

ఇక దశరథుడు లేచి లేచి పడుతాడు. ఎలుగెత్తి ఏడుస్తాడు. సోదరచరుకోని ఘోర మంటాడు. "నాయనా! రామా, అమ్మా. సీతా! లక్ష్మణా తండ్రీ!" అని ఎవో దిక్కులతో పలికిపోతాడు. అలా పిలిచి పిలిచి బదులు లేదని కదలి కదలి కన్నీరు కారుస్తాడు. ఆయన సంకటము జనానా వారందరికీ సంకటమయినది. ఆయన దుఃఖము వారి కన్నులలో ప్రతిబింబించినది.

"రామా—వృద్ధ జనకుని జాలిదలపని ధర్మమేలనయ్యా" అని జాలిగా దుఃఖిస్తాడు. 'అరామ జ్ఞానా కొడుకుగా యువరాజును చేసి నాకు దైవమా—మరెవ్వరి కడుపున పుట్టినా రాముడు క్షమించేవాడు కదా ... అహో... కైకేయిని మీ మహోగ్రకాంతారంలో నో పుండరీకంగా జన్మింపచేయక యీ అంతఃపుర వాసినిగా ఎందుకు చేశావయ్యా" అని తలవాదకొంటాడు.

కౌసల్య ఆయనను ఓదార్చింది. దశరథుడు సుమంత్రుని అడవికి పంపి తనకన్న బిడ్డలను చూచిరమ్మన్నాడు. వెంట గొనిరమ్మన్నాడు. సుమంత్రుడు తిరిగి వట్టి రథముతో వచ్చినాడు. దశరథుని మన్నకడుపు వారి పునర్దర్శనానంద సంధానము కాంక్షించినది కాని అది జరుగలేదు. అడవిగాలులు కూడా రఘునందనుని ఒడలు తాకి తనివి తీరగ తన్మయులైనారో గాని తన భాగ్యము లేదని దుఃఖించినాడు.

"సుమంత్రా! వృద్ధుడనై అవసానదశలో ఉన్న నన్ను గూర్చి నా కన్న బిడ్డలేమన్నారు" అన్నాడు.

సుమంత్రుడు మిన్నకున్నాడు. నిరుత్తరుడే అయినాడు. కొంత సేపటికి గద్గదకంఠుడై యిట్లా అన్నాడు.

"మహారాజా-దశరథేశ్వరా! వారందరూ మిమ్ములను గురించే మాట్లాడినారు. శ్రీరామచంద్రుడా ఏదో చెప్పబోయి రుద్ధకంఠుడైనాడు. అంతటితో చెప్పదలచినమాట నాలికే అడుగంటి పోయినది. ఏమీ చెప్పకనే వారు అడవికి వెళ్ళిపోయినారు" అన్నాడు.

ఆశాశ్వాసములతో జీవాలు నిలబెట్టుకొన్న దశరథరాజుకీ మాట అశనిపాతమైనది. మూర్ఛపోయినాడు. కొంత తడవుకు ఆయన తెలివి తెచ్చుకుని దీనదీనంగా పుత్రశోకాగ్ని సంతప్తుడై విలపించినాడు.

"నాయనా రామా! నీవు నాకు లేక లేక పుట్టిన బిడ్డడవు. ఇంతవాడవయినావు. నా పంచప్రాణాలా నీ వనవాస అపేక్షతో నే చేసినాన్ని జీవించినాను సుమా! నీకు రాజ్యాభిషేకంచేసి ప్రజలకు నల్లని వెలుగని తెలియజేద్దామనుకున్నాను. తమ్ముళ్లను మమకారాదర భావాలతో చూడమని నీకు చెప్పి, జీవితావశేషం నిశ్చింతగా వానప్రస్థంలో గడిపివేద్దామనుకున్నాను. నాయనా! నా యీ ఆశలన్నీ యింతలో యిలా అన్యాయమౌతాయని అనుకోలేదు. అహో! ఈ కైక నా నమ్మకము కొరవిచ్చునట్లు పరిణమించింది. నా ఆశలన్నీ అన్యధాకరించింది" అని అవృద్ధరాజు గద్గదకంఠుడై అనుక్రోశించినాడు.

"సుమంత్రా ఆ కైకేయీదేవిగారితో వెళ్ళి చెప్పు. నా నయనాభిరాముడయిన రాముడు వెళ్ళిపోయినాడని చెప్పు. తిరిగిరాడని చెప్పవయ్యా. తన కసితీరిందని సంతోషింపుమని మరీ చెప్పు. కొడుకును రావించుకొని కొలువుకూటంలో పట్టంకట్టుకోమని. తనఅద్భుత విశేషం సంపాలమై పండించని వెళ్ళి చెప్పు నాయనా" అని బాధగా నిట్టూర్చినాడు.

మహారాజా ఇప్పుడు సంధిజ్వర పీడితుని వలె ఉన్మాదిరయినాడు. ప్రలాపించినాడు, విలాపించినాడు.

"ఓహో—నా పితృలోకతలం కూడా వచ్చారు. ఇక నాకిక్కృహుమరణమే శరణ్యం. అంతఃపురమే నాకు మునిజనారణ్యం! అదుగో నా పితృపితామహులు! దిలీపులవారు! రఘుమహారాజా! నా తండ్రి అజుడు! నాకోసం వచ్చారు... నాయనా రామా! నేనిక వెళ్ళి పోతున్నానయ్యా! అమ్మా సీతా... తండ్రి లక్ష్మణా..."

పుత్రశోకమే లోకమై వృద్ధుడైన దశరథ మహారాజు ప్రపంచ క్లేశకోశుడై దుఃఖవివశుడై, అవశుడై పంచత్వమునొందినాడు.

(సశేషము)

"పొద్దుపోయింది. వెళ్ళొస్తామండి."
"మంచిది మంచిది. సెలవు, సెలవు."

పొట్టి కథలు:

'కుర్రతనపు' మాటలు

పైవాడో!

ఒక నాగన్న, ఊరి మాటు మణిగాక పొలంలో కుప్పపోసిన ధాన్యం దొంగిలించడానికి బయల్దేరాడు. గోనెసంచి పట్టుకుని అతని కొడుకు — పదేళ్లవాడు కూడా వెళ్ళాడు.

చేలోకి దిగబోయే ముందు దొంగ నాగన్న కుడివేపు చూచాడు; ఎడమవేపు చూచాడు; వెనకవేపు చూచాడు; కాళ్లెత్తి ముందు వేపు చూపు సారించాడు. కనుచూపు మేరలో ఎవరూ లేరని ఖరారుచేసుకొని చేనులో దిగాడు.

తండ్రితోపాటే నాలుగు దిక్కులూ చూసిన కుర్ర నాగన్న, "మరి 'పైవేపు' చూడలేదేమే నాన్నా" అన్నాడు.

సబబు

తండ్రి: అబ్బీ బళ్లో అల్లరి చేస్తున్నావుట నిజమేనా?

అబ్బి: ఔనా నాన్నా. నువ్వాఫీసులో అల్లరిచేస్తున్నావా అని నేనెప్పుడైనా అడిగానా?

* * *

"మా నాన్నకిబోల్డుడబ్బుంది. ఎంత డబ్బుందంటే, ఎలా ఖర్చు పెట్టాలో కూడా తెలీదుట. ఎంతకీ అవదుట"

"ఓస్. మా నాన్నకి ఇంకా బోల్డు డబ్బుంది. మా అమ్మ, అక్కయ్యా కూడా ఎంత ఖర్చు పెట్టినా అయిపోనంత ఉందట. మా నాన్న చెప్పాడు."

* * *

"నాన్నా నాన్నోయ్! మరేం నువ్వు బలే అదృష్టవంతుడివి తెలుసా?"

"ఏం? ఎవరన్నారు?"

"మరే, ఇవాళ పరీక్ష రిజల్టులు వచ్చాయిగా నేను మళ్లీ ఇందాకటి క్లాసే చదవాలి నువ్వు కొత్తపుస్తకాలు కొనక్కర్లేదు. పాతవే చాలు."

* * *

రంగడు తిరుబాటుగా ఏడుస్తున్నాడు.

"తప్పమ్మా అలా ఏడవకూడదు" అన్నారు బామ్మగారు.

రంగడు ఏడుపు ఆపి కోపంగా చూశాడు "నాకిలాగే ఏడవడం చేతనౌను. ఇంకోలా రాదు" అని కొనసాగించాడు.

* * *

తండ్రి: నీ ప్రోగ్రెస్ రిపోర్టు నాకేం నచ్చలేదు ఛీఛీ

కొడుకు: నేను చెప్పా నాన్నా మేష్టారికి-మా నాన్నకి నచ్చదండీ అని అయినా సరే నీకు చూపించాలన్నారు.

* * *

"ఒరేయ్! ఆకుక్క తోక పట్టుకు లాగకు. కరుస్తుంది."

"హా బాబాయి తోకక్కడేనా కరుస్తుందేవిటి. నోరు కరచును."

Printed and Published for NageswaraRao Estates (Private) Ltd,. by S. Radha Krishna at
Au Andhr Patr ka Press 6 & 7 Thambu Chetty Street Madras-1 Editor S. Sambhu Prasad

మీ బుగ్గలమీద పసిపాప అరచేయి వేసిన అనుభవము

గడ్డము చేసుకొన్న తరువాత కుటికురా పౌడరును రాసుకొంటే మీ గడ్డము మృదువుగానుండును. గడ్డము చేసుకొన్న తరువాత కలిగే చికాకులు లేకుండా ఉపశమనము కలిగించి యీ పౌడరు మీ ముఖమును మృదువుగా మరియు తాజాగా ఉంచుతుంది. మెత్తగా ఉండి తాజాదనమును యిచ్చే కుటికురా పౌడరును రోజూ రాసుకోండి. ఉపశమనము, చల్లదనము చేకూర్చే కుటికురా ఎంతో మెత్తగా ఉండి చెమటను పీలుస్తుంది ఇది ఉండలు కట్టి రాలిపోదు మరియు ఎట్టి అసౌఖ్యమును కలిగించదు. చర్మ రక్షక ఔషధములు చేర్చబడి, తేలికైన సువాసనగల యీ పౌడరు చెమట వాసన లేకుండా రోజంతా రక్షణనిస్తుంది. సర్వోపయుక్తమగు యీ పౌడరు రాసుకొనుటకు, కాళ్లమీద జల్లుకొనుటకు, పిల్లల మరియు రోగుల సంరక్షణకు దివ్యముగా ఉంటుంది.

డబ్బా ధర
రు. 1.75 నయా పైసలు

కుటికురా

కుటుంబములో అందరూ వాడదగిన
సర్వోపయుక్తమైన టాల్కం పౌడరు

Regd No. M. 4479 Andhra Patrika Illustrated Weekly.